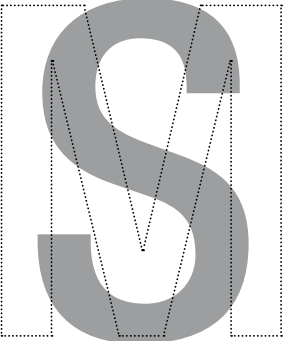
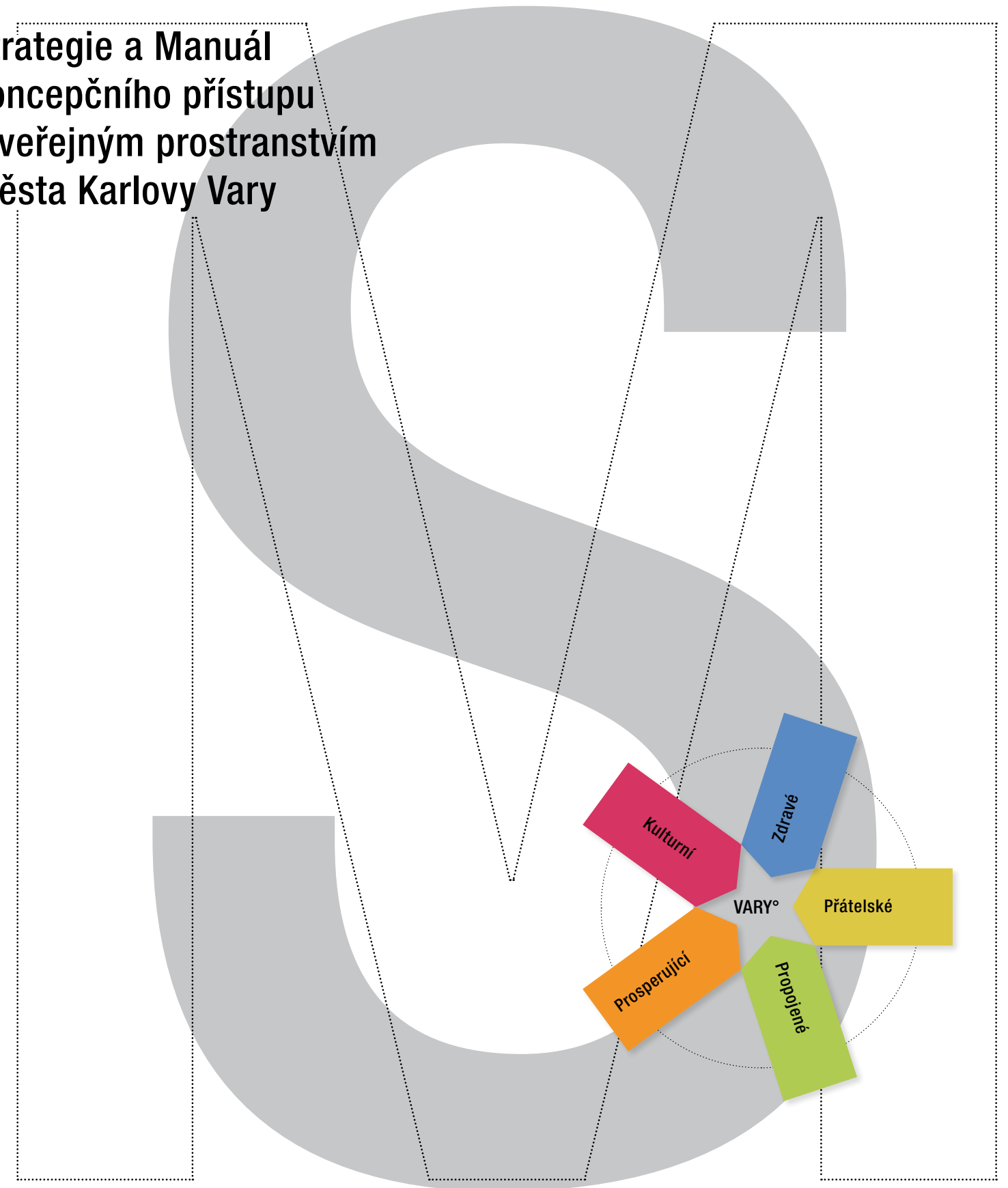
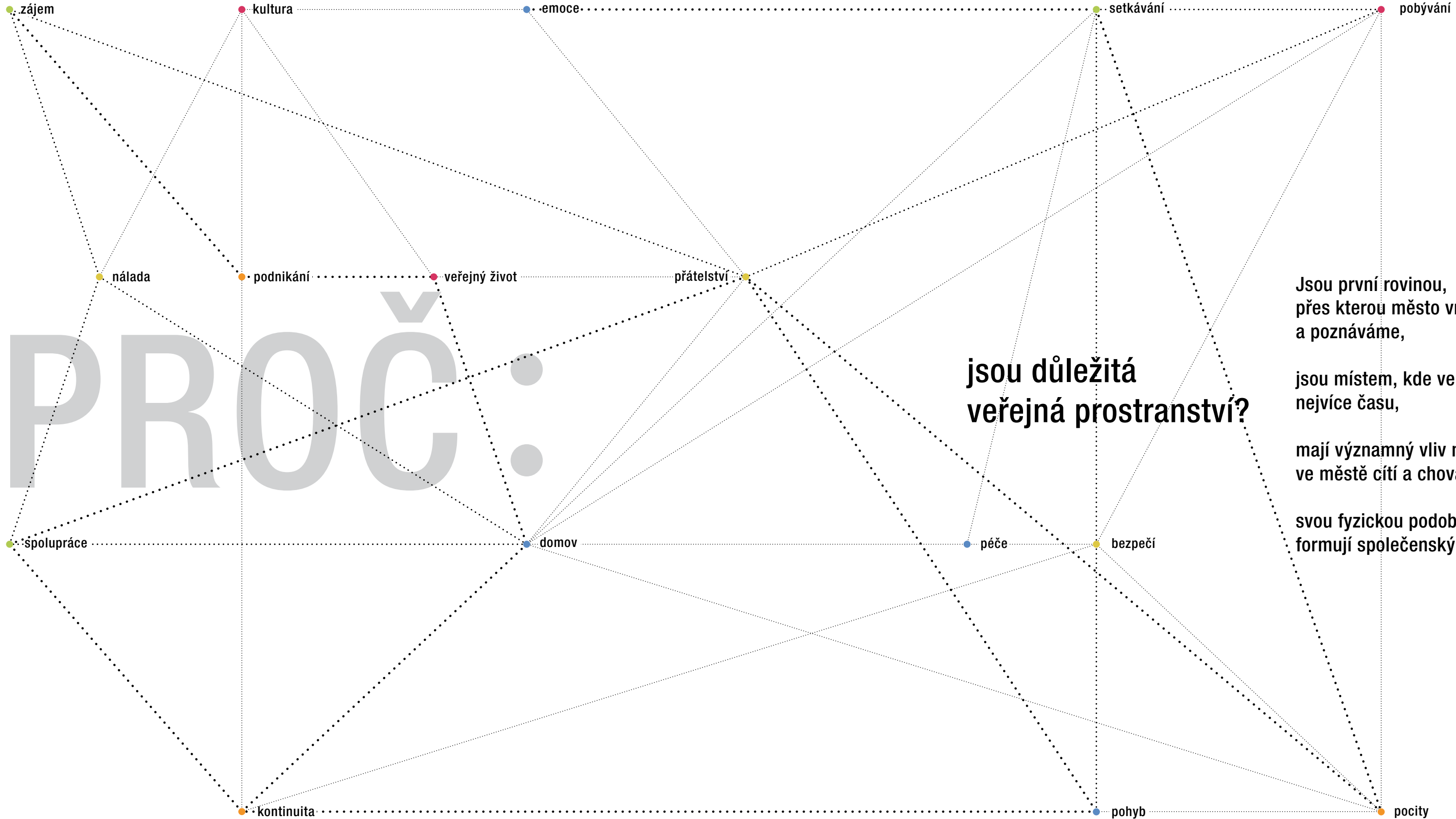

Strategie a Manuál
koncepčního přístupu
k veřejným prostranstvím
města Karlovy Vary

**Strategie a Manuál
koncepčního přístupu
k veřejným prostranstvím
města Karlovy Vary**

PROČ:

jsou důležitá
veřejná prostranství?

- Jsou první rovinou,
přes kterou město vnímáme
a poznáváme,
- jsou místem, kde ve městě trávíme
nejvíce času,
- mají významný vliv na to, jak se lidé
ve městě cítí a chovají,
- svou fyzickou podobou a funkcemi
formují společenský život ve městě.

PROČ

Strategie a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

Jsou nástrojem pro realizaci konkrétních
záměrů ve veřejném prostoru,

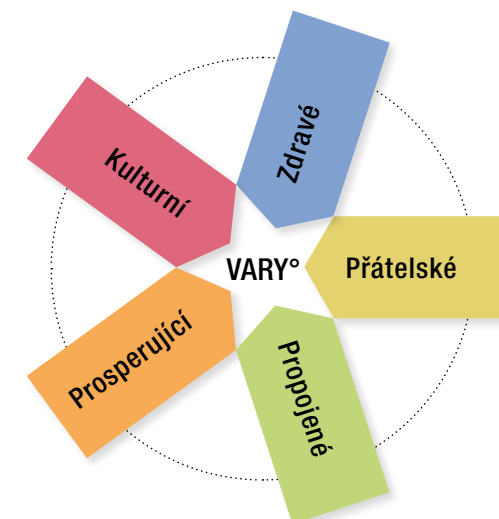
formulují ambice a konkrétní
cíle obnovy,

zajišťují kontinuitu péče a rozvoj
hodnot Karlových Varů,

umožňují koordinaci, šetří investice
a čas, usnadňují proces plánování
veřejného prostoru,

umožňují zapojení občanů, magistrátu
a cílenou spolupráci všech aktérů,

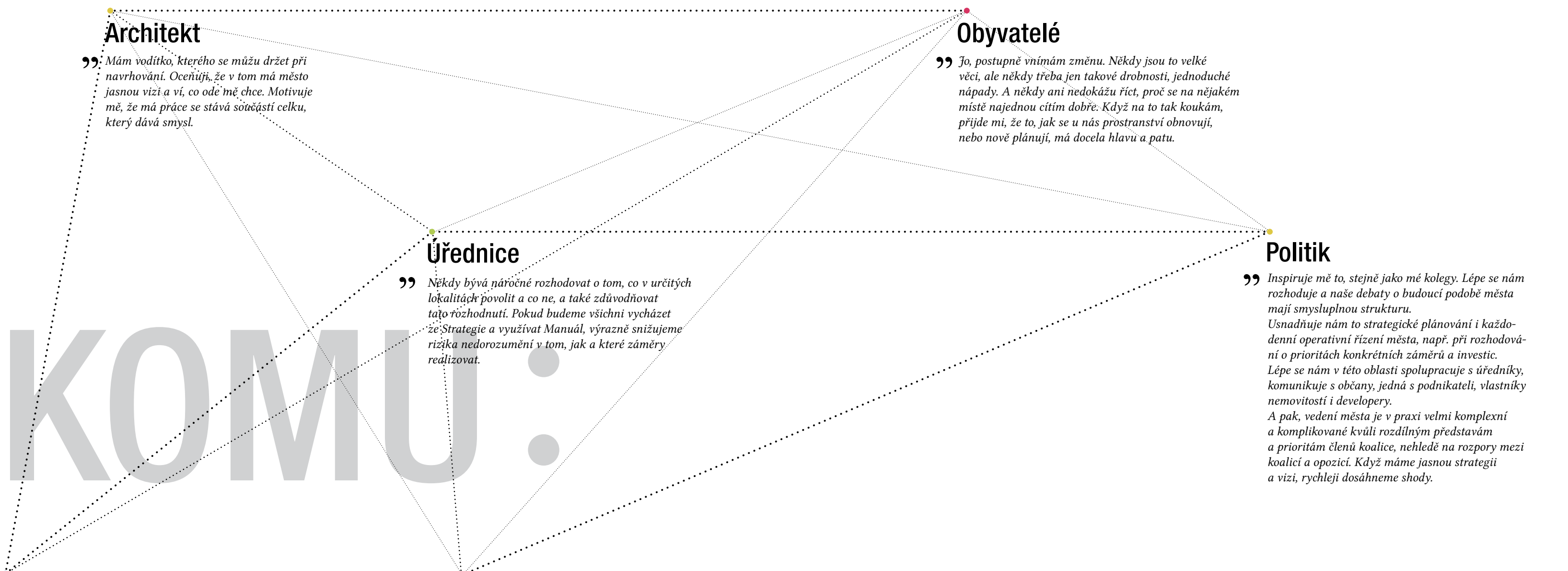
vedou k tomu, aby naše město bylo
krásné a konkurenceschopné.

CÍL:

Přívětivý, funkční, živý a pobytový
společný prostor města je základem
každodenní kvality života každého
zdravého a vitálního sídla.

Veřejná prostranství nevznikají pouze
jako vedlejší produkt jiných záměrů,
ale naopak. Obytná kvalita veřejných
prostranství se stává prioritou.

Architekt

” Mám vodítko, kterého se můžu držet při navrhování. Oceňuji, že v tom má město jasnou vizi a ví, co ode mě chce. Motivuje mě, že má práce se stává součástí celku, který dává smysl.

Obyvatelé

” Jo, postupně vnímám změnu. Někdy jsou to velké věci, ale někdy třeba jen takové drobnosti, jednoduché nápady. A někdy ani nedokážu říct, proč se na nějakém místě najednou cítím dobře. Když na to tak koukám, přijde mi, že to, jak se u nás prostranství obnovují, nebo nově plánují, má docela hlavu a patu.

Úřednice

” Někdy bývá náročné rozhodovat o tom, co v určitých lokalitách povolit a co ne, a také zdůvodňovat tato rozhodnutí. Pokud budeme všichni vycházet ze Strategie a využívat Manuál, výrazně snižujeme rizika nedorozumění v tom, jak a které záměry realizovat.

Politik

” Inspiruje mě to, stejně jako mé kolegy. Lépe se nám rozhoduje a naše debaty o budoucí podobě města mají smysluplnou strukturu. Usnadňuje nám to strategické plánování i každodenní operativní řízení města, např. při rozhodování o prioritách konkrétních záměrů a investic. Lépe se nám v této oblasti spolupracuje s úředníky, komunikuje s občany, jedná s podnikateli, vlastníky nemovitostí i developery. A pak, vedení města je v praxi velmi komplexní a komplikované kvůli rozdílným představám a prioritám členů koalice, nehledě na rozpory mezi koalicí a opozicí. Když máme jasnou strategii a vizi, rychleji dosáhneme shody.

Správce

” Mohu se díky tomu snáze zaměřit na priority v péči a údržbě veřejných prostranství města. To nám pomáhá zajistit městu efektivní správu a obyvatelům kvalitní prostředí, které je každý den obklopuje.

Podnikatelka

” Dává mi smysl, že se tady společně všichni dohodneme, jak to tu chceme. Dříve jsem o tom takto nepřemýšlela. Teď mi dochází, že město jsme my všichni a každý ho nějakým způsobem tvoříme, a ať chceme, nebo ne, dáváme mu svůj otisk. Ten může být pozitivní, ale také negativní. Příjemné prostředí podporuje můj byznys.

Dokumenty Strategie a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary jsou určeny všem aktérům, kteří jsou součástí procesů tvorby veřejných prostranství města v rovině strategie, ekonomie, investic, plánování, navrhování, schvalování, provádění, údržby, provozu a užívání. Stejně tak si dokumenty kladou ambice obyvatelům města srozumitelně přiblížit význam a dopad kvality veřejných prostranství na jejich každodenní život a podnitit jejich zájem o tuto problematiku.

Dokumenty vycházejí z připravované StrategieKV°2040 a zároveň ji pomáhají naplňovat. Jsou tak jedním z významných nástrojů k realizaci dlouhodobé strategie rozvoje města.

Stručné shrnutí
obsahu dokumentu

Strategie **koncepčního přístupu** je prvním uceleným dokumentem Karlových Varů, který deklaruje zájem správy města na kvalitě veřejných prostranství. Město Karlovy Vary tímto **definuje veřejný prostor jako samostatné téma, kterým se chce zabývat koncepčně, systematicky a dlouhodobě, s cílem zvýšení kvality života obyvatel a návštěvníků města.** Formuluje základní vizi cílového stavu, která koresponduje se stávajícími hodnotami a reaguje na aktuální problémy města.

Koncepční přístup spočívá především ve vědomí, že komplexní téma veřejných prostranství vyžaduje systémovou koncepci, provázanou od největšího měřítka celku města až po detail jednotlivých veřejných prostranství, přičemž **zastřešujícím cílem je vždy obytná kvalita a měřítkem této kvality je život člověka.**

Koncepční přístup zahrnuje **přemýšlení v širších souvislostech místa nebo řešené lokality. Včasná koncepční rozvaha zefektivňuje a zlevňuje proces. Umožňuje, aby město v rámci jedné investiční akce vyřešilo konkrétní prostranství jako celek** (včetně výsadby stromů, řešení infrastruktury, dopravních aspektů a zlepšení podmínek pro pohyb a pobyt lidí) **namísto toho, aby se ulice nebo náměstí rozkopávaly z různých důvodů několikrát po sobě.**

Karlovy Vary jsou nejzelenější město v České republice a mají kvalitní základ v **lázeňské tradici, dochované architektuře a urbanistické struktuře centra i jednotlivých městských částí.** Jedním z důležitých principů práce s veřejným prostorem je proto **navracet těmto hodnotám obsah a význam a citlivě je doplňovat novými vstupy.**

Stěžejní je pro koncepční přístup **kvalitní příprava investic.** Investice do veřejných prostranství, včetně dílčích a takových, které primárně řeší specifický problém například technického a infrastrukturního charakteru, by vždy měly být připravovány **s ohledem na celkovou obytnou kvalitu místa, souvisejícího okolí a někdy i celku města.** Výše investic by měla **reflektovat charakter a význam místa a koncentrovat energii na pečlivě vybrané situace,** jejichž kultivace dává smysl v širších souvislostech a je součástí vize celku. Je potřeba začít se věnovat dlouhodobým projektům a systémovým změnám a současně akupunkturním zásahům a krátkodobým opatřením, které jsou snadno realizovatelné a přinášejí rychlou změnu. Dále je nutné využívat synergie zájmů, **spolupráce a dialogu** se všemi, kdo město utvářejí – s aktivní místní veřejností i soukromým sektorem.

Propojené VARY°
Město by se mělo rovnocenně **soustředit na veřejná prostranství v centru i v okrajových částech** Varů. Propojovat je zajištěním kvalitní hromadné dopravy a především **realizací komfortních pěších cest, cyklistických tras,** které lépe spojí město s krajinou a jednotlivé čtvrti mezi sebou.

Přátelské VARY°
Karlovy Vary by měly **dotvořit své městské centrum a realizovat společné karlovarské „náměstí“, centrální veřejný prostor** jako vztažný bod celého města, který dnes chybí. Stejně tak se věnovat i podpoře **lokálních center** vytvářením kvalitních prostranství pro setkávání obyvatel v blízkosti domova, např. revitalizací center vybavenosti a vnitrobloků na sídlištích nebo obnovou historických návší.

Zdravé VARY°
Ústředním tématem veřejných prostranství v Karlových Varech je zdraví, které přirozeně navazuje na leitmotiv města – **lázeňství.** Jedním z nosných symbolů může být **voda,** která v podobě léčivých pramenů stála u zrodu města. Jedná se o **posílení role vodních prvků a pramenů** v životě veřejných prostranství, ale také o větší **zapojení karlovarských řek do města.** Karlovy Vary by se měly začít připravovat na výzvy klimatické změny – např. optimálním **hospodařením s dešťovou vodou.**

Kulturní VARY°
Lázeňská kultura by se měla propsat do každodennosti veřejných prostranství v rovině fyzické i prostřednictvím aktivit a zážitků. Karlovy Vary mohou **navázat na tradici „salonu pod širým nebem“ podporou umění a kulturních aktivit ve veřejném prostoru,** přeměnou prázdných budov na místa pro kulturu a využitím velkých kulturních akcí typu MFF KV pro dlouhodobou kvalitu veřejných prostranství.

Prosperující VARY°
Kvalita veřejných prostranství se podílí na celkové kvalitě života, která se promítá do nejrůznějších **ekonomických aspektů města** a stává se vyčíslitelnou hodnotou, jež může Vary zvýhodnit v konkurenci podobně velkých měst regionu i republiky.

Slovo úvodem

Veřejná prostranství určují,
jak město vnímáme
i jak ho užíváme

„ Jsou místa, která si zapamatujeme pro jejich atmosféru, pro dojem, který v nás zanechají. A to buď proto, že ten dojem je hrozný, nebo proto, že je docela příjemný.

Připadalo nám, že je v něm vše na dosah? Mohli jsme se k cíli dostat snadno, cestou po živé ulici mezi jinými lidmi, nebo jsme museli obejít několik bloků, abychom mohli překonat pár desítek metrů ulice temným podchodem?

Každé sídlo vzniklo jako usedlost lidí, kteří v něm žijí, pracují, odpočívají, vychovávají rodiny. Přesto se někdy zdá, že postupem doby se z nějakého důvodu na lidi začalo zapomínat, a dané místo se stalo hlavně městem aut, průmyslu, památek nebo noclehárnou dojíždějících.

Mnohé z toho, jak své město vidíme a cítíme, určuje právě uspořádání veřejného prostoru. Ten určuje, jestli město dokážeme dobře číst, zda se v něm dobře orientujeme, nebo naopak bloudíme. Jestli v něm nacházíme zajímavé o osvěžující pohledy, nebo zda ubíjí monotónností. Jestli se v něm cítíme bezpečně, nebo ohroženě.

Karlovy Vary jsou městem v mnohém výjimečným. Jsou městem historickým i moderním, nadto městem krajským a zároveň oblíbeným cílem návštěvníků z celého světa. Potkávají se tu jeho obyvatelé, ale také lidé, kteří sem dojíždějí za prací, za vzděláním, jednodenní turisté i dlouhodobí lázeňští hosté.

Veřejný prostor by měl dobře sloužit všem z nás. Měl by umožňovat orientaci místním, ale i lidem z jiných kultur. Měl by umožňovat, aby se různé skupiny uživatelů města potkávaly, nejen mījely. A aby se lidé spolu ve městě cítili dobře, a ne ztracení nebo stresovaní.

Proto vznikly tyto dokumenty, Strategie a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím. Jejich cílem je, aby se při plánování a budování města nezapomnělo na to, že město hlavně slouží nám, lidem.

Ing. Andrea Pfeffer Ferklová, MBA
Primátorka města Karlovy Vary

Veřejný prostor města
Karlovy Vary je „obývacím pokojem“
města pro všechny

„ Vzhled ulic, náměstí a parků je veřejnou vizitkou města a každý by se v nich měl cítit jako doma, jako ve svém obývacím pokoji.

Strategie koncepčního přístupu a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary pojednává o sdíleném prostředí všech generací Karlovaráků a návštěvníků města. Tyto dokumenty jsou o ulicích, parcích a náměstích, kde se lidé pohybují a setkávají, o prostoru, ve kterém se spolu poznávají, mluví, pracují, jedí, pijí, sportují anebo pouze odpočívají.

Jedná se o veřejný venkovní prostor mezi domy Karlových Varů, ve kterém se odehrává městský život během dne, večera a v noci. Prostory, které je třeba zařídit tak, aby byly přívětivé a bezpečné, aby Karlovaráci byli na své městské prostředí pyšní. Prostory, kde s hrdotí uvítají návštěvníky z domova i ze zahraničí.

Jak by měl vypadat „veřejný obývací“ v lázeňské čtvrti v městských částech nebo na sídlišti a co je třeba pro to udělat, je obsahem tohoto koncepčního dokumentu, který inicioval KAM KV a v úzké spolupráci s ateliérem MCA jej i realizoval.

Náměty a doporučení pro obnovu veřejných prostorů pro Karlovy Vary vycházejí z respektu k urbanistickému vývoji – přirozených hodnot města a podporují posílení sociální interakce. Navrhovaná témata a principy by se měly stát směrodatným podkladem pro střednědobé a dlouhodobé strategické plánování i každodenní rozhodování aktérů a správců, kteří se na rozvoji veřejných prostranství v Karlových Varech společně podílejí.

Strategie koncepčního přístupu a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím jsou i konkrétním nástrojem pro implementaci navrhovaných principů, doplňují Plán udržitelné městské mobility a posilují Strategii KV 2040 – klíčové dokumenty pro budoucnost Karlových Varů.

Stejně tak si Strategie a Manuál kladou ambice obyvatelům města srozumitelně přiblížit význam a dopad kvality veřejných prostranství na jejich každodenní život a podnítit jejich zájem o tuto problematiku.

Dipl.-Ing. architekt Petr Kropp
Ředitel Kanceláře architektury města Karlovy Vary

1.	Úvod	21
1.1	Základní informace o dokumentu	22
1.1.1	Cíl dokumentu	22
1.1.2	Vznik dokumentu	22
1.1.3	Charakter dokumentu	22
1.1.4	Komu je dokument určen?	23
1.1.5	Závaznost dokumentu	23
1.2	Jak dokument číst a používat?	24
1.2.1	Struktura dokumentu a obsah kapitol	24
1.2.2	Obrazová vrstva publikace	24
1.3	Koncepční přístup k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary	26
1.3.1	Podstata a význam koncepčního přístupu	26
1.3.2	Struktura dlouhodobého koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím	27
1.3.3	Přehled vybraných plánovacích dokumentů města ve vztahu ke Strategii a Manuálu koncepčního přístupu	28
1.3.4	Příklady aktuálních investičních záměrů s vlivem na kvalitu veřejných prostranství	29
1.4	Kvalita veřejných prostranství je základem kvality života ve městě	30
1.5	Základní teze kvality veřejných prostranství	32
1.6	Kvalitní veřejná prostranství jako samostatné téma a cíl	34
2.	Hodnoty a problémy	37
2.1	Urbanistický charakter města Karlovy Vary	38
2.1.1	Základní fakta o městě	38
2.1.2	Krajina a morfologie	38
2.1.3	Charakter Karlovarské aglomerace	40
2.1.4	Obyvatelstvo	40
2.1.5	Stručný vývoj města a veřejných prostranství	41

2.2	Charakter veřejných prostranství města Karlovy Vary	48
2.3	Hodnoty, problémy a potenciály veřejných prostranství Karlových Varů	50
2.3.1	Hodnoty	50
2.3.2	Problémy	51
2.3.3	Potenciály	54
	mapa 1: Hodnoty, problémy, potenciály	56
3.	Strategie	65
3.1	Obecná návrhová část: Základní teze koncepčního přístupu města ke kvalitě veřejných prostranství	66
3.1.1	Strategie, plánování, investice, ekonomika	66
3.1.2	Územní plánování a projekční příprava	67
3.1.3	Správa, provoz a údržba	69
3.2	Konkrétní návrhová část: Cíle a témata	70
3.2.1	Struktura konkrétní návrhové části	70
3.2.2	Jak číst konkrétní návrhovou část?	71
3.2.3	Přehled obsahu cílových atributů	72
	mapa 2: Návrh	74

Propojené VARY°

a. Propojené VARY°	83

Zdravé VARY°

b. Zdravé VARY°	97

Přátelské VARY°

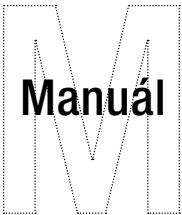
c. Přátelské VARY°	111

Kulturní VARY°

d. Kulturní VARY°	121

Prosperující VARY°

e. Prosperující VARY°	131

Manuál

A	Úvod	141
A.1	Základní informace o dokumentu	142
A.1.1	Cíl dokumentu	142
A.1.2	Charakter dokumentu	142
A.1.3	Struktura dokumentu	143
A.1.4	Komu je dokument určen?	143
A.1.5	Jak dokument číst a používat?	144
B	Kvalita	147
B.1	Veřejný život ve veřejném prostoru	148
B.1.1	Co je to veřejný život ve veřejném prostoru?	148
B.1.2	Co víme o veřejném životě?	149
B.2	Kvalita veřejných prostranství	150
B.2.1	Kritéria kvality veřejných prostranství	150
B.2.2	Základní vlastnosti kvalitních veřejných prostranství	151
B.2.3	Uživatelé veřejného prostoru	156
B.2.4	Uspořádání ulice	157
B.2.5	Shrnutí obecných principů tvorby kvalitních ulic ve městě	158
B.2.6	Kvalitní příprava záměrů na veřejných prostranstvích	159
C	Charaktery	161
C.1	Veřejná prostranství podle charakteru urbanistické struktury	162
	Historické lázeňské centrum	167
	Kompaktní městské centrum – bloková struktura	189

	Původní venkovská jádra	203
	Modernistické město (Sídliště a modernistické solitéry)	217
	Zahradní město (Zahradní vilové čtvrti 19. a 20. stol. a novodobé satelitní čtvrti)	237
	Krajina ve městě (Terapeutická a příměstská krajina a krajina podél vodních toků)	247
	Areály a prostory dopravní infrastruktury	261

D	Nástroje	273
D.1	Platformy a nástroje v rovině plánování	274
D.1.1	Institucionální zázemí	274
D.1.2	Koncepce	175
D.1.3	Metodiky	277
D.1.4	Architektonické soutěže a výběrová řízení s kritériem kvality	278
D.1.5	Osvěta, komunikace a participace	281
D.1.6	Koordinace s dalšími strategickými a koncepčními dokumenty	282
D.1.7	Účast na správních řízeních a investičních záměrech	283
D.2	Nástroje v ostatních rovinách řízení města	284
D.2.1	Finanční rovina	284
D.2.2	Správa a údržba	284
D.2.3	Koordinace a spolupráce se subjekty samosprávy a státní správy	285
D.2.4	Koordinace a spolupráce se soukromým sektorem	288

Závěr a návrh akčního plánu	290

” Kevin Kelly řekl, „že přátelé jsou lepší než peníze a téměř vše, co dokážou peníze, zvládnou přátelé líp“. Podle mě nastal čas, aby si centra historických měst místní ukradli zase zpátky. Neřešte veřejný prostor, ale veřejný život! Začněte se v centru města chovat konečně jako doma a zjistěte, kdo tady s vámi vlastně bydlí.

MgA. Kateřina Šedá
výtvarnice/umělkyně a „sociální architekt“

Strategie

Úvod

1.1 Základní informace o dokumentu

1.1.1 Cíl dokumentu

Hlavním cílem dokumentu Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary (dále jen Strategie) je **vytvořit přívětivý, funkční, živý a pobytový společný prostor města**, který je základem každodenní kvality života každého zdravého a vitálního sídla.

Předpokladem kvality veřejných prostranství je koncepční přístup k jejich tvorbě. Strategie se snaží **koncepční přístup k ve-**

řejným prostranstvím v Karlových Varech iniciovat. Za tím účelem popisuje a hodnotí současný stav veřejných prostranství a naznačuje jejich možný cílový stav a způsoby, jak se k němu dopracovat – **představuje vizi, definující konkrétní směřování rozvoje veřejných prostranství města**.

1.1.2 Vznik dokumentu

Dokument byl zadán Kanceláří architektury města Karlovy Vary (KAM KV) s cílem získání základní strategie v oblasti koncepčního rozvoje veřejných prostranství. Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

je **prvním z klíčových dokumentů města, který se zabývá veřejným prostorem a jeho kvalitou jako samostatným tématem**. Slouží jako podklad definující budoucí možné směřování rozvoje a správy veřejného prostoru města.

1.1.3 Charakter dokumentu

Strategie je **primárně dokumentem iniciačním**. Znamená to, že by měla předat zkušenosti a poznatky autorů a všech spolupracujících aktérů města a předložit především rozšíření pohledu a **inspiraci, jakými tématy a činnostmi začít k tvorbě, obnově a správě veřejného prostoru v kontextu Karlových Varů koncepčně přistupovat**.

Charakter a obsah dokumentu reflektuje identitu a charakter města Karlovy Vary, aktuální stav jeho veřejných prostran-

1.1

Základní informace o dokumentu

1.1.4 Komu je dokument určen?

Materiál by se měl stát směrodatným podkladem pro dlouhodobé a střednědobé strategické plánování i každodenní rozhodování aktérů, kteří se na rozvoji veřejných prostranství v Karlových Varech společně podílejí. Stejně tak si dokument klade ambice obyvatelům města srozumitelně **přiblížit význam a dopad kvality veřejných prostranství** na jejich každodenní život a podnítit jejich zájem o tuto problematiku.

Působnost Strategie se týká celého města Karlovy Vary. Dokument je primárně určen pro potřeby Magistrátu měs-

ta Karlovy Vary a Kanceláře architektury města Karlovy Vary. Nástroje v něm definované jsou tedy především formulovány z pozice možností města a jeho organizací, eventuální nástroje dalších subjektů jsou pak nastíněny spíše v rovině spolupráce s magistrátem. Karlovy Vary jsou současně krajským městem, a dokument tak slouží jako iniciační a inspirační nástroj také zástupcům kraje.

1.1.5 Závaznost dokumentu

Dokument by se po schválení Radou města Karlovy Vary měl stát závazným podkladem pro rozhodování orgánů samosprávy SMK V (odborů Magistrátu města Karlovy Vary), městských příspěvkových organizací a organizací, které čerpají investice z rozpočtu města.

1.2 Jak dokument číst a používat?

1.2

Jak dokument číst a používat?

1.2.1 Struktura dokumentu a obsah kapitol

Dokument Strategie je členěn do tří hlavních oddílů: Úvod, Současný stav a Návrh. **Stručné shrnutí obsahu dokumentu** (abstrakt) jednoduchou formou shrnuje hlavní myšlenky dokumentu.

1. Úvod: Úvodní kapitola čtenáře seznamuje s tím, jaký dokument vlastně drží v rukou, k čemu Strategie slouží a jaká je její role v rámci dalších koncepčních a strategických materiálů, kterými město disponuje. Jsou zde zároveň podchycena základní ideová východiska: úvod deklaruje význam kvality veřejných prostranství pro kvalitu života ve městě, prohlašuje kvalitu veřejných prostranství jako samostatný cíl města. Vysvětluje, co to znamená koncepční přístup a proč je pro rozvoj veřejného prostoru města Karlovy Vary důležitý.

2. Současný stav: Strategie pracuje s identitou a lokálním charakterem Karlových Varů. Druhá část dokumentu se pro-

to zabývá místopisným charakterem města a jeho jednotlivých částí, stručně popisuje urbanistický vývoj města, hodnotí současný stav veřejných prostranství, a přináší tak východiska pro

3.3 Konkrétní návrhovou část Strategie.

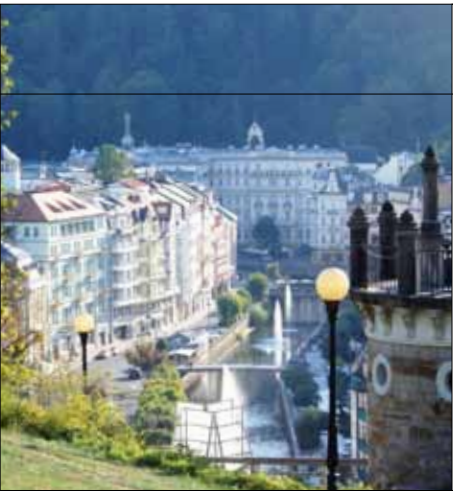
3. Návrh: Návrhová část je rozdělena do dvou částí. Obecná návrhová část popisuje základní teze koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím (VP) v procesní rovině. V konkrétní návrhové části je potom pomocí pěti tzv. **cílových atributů města** (Propojené, Zdravé, Přátelské, Kulturní a Prosperující Vary) definována cílová vize – tj. „brand“ města Karlovy Vary. Atributy jsou podrobně rozvedeny do dílčích tematických cílů a vybraných konkrétních námětů, kterými lze tyto cíle naplňovat.

1.2.2 Obrazová vrstva publikace

Důležitým prvkem dokumentu jsou dvě mapové vsvuky. MAPA 1 v kapitole současný stav představuje aktuální **obraz města z pohledu vybraných hodnot, problémů a potenciálů** veřejných prostranství. MAPA 2 je už návrhovým schématem – **prostorovým znázorněním vybraných námětů obsažených v konkrétní návrhové části**. Dále jsou ve Strategii použity ilustrační fotografie

a obrázky jako příklady dobré praxe z Čech i zahraničí a také historické fotografie, které dokládají konkrétní vývojovou etapu města a slouží též jako pozitivní příklad. Součástí druhého oddílu jsou i doprovodná mapová schémata vizualizující informace obsažené v textu.

dělicí list hlavního oddílu

Úvod

**záhlaví: identifikace dokumentu
a oddílů, číslo stránky**

číslo a název kapitoly

teze

hlavní text kapitoly

**poznámkový lístek s doplňující,
vysvětlující informací**

ilustrační foto

[illegible]

1.6

ilustrativní mapová schémata

[illegible]

1.3 Koncepční přístup k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

Koncepční přístup je efektivní způsob tvorby a obnovy veřejných prostranství. Včasná koncepční rozvaha zlevňuje proces.

Namísto toho, aby se ulice rozkopávala z různých důvodů několikrát po sobě, koncepční přístup umožňuje, aby se všechny potřeby místa vyřešily v rámci jedné investice.

1.3.1 Podstata a význam koncepčního přístupu

Veřejná prostranství v sobě jako kostra urbanismu sdružují infrastrukturu důležitou pro zdravý chod města a současně jsou dějištěm veřejného života i vizitkou města navenek. **Neměla by proto vznikat jenom jako vedlejší produkt jiných záměrů**, ale naopak: veřejná prostranství se musí stát **prioritním cílem a tématem města**. Skrze svoji roli v celku města vyžadují systémovou **koncepci**, provázanou **od největšího měřítka celku města až po detail** jednotlivých veřejných prostranství.

Koncepční přístup nespočívá ve snaze vyřešit najednou každou skulinu ve městě – to ani není v silách žádného města. Koncepční přístup je postupný a vědomý proces, v jehož základu je **přemýšlení v širších souvislostech místa nebo řešené lokality**. **Včasná koncepční rozvaha zefektivňuje a zlevňuje proces**. Umožňuje, aby město **v rámci jedné investiční akce vyřešilo konkrétní prostranství jako celek** (včetně výsadby stromů, řešení infrastruktury,

dopravních aspektů a zlepšení podmínek pro pohyb a pobyt lidí) **namísto toho, aby se ulice nebo náměstí rozkopávalo z různých důvodů několikrát po sobě**.

Koncepční přístup města zahrnuje řadu činností, které jsou vzájemně koordinované a mají společný cíl, jímž je **obytná kvalita, přičemž měřítkem této kvality je člověk**. Koncepční přístup spočívá zejména v **definování pro město důležitých a životaschopných témat** veřejného prostoru, kterým je potřeba se systematicky věnovat, a ve **vytipování míst**, jejichž zkvalitnění má dopad na celek města nebo širší území. V tomto duchu je také pojata návrhová část této Strategie, která naznačuje konkrétní témata i prostory, na která se může město okamžitě aktivně soustředit. Koncepční přístup zahrnuje také **rovnocenné vyvažování jednotlivých aspektů veřejných prostranství** (dopravní, ekologická funkce, udržitelnost, diverzita apod.).

1.3 1.3.2 Struktura dlouhodobého koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím

Koncepční přístup k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

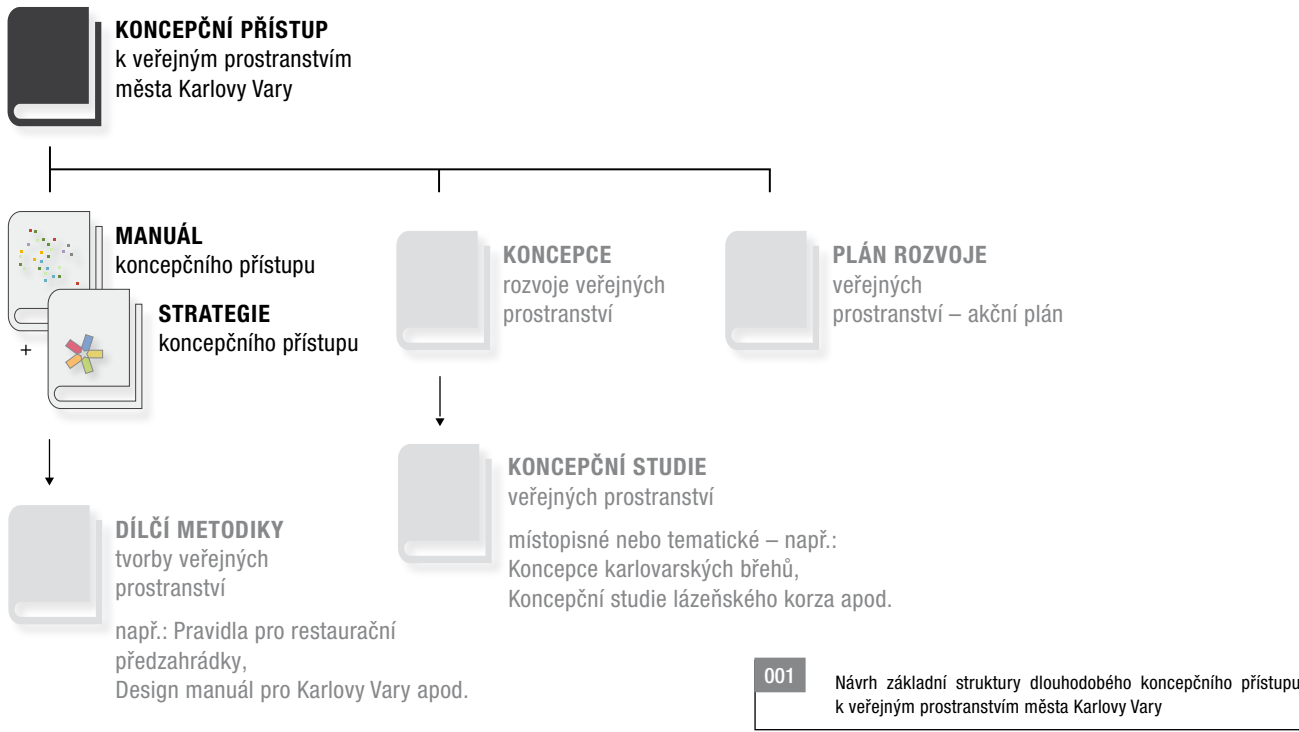
Kontinuální a důsledné zvyšování kvality veřejných prostranství založené na koncepčním přístupu je **souhrnem řady dokumentů a činností**. Následující schéma představuje orientační (ideový) přehled základních stavebních kamenů koncepčního přístupu. **Dokumenty se vzájemně doplňují a rozvíjejí**. Každý nahlíží téma veřejných prostranství svým způsobem a zastává určitou konkrétní roli. Ve chvíli, kdy město nemá zpracovány všechny potřebné dokumenty, je dobré mít povědomí o této struktuře a nezaměňovat úlohu jednotlivých materiálů.

Dokument Strategie, který právě držíte v rukou, je prvním krokem koncepčního přístupu, který představuje základní vizi cílového stavu veřejných prostranství v Karlových Varech. Manuál koncepčního přístupu jej doplňuje o metodický základ – principy a pravidla tvorby veřejných prostranství v souladu s cíli Strategie. Manuál se může postupně rozrůst o dílčí metodické dokumenty (např. Pravidla reklamy, Design manuál pro Karlovy Vary apod.). **Dokumenty Strategie a Manuál společně**

tvoří jeden celek. Na Strategii by měly ideálně navazovat místopisné nebo tematické koncepční studie, které postupně v součtu pokryjí celek města (např. Koncepce karlovarských břehů, Koncepce lázeňského korza apod.). Plán rozvoje by měl v úzké spolupráci s městem a jeho výkonnými a organizačními složkami rozpracovávat Strategii do podoby „akčního plánu“, tedy do konkrétních kroků řazených v časovém sledu včetně uvedení realizačních financí, garanta projektu apod.

Součástí koncepčního přístupu jsou kromě vyobrazené série dokumentů samozřejmě také další činnosti: komunikace s veřejností, výzkum, koordinace jednotlivých subjektů města a jejich aktivit a dokumentů, příprava zadání projektů, územních a koncepčních studií, organizace architektonických soutěží atp.

Další informace k procesu implementace koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím v praxi správy a rozvoje města viz také » [Manuál / kap. D Nástroje](#).

1.3

1.3.3 Přehled vybraných plánovacích dokumentů města ve vztahu ke Strategii a Manuálu koncepčního přístupu

(stav k 05/2020)

Koncepční přístup k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

Téma kvality veřejného prostoru města je různou měrou obsaženo v dalších územně plánovacích, strategických a koncepčních materiálech města. Na některé z nich Strategie a Manuál koncepčního přístupu ideově či obsahově navazují nebo je doplňují o rovinu detailu úměrnou veřejným prostranstvím. Podobně je třeba také v rámci přípravy nových i během aktualizace stávajících dokumentů města zohlednit a implementovat teze, cíle a principy koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím, sepsané v Manuálu a Strategii.

Územní plán Karlovy Vary

- **pořizovaný**

Základ budoucí kvality veřejných prostranství se **fixuje již v úrovni územního plánování a urbanistického návrhu**, v němž se definuje **fyzický rámec, který veřejná prostranství vymezuje**.

Územní plán je nástrojem, který **zakládá předpoklad samotné existence veřejných prostranství, jejich přiměřené množství a provázanost a zároveň roli v celkové struktuře města**. Kvalitní struktura veřejných prostranství, která podporuje propojení centra a okrajů pomocí čitelné hierarchie prostorů a jejich návazností, by měla být jedním z cílů územního plánu města.

Strategický plán

Strategický plán akcentuje a detailněji popisuje **sociální, kulturní a ekonomickou rovinu plánování města**, tedy i veřejná prostranství, a to zejména z hlediska způsobu jejich využití a celkové **prosperity města**.

StrategieKV° (Strategický plán udržitelného rozvoje Statutárního města Karlovy Vary – SPURM)

- **aktuální, odpovídá dotačnímu období Evropské unie 2014–2020**

Strategie a Manuál rozvíjejí obecné strategické teze rozvoje města v úrovni veřejných prostranství návrhem konkrétních cílů, principů a opatření směřujících ke zvýšení kvality veřejného prostoru a života v něm.

StrategieKV°2040

- **v přípravě**

V době vydání tohoto dokumentu město Karlovy Vary tvoří novou strategii, která by měla sloužit jako podklad pro uvažování o rozvoji města na dalších zhruba dvacet let. Dokumenty Strategie a Manuál koncepčního přístupu obsahově korelují s hlavními tematickými okruhy projednávanými v rámci přípravy nového strategického plánu.

Plán udržitelné městské mobility a Generel dopravy

- **v přípravě**

Doprava je klíčovou složkou veřejného prostoru, proto je v přiměřené míře i součástí dokumentů Strategie a Manuál, které ji řeší prizmatem celkové kvality veřejných prostranství a pobytu a pohybu člověka ve městě. Manuál a Strategie **rozvíjejí principy udržitelné mobility v konkrétním detailu veřejných prostranství**, a recipročně tak přinášejí řadu podnětů pro dopravní politiku města. Principiální shoda s plánem udržitelné mobility je patrná v řadě dílčích konkrétních návrhů a spočívá zejména v důrazu na zlepšování kvality života a podporu udržitelné mobility, např. zlepšováním podmínek pro veřejnou dopravu, pěší a cyklistický provoz.

UNESCO Management Plan

Atributy hodnot, na základě kterých lázně Karlovy Vary spolu s dalšími lázněmi aspirují na zápis na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO, se z velké části opírají nikoliv primárně o hmotný statek, ale především o nehmotné vrstvy – v tom jsou příbuzné hodnotám kvality veřejného prostoru města.

V současné době dochází ke šťastnému souběhu, kdy se město Karlovy Vary rozhodlo soustředit na kvalitu svého veřejného prostoru a zároveň se stalo součástí mezinárodní žádosti skupiny lázeňských měst o zapsání na seznam památek UNESCO. **Kvality, na které se v obou případech bude potřeba soustředit, se z velké části překrývají, a mohou se tak vzájemně podpořit**. Důraz na kvalitu veřejného prostoru města v dokumentech Manuál

1.3

Koncepční přístup k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

a Strategie, s akcentem na atributy, které jsou zároveň hodnotou sledovanou organizací UNESCO, může sloužit jako výborný **podpůrný argument žádosti o zapsání na seznam památek**, stejně jako **důkaz praktického naplňování ochrany a zhodnocení kvalit**, které bude UNESCO v rámci sledování statku kulturního dědictví požadovat. Tato synergie může pomoci i naplňování Manuálu a Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím, například z hlediska **spojeného financování**.

Strategie a Manuál volně rozvíjejí zejména specifický cíl č. 2 Management Planu – **Prohloubit vztah veřejnosti ke kulturnímu dědictví na území nominovaného statku**. Pod něj lze vložit např. tato témata překryvu (dále podrobněji rozvedená v dílčích tematických cílech Strategie a v Manuálu v rámci principů pro veřejná prostranství historického lázeňského centra):

1.3.4 Příklady aktuálních investičních záměrů s vlivem na kvalitu veřejných prostranství

V každém městě je bez ohledu na přípravu celoměstské strategie v procesu řada již rozběhnutých akcí a projektů. Níže vybrané – probíhající, plánované či jen zatím diskutované – investiční záměry mají vysoký vliv nejen na kvalitu svého bezprostředního okolí, ale ovlivňují image a kvalitu prostředí města jako celku. Téma veřejných prostranství by proto rozhodně nemělo být v jejich projektové přípravě vynecháno či opomenuto. Naopak, tyto akce je třeba chápat jako **příležitost k obnovení či vytvoření kvalitního veřejného prostoru**.

Jedním z předpokladů koncepčního a koordinovaného rozvoje města je ucelená a pravidelně aktualizovaná **eviden-ce záměrů** na celoměstské úrovni tak, aby se dopředu vědělo o významných investicích. Ty pak lze s dostatečným předstihem koordinovat a naplánovat tak, že se jejich realizace sloučí

- **„Zážitkovost“** – nejvýznamnější atribut charakteru lázní, který je v různých podobách vyzdvihován v materiálech UNESCO; jde o „zážitkovost z podstaty“, tj. smyslové prožívání vlastností prostředí (zvuk, vůně, vizualita, pohyb aj.) – komponování „zážitkových“ situací ve městě, akupunkturně i systémově, fyzickými prostředky i akcemi
- **Lázně každý den** – vložení volnočasových i terapeutických aktivit do každodenního života
- **Karlovy Vary jako lázeňské město v celém rozsahu**
- **Umění ve městě**
- **Přístupnost a obytnost terapeutické krajiny apod.**

s dalšími investicemi, např. s celkovou úpravou navazujících veřejných prostranství.

Příklad celoměstsky důležitých záměrů, jež by měly být **hodnoceny také skrze samostatné kritérium kvality veřejných prostranství, která vytvářejí, anebo je jakkoliv ovlivňují**:

- rekonstrukce Vřídelní kolonády
- rekonstrukce Císařských lázní
- úprava okolí Tržnice, terminál veřejné dopravy
- rekonstrukce Hotelu Thermal
- nový most přes Ohři z Charkovské ulice
- rozvoj areálu bývalého pivovaru v Rybářích
- rozvoj areálu dolního nádraží a areálu Karlovarských minerálních vod aj.

1.4 Kvalita veřejných prostranství je základem kvality života ve městě

Veřejná prostranství jsou první rovinou, přes kterou město vnímáme a poznáváme. Jsou zároveň místem, kde ve městě trávíme nejvíce času.

Veřejná prostranství jsou obývacím pokojem, zahradou i předsíní města.

Kvalita veřejných prostranství je základem kvality života ve městě a kvalita života ve městě je základem prosperity města. Města, která mění svoji představu o veřejném prostoru – vylepšují jej, pečují o něj, a poskytují tak lidem kvalitní a obytné ulice, plácky a náměstí, parky, přírodní plochy a rekreační zázemí – přispívají velkou měrou ke zvýšení kvality života. Živost a nepřetržitě využívaní veřejných prostranství vede k dobře udržovaným a bezpečným městským prostředím, díky nimž je město atraktivním místem pro život a práci.

V Karlových Varech, založených na kultuře lázeňství, mají kvalitní veřejná prostranství silnou tradici reprezentativního a zároveň obytného prostoru – „salonu města pod otevřeným nebem“. Právě architektonicky i programově kvalitní veřejná prostranství v těsném spojení s okolní přírodou jsou jedním z důvodů, proč se Karlovy Vary staly oblíbenou lázeňskou destinací a získaly také mezinárodní věhlas. Byla by škoda promarnit šancina tento kvalitní základ a na zásluhy předků důstojně nenavázat.

Karlovarská veřejná prostranství jsou také místem, ve kterém se dennodenně pohybují obyvatelé Varů při cestě z práce a do práce, při běžných každodenních pochůzkách, nákupech, při cestě do školy, ze školy atd. Chceme-li, aby se v Karlových Varech dobře žilo, pak je potřeba se společnému – veřejnému – prostoru důsledně věnovat a usilovat o to, aby byl kvalitní i ve své každodennosti.

Koncepční zkvalitňování veřejných prostranství pomáhá řešit také další témata městského rozvoje. Kvalitní veřejná prostranství zvyšují ekonomickou výkonnost města – generují příliv lidského i finančního kapitálu a zvyšují ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost města. Mohou svým charakterem a vybavením reagovat na stárnutí populace a současně vytvořit podmínky pro život mladých lidí a rodin. Atraktivní, obytná a komfortní veřejná prostranství nejen v centru Karlových Varů, ale také v rezidenčních lokalitách a v samostatných lokalitách mimo centrum města mohou pomoci zabránit odlivu mladých lidí mimo město, a naopak přilákat obyvatele nové. Pomocí designu i programo-

1.4

Kvalita veřejných prostranství je základem kvality života ve městě

vých strategií uplatňovaných na veřejných prostranstvích lze přispět k řešení dalších sociálních problémů města.

Kvalitní veřejná prostranství také zhodnocují veřejný majetek a jsou důležitým marketingovým nástrojem města. Zlepšují image města a zvyšují jeho konkurenceschopnost mezi ostatními (lázeňskými) městy. Kvalitní veřejný prostor přispívá kvalitnějšímu

turistickému ruchu – přitahuje i turisty, které nezajímá jen laciné pozlátko, ale dovedou ocenit skutečnou kvalitu – to se pak městu navrací zpět a propisuje do celkové atmosféry prostředí, např. skladbou a charakterem obchodů a podniků v parteru apod.

002 U rybníčku Malé Versailles.

1.5 Základní teze kvality veřejných prostranství

Veřejná prostranství jsou **základní kostrou města** a této skutečnosti je nutné podřídit jak vedení technické infrastruktury, tak umísťování jednotlivých objektů a prvků.

Kvalitní veřejné prostranství je především **obytné**, tj. **bezpečné, vstřícné** pro všechny skupiny obyvatel, **zdravé, živé, komunikativní, smyslově podnětné a krásné**.

Emocionální kvality života jsou stejně významné jako kvality funkční. Základem tvorby veřejných prostranství je **lidské měřítko a lidské smysly**.

Veřejná prostranství by měla být nejenom **přístupná**, ale také **atraktivní** pro všechny skupiny obyvatel.

Veřejná prostranství města by měla **vybízet k pěšímu pohybu a k pobývání**. Prioritou je obytná kvalita veřejných prostranství, které by zpravidla měla být podřízena dopravní i technická infrastruktura.

Dopravní řešení veřejných prostranství města musí **primárně zohledňovat** potřeby chodců a uživatelů bezmotorové dopravy. Pro obytná prostranství musí být tyto potřeby prioritou.

1.5

Základní teze kvality veřejných prostranství

003 Děje v lázeňském centru na prostranství před Mlýnskou kolonádou.

1.6 Kvalitní veřejná prostranství jako samostatné téma a cíl

Prvním krokem k dosažení kvalitních veřejných prostranství je deklarace jejich důležitosti, sdílení tohoto východiska a prohlášení kvality veřejného prostoru a veřejných prostranství za samostatné téma a cíl města.

Vizi kvalitních veřejných prostranství a to, jakým způsobem jich lze v KV dosáhnout, popisujeme v návrhové části tohoto dokumentu. Konkrétním činnostem by ale mělo předcházet **postavení kvality veřejného prostoru a veřejných prostranství do popředí zájmu správy města**. Deklarace důležitosti tématu veřejných prostranství je činem, který reprezentuje uvědomění si jeho zásadního významu pro kvalitu města a života v něm – je přihlášením se k roli, která správě města přísluší, tj. k hájení a prosazování veřejného zájmu. Je nezbytným prvním krokem a nastartováním procesu nápravy dlouhodobého stavu. Základem takového procesu je koncepční celoměstský přístup k rozvoji veřejného prostoru, zejména veřejných prostranství.

Standardně totiž bývá téma veřejného prostoru rozptýleno do jednotlivých projektů a záměrů (dopravní stavby, výstavba objektů a souborů apod.), kde se často dostává pouze do doplňkové role. Pokud je ale kvalita veřejného prostoru města sledována jako samostatné téma, přináší to několik zásadních zlepšení. Jednak **vytváření realizačních investičních záměrů, jejichž primárním cílem je zkvalitnění veřejného prostranství, tedy zhodnocení veřejného majetku**. A také sledování a hodnocení ostatních záměrů skrze jednoznačné kritérium – jak se podílejí na kvalitě veřejného prostranství a veřejného prostoru konkrétního místa, širší lokality i města jako celku.

Samostatnost a priorita tématu kvality veřejného prostoru vyžaduje v první řadě vytvoření institucionálního rámce, kterým se v Karlových Varech může stát KAM KV°. Jeho součástí je vytvoření subjektů a nástrojů, které se na téma výhradně soustředí.

Veřejný prostor

Pojem veřejný prostor je používán pro veřejně přístupnou komplexní fyzickou část prostředí, kterou je kromě veřejných prostranství také například veřejně přístupný prostor exteriéru města, vnitrobloků i vnitřního prostoru budov.

Veřejná přístupnost rovněž vylučuje omezený režim užívání, výjma režimu časového. Zároveň je pojem veřejný prostor používán pro nehmotnou rovinu prostředí zahrnující vztahy, myšlenky, děje, média apod. Pojem veřejný prostor lze současně vnímat jako celek či kontinuum.

Veřejná prostranství

Pojem veřejné prostranství je v tomto dokumentu používán pro fyzickou část prostředí, kterou je veřejně přístupné prostranství.

Je jím především plocha neboli „podlaha“ exteriéru města, jejíž nedílnou součástí jsou ale také veškeré prvky vybavení veřejných prostranství. Veřejné prostranství je podmnožinou veřejného prostoru.

1.6

Kvalitní veřejná prostranství jako samostatné téma a cíl

004

Karlovy Vary nejsou jen lázeňské centrum, ale i panelová sídliště; pěší chodník na sídlišti v Drahovicích.

Hodnoty a problémy

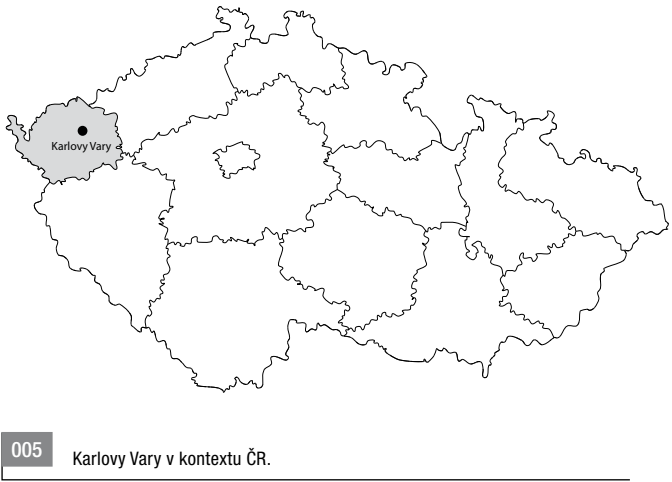

2.1 Urbanistický charakter města Karlovy Vary

2.1.1 Základní fakta o městě

Karlovy Vary jsou **statutární město a správní centrum Karlovarského kraje**. Leží v západní části České republiky na soutoku řek Ohře, Teplá a Rolava, 150 km od Prahy a 200 km od německého Norimberku. Správní území města Karlovy Vary je **aglomerací, která zahrnuje 15 městských částí**: Bohatice, Cihelny, Čankov, Doubí, Drahovice, Dvory, Karlovy Vary, Olšová Vrata, Počerny, Rosnice u Staré Role, Rybáře, Sedlec, Stará Role, Tašovice a Tuhnice.

Rozloha katastru činí 59,10 km² a žije zde přibližně 48 200 obyvatel. Jde o **největší a nejnavštěvovanější lázeňské město** v České republice s více než 80 prameny, které vyvěrají v hluboce zařízlém údolí řeky Teplá.

005 Karlovy Vary v kontextu ČR.

2.1.2 Krajina a morfologie

Město Karlovy Vary má **vysoký podíl krajiny a zeleně**, podle satelitních snímků se jedná o nejzelenější město v České republice. Údolí **Ohře je základním krajinným prvkem a liniovou dominantou celé oblasti města**. Ohře tvoří hlavní páteř odvodnění území. Z levé strany do ní přitéká Chodovský potok, Rolava a Vitický potok, z pravé říčka Teplá a Vratský potok. Řeka Rolava těsně před soutokem s Ohří napájí vodou přírodní koupaliště Rolava, pův. Mlýnský rybník. Na území KV se nachází ještě několik bezejmenných vodních ploch v Sedleci, Rosnici, Staré Roli a Čankově.

Jižní část KV na pravém břehu Ohře náleží do geomorfologické oblasti Karlovarská vrchovina, potažmo jejího celku Slavkovský les. Je charakteristická svým **členitým reliéfem a prudkými**

svahy, zvláště v údolí řeky Teplé. Severní, levobřežní část náleží do geomorfologické oblasti Podkrušnohorská oblast, potažmo jejího celku Sokolovská pánev. Má již pánevní charakter s podstatně menší členitostí a procházejí jí mělké údolní přítoky Ohře. Tato část města je poznamenána bývalou důlní činností. Po těžbě, zejména uhlí a kaolinu, ale i cihlářské hlíny a bentonitu, zde zůstaly desítky hektarů poklesových kotlin a zbytkových jam, částečně zvodnělých. Některé z nich byly zavezeny teplárenským popílkem a postupně probíhá jejich rekultivace. Hlubinná i povrchová těžba kaolinických jílu měla bezprostřední význam pro rozvoj průmyslu a výrobu porcelánu v KV.

Lázeňská oblast se rozprostírá při řece Teplá, na níž byla ve 30. letech 20. století proti proudu postavena vodní nádrž

2.1

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

Březová, která tvoří protipovodňovou ochranu centra Karlových Varů. V lázeňském území města je v současnosti dokumentováno **přes 80 větších i menších výronů termominerální vody s léčivými účinky**. Ty jsou prostorově vázány na zhruba 150 m širokou a cca 1500 m dlouhou zónu. V údolí řeky Teplé se přes noc díky vývěrům léčivých pramenů vytváří tzv. ionizovaný vzduch. Údolí je málo větrané, vzduch se zde po ránu drží a je využíván jako součást léčebné kúry.

Původní porosty okrajové části Slavkovského lesa byly zejména v 19. století kultivovány a upraveny pro lázeňské využití, od roku 1969 je spravuje příspěvková organizace Lázeňské lesy Karlovy Vary. Hlavní část lesů v blízkém okolí lázeňského města má rozlohu cca 1870 ha. Pro komplex tohoto krajinného zázemí se vžil název **terapeutická krajina**.

006 Terapeutická krajina: vyhlídka Jelení skok (Kamzik), 1890.

007 Nejstarší půdorysný plán města (1733).

2.1 2.1.3 Charakter Karlovarské aglomerace

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

Karlovy Vary jsou **městem založeným na lázeňství, nepatří proto mezi klasická středověká osídlení**. Největší a druhé nejstarší lázeňské město v České republice se začalo vyvíjet v místě, kde vyvěrají minerální prameny, ve složitých terénních podmínkách. Historické **lázeňské jádro je tvořeno hlubokým údolím řeky Teplá**, které se teprve koncem 19. století rozšířilo v administrativně-obchodní městské centrum, rozprostírající se na původně zemědělských plochách podél Ohře. Mezitím se samostatně, i když s ekonomickou a vlastnickou vazbou na lázeňskou oblast, rozvíjely jednotlivé dvory a osady, které se později staly součástí Karlovarské aglomerace.

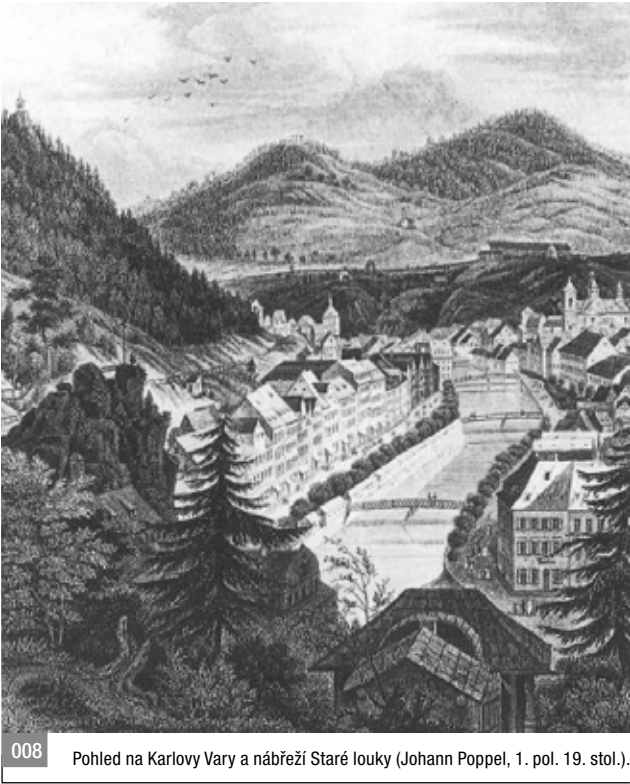
Karlovarská aglomerace se rozkládá při řece Ohři, která ji dělí na **dvě části**. Karlovy Vary mají dvojí centrum: lineární strukturu **lázeňské zóny** s kompoziční osou řeky Teplá a **městské centrum** v oblasti soutoku. Na něj bezprostředně navazuje oblast, kterou lze nazvat **širší centrum**. Zahrnuje na pravém břehu Tuhnice a Drahovice, na levém břehu Rybáře. Dál město tvoří **další volněji související aglomerované obce**, z nichž Stará Role tvoří urbanisticky samostatnou součást.

Kvůli velkým vzdálenostem mezi jednotlivými těžišti, terénním bariérám a vlivem ekonomického vývoje města **Karlovarská aglomerace nikdy nesrostla v kompaktní celek**. Karlovy Vary tak zůstávají seskupením autonomních urbanistických entit, mezi nimiž se prolíná krajina.

2.1.4 Obyvatelstvo

Vývoj počtu obyvatel Karlových Varů byl **nejvíce ovlivněn druhou světovou válkou, kdy došlo k vysídlení německého obyvatelstva** (87 % původního obyvatelstva). Předválečného počtu obyvatel od té doby již nikdy nedosáhlo. Poválečný růst vyvrcholil v 80. letech 20. století a od té doby má vývoj počtu obyvatel klesající tendenci. Přírůstek obyvatel od roku 2001 je záporný (–8,6 %).

Karlovy Vary mají **celkem 48 201 obyvatel** (k 1. 1. 2019). Většina (přes 80 %) je soustředěna do městských částí Drahovice, Tuhnice, Karlovy Vary, Rybáře a Stará Role. Mnoho lidí přitom

Pohled na Karlovy Vary a nábřeží Staré louky (Johann Poppel, 1. pol. 19. stol.).

bydlí v širším centru (místní části Rybáře, Tuhnice, Drahovice) – přibližně 22 000 obyvatel. Přimo v centru (místní část Karlovy Vary) žije přes 9 000 lidí a na předměstí celkem přes 17 000 osob, z toho ve Staré Roli přibližně polovina.

K 31. 12. 2018 žilo v Karlových Varech celkem **9 570 cizinců**, to představuje **téměř 20,0 % z celkového počtu obyvatel města**. Nejpočetnější skupinu tvořili Vietnamci (2 461), dále potom Ukrajinci (1 790), Rusové (1 654), Němci (1 064) a Slováci (775).

2.1 2.1.5 Stručný vývoj města a veřejných prostranství

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

Počátky lázeňského města

V roce 1370 povýšil císař Karel IV. osadu v místě dnešního historického jádra na město. Vary tak získaly všechny městské výsady a nadto ještě vzácné právo azylu a statut otevřeného města bez opevnění. Zvláštní postavení lázeňského centra zdůraznilo privilegium o klidu ve městě a zákazu nošení zbraní na území města. Koncem 15. století se Karlovy Vary jako „Lázně u Chebu k Lokti“ objevují v lexikonu evropských lázní. Od 16. století má město statut veřejných lázní. Jejich **symbolickým i fyzickým středobodem bylo Vřídlo**, pro jehož ochranu byl už ve 14. století postaven **chrám sv. Máří Magdalény**. To vtisklo celému okrsku duchovní rozměr, sakralitu místa. Centrum se rozprostíralo kolem Vřídla na obou březích. Nacházelo se zde na čtyřicet lázeňských domů a přibližně 200 koupelen v soukromých domech.

V 18. století, po skončení třicetileté války, se město začalo rozrůstat. Karlovy Vary byly několikrát po ničivých požárech komplexně přestavovány, zástavba se však vždy držela původní středověké parcelace.

Situace v okolí kostela sv. Máří Magdalény a Vřídla (okolo r. 1600).

Zlatý věk Karlových Varů

Období rozkvětu (18.–19. století) je známé jako **tzv. „zlatý věk“**. Karlovy Vary tehdy získaly přívěsko **„Největší salón Evropy pod širým nebem“**, reflektující nejen oblibu léčivých pramenů, ale také specifické prostředí města založené na rekreaci a **kulturně-společenských zážitcích v kosmopolitní a svobodomyslné atmosféře**. Staví se letohrádky pro šlechtickou zábavu, probíhají i slavnosti pod širým nebem (nejčastěji na Louce před městem – dnešní Stará louka). Dokladem barokního rozmachu města je mj. monumentální stavba chrámu sv. Maří Magdalény od K. I. Dientzenhofera na místě původního kostela.

Význam **říčky Teplé jako hlavní kompoziční osy** se potvrzuje výstavbou **nábřeží s korzem pro lázeňské hosty**. Urbanistický charakter lázeňského centra je díky terénní konfiguraci převážně lineární. To do jisté míry předurčilo jeho promenádní charakter, který se začíná upevňovat druhou polovinou 18. století. Pohyb pacientů k pramenům ordinovaný při pitné kúře vyvolal potřebu lázeňského korza a jeho krytí stromořadím, loubím nebo krytými galeriemi. Úprava nábřeží do podoby reprezentativního veřejného prostoru proběhla v KV dokonce dříve než v Praze.

Do poloviny 19. století se lázeňská oblast rozšířila do celého údolí. **Návrat k přírodě a tělesnému pohybu** byly vnímány jako **součást léčebné terapie**. Lázeňská zóna se proto propojila se svým krajinným zázemím vytvořením sítě vycházkových tras v lesích s množstvím hostinců, památných zastavení nebo vyhlídkových altánků nad údolím. Krajinná scenérie obklopující lázeňské centrum tím přímo pronikla do urbanizovaného prostoru. Příroda do města vstoupila také skrze uliční stromořadí, sadové úpravy veřejných parků, zahrady vilových objektů a terasovité soukromé zahrady měšťanských domů ve svahu, sloužící primárně ke klidnému posezení s výhledem do údolí. Karlovy Vary tak představují **jedinečný urbanistický soubor s množstvím promenádních cest i všudypřítomné zeleně v organismu města**.

Nad jednotlivými prameny v údolí byly budovány altánky, později kapacitně lépe vyhovující **kolonády, kam se vešlo více lidí a které současně sloužily jako kryté korzo**. Jedním z důležitých kompozičních principů, zejména pro kolonádní stavby, bylo jejich zrcadlení na vodní hladině řeky Teplé.

2.1

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

V letech 1870–1871 byly Vary napojeny na železniční síť, na Buštěhradskou dráhu z Chebu do Prahy. Díky vyvýšené poloze nabízelo Horní nádraží (tehdy Buštěhradské) přímý vizuální kontakt s lázeňským údolím. Trojnásobné zvýšení návštěvníků urychlilo realizaci penzionů, hostinců, lázeňských provozů a další vybavenosti. Výstavbu regulovaly zastavovací plány pro jednotlivé lokality. **Vary se rozšiřovaly směrem k nádraží**, vznikla tak celá **dnešní obchodně-správní část města (městské centrum) s hlavní komunikační tepnou, ulicí císaře Františka Josefa (dnes třídou T. G. Masaryka)**. Podél ulice Moskevské vznikají celoměstsky významné budovy (magistrát, soud a další).

Tradiční bloková a zahradní struktura 19. století vytváří **tradiční veřejná prostranství hierarchicky uspořádaných ulic a náměstí**. Plánované **náměstí okolo městské tržnice ale zůstává urbanisticky nedokončené**. V architektuře se vychází především z vídeňských vzorů, čerpá se z více stylových zdrojů, od neogotiky až k neorenesanci přísného historismu, jakou je například Zítkova Mlýnská kolonáda postavená v letech 1869–1881. Největší význam pro architektonický výraz Karlových Varů měl bezesporu světově proslulý ateliér Fellner & Helmer, jenž zde vyprojektoval řadu důležitých objektů. Vedle Vřidelní, Tržní a Sadové kolonády to jsou zejména Městské divadlo, Císařské lázně (Lázně I.), Slavnostní sál Grandhotelu Pupp nebo Goethova vyhlídka. V předválečném období se zastavují nezalesněné svahy nad údolím a v architektuře města se prosazuje také nacionálně podbarvený říšský styl.

Karlovy Vary ve 20. století

V roce **1928 došlo k administrativnímu scelení města, vytvoření tzv. Velkých Karlových Varů připojením Tuhnic, Rybářů a Drahovic**. Tyto původně samostatné osady se vlivem překotné výstavby také zvětšily a v podstatě **přirozeně protly s urbanismem města v širší centrum**. Krok to byl důležitý mimo jiné i proto, že Varům tak připadly další územní rezervy a také strategické oblasti jako např. městská plynárna v Tuhnicích nebo hřbitov v Drahovicích. Další **osady a dvory ležící na historických cestách**, které se nacházely nedaleko od města, v příznivějším terénu a v blízkosti vodních zdrojů, **sloužily lázeňskému městu pro zásobování různými surovinami** (uhlí, porcelán, železo atp.). Pro lázeňské hosty bývaly některé z nich (např. Bohatice, Olšová Vrata) oblíbeným výletním místem se zahradními restauracemi. Obyvatelé často pracovali jako horníci v kaolinových dolech (Sedlec, Počerny,

010 Společnost před litinovou Vřidelní kolonádou (okolo r. 1900).

011 Vřidelní ulice na nábřeží Teplé a kompozice kolonády a kostela sv. Máří Magdalény (1906).

012 Třída T. G. Masaryka, dříve např. Bahnhofstrasse, koncem 19. století (cca 1898).

2.1

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

013 Chebský most spojuje centrum a Rybáře (cca 1930).

014 Oblast Rybáře po leteckých náletech (1945).

015 Vřidelní kolonáda otevřená v roce 1975 jako kolonáda Jurije Gagarina (1980).

Bohatice apod.). Stará Role byla až v r. 1976 integrována do Velkých Karlových Varů. Po celou dobu se vyvíjela samostatně jako průmyslová obec založená na výrobě porcelánu.

Do života města zasáhla druhá světová válka. Vysídlení německého obyvatelstva, likvidace židovské populace a bombardování města znamenaly **drastické zásahy do struktury města, které jsou dodnes citelné**. Zejména jde o **přerušení přirozených vazeb mezi centrem města a čtvrtí Rybáře v oblasti Chebského mostu**.

Poválečné období je spjato s centralizovaným řízením lázní a plánováním města. Karlovy Vary se staly dějištěm pravidelného mezinárodního filmového festivalu. Po demolcích na místech historické zástavby v centru vyrůstají **nové modernistické dominanty – Hotel Thermal, Vřidelní kolonáda** a několik dalších méně výrazných staveb. Lázeňské centrum jako urbanistický celek se uchovalo, zanedbána byla údržba některých objektů. Prostory v okolí modernistických staveb přinesly do centra města také nový charakter veřejných prostranství – **monumentální měřítko, nové formy, tvarosloví i materiály**.

V roce 1956 udělila vláda Karlovým Varům statut lázeňského města. Lázeňství se stalo ekonomickou prioritou, které se musela podřídit řada obyvatel. Městské paláce v historickém centru, částečně prázdné po poválečném odsunu německého obyvatelstva, se přestavovaly na hotelové či lázeňské domy. Stávající nájemníci měli získat náhradní, moderní byty v **nově budovaných panelových sídlištích**. Nejstarší sídliště se nacházejí v Tuhnicích (1962–1969), s výstavbou se pokračovalo v Drahovicích (1967–1972), později na Růžovém vrchu (1970–1986), ve Staré Roli a nakonec se realizovalo sídliště Čankovská (1980–1990).

Současnost

Období po r. 1989 je charakteristické otevřením trhu, privatizací a zvýšením intenzity turistického ruchu. **Velká část budov přešla do soukromých rukou** (až polovina místních nemovitostí je ve vlastnictví občanů Ruské federace a dalších zemí někdejšího Sovětského svazu). Centrum města se opravilo, v některých případech ale došlo k nevhodným přestavbám v rozporu se zásadami památkové péče, které narušují urbanisticko-architektonickou integritu a hodnotu lázeňského centra. Udržel se lázeňský charakter města i jeho využití, přičemž se změnila jeho koncepce. Lázeňské procedury jsou

2.1

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

soustředěny v jednotlivých hotelech, které nabízejí také krátkodobé wellness pobyty. V nedávné době byly rekonstruovány pěší zóny v městském i lázeňském centru (Stará louka, Tržiště, ul. T. G. Masaryka a další).

Postupně se upouští od průmyslové výroby, na území KV se nachází **řada bývalých industriálních budov a brownfieldů, které čekají na nové využití** – např. bývalý pivovar v Rybářích, stáčírna minerálních vod, Knollova porcelánka a další.

Tak jako v dalších městech ČR probíhá **suburbanizace – komerční i obytná**. Staví se obchodní centra v odlehlějších polohách mimo centrum s napojením na silniční tahy a v jednotlivých částech aglomerace vznikají čtvrti novodobých rodinných domků na rozhraní městské struktury a krajiny. Specifickým příkladem z poslední doby je **areál krajského úřadu**, který měl na místě bývalých kasáren vytvořit administrativní areál sdružující krajské instituce: knihovnu, úřad práce a další. V roce 2007 byl dobudován **průtah rychlostní silnice, který vede městem podél levého břehu Ohře**.

Od roku 2018 je centrum města, část Tuhnic a část Drahovic včetně lázeňských lesů na obou svazích chráněno jako **městská památková rezervace (MPR)**. Určitou ochranu poskytuje také Statut lázeňského města, nařízení vlády, které reguluje některé aktivity v lázeňské zóně. V současnosti (rok 2019) **Karlovy Vary usilují o zapsání na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO** společně s dalšími evropskými lázeňskými městy pod hlavičkou „Great Spas of Europe“ (Slavné lázně Evropy).

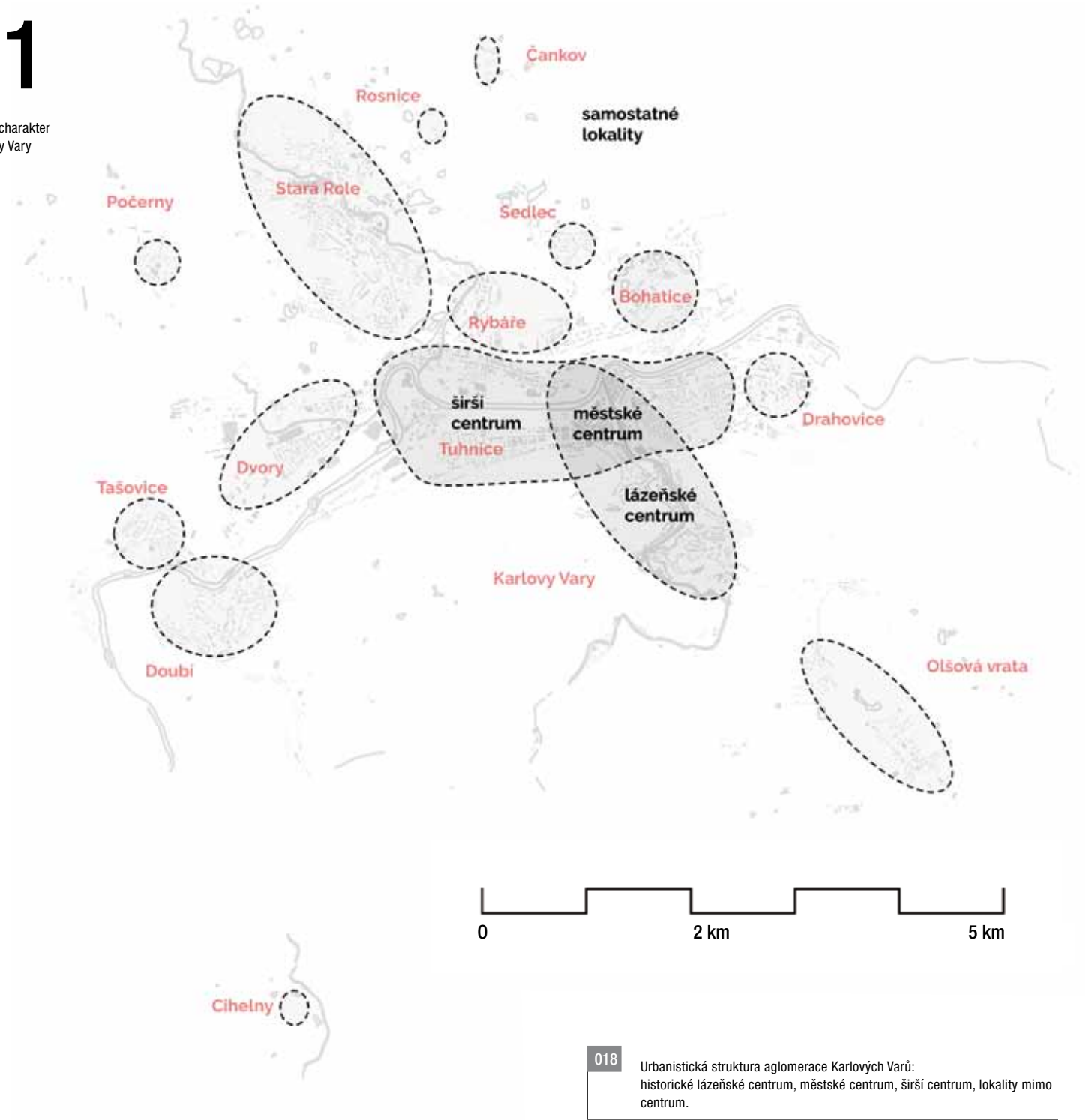
016 Občanská vybavenost Staré Role (70. léta 20. století).

017 Současná podoba třídy T. G. Masaryka.

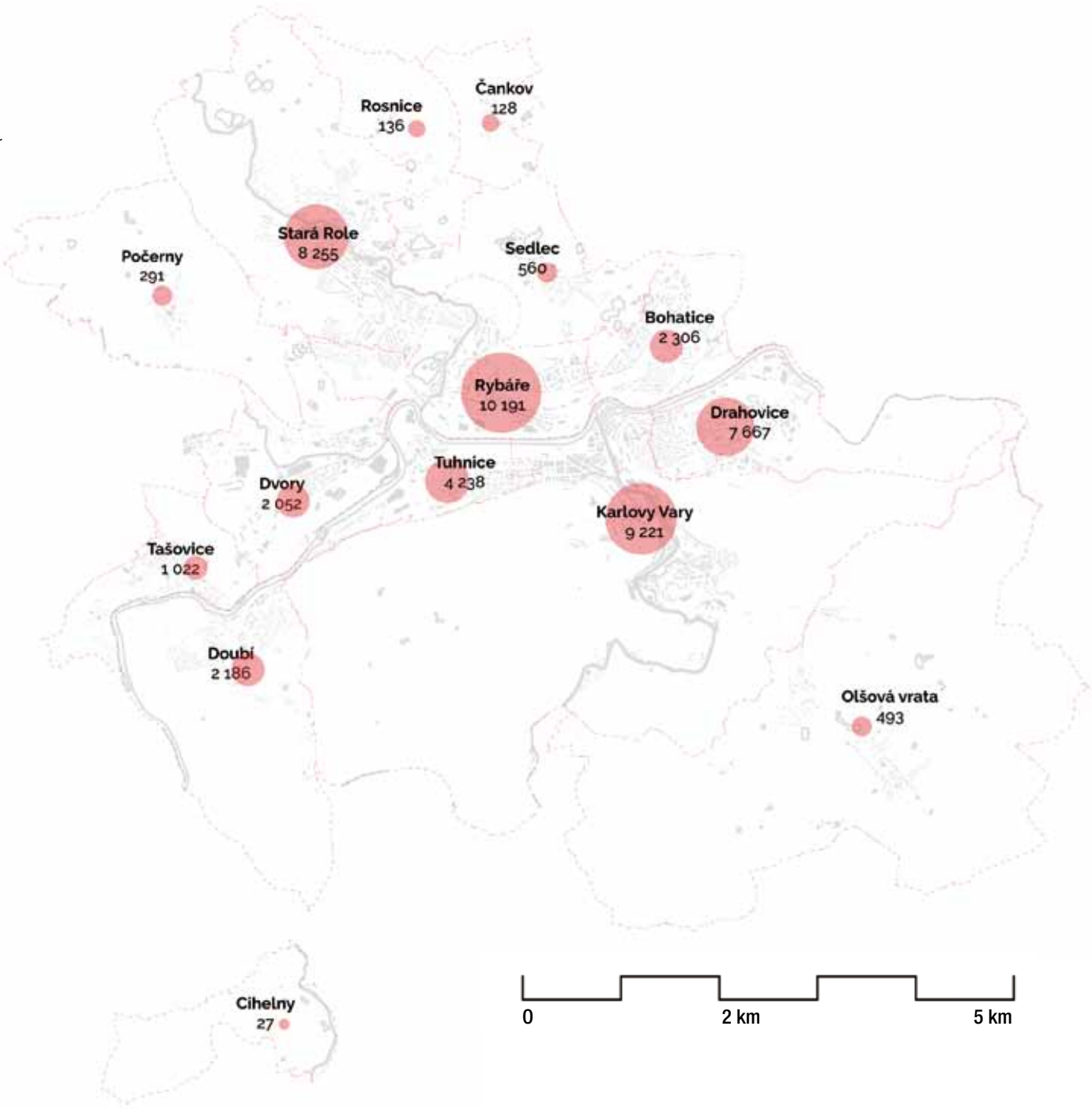
2.1

Urbanistický charakter města Karlovy Vary

2.1

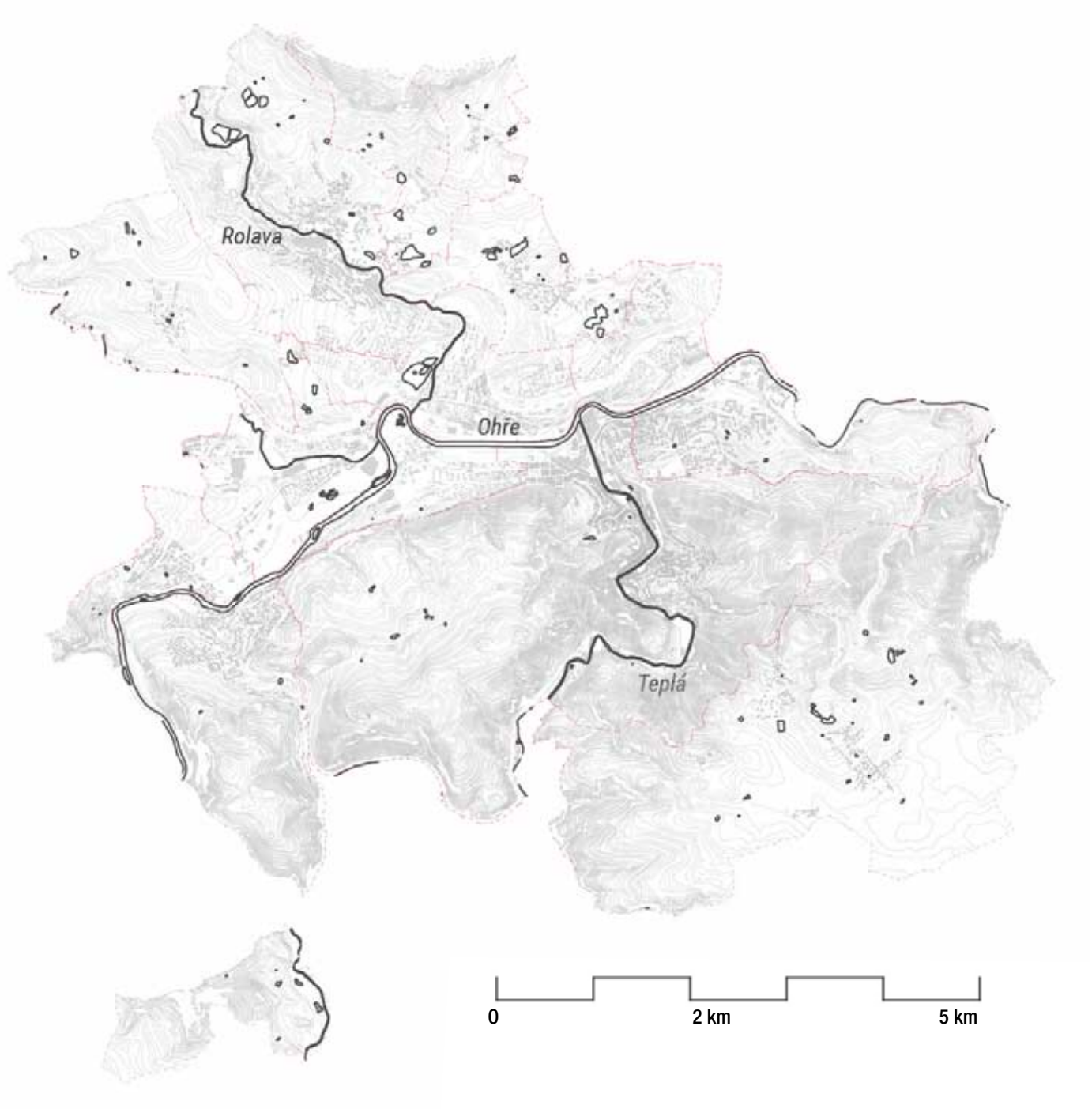
Urbanistický charakter
města Karlovy Vary

019 Počty obyvatel v jednotlivých městských částech.

2.1

Urbanistický charakter
města Karlovy Vary

020 Krajina Karlových Varů. Ohře dělí město na dvě morfologicky odlišné poloviny.

2.2 Charakter veřejných prostranství města Karlovy Vary

Karlovy Vary, to nejsou jen lázně, ale také krajina, panelová sídliště nebo vesnice. Pro město je charakteristická **rozmanitost urbanistických struktur**, a tedy i **různorodost veřejných prostranství**. Správné vyhodnocení charakteru, úlohy a významu místa v rámci města je základem koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím.

Pro potřeby Strategie a Manuálu jsou na základě analýzy současného stavu města definovány **základní charaktery veřejných prostranství dle urbanistické struktury**:

- historické lázeňské centrum (rostlá struktura)
- kompaktní městské centrum (bloková struktura)
- vilové čtvrti 19. a 20. století
- satelitní zahradní čtvrti
- původní venkovská jádra
- modernistická sídliště
- terapeutická krajina
- příměstská krajina

Charakter veřejných prostranství dle urbanistické struktury je podrobněji popsán v Manuálu koncepčního přístupu viz » část Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím, kap. C Charaktery, str. 161. V této kapitole Manuálu je uvedena také řada doporučení a principů, jak přistupovat k veřejným prostranstvím v dané struktuře a kvalitně je rozvíjet.

Lázeňské centrum

Blokové město 19. století
(např. Moskevská / Dr. D. Bechera)

Zahradní vilové čtvrti
(např. Drahovice)

Satelitní čtvrti
(např. okolí ulic Dobrovského / Jedlová)

Původní vesnická jádra
(např. Sedlec)

Modernistická sídliště
(např. Čankovská)

2.3 Hodnoty, problémy a potenciály veřejných prostranství Karlových Varů

2.3.1 Hodnoty

Hodnoty představují východiska – konkrétní cenná místa či vlastnosti města Karlovy Vary, veřejných prostranství a krajiny, které je vhodné dál rozvíjet, chránit a posilovat.

Kvalitní krajinné zázemí

- terapeutická krajina lázeňských lesů s množstvím vycházkových tras plných zastavení a památných míst s drobnou architekturou, systémem vyhlídek (např. Diana, Jelení skok, Tři kříže, Goethova vyhlídka a hodnotné výhledy z ul. Krále Jiřího a další) a příležitostmi pro občerstvení přímo navazuje na lázeňské centrum
- příroda vstupuje do centra města prostřednictvím lázeňských parků (Dvořákovy sady, Smetanovy sady aj.) a četných stromořadí (např. v ul. Sadová, Krále Jiřího apod.)
- řeky Ohře, Teplá a Rolava tvoří kompoziční a rekreační osy města
- členitost krajiny vytváří příležitosti pro velké množství výhledů na město a do krajiny (např. také Bažantí vrch – hradiště Sedlec, sv. Urban, Růžový vrch atd.)
- volnočasové a sportovní areály v krajině (např. Meandr Ohře, koupaliště Rolava, Sv. Linhart)

Lázně a léčivé minerální prameny

- dlouholetá tradice lázeňství vytváří kulturní identitu města
- lázně se podílejí na image Karlových Varů a zvyšují povědomí o městě v mezinárodním kontextu
- specifická lázeňská architektura a infrastruktura – lázeňské domy, parky, kolonády, lanovky a další prvky – tvoří jedinečnou atmosféru města
- autentická a atraktivní veřejná prostranství lázeňské promenády ve vazbě na lázeňský provoz – Stará louka, Tržiště a další
- léčivé prostředí (vzduch) a veřejně dostupné léčivé prameny v centru města

Zachovalá urbanistická struktura centra

- dochovaná urbanistická struktura a celé prostředí lázní včetně programu a způsobu užívání typických lázeňských objektů
- stále funkční a atraktivní lázeňské korzo na nábřeží podél říčky Teplá lemované jednotlivými významnými budovami (např. Mlýnská, Tržní a Vřidelní kolonáda, Císařské

Metoda hodnocení

Analýza hlavních hodnot, problémů a potenciálů vychází z metody SWOT analýzy a popisuje město z hlediska kvality veřejných prostranství. Je proto nosným podkladem pro návrhovou část Strategie koncepčního přístupu.

Důležitým podkladem pro kvalitativní hodnocení veřejných prostranství jsou výstupy z workshopů s místními obyvateli a uživateli města. Během přípravy dokumentu byly ve spolupráci ateliéru MCA a Kanceláře architektury města KV uspořádány dvě akce za účelem diskuse s místními aktéry a zjištění informací o současném stavu veřejných prostranství.

Workshop „Setkání s aktéry“ a diskuse, která proběhla u příležitosti 54. Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary na téma veřejná prostranství a MFF.

Dále se hodnocení veřejných prostranství zakládá na vlastním sběru dat a informací, vlastním terénním šetření a pozorování, na srovnávání situace se stavem veřejných prostranství v dalších českých i světových městech a kontinuálním dialogu s KAM KV.

2.3

Hodnoty, problémy a potenciály veřejných prostranství Karlových Varů

- lázně, Grandhotel Pupp, Karlovarské městské divadlo, chrám sv. Máří Magdalény, Muzeum Karlovy Vary, Galerie umění Karlovy Vary, Thermal, letní kino a další)
- živé pěší zóny v obchodně-správním centru (ul. T. G. Masaryka)
- čitelná struktura veřejných prostranství blokového města 19. století
- živý parter ulic obchodně-administrativního centra, pestrý z hlediska vybavenosti velké množství kulturních památek vytváří bohaté kulisy veřejných prostranství

Příjemné obytné lokality

- lesy a rekreační krajinné zázemí v bezprostřední blízkosti bydliště (Tuhnice, Drahovice, Rybáře a další)
- kvalitně založené, klidné, zelené vilové čtvrti ve svazích nad městem (např. Drahovice)
- sídliště udržitelné velikosti s objekty veřejné vybavenosti a vzrostlou zelení (např. Drahovice, Tuhnice)
- absence vyloučených lokalit

Lokální paměť míst

- zachovalá a čitelná struktura VP v historických částech města
- staré cesty a návsi přítomné ve struktuře veřejných prostranství okrajových čtvrtí a lokalit (např. Bohatice, Počerny, Doubí, Tašovice)
- industriální dědictví průmyslových staveb lokálního charakteru (porcelánky, stáčírna minerálních vod, stará vodárna a další)
- zachovalé místní sakrální památky naplňují přilehlá veřejná prostranství duchovním významem a symbolikou; některé po nedávné rekonstrukci (kostelík sv. Urbana, kostel v Sedleci apod.)

Aktuální problémy veřejných prostranství odrážejí také rozsáhlejší problémy v urbanistické rovině nebo hlubší nedostatky ve správě města. Cílem koncepčního rozvoje veřejných prostranství je tyto problémy **dále neprohlubovat, ale naopak řešit a eliminovat.**

Roztříštěnost struktury města, obtížná prostupnost města

- aglomerace Karlových Varů se skládá z několika prakticky samostatných sídel (např. Stará Role, Bohatice, Tašovice aj.) uvnitř jednoho města, což vyvolává velké nároky na správu města
- složité překonávání velkých vzdáleností mezi jednotlivými lokalitami a body zájmu (např. ze Staré Role do lázeňského centra)

2.3.2 Problémy

2.3

Hodnoty, problémy
a potenciály
veřejných prostranství
Karlovy Varů

- po městě se dá jen omezeně pohybovat pěšky, naopak díky prostorovým a poci-
tovým bariérám rostou nároky na individuální dopravu
- vzdálenost a s ní související obtížná dostupnost centra ze vzdálenějších lokalit
se podílí na nízké míře identifikace obyvatel okrajových částí s centrem města

Dominance dopravy a nevyhovující podmínky pro pěší a cyklisty

V obrazu veřejných prostranství výrazně dominuje dopravní, utilitární charak-
ter. Projevuje se v podobě samostatných staveb infrastruktury, formou kapacitních
komunikací a rozsáhlých parkovišť nebo šířkou jízdních pruhů a velikostí polomě-
rů vozovek v městských ulicích. Výsledkem je nepřívětivost prostoru pro člověka
a jeho pohyb i pobyt ve VP, která je v přímém rozporu s charakterem lázeňského
města.

- čtyřproudý průtah silnice I/6 vede středem města podél řeky Ohře – znemožňu-
je tak městotvorný rozvoj a ovlivňuje charakter veřejných prostorů a krajiny ve
svém okolí
- dopravně frekventované tahy podél pravého břehu (ul. Západní, Horova, Bezru-
čova atd.) vytvářejí bariéru v pěším pohybu v samém centru města i v kontaktu
s řekou
- nevyhovující podmínky pro pěší jsou problematické zejména v místě zpřetrha-
ných vazeb (např. okolí Chebského mostu), chodci jsou nuceni používat podcho-
dy, protože chybí přirozená úrovněová propojení
- nedostatečné podmínky pro cyklistickou dopravu – vysoká dopravní zátěž na
hlavních tazích městem, nepropojenost sítě cyklistických stezek a tras, absence
míst, kde lze bezpečně zaparkovat jízdní kolo
- pěší cesta z Horního nádraží je bariérová, návštěvník se obtížně orientuje a ve ve-
černích hodinách je stezka kvůli neupravené zeleni potenciálně nebezpečná

Dopravní zátěž v lázeňském centru

- lázeňské provozy jsou obtížně dostupné pro zaměstnance, kteří dojíždí z okrajo-
vých částí Varů, velká část volí jako dopravní prostředek osobní automobil
- další zátěž představuje zásobování ubytovacích a restauračních zařízení
- povolení k vjezdu do lázeňské zóny není složité získat a prostorové limity údolí
nahrávají také problémům s parkováním v centru města a tzv. „narázníkových“
lokalitách

Celková zanedbanost veřejných prostranství

- vizuální a objektový smog v centru i okrajových částech – velké množství
reklamy, křiklavá označení provozoven, nevhodná podoba restauračních předza-
hrádek, utilitární objekty nekvalitního designu v průhledových osách a podobně
- nejednotný design a přemíra nekvalitního nebo zanedbaného mobiliáře

2.3

Hodnoty, problémy
a potenciály
veřejných prostranství
Karlovy Varů

- podfinancovaná údržba, dlouhodobě zanedbané prostory (zejména v širším a městském
centru a v okrajových částech města)
- nízká kvalita provádění detailu (dlažeb apod.) především v lokalitách mimo historické
centrum, které nejsou památkově chráněny

Chybějící kontakt s řekou Ohří a Rolavou

- město se k řekám otáčí zády – krajina kolem řek je narušena infrastrukturními stavba-
mi, rozsáhlými transformačními plochami a neprostupnými areály
- chybí propojení centra města a nábřeží, chybí lokální možnosti přístupu k řece

Nedostatek příležitostí pro rozvoj veřejného a komunitního života

- monofunkčnost historického centra – nabídka zaměřená na turisty má za následek odcí-
zení centra karlovarským obyvatelům
- Varům chybí hlavní „náměstí“ jako centrální, společenský a shromažďovací prostor,
místo pro sezónní trhy, kulturní akce atd.
- absence lokálních center, která jsou přirozeným dějištěm místního veřejného/komunit-
ního života

Urban sprawl (sídelní kaše)

Karlovy Vary jsou složeny z jednotlivých, do velké míry urbanisticky nezávislých částí.
Problémy s rozšiřováním zástavby do krajiny (formou satelitních čtvrtí rodinných vilek
nebo výstavbou komerčních a průmyslových areálů) se proto násobí:

- nekoncepční rozšiřování do krajiny zvyšuje nároky na přesuny obyvatel z domova za
prací a občanskou vybaveností, a prohlubuje tak problémy s dopravní zátěží ve městě
- živelným rozrůstáním města dochází k tříštění zástavby, k nečitelnosti struktury,
překrývání původního charakteru a uniformitě nových veřejných prostranství
- živelné rozrůstání města fragmentuje příměstskou krajinu, komplikuje ekonomické hos-
podaření města, příkladem jsou satelitní čtvrti jako např. Doubí (tzv. Svatošky – okolí ul.
Myslivecká) nebo Stará Role (ul. Dobrovského, V Polích) apod.
- příkladem nevhodného zastavování krajiny je areál Krajského úřadu – administrativ-
ní areál na místě bývalých kasáren sdružující krajské instituce (knihovna, úřad prá-
ce apod.) je obtížně dostupný, městotvorné funkce jsou izolovány za městem místo toho,
aby pomáhaly rozvíjet městský život centra Karlovy Varů

2.3

Hodnoty, problémy
a potenciály
veřejných prostranství
Karlovy Vary

2.3.3 Potenciály

Potenciály představují **příležitosti, tedy oblasti, v nichž lze dosáhnout zlepšení kvality** veřejných prostranství s významem pro celek města, a možná **těžiště koncepčního rozvoje**. Nejde o kompletní výčet, ale autorský výběr nejdůležitějších témat.

Rekreační potenciál příměstské krajiny a přírody ve městě

Velkou část městské aglomerace KV tvoří krajina. Z většiny se jedná o kvalitní prostředí lázeňských lesů, ale přírodní zázemí Varů tvoří také nezhodnocená příměstská krajina, která na svoje zapojení do města teprve čeká, a to včetně např. nivní krajiny a břehů řeky Ohře. Zelený charakter města je významnou příležitostí rozvoje:

- posílení interakce města a řeky – nové přístupy do prostoru řeky, propojení řeky s centrem města (např. náplavka)
- posílení vztahu města a krajiny – propojení rekreačních stezek, parků, lesoparků a rekreačních areálů (Rolava, Meandr Ohře) s páteřními trasami podél řek Ohře, Rolava, Teplá
- propojení dolní úrovně lázní s rekreačními trasami v lázeňských lesích nad městem, lepší čitelnost nástupů a doplnění prvků orientačního systému
- posilování ekosystémových služeb stávajících krajinných celků, zeleně a vody ve městě
- zprostředkování rekreačních kvalit lázeňské zóny i mimo centrum, např. realizací pěších promenád, vyhlídkových míst, příležitostí pro sport a odpočinek apod.

Kulturní akce a instituce

Jako krajské město jsou Karlovy Vary dějištěm významných kulturních akcí, každoročně se zde koná např. Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary. V centru se nachází řada budov s potenciálem oživit svým obsahem navazující veřejná prostranství:

- spolupráce s MFF Karlovy Vary ve prospěch trvalých kvalit veřejného prostoru města
- citlivá rekonstrukce významných budov s důrazem na jejich optimální využití (program) a řešení navazujících VP – např.: Císařské lázně (Lázně I.), Hotel Thermal (s potenciálem kulturního a společenského centra lokálního i nadregionálního významu), Vřídelní kolonáda, Městská tržnice, Lidový dům a kino ve Staré Roli a další

Prázdné budovy, nevyužité areály a vnitřní rezervy města

V KV je řada prázdných, nevyužívaných nebo programově neukotvených veřejných budov. Významnou část tvoří industriální pozůstatky místně specifických provozů. Nabízejí vnitřní rezervy pro nové využití s pestrou typologií původních objektů i samotných VP:

- využití brownfieldů, transformačních ploch a jejich zapojení do struktury VP: např. brownfield Dolního nádraží, Knollova vzorkovna a Knollova vila, bývalý pivovar v Rybářích, areál Staré vodárny v Tuhnicích, areál Stáčírny minerálních vod; kamenolom – proluka u kostela sv. Máří Magdalény a další

2.3

Hodnoty, problémy
a potenciály
veřejných prostranství
Karlovy Vary

Veřejná prostranství na strategických místech

Příležitostí je zkvalitnit dnes zanedbané významné prostory nebo prostranství, která leží na rozhraní místních částí nebo struktur zástavby. Jejich oživení a kultivace má význam pro širší území a může fyzicky i psychologicky propojovat sousední lokality:

- veřejná prostranství v okolí Hotelu Thermal na historicky významné křižovatce lázní (lázeňské promenády) a občansko-správního centra (třídy T. G. Masaryka)
- Městská tržnice a okolí – potenciál dotvoření centra a „náměstí“ (centrálního veřejného prostoru) Karlovy Vary
- prodloužení charakteru lázeňského korza (promenády) směrem k soutoku – zapojení nábřeží Jana Palacha do lázeňské zóny a lázeňského spiritu do života civilního městského centra
- kultivace a zlepšení podmínek pro pěší v oblasti Divadelního náměstí – plnohodnotné zapojení místa do lázeňského korza
- náměstí Dr. Milady Horákové ležící na ose ulice Moskevské a na rozhraní městského centra a Tuhnic
- návsi a náměstí v okrajových částech (např. nám. Emy Destinové a nám. V. Řezáče v Drahovicích, nám. 17. listopadu v Rybářích, náves v Bohaticích apod.)
- veřejná prostranství v okolí občanské vybavenosti na sídlištích a předprostory školních budov (např. okolí centra Meteor na sídlišti v Tuhnicích – potenciál lokálního centra)

UNESCO

- aktuální proces příprav na zapsání KV na seznam památek nabízí příležitost propojit cíle zkvalitňování veřejného prostoru s hodnotami sledovanými organizací UNESCO – např. podpora nehmotných vrstev veřejného prostoru, posílení identity a kulturního života

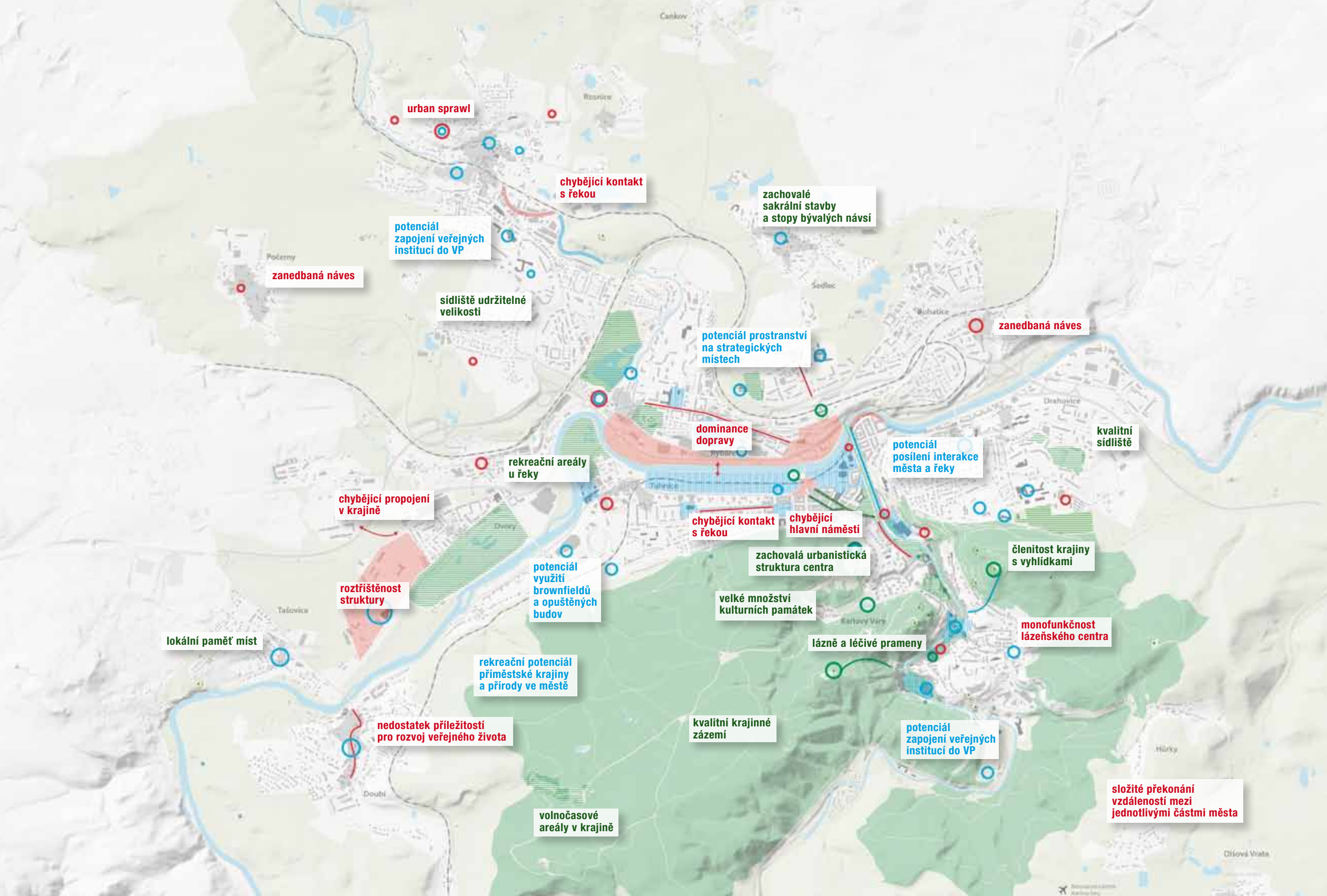
mapa 1

Hodnoty,
problémy,
potenciály

Mapa je přibližným schématem – obrazem současného stavu veřejných prostranství v celoměstských souvislostech. Obsahuje pouze vybrané hodnoty, problémy a potenciály.

M 1 : 28 000

hodnotné území

problémové území

území s vysokým potenciálem rozvoje

potenciál zkvalitnění nábreží

bariéra nábreží

kvalitní propojení
nebo liniové prostranství

chybějící nebo
problematické propojení

ulice / liniové prostranství
s dílčími problémy

problematická či nevhodně
řešená ulice /
liniové prostranství

hodnotná kvalitní místa
a prostranství

místa a prostranství
s vysokým potenciálem
zkvalitnění

problémová místa
a prostranství

vyhlídka

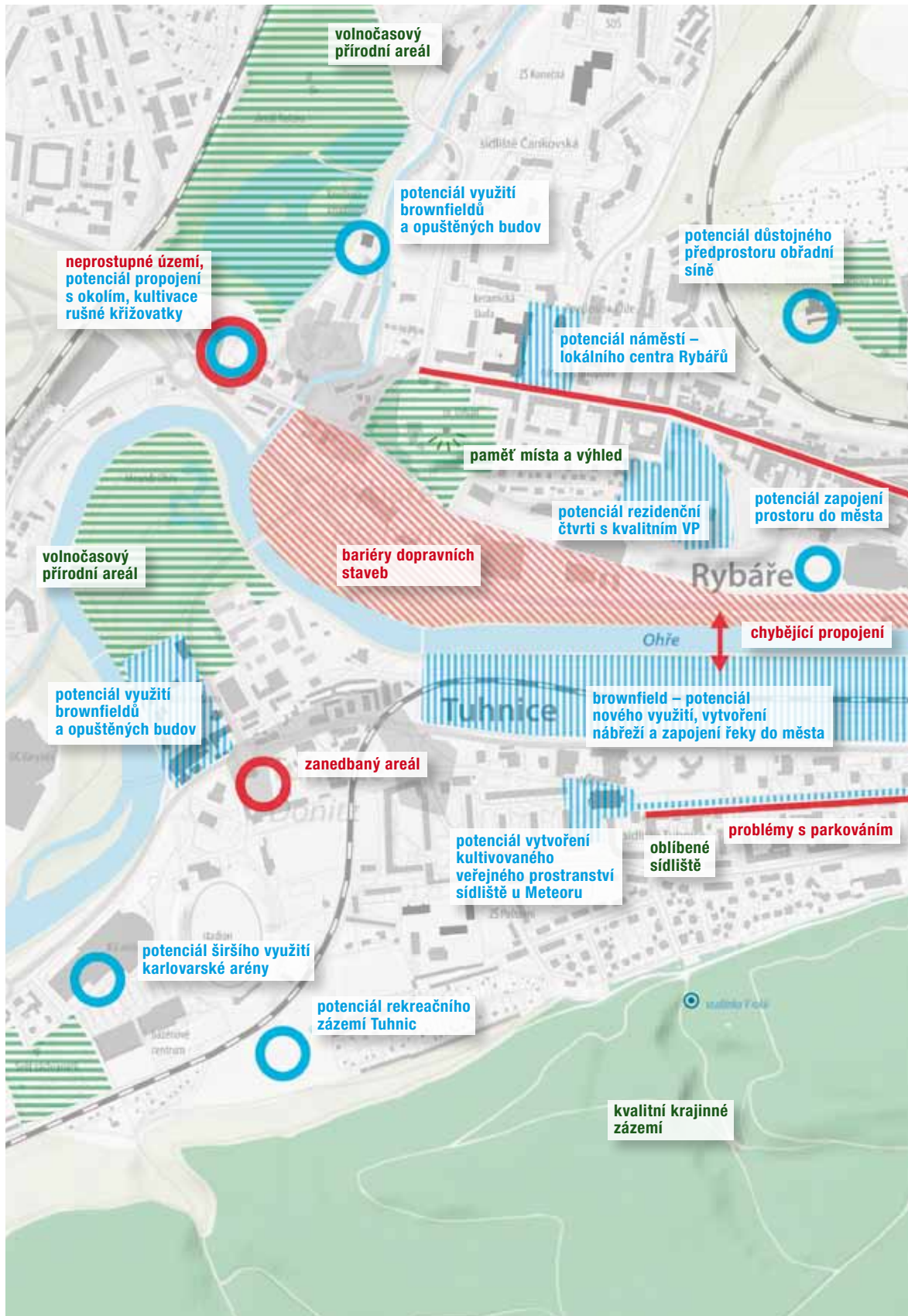

pramen, minerální pramen,
studánka

mapa 1

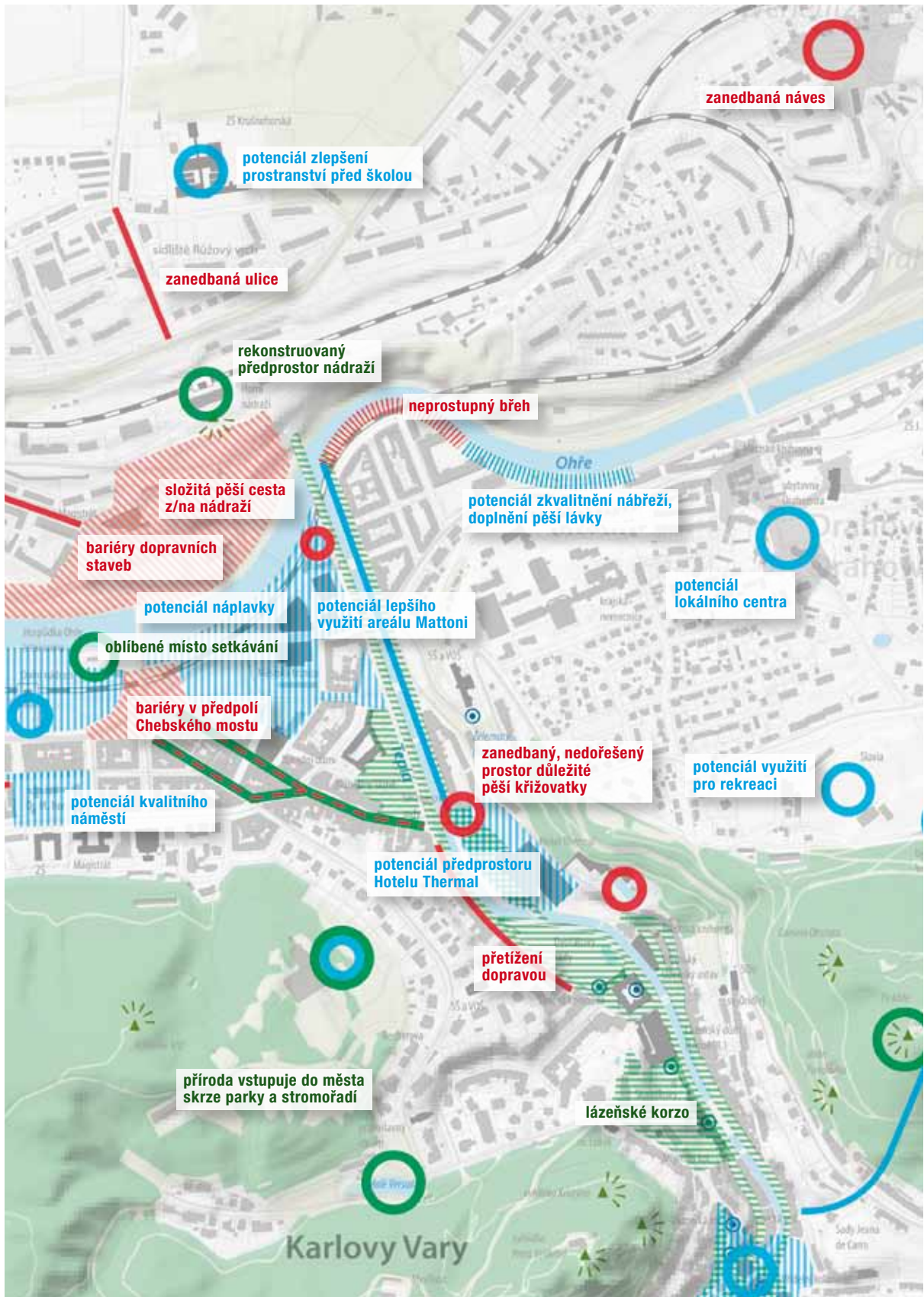
Hodnoty, problémy, potenciály

Mapa je přibližným schématem, které zobrazuje konkrétní návrhovou část Strategie v celoměstských souvislostech. Obsahuje pouze vybrané tematické cíle.

M 1 : 10 000

Širší centrum

hodnotné územ

problémové území

území s vysokým
potenciálom rozvoje

potenciál zkvalitnění nábřeží

bariéra nábřeží

nebo liniové prostranství

chybějící nebo
problematické propojení

- ulice / liniové prostranství
- s dílčími problémy

liniové prostranství

hodnotná kvalitní místa a prostranství

místa a prostranství
s vysokým potenciálem
zkvalitnění

problémová místa a prostranství

vyhlídka

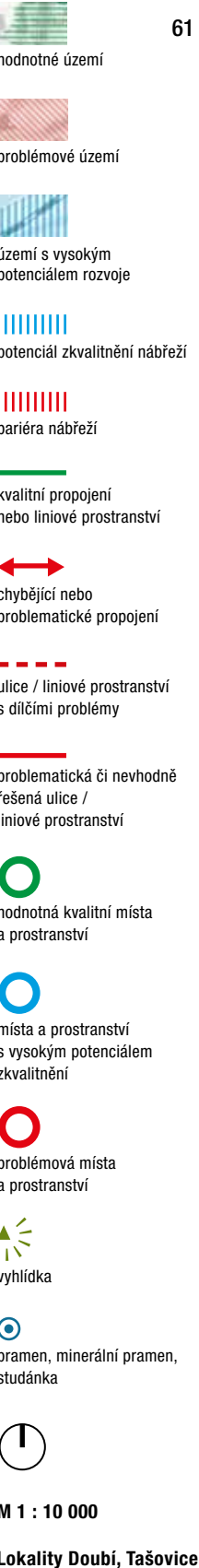
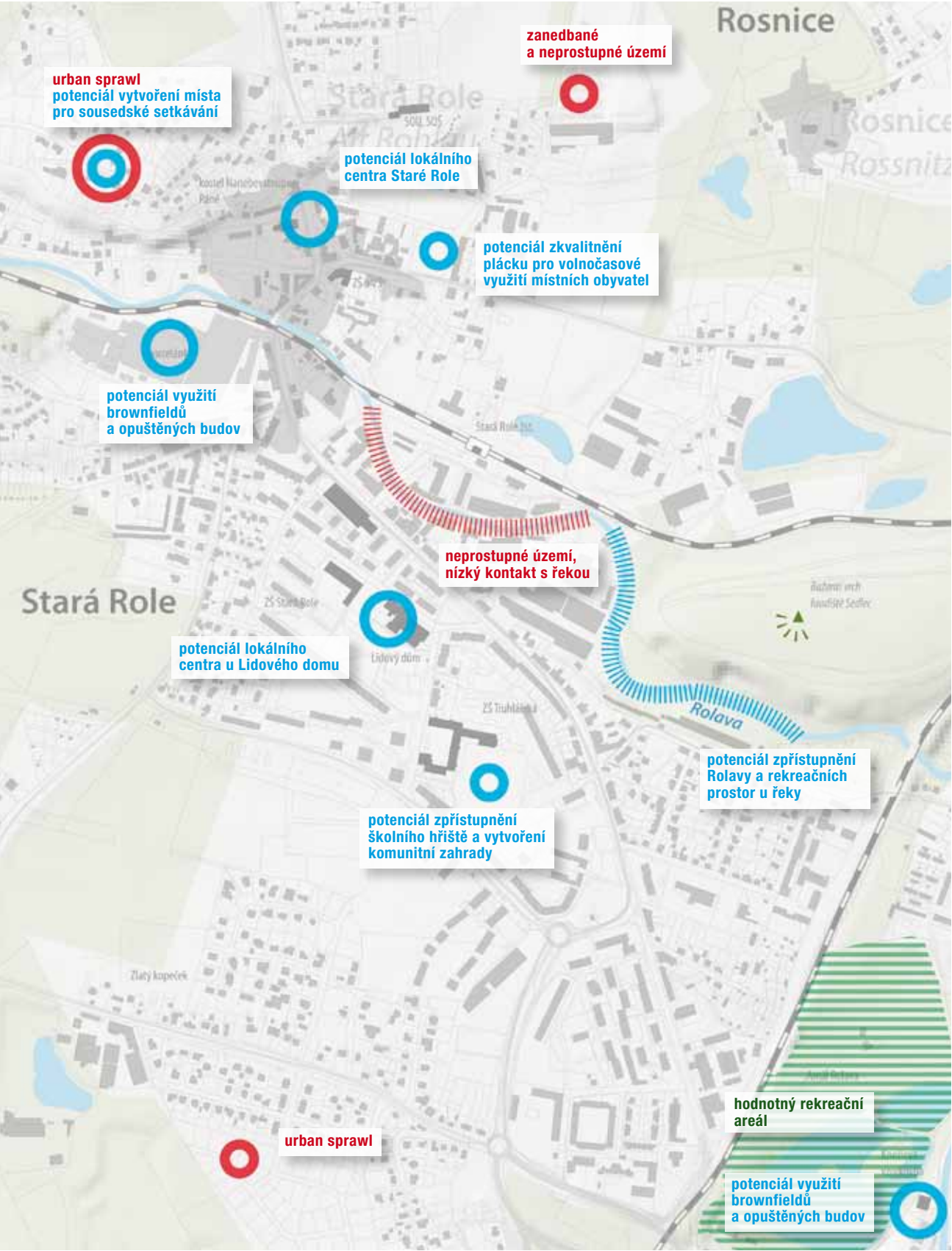
studánka

mapa 1

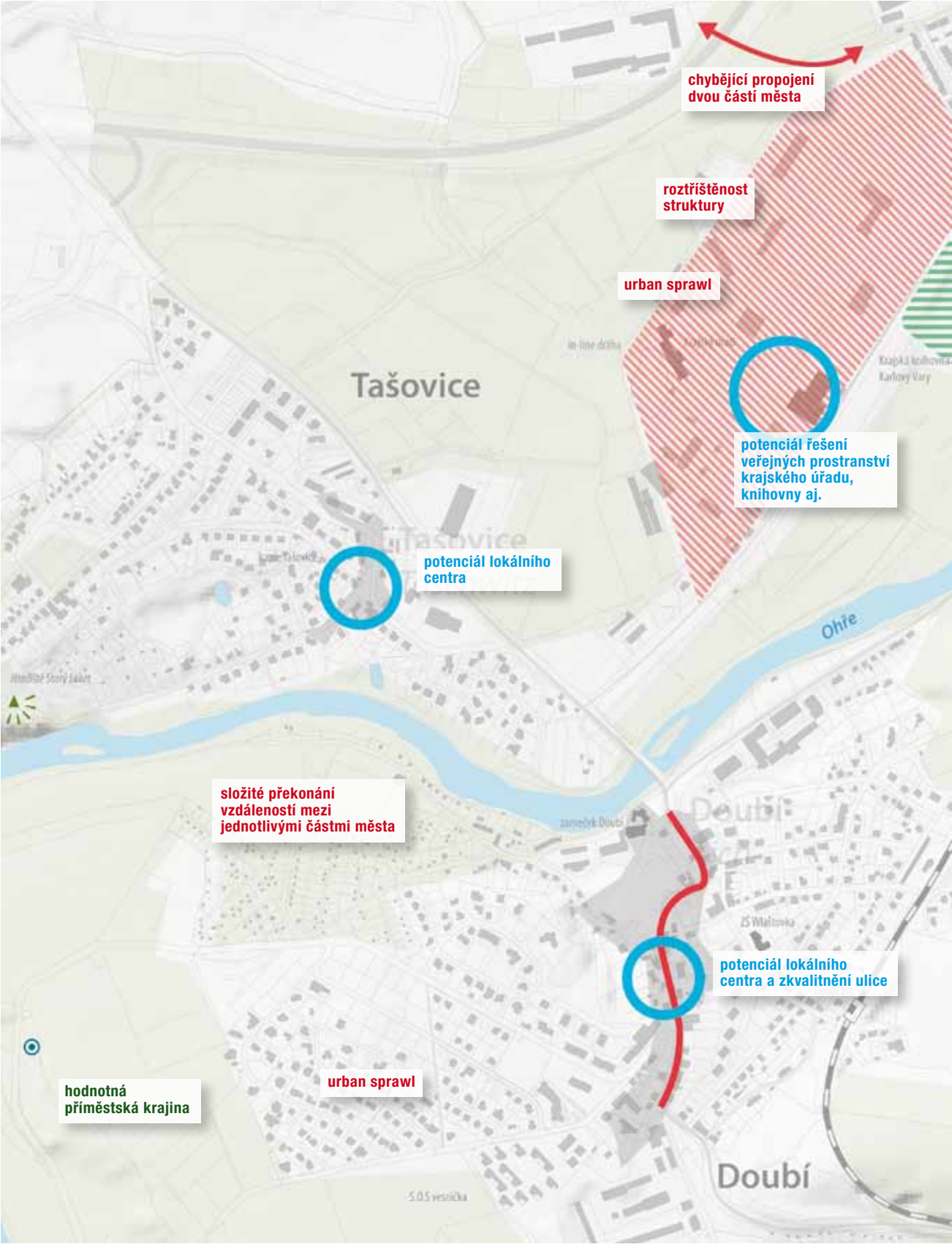
Hodnoty, problémy, potenciály

M 1 : 10 000
Lokalita Stará Role

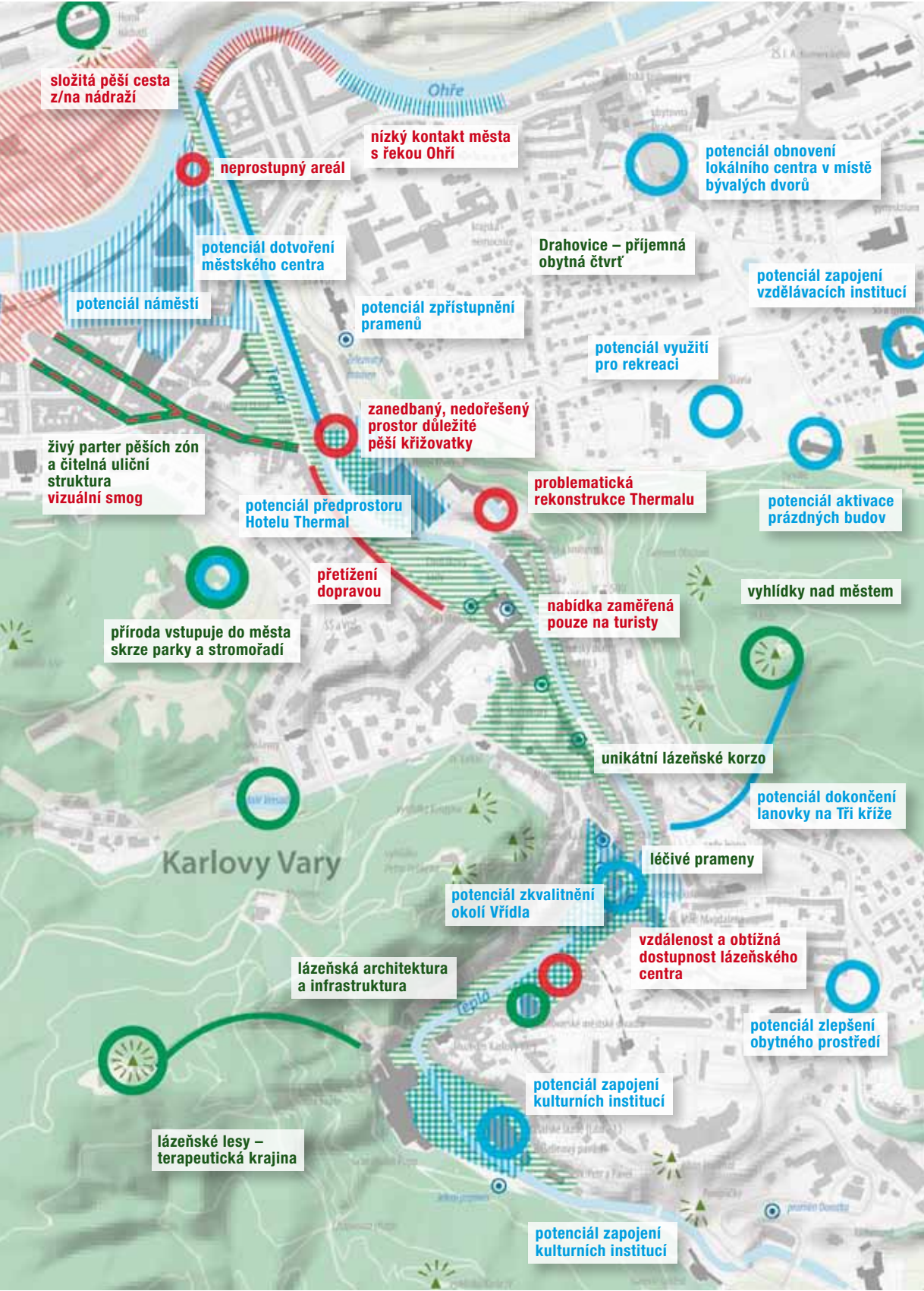

M 1 : 10 000
Lokalita Droub, Tašovice

mapa 1

Hodnoty, problémy, potenciály

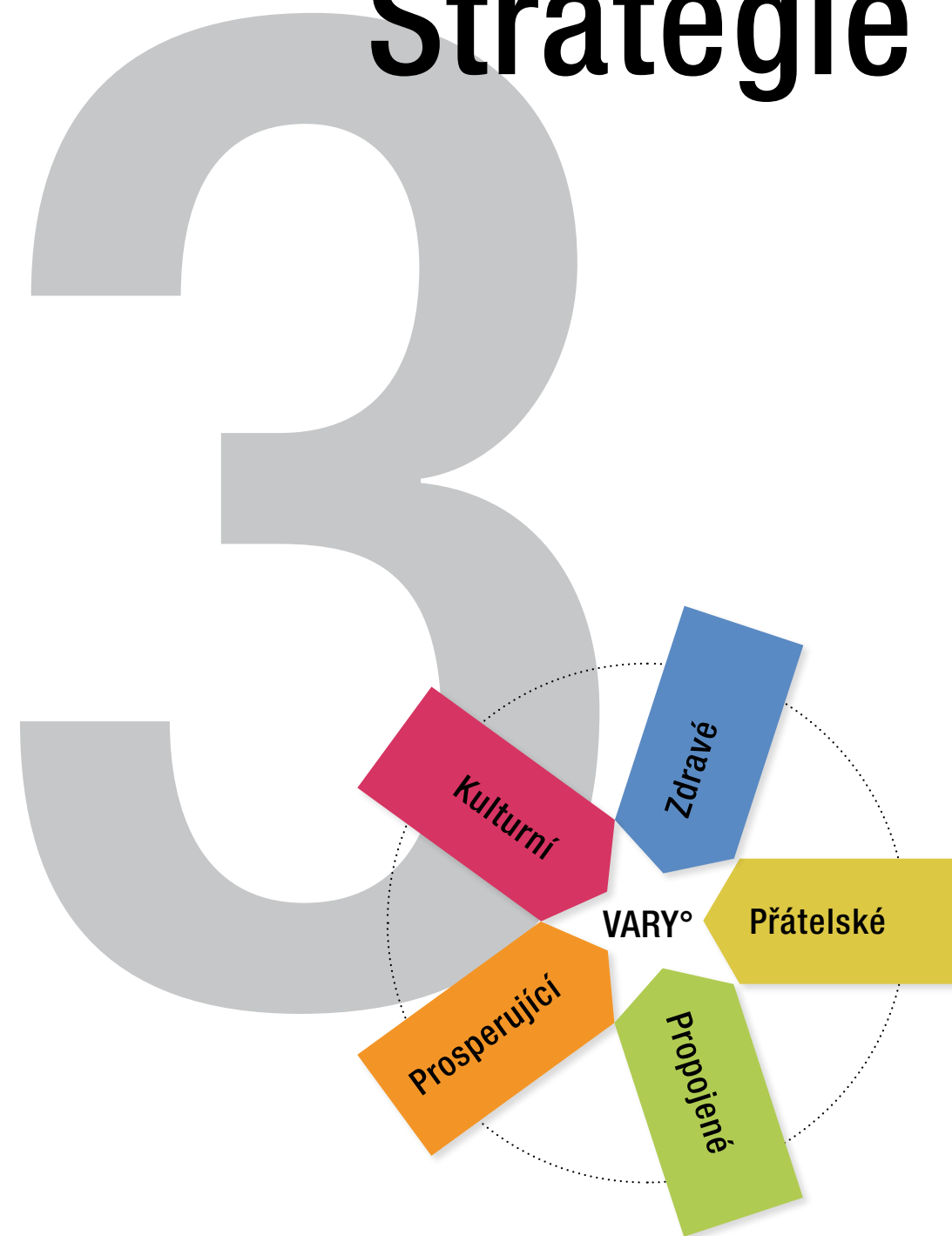
M 1 : 10 000
Lázeňské centrum

021 Ulice Sadová

Strategie

3.1 Obecná návrhová část: Základní teze koncepčního přístupu města ke kvalitě veřejných prostranství

3.1.1 Strategie, plánování, investice, ekonomika

Zhodnocení stávajícího potenciálu

Investiční prioritou ve stávající struktuře by mělo být **zkvalitňování již existujících veřejných prostranství s potenciálem**. Karlovy Vary mají kvalitní základ v lázeňské tradici, dochované architektury a urbanistické struktury centra i jednotlivých městských částí. Je proto potřeba se nejprve soustředit na stávající hodnoty a navracet jim jejich význam. **Hodnotné situace**, vztahy a místa ve veřejném prostoru je **potřeba znovuobjevit, citlivě obnovit** a případně s respektem doplnit novou vrstvou. Zakládání nových veřejných prostranství by pak mělo být městem iniciováno a vymáháno zejména při plánování výstavby nových urbánních celků, a to v přiměřeném množství a v kvalitě.

Ekonomická udržitelnost a kvalitní zadání investic – kvalita, nikoli kvantita

Rozsah investic do veřejných prostranství musí být vždy uvažován v rovině nejen urbánní kvality, ale také **ekonomické udržitelnosti**, odvozené od reálné ekonomické situace města, která zahrnuje **nejen investici do realizace těchto prostorů**, ale také do **údržby a správy**, které zaručují udržení požadované kvalitativní úrovně těchto prostorů. Vzhledem k přirozenému úbytku obyvatel není v silách Karlových Varů, aby město srostlo do jednoho kompaktního celku. Naopak, Vary začínají vykazovat projevy tzv. „shrinking cities“ („smršťujících se“ měst) jako např. množství prázdných budov, areálů, nízkou ekonomickou aktivitu obyvatel, stárnutí populace atd. Proto by se ve všech aspektech rozvoje města včetně veřejných prostranství mělo cílit na kvalitu, nikoliv na kvantitu. Je potřeba **rozlišovat urbanisticky stabilizované a nedokončené lokality** a podle toho **přizpůsobovat výši a charakter investic** do veřejného prostoru. Je nezbytné

koncentrovat se na **pečlivě vybraná místa, jejichž kultivace dává smysl v širších souvislostech** a je součástí vize celku.

Garance zdrojů v rozpočtu města

Pro zajištění realizovatelnosti rozvoje veřejných prostranství a jeho kontinuitu je nezbytné z pozice samosprávy města **deklarovat a garantovat finanční objemy z prostředků města určené pro rozvoj veřejných prostranství** vždy alespoň na délku jednoho volebního období.

Spolupráce se soukromým sektorem

Je zapotřebí **navázat spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem na investicích a správě veřejných prostranství** s cílem benefitů, plynoucích z kvality místa, pro obě strany (win-win princip). Důležitá je **spolupráce s místními iniciativami**, snažícími se o zlepšení kvality veřejných prostranství, využití jejich potenciálu, podpora těchto iniciativ a koordinace jejich cílů se zájmy města.

3.1

Obecná návrhová část: Základní teze koncepčního přístupu města ke kvalitě veřejných prostranství

3.1.2 Územní plánování a projekční příprava

Veřejná prostranství v různých měřítkových úrovních

Existenci a kvalitu veřejných prostranství je v plánování nutné zakládat **ve všech jeho měřítkových úrovních, od strategického a územního plánu až po detail prostoru**.

Kombinace různých opatření

Součástí koncepčního přístupu je schopnost města kombinovat různé typy opatření – nemusí jít vždy jen o investice trvalého charakteru, ale např. o **iniciaci a testování veřejného prostoru** prostřednictvím **krátkodobých akupunkturních zásahů a dočasných řešení**. Investiční opatření je vhodné (a často i nutné) pro jejich životaschopnost a udržitelnost **kombinovat s programovými a organizačními opatřeními** – tvorba plánů péče, zřizování pozic správců vybraných částí veřejných prostranství, tvorba pravidel užívání veřejného prostoru apod.

Definování veřejných prostranství v územně plánovací dokumentaci

Urbánní strukturu a kvalitu veřejných prostranství je zapotřebí **definovat již v územně plánovací úrovni**. Vytvoří se tak předpoklad nejen kvality samotných veřejných prostranství spočívající v existenci jejich přiměřeného množství, v kvalitním **založení fyzického rámce jednotlivých prostranství** a v logice jejich vzájemné struktury i vztahu ke struktuře města, ale také **podpůrný základ vytvoření kvalitního města neexpandujícího do okolní krajiny**. Kvalitní veřejná prostranství ve městě, jako základní podmínka atraktivity života ve městě, motivují ke stěhování do vnitřního města, namísto úniku do příměstských oblastí.

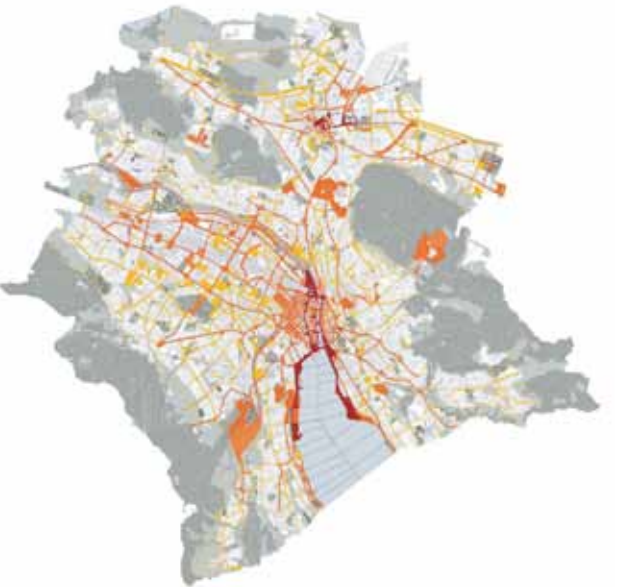
Hierarchie veřejných prostranství

Je zapotřebí definovat hierarchii veřejných prostranství, která bude mj. podkladem pro prioritizaci. Je nutné formulovat síť strategických veřejných prostranství, jejichž vzájemné vazby je zapotřebí posilovat. Tato místa vytvářejí společně sdílený obraz města a měla by být prioritní lokací investic do veřejných prostranství. Hierarchie veřejných prostranství dle významu může být v úrovni celku města (celoměstské), městské čtvrti (čtvrťové), lokální (lokální), v měřítku ulice nebo bloku (komunitní). Je zapotřebí cíleně chápat, která veřejná prostranství

mají plnit roli **lokálního významu a užívání** a která mohou být **celoměstsky významným a užívaným prostorem**. Rozhodnutí o tomto určení souvisí s umístěním ve struktuře města, s potenciálem samotného prostoru apod. Při koncipování podoby a funkce veřejného prostranství s potenciálem celoměstského významu a užívání by neměl být tento cíl, například na základě upřednostnění partikulárních lokálních zájmů, opominut. Jeho naplnění by mělo být prioritou.

Iniciační akupunkturní zásahy

Souběžně je nutné věnovat se i malým, zdánlivě bezvýznamným místům, která tvoří základní prostředí každodenního obyčejného života ve městě. Zde je ovšem současně zapotřebí zásadní posun také v sociální rovině: je nutné změnit vztah obyvatel k veřejnému prostředí města, zvýšit sociální angažovanost lidí spojenou s vlastní aktivitou a zodpovědností, stejně jako participaci soukromých subjektů.

022 Příklad hierarchického plánu veřejných prostranství „Bedeutungsplan“, Curych (CH).

3.1

Obecná návrhová část:
Základní teze
koncepčního přístupu
města ke kvalitě
veřejných prostranství

Zejména v problémových lokalitách je zapotřebí provádět akupunkturní iniciační zásahy, místa pozitivního vlivu na navazující oblasti, jejichž cílem je, **kromě zkvalitnění místa samotného, vytvářet epicentra iniciující zkvalitnění městského prostoru a života v něm v navazujících územích**, a to zejména zevnitř, tedy také na základě aktivity obyvatel a privátních investičních subjektů.

Role veřejných prostranství ve struktuře města

Při tvorbě nových veřejných prostranství je primární jejich úloha a postavení v celkové struktuře města, kterou svým vznikem zakládají, nebo doplňují. Např. v urbánních strukturách, které postrádají vlastnosti městskosti, je úkolem VP tento městský charakter vytvořit a iniciovat v tomto duchu navázání okolní struktury. Struktura veřejných prostranství by měla podporovat **propojení centra a periferie** a pomocí čitelné hierarchie prostorů a jejich návazností spoluvytvářet základní mentální mapu města.

Identita veřejných prostranství

Úkolem tvorby a úpravy veřejných prostranství je **vytvořit, podpořit a doplnit specifickou identitu dané lokality**. Charakter města jako celku je potom z velké části utvářen součtem těchto identit a jejich vzájemným ovlivňováním.

Obytná kvalita prioritou

Při jakýchkoli zásazích do veřejných prostranství či vytváření nových, a to **i tehdy, kdy cílem je úprava dopravní či technické infrastruktury**, musí být **vždy prioritou záměru obytná kvalita**.

Hledání optimálního řešení veřejných prostranství vzhledem ke stabilitě místa

Při úpravě a vytváření nových veřejných prostranství ve stávající struktuře města je důležité strategické rozhodnutí o míře zásahu vzhledem k dlouhodobé koncepci území a investiční realističnosti v plánovatelném horizontu ekonomické situace města.

Tam, kde lze předpokládat dotažení celkového řešení místa, je chybou provádět nekoordinované fragmentární zásahy, které mohou být nejen ztracenou investicí, ale často také budoucí překážkou pro realizování koncepčního řešení. Na druhé straně tam, kde ideální komplexní úprava není v dohledné době z ekonomických či technických důvodů možná, je na místě hledat takové formy zásahů, byť i dočasných či dílčích, které mohou

kvalitu veřejných prostranství výrazně navýšit v dohledném horizontu. **Koncepce by měly být vytvářeny v dostatečném předstihu** tak, aby nedocházelo ke ztrátě potenciální vyšší cílové kvality a efektivity jejího dosažení v důsledku nekoordinovaných a nekonceptních fragmentárních zásahů autonomního charakteru.

023 Příklad akupunkturního přechodného řešení VP, které v místě iniciuje trvalou změnu, Námestie SNP, Bratislava (2019).

3.1

Obecná návrhová část:
Základní teze
koncepčního přístupu
města ke kvalitě
veřejných prostranství

3.1.3 Správa, provoz a údržba

Při zkvalitňování stávajících veřejných prostranství **často namísto nákladné revitalizace stačí pouhý „úklid“**, tedy **očištění prostoru od nadbytečných utilitárních a zbytečných objektů**, které buď neslouží primárně potřebám samotné funkce veřejného prostranství, anebo je možné tuto potřebu naplnit kultivovanější formou. Stejně tak poslouží **vymístění všech funkcí, které nejsou součástí funkce veřejného prostranství** samotného, ale řeší nesouvisející potřeby města na úkor jeho prostoru a kvality. Dalším krokem může být **doplnění pobytového mobiliáře** vybízejícího k užívání a **pravidelná důkladná údržba** spojená s eventuálním dohledem.

Z hlediska investic a projektové přípravy je zapotřebí pečlivě **rozlišovat záměry, které svým charakterem a rozsahem odpovídají podstatě údržby a které**, zejména z hlediska objemu či vlivu na celkovou kvalitu prostoru, **odpovídají charakteru investic**.

Je tak potřeba napravit dnešní praxi, kdy je velká část objemných zásahů do veřejných prostranství připravována v režimu tzv. běžné či souvislé údržby, kdy je provedena kompletní výměna povrchů a prvků, ale je současně navracena do původního prostorového řešení, které je často nevyhovující. Údržba je tím pádem také připravována bez nároků na stavební řízení, a tedy bez koncepční projekční přípravy zahrnující vliv úprav na celkovou kvalitu prostoru a současně bez odborníka – architekta. Přitom charakter i objem investice by často umožnil současné zvýšení celkové kvality prostoru. Dochází tak k neefektivnímu vynakládání finančních prostředků. **Investiční záměry, tj. takové, které svým objemem či charakterem přesahují údržbu**, by měly být **připravovány investičním subjektem města k tomu určeným**, nikoliv správcovskými organizacemi, jejichž rolí je správa a údržba.

3.2 Konkrétní návrhová část: Cíle a témata

3.2.1 Struktura konkrétní návrhové části

Cíle kvality veřejných prostranství musí spoluvytvářet a podporovat značku celkové kvality města. Proto jsme nejprve definovali vizi neboli „**Brand města Karlovy Vary**“ jako celku. Definování vize, tzn. pojmenování hlavních cílových charakterů veřejných prostranství v komplexu města Karlovy Vary, je základním návrhovým krokem, který činíme na základě poznání a vnímání města.

Brand tvoří pět charakteristik – tj. cílových atributů města, které považujeme za nosné z hlediska budoucího směřování rozvoje jeho veřejných prostranství. Aktivita města v rámci snahy o zkvalitňování veřejných prostranství by měly směřovat k tomu, aby se Karlovy Vary staly **propojeným, zdravým, kulturním, prosperujícím a přátelským městem**. To je základní vodítko koncepčního přístupu.

Jednotlivé atributy rozvíjíme tzv. **tematickými cíli** a ty pak pomocí **konkrétních námětů** jejich naplnění. Tematické cíle říkají, co konkrétně je potřeba v Karlových Varech řešit a na která témata se soustředit. **Konkrétní náměty** mají už formu doporučení obecných přístupů, celoměstských koncepcí nebo konkrétních akupunkturních zásahů. Jejich výčet není zdaleka kompletní (!) – jde o autorský výběr nosných, realistických a aktuálně nejpotřebnějších možností. Postupně lze „vlepovat“ další témata podle potřeby tak, jak je život přinese.

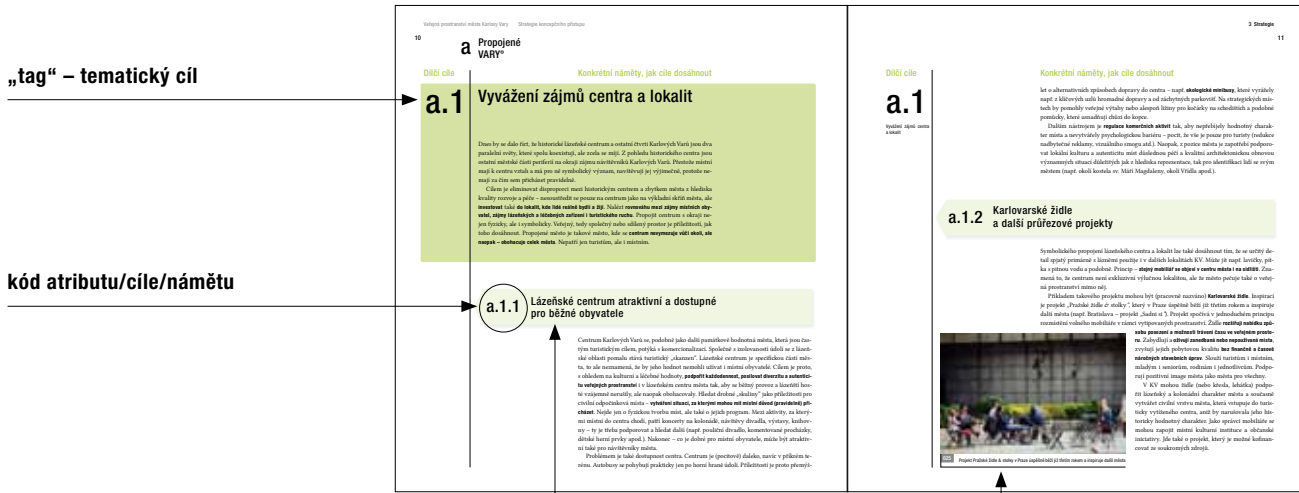
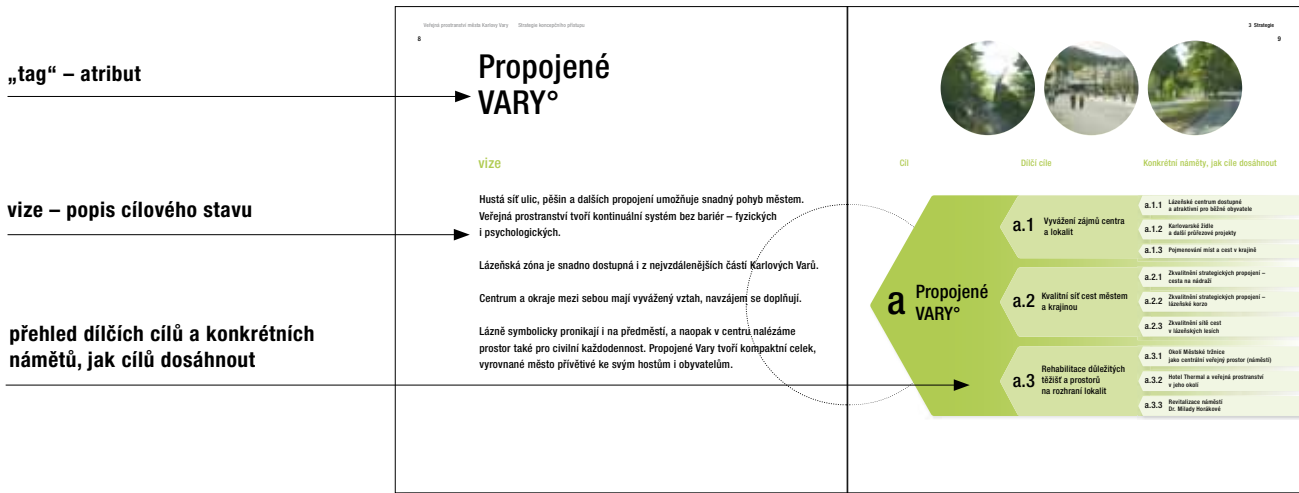
Základním grafickým a navigačním prvkem návrhové části je „lepítko“, protože evokuje pracovní nástroj – značku neboli tzv. „tag“, který lze dle potřeby vlepovat na různá místa a heslovitě je označovat. Každý cílový charakter (atribut) má svoji barvu, jejíž odstín se liší podle úrovně „tagu“, tedy podle toho, zda jde o cílový atribut, tematický cíl nebo konkrétní námět. Každý „tag“ má pro přehlednost také svůj kód. Kurzívou jsou v textu vyznačeny náměty konkrétních dílčích koncepcí nebo dokumentů.

3.2.2 Jak číst konkrétní návrhovou část?

Konkrétní návrhová část: Cíle a témata

3.2.2 Jak číst konkrétní návrhovou část?

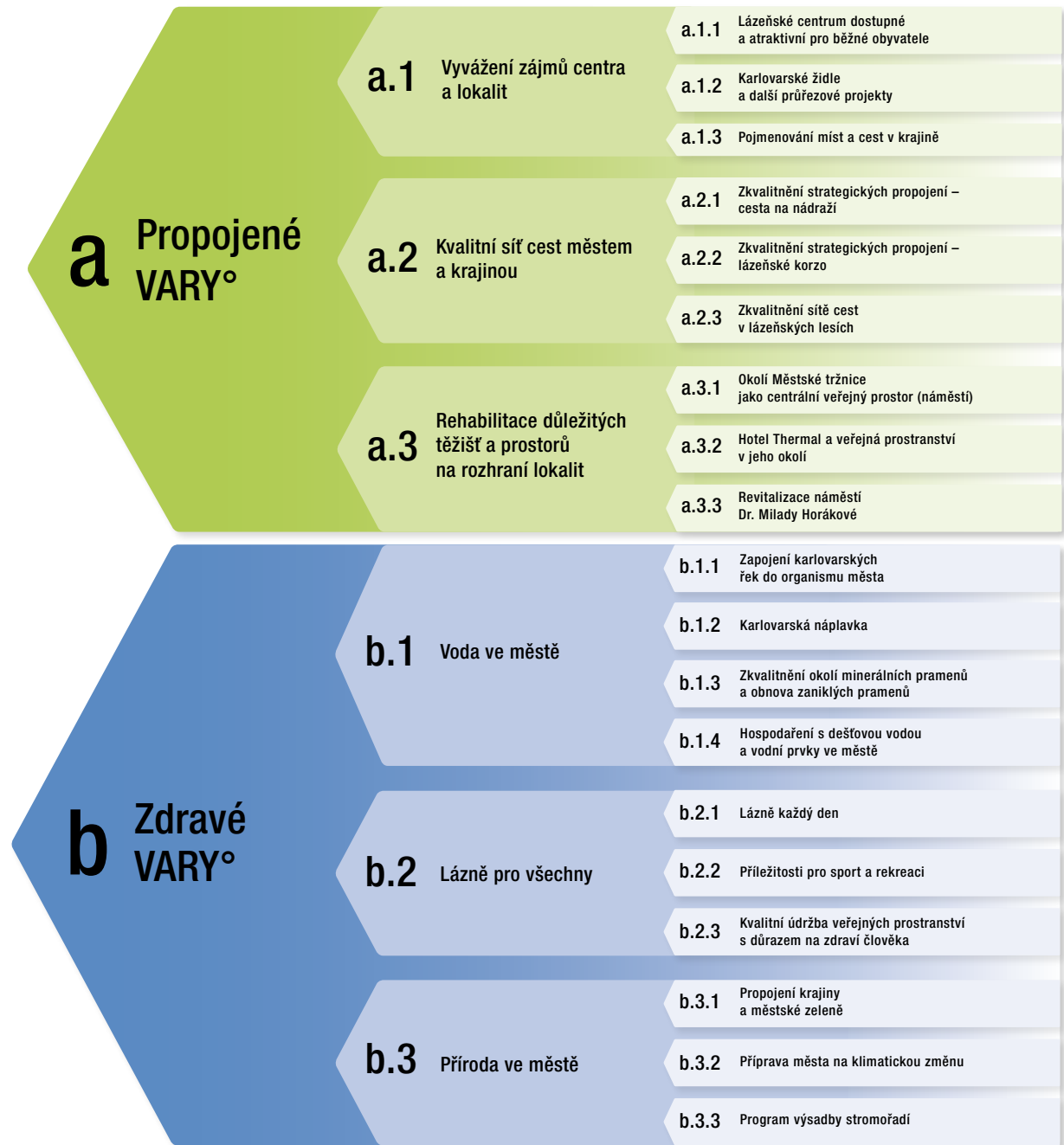

„tag“ – konkrétní námět (obecný přístup, celoměstská koncepce, akupunkturní zásah, program atp.)

ilustrace doprovází textovou část o reference a příklady pozitivní praxe

3.2 3.2.3 Přehled obsahu cílových atributů

Konkrétní návrhová část:
Cíle a témata

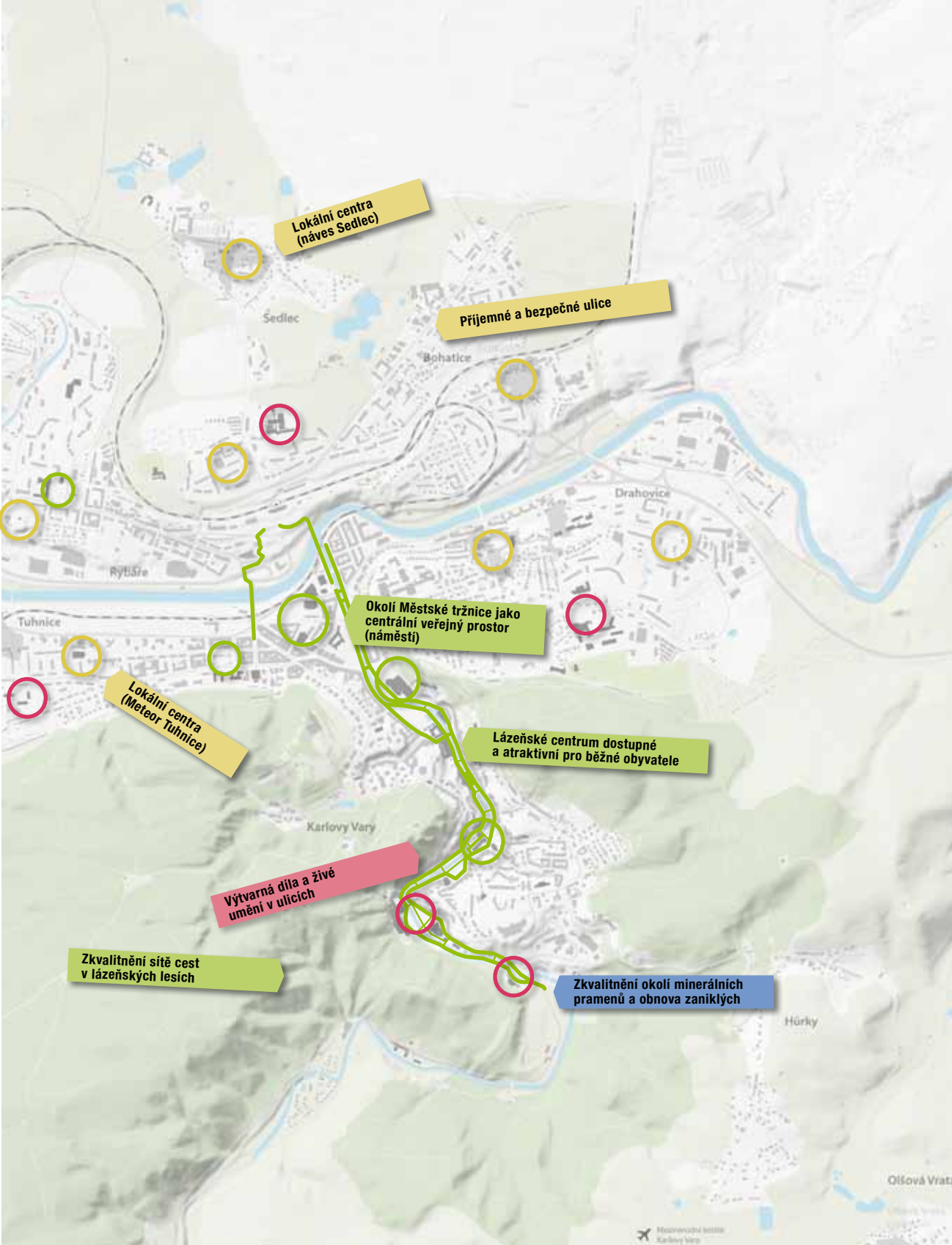
mapa 2

Návrh

Mapa je přibližným schématem, které zobrazuje konkrétní návrhovou část Strategie v celoměstských souvislostech. Obsahuje pouze vybrané tematické cíle.

M 1 : 28 000

příklad místa / prostranství k naplnění cíle:

Propojené VARY°

Zdravé VARY°

Přátelské VARY°

Kulturní VARY°

Prosperující VARY°

příklad ulice / liniového prostranství jehož zkvalitněním lze naplnit cíl Přátelské VARY°

příklad lepšího / nového propojení v souladu s cílem Propojené VARY°

vstup do oblasti lázeňských lesů

vyhlídka

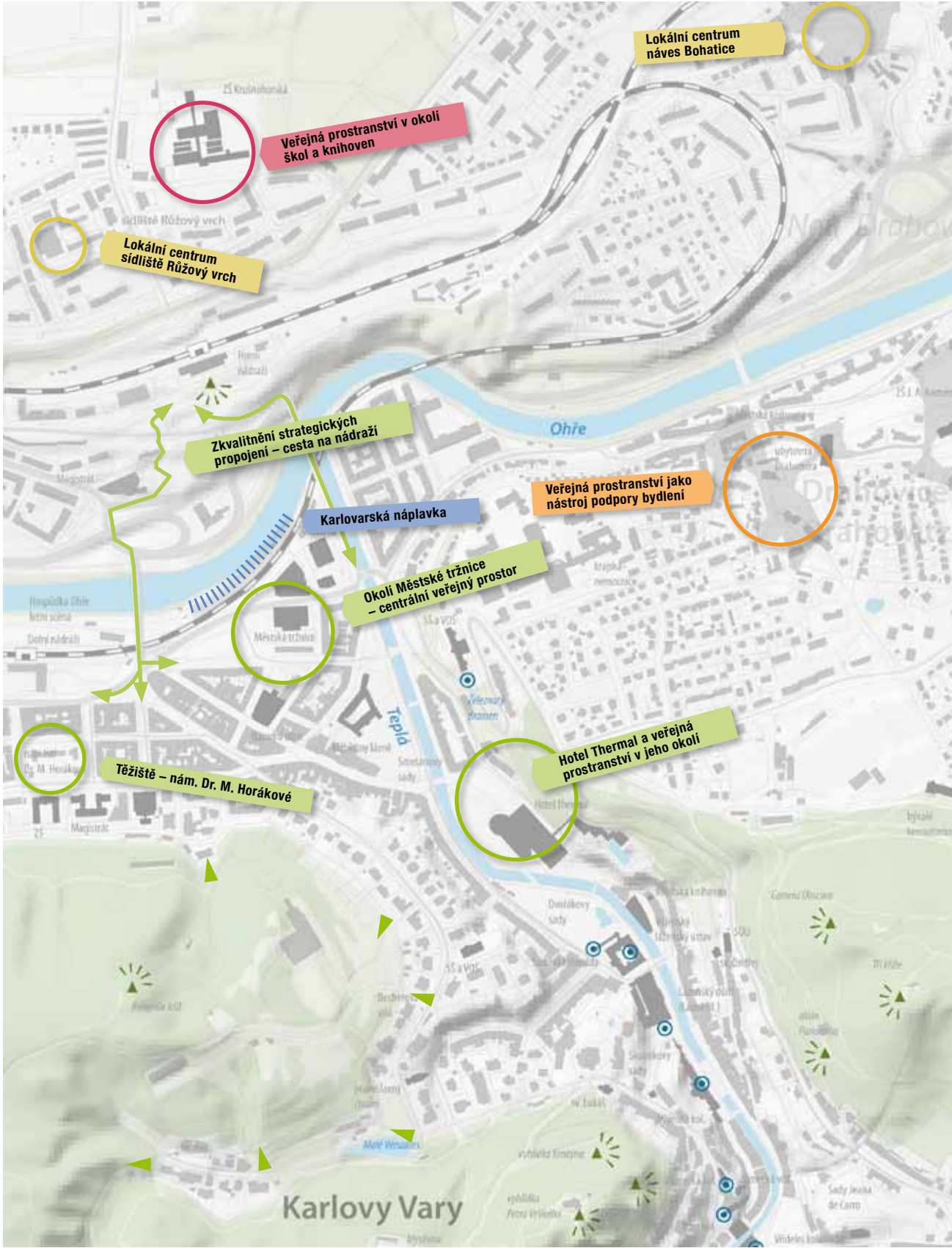
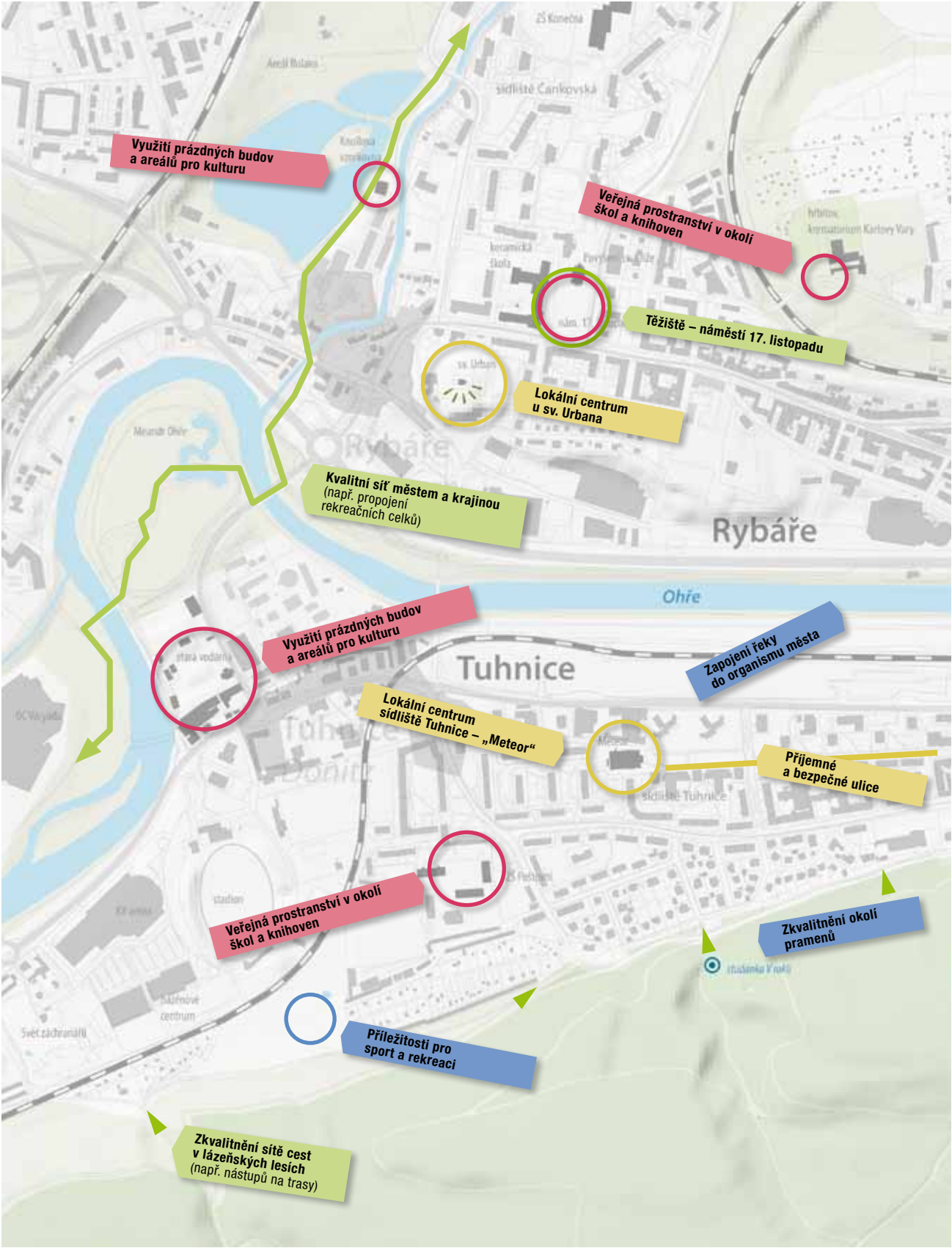

pramen, minerální pramen, studánka

mapa
2
Návrh

M 1 : 10 000
Širší centrum

příklad místa / prostranství k naplnění cíle:

Propojené VARY°

Zdravé VARY°

Přátelské VARY°

Kulturní VARY°

Prosperující VARY°

příklad ulice / liniového prostranství jehož zkvalitněním lze naplnit cíl Přátelské VARY°

příklad lepšího / nového propojení v souladu s cílem Propojené VARY°

vstup do oblasti lázeňských lesů

vyhlídka

pramen, minerální pramen, studánka

mapa
2
Návrh

M 1 : 10 000
Lokalita Stará Role

příklad místa / prostranství k naplnění cíle:

Propojené VARY°

Zdravé VARY°

Prátelské VARY°

Kulturní VARY°

Prosperující VARY°

příklad ulice / liniového prostranství jehož z kvalitním lze naplnit cíl Prátelské VARY°

příklad lepšího / nového propojení v souladu s cílem Propojené VARY°

vstup do oblasti lázeňských lesů

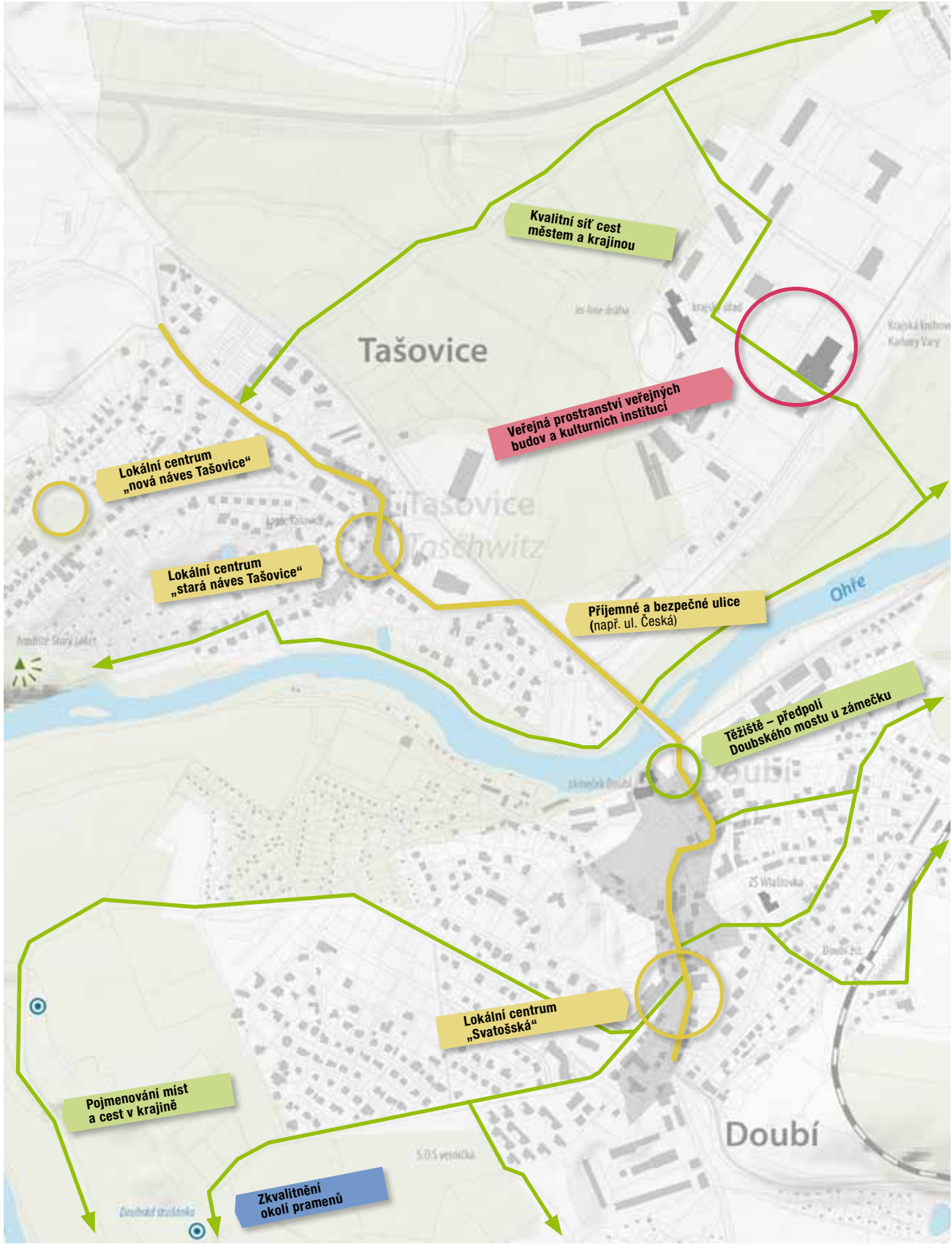
vyhlídka

pramen, minerální pramen, studánka

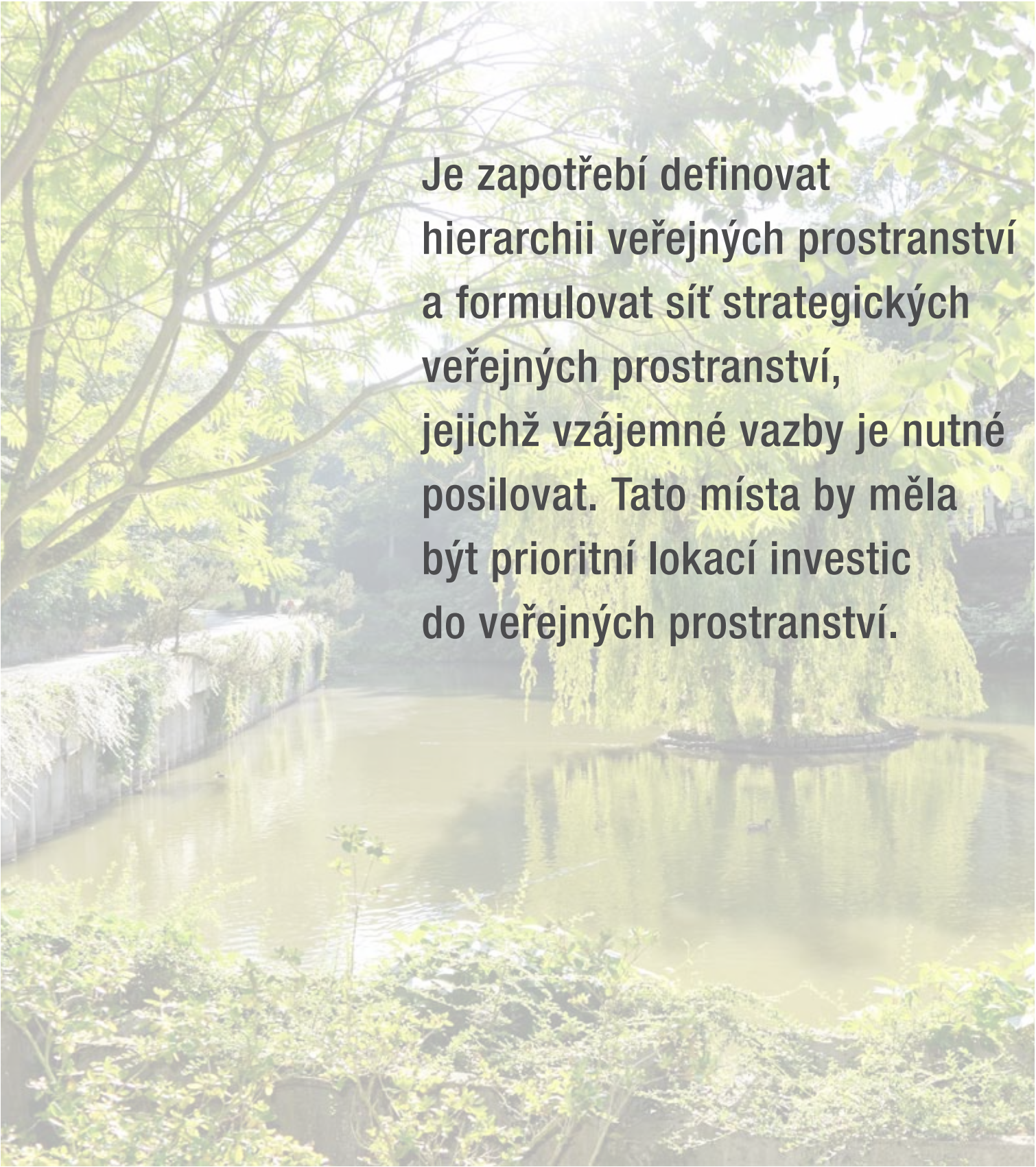
M 1 : 10 000
Lokalita Doubí, Tašovice

mapa
2
Návrh

M 1 : 10 000
Lázeňské centrum

Je zapotřebí definovat hierarchii veřejných prostranství a formulovat síť strategických veřejných prostranství, jejichž vzájemné vazby je nutné posilovat. Tato místa by měla být prioritní lokací investic do veřejných prostranství.

Propojené VARY°

Propojené VARY°

vize

Hustá síť ulic, pěšin a dalších propojení umožňuje snadný pohyb městem. Veřejná prostranství tvoří kontinuální systém bez bariér – fyzických i psychologických.

Lázeňská zóna je snadno dostupná i z nejvzdálenějších částí Karlových Varů.

Centrum a okraje mezi sebou mají vyvážený vztah, navzájem se doplňují.

Lázně symbolicky pronikají i na předměstí, a naopak v centru nalézáme prostor také pro civilní každodennost. Propojené Vary tvoří kompaktní celek, vyrovnané město přívětivé ke svým hostům i obyvatelům.

Cíl

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a Propojené VARY°

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a.1

Vyvážení zájmů centra a lokalit

Dnes by se dalo říct, že historické lázeňské centrum a ostatní čtvrti Karlových Varů jsou dva paralelní světy, které spolu koexistují, ale zcela se míjí. Z pohledu historického centra jsou ostatní městské části periferií na okraji zájmu návštěvníků Karlových Varů. Přestože místní mají k centru vztah a má pro ně symbolický význam, navštěvují jej výjimečně, protože nemají za čím sem přicházet pravidelně.

Cílem je eliminovat disproporci mezi historickým centrem a zbytkem města z hlediska kvality rozvoje a péče – nesoustředit se pouze na centrum jako na výkladní skříň města, ale **investovat také do lokalit, kde lidé reálně bydlí a žijí**. Nalézt **rovnováhu mezi zájmy místních obyvatel, zájmy lázeňských a léčebných zařízení i turistického ruchu**. Propojit centrum s okraji nejen fyzicky, ale i symbolicky. Veřejný, tedy společný nebo sdílený prostor je příležitostí, jak toho dosáhnout. Propojené město je takové město, kde se **centrum nevymezuje vůči okolí, ale naopak – obohacuje celek města**. Nepatří jen turistům, ale i místním.

a.1.1 Lázeňské centrum atraktivní a dostupné pro běžné obyvatele

Centrum Karlových Varů se, podobně jako další památkově hodnotná města, která jsou častým turistickým cílem, potýká s komercializací. Společně s izolovaností údolí se z lázeňské oblasti pomalu stává turistický „skanzen“. Lázeňské centrum je specifickou částí města, to ale neznamená, že by jeho hodnot nemohli užívat i místní obyvatelé. Cílem je proto, s ohledem na kulturní a léčebné hodnoty, **podpořit každodennost, posilovat diverzitu a autenticitu veřejných prostranství** i v lázeňském centru města tak, aby se běžný provoz a lázeňští hosté vzájemně nerušili, ale naopak obohacovali. Hledat drobné „skuliny“ jako příležitosti pro civilní odpočinková místa – **vytváření situací, za kterými mohou mít místní důvod (pravidelně) přicházet**. Nejde jen o fyzickou tvorbu míst, ale také o jejich program. Mezi aktivity, za kterými místní do centra chodí, patří koncerty na kolonádě, návštěvy divadla, výstavy, knihovny – ty je třeba podporovat a hledat další (např. pouliční divadlo, komentované procházky, dětské herní prvky apod.). Nakonec – co je dobré pro místní obyvatele, může být atraktivní také pro návštěvníky města.

Problémem je také dostupnost centra. Centrum je (pocitově) daleko, navíc v příkrém terénu. Autobusy se pohybují prakticky jen po horní hraně údolí. Příležitostí je proto

Dílčí cíle

a.1

Vyvážení zájmů centra a lokalit

a.1.2 Karlovarské židle a další průřezové projekty

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

přemýšlet o alternativních způsobech dopravy do centra – např. **ekologické minibusy**, které by vyrážely z klíčových uzlů hromadné dopravy a od záchytných parkovišť. Na strategických místech by pomohly veřejné výtahy nebo alespoň ližiny pro kočárky na schodištích a podobné pomůcky, které usnadňují chůzi do kopce.

Dalším nástrojem je **regulace komerčních aktivit** tak, aby nepřebíjely hodnotný charakter místa a nevytvářely psychologickou bariéru – pocit, že vše je pouze pro turisty (redukce nadbytečné reklamy, vizuálního smogu atd.). Naopak z pozice města je zapotřebí podporovat lokální kulturu a autenticitu míst důslednou péčí a kvalitní architektonickou obnovou významných situací důležitých jak z hlediska reprezentace, tak pro identifikaci lidí se svým městem (např. okolí kostela sv. Máří Magdalény, okolí Vřídla apod.).

Symbolického propojení lázeňského centra a lokalit lze také dosáhnout tím, že se určitý detail spjatý primárně s lázněmi použije i v dalších lokalitách KV. Může jít např. o lavičky, pítka s pitnou vodou a podobně. Princip – **stejný mobiliář se objeví v centru města i na sídlišti**. Znamená to, že centrum není exkluzivní výlučnou lokalitou, ale že město pečuje také o veřejná prostranství mimo něj.

Příkladem takového projektu mohou být (pracovně nazváno) **Karlovarské židle**. Inspirací je projekt „Pražské židle & stolky“, který v Praze úspěšně běží již třetím rokem a inspiruje další města (např. Bratislava – projekt „Sadni si“). Projekt spočívá v jednoduchém principu rozmístění volného mobiliáře v rámci vytipovaných prostranství. Židle **rozšiřují nabídku způsobu posezení a možnosti trávení času ve veřejném prostoru**.

Zabydlují a **oživují zanedbaná nebo nepoužívaná místa**, zvyšují jejich pobytovou kvalitu **bez finančně a časově náročných stavebních úprav**. Slouží turistům i místním, mladým i seniorům, rodinám i jednotlivcům. Podporují pozitivní image města jako města pro všechny.

V KV mohou židle (nebo křesla, lehátka) podpořit lázeňský a kolonádní charakter města a současně vytvářet civilní vrstvu města, která vstupuje do turisticky vytíženého centra, aniž by narušovala jeho historicky hodnotný charakter. Jako správci mobiliáře se mohou zapojit místní kulturní instituce a občanské iniciativy. Jde také o projekt, který je možné kofinancovat ze soukromých zdrojů.

025 Projekt Pražské židle & stolky v Praze úspěšně běží již třetím rokem a inspiruje další města.

a Propojené VARY°

Dílčí cíle

a.1

Vyvážení zájmů centra a lokalit

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a.1.3 Pojmenování cest a míst v krajině

Typickým znakem terapeutické krajiny je mj. to, že některé stezky v lázeňských lesích mají svůj název. Tím se dostávají do popředí v hierarchii pěších cest a získávají symbolický význam, příběh. Místopis pomáhá orientaci člověka v krajině. Podobně jako v lázních by mohly mít své vlastní pojmenování i **důležité cesty v krajině mimo lázeňskou oblast**, např. podle karlovarských osobností nebo slavných hostů z poslední doby. S prostorem, který má svůj název, se dokážeme lépe identifikovat, dokážeme o něm mluvit a snáze si jej uložíme do vlastní mentální mapy města. Jde o opatření, díky kterému se charakter lázní snadno rozšíří na celé město. Vyžaduje sice určitý rozmysl, ale nestojí skoro nic.

Dílčí cíle

a.2

Kvalitní síť cest městem a krajinou

Velké vzdálenosti mezi jednotlivými částmi města nelze zničehonic vymazat, je ale možné je snadněji překonávat, a navíc využít pro Vary typický lineární charakter města a veřejných prostranství. Cílem je **vytvořit dostatečně hustou síť příjemných ulic, promenád, pohodlných cest** a pěšin tak, aby **město jako celek bylo prostupné**. Cestní síť je třeba chápat jako spojitý systém, který obsahuje trasy různé hierarchie a typologie od efektivních dopravních spojnic až po zážitkové rekreační nebo vycházkové stezky – cesta jako cíl. Vzhledem k tomu, že krajina vstupuje hluboko do struktury KV a odděluje jednotlivé části města, mají KV výrazný potenciál vytvořit unikátní systém **především zelených cest a pěších a cyklistických propojek**, které mohou pro mnoho lidí představovat **pohodlnou alternativu přesunu mezi jednotlivými částmi města**.

Vytváření kontinuální a kvalitní sítě cest znamená **zlepšování podmínek pro pěší a cyklisty** a veřejnou dopravu na stávajících trasách i **vytváření nových propojení** tam, kde zcela chybí. Součástí tohoto přístupu je systematické odstraňování bariér a minimalizace konfliktu mezi jednotlivými skupinami uživatelů (MHD, auto, cyklo, chodec). Bariérou v prostupnosti města je také problematická orientace v prostoru. Systém VP a cest krajinou by měl být sám o sobě dostatečně intuitivně čitelný. Tam, kde toho nelze docílit pouze fyzickými úpravami prostoru, je vhodné **doplnit prvky informačního a orientačního systému**. Systém cestní sítě napříč městem může řešit *generel pěší sítě* nebo podobný dokument.

Pro lepší prostupnost města je důležité **identifikovat strategicky důležitá propojení** (ať už z hlediska reprezentativního, nebo dopravního významu) a ty začít systematicky zkvalitňovat. Klíčové je například znovuoobnovení propojení města v severojižním směru přes řeku Ohři, která v dnešní podobě tvoří spíš bariéru, přitom by jako páteř města měla naopak spojovat. Jde jak o obnovu přerušených vazeb městské struktury a veřejných prostranství v okolí Chebského mostu, tak o realizaci nových mostů.

026 „Strava Heat Map“ zobrazuje rekreační využití sítě stávajících cest pro běh (chůzi) a cyklistiku a současně ukazuje, kde propojení chybí.
Zdroj: strava.com/heatmap.

a Propojené VARY°

Dílčí cíle

a.2

Kvalitní síť cest městem a krajinou

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a.2.1 Zkvalitnění strategických propojení – cesta na nádraží

Příkladem strategického propojení je **pěší trasa na vlakové nádraží**, která je dnes **složitá a neintuitivní**, a přitom tudy denně prochází řada lidí. Navíc jde o „**vstup**“ do města – cestu, během které návštěvník poprvé přichází do kontaktu s městem.

V první fázi lze rychle odstranit drobné překážky, zvýšit pocit bezpečí (např. odstranit křoví v nepřehledných úsecích, doplnit orientační systém apod.). Dlouhodobým úkolem

je trvale (stavebně) **odstranit bariéry** a celkově upravit prostor tak, **aby celá cesta byla reprezentativní, plynulá, komfortní a bezpečná**. To souvisí s rozsáhlejší úpravou veřejných prostranství a křižovatek, **především v oblasti předpolí Chebského mostu**. Na straně centra se dnes nedá přecházet úrovnově, chodec je nucen jít podchodem. V Rybářích zase není zřejmé, kudy k nádraží pokračovat, a chodec se dostává do konfliktu s nadřazenou dopravní sítí. Řešení těchto míst pomůže také celkovému **propojení města v severojižním směru a zapojení čtvrti Rybáře zpět do struktury širšího centra**.

027 Původní vizuální kontakt Horního nádraží s městem – pohled přes Ostrovský (tehdy Masarykův) most (1937).

a.2.2 Zkvalitnění strategických propojení – lázeňské korzo

V rámci promenády se nacházejí nejvýznamnější kolonády, lázeňské budovy a léčivé minerální prameny včetně Vřídla. Celý prostor by měl být **vnímán a spravován jako jeden celek**.

Přestože se z většiny jedná o kvalitní veřejný prostor, má také své rezervy. Lázeňské korzo by mělo umožnit **kontinuální pěší pohyb podél obou břehů Teplé** bez přerušení. Dnes se tak neděje všude, **problematická je např. oblast mezi Divadelním náměstím a Vřidelní kolonádou**, kde na rozdíl od protějšího nábřeží Staré louky dominuje dopravní charakter prostředí.

Dalším rozpačitým prostorem je situace v okolí Hotelu Thermal, jehož veřejná prostranství jsou i přes vysokou architektonickou hodnotu v zanedbaném stavu. V těchto místech, resp. na křížení s městským centrem u Alžbětíných lázní (Lázně V.) v současnosti prome-

Dílčí cíle

a.2

Kvalitní síť cest městem a krajinou

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

028 Čilý lázeňský ruch a korzování k lázeňské promenádě vždy patřilo, Tržiště před Tržní kolonádou (cca 1905).

a.2.3 Zkvalitnění sítě cest v lázeňských lesích

029 Příklad lavičky a informační tabule na turistické stezce – Flims, (CH).

náda v podstatě končí. Výzvou do budoucna je proto **prodloužení korza směrem k soutoku Teplé s Ohří**. Znamená to **zkulturnění a zapojení nábřeží Jana Palacha**, propojení lázní s nábřežím Ohře a lepší dostupnost lázeňské zóny z oblasti městského centra a směrem od Horního nádraží. Význam tohoto prodloužení spočívá jak ve zprostupnění města směrem k řece, tak v symbolické rovině prolnutí lázeňského charakteru s běžným městským prostředím a přiblížením lázní směrem do středu města.

Terapeutické stezky v lázeňských lesích jsou přidanou **hodnotou léčebného prostředí lázní, o kterou je potřeba citlivě pečovat**. Zároveň jde o příklad již existující kvality, kterou by se mělo město prezentovat a která by se měla rozšířit i do dalších částí KV. Systém lázeňských stezek je **základem, od něhož se může odvíjet celoměstský systém cest krajinou**.

Terapeutické stezky jsou příležitostí pro zdravý pohyb nejen pro návštěvníky Varů a lázeňské hosty, ale i obyvatele města. Již dnes fungují dobře, zkvalitnění tedy spočívá spíše v jejich prezentaci a drobných akupunkturních zásazích zajišťujících komfort, dobrou přístupnost a čitelnost (označení) nástupních míst ve spodní úrovni. Na některých místech nejsou „nástupy“ zřetelné, nebo jsou dokonce přerušené či uzavřené. Cesty samotné doporučujeme lépe hierarchizovat

např. do skupin dle obtížnosti, vytvořit např. **tematické výletní okruhy**, doplnit o **sedací mobiliář** a to vše vizualizovat v solidním **orientačním systému** a kultivovaně **prezentovat v propagačních materiálech města**.

a Propojené VARY°

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a.3 Rehabilitace důležitých těžišť a prostranství na rozhraní lokalit

Součástí koncepčního přístupu k investicím do veřejných prostranství by mělo být **vytipování důležitých prostranství, významných ve struktuře města**. Jejich zkvalitnění přinese městu značnou řadu benefitů, protože mají dopad na širší území a zároveň potenciál fyzicky i symbolicky propojovat jednotlivé lokality.

Takovým prostorem na rozhraní, který může propojit lázně a okrajové části, je „městské centrum“. Přímo v této oblasti se nachází několik míst, která mají potenciál spojovat místní obyvatele i návštěvníky města. Mohou mít méně formální městský charakter a přitom už nést znaky lázeňské atmosféry.

a.3.1 Okolí Městské tržnice jako centrální veřejný prostor (náměstí)

Karlovým Varům **chybí náměstí ve smyslu centrálního veřejného prostoru**, který by se stal symbolickým srdcem města i praktickým středobodem pro celé město. Prostranství, kde by si místní dávali sraz, kde by se konaly vánoční trhy, kde by se rozsvěcel vánoční strom, kde by se přirozeně odehrávala zásadní společenská setkání nebo demonstrace. Vytvoření „náměstí“, které město spojuje, by mělo být jedním z hlavních strategických cílů města v rovině veřejných prostranství.

Centrální veřejný prostor je důležitý pro identifikaci obyvatel s městem a zároveň je místem reprezentace. Prostor pro společné (hlavní) „náměstí“ je proto vhodné hledat v městském centru, které je jádrem Varů a které slouží všem obyvatelům i návštěvníkům. Potenciálním prostorem, který byl původně také jako náměstí zamýšlen, je předprostor Městské tržnice. V rámci širších vztahů představuje celá oblast v okolí tržnice **významný uzel na rozhraní lázní, městského centra a dalších čtvrtí s potenciálem dotvoření centra a propojení s nábřežím řeky**. Už dnes je místo pomyslným centrem celých Varů, mj. díky přítomnosti centrální zastávky městských autobusů.

Urbanisticky je prostor kolem tržnice nedokončený. Blokova zástavba měla dle původních plánů pokračovat až směrem k řece – budova tržnice a její předprostor by tak tvořily kompozičně i funkčně střed této lokality. Dnes jsou nezastavěné bloky využity provizorně jako parkoviště. Prostranství v návaznosti na tržnici slouží monofunkčně jako přestupní bod pro autobusovou veřejnou dopravu. Ulicní prostory jsou podřízeny dopravní funkci,

Dílčí cíle

a.3

Rehabilitace důležitých těžišť a prostranství na rozhraní lokalit

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

což je patrné i v šířkách komunikací, velikostech poloměrů zatáček v křižovatkách apod. Určité provizorium se projevuje i v kvalitě architektonického detailu a vybavení prostranství. Dopravní charakter místa souvisí také s nedořešenou klíčovou otázkou města týkající se umístění terminálu veřejné dopravy.

Je potřeba se prostoru začít koncepčně věnovat. Z hlediska kvalitního budoucího rozvoje proto doporučujeme: 1. **formulovat dlouhodobou vizi místa** jako kvalitního, celoměstsky významného veřejného prostranství (zahájit práci na koncepční studii prostoru), 2. **dílčí úpravy prostoru** provádět buď jako **postupné kroky, které již naplňují vizi místa, nebo jako jednoduché dočasné úpravy**, které okamžitě zlepší kvalitu místa, ale zároveň neznemožní budoucí realizaci plnohodnotného náměstí.

a Propojené VARY°

Dílčí cíle

a.3

Rehabilitace důležitých
těžišť a prostranství
na rozhraní lokalit

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a.3.2 Hotel Thermal a veřejná prostranství v jeho okolí

Okolí Thermalu je potřeba navrátit původní kvalitu. Vzhledem ke strategické poloze v rámci struktury města má zlepšení kvality jeho bezprostředního okolí pro Vary vysoký význam. Leží přímo **na průsečíku dvou center, proto má potenciál propojit dvě zdánlivě odlišná prostředí** – lázeňské a městské a tři (až čtyři) roviny městského života: 1. lázeňství (turistika), 2. filmový festival, 3. běžný život.

Dobře provedená rekonstrukce modernistické architektury s citem pro detail a s ohledem na zachování původních kvalit architektury Machoninových společně s vytvořením kvalitní programové koncepce Thermalu jako kulturně společenského centra může Karlovy Vary povýšit v hledáčku širší veřejnosti i za hranicemi republiky a přilákat do města i do hotelu novou turistickou klientelu. Díky své velkorysosti a programovému zastřešení lze budovou Thermalu přinést **atraktivní prostředí pro trávení volného času nejen turistů a lázeňských hostů, ale i místních.**

Hotel Thermal je jedním z hlavních těžišť filmového festivalu. Zlepšení kvality jeho exteriérových prostorů poskytne důstojné prostředí pro konání této mezinárodně sledované akce a nabídne lepší **možnosti využití i pro další kulturní akce lokálního i regionálního významu, mezinárodního přesahu nebo kongresovou turistiku.**

Okolí Thermalu je také **jednou z důležitých částí lázeňské promenády.** Zvýšením její vizuální a pobytové kvality a zlepšením podmínek pro pěší vznikne atraktivnější a zdravější prostředí pro lázeňské hosty. To zase **pomůže ke zvýšení prestiže lázní jako celku.**

032 Potenciál původních kvalit veřejných prostranství Hotelu Thermal.

Dílčí cíle

a.3

Rehabilitace důležitých
těžišť a prostranství
na rozhraní lokalit

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

a.3.3 Revitalizace náměstí Dr. Milady Horákové

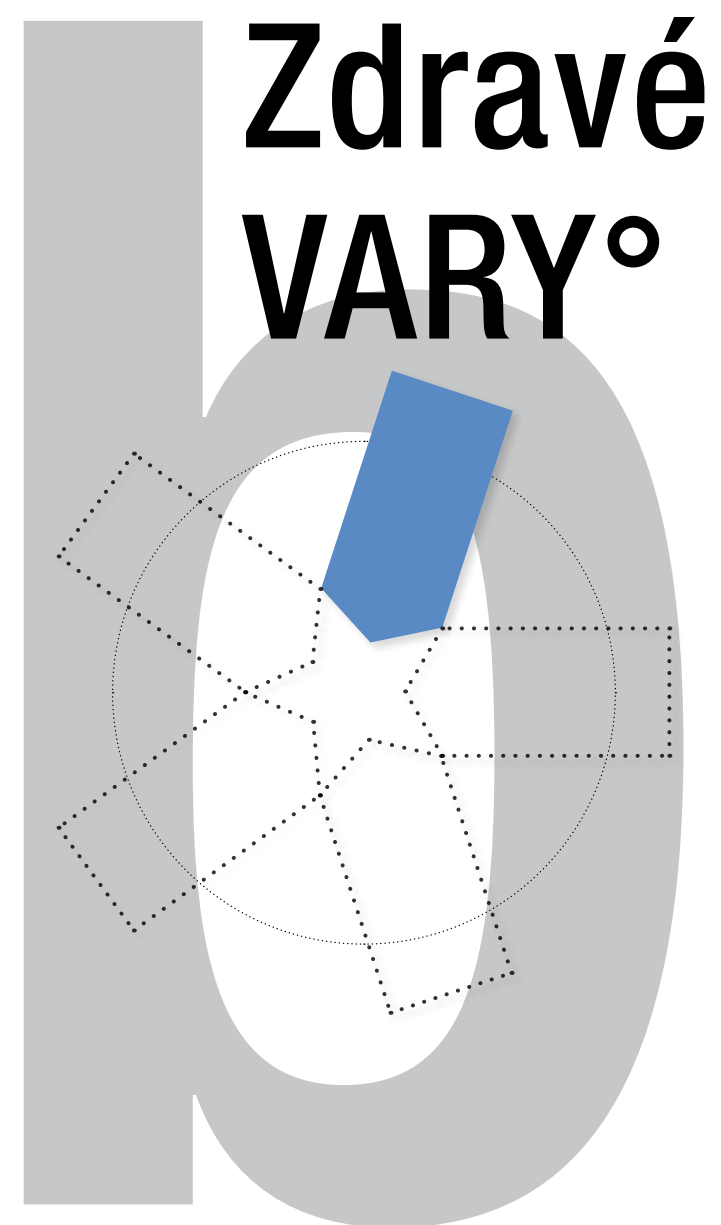
Dalším podhodnoceným prostranstvím centra je náměstí Dr. M. Horákové, které **pomyslně zakončuje městské centrum.** Prostranství založené v rámci blokové struktury centra je dnes nevyužité a zanedbané v detailu. Na rozdíl od tržnice neleží přímo v samém epicentru města, ale bude-li dobře fungovat, má schopnost propojit městské centrum s Tuhnicemi.

Parkový charakter náměstí není dotažený. Nová podoba náměstí, která prostor lépe vybaví a zapojí do okolní struktury, by měla mít za cíl náměstí **povýšit do role těžiště místního komunitního života.** Velkorysý prostor náměstí, který zkombinuje parkový charakter a flexibilitu, může dobře absorbovat méně formální sousedské funkce (dětské hřiště, sport, prostor pro setkávání, klidné posezení seniorů apod.), ale i větší či menší společenské akce jako bleší trhy apod. Přestože má prostor spíše lokální význam, atraktor, např. v podobě ur-

čité kulturní náplně, sem může **příležitostně přitáhnout i lidi z dalších lokalit včetně návštěvníků města.** Osvědčila se přítomnost instituce, která náměstí částečně zastřešuje svojí činností (Kancelář architektury města KAM KV), byť v podmínkách dožívající architektury pavilonů, které urbanisticky nejsou pro náměstí šťastným řešením, protože izolují pobytovou část od ulice. Přítomnost podzemních garáží také naznačuje potenciální roli náměstí jako jednoho z významných „vstupů“ do města z pohledu dojíždějících nebo návštěvníků města.

033 Příklad architektonického řešení náměstí, které nemá tradiční parter a pod kterým se nachází kryt civilní obrany (Komenského náměstí v Praze, MCA atelier, 2018).

Zdravé VARY°

vize

Karlovy Vary jsou nejzelenější město v republice, založené na tradici lázeňství. Skrze četná vizuální i fyzická propojení lesů s nábřežím, parky a sady v údolí vstupuje příroda do města. Díky tomu mají Karlovy Vary rozvinutý unikátní systém modro-zelené infrastruktury.

Nejen termální prameny, ale i kultura pěších výletů, korzování a pobytu v přírodě tvoří tradiční součást karlovarských léčebných rituálů a společenského života.

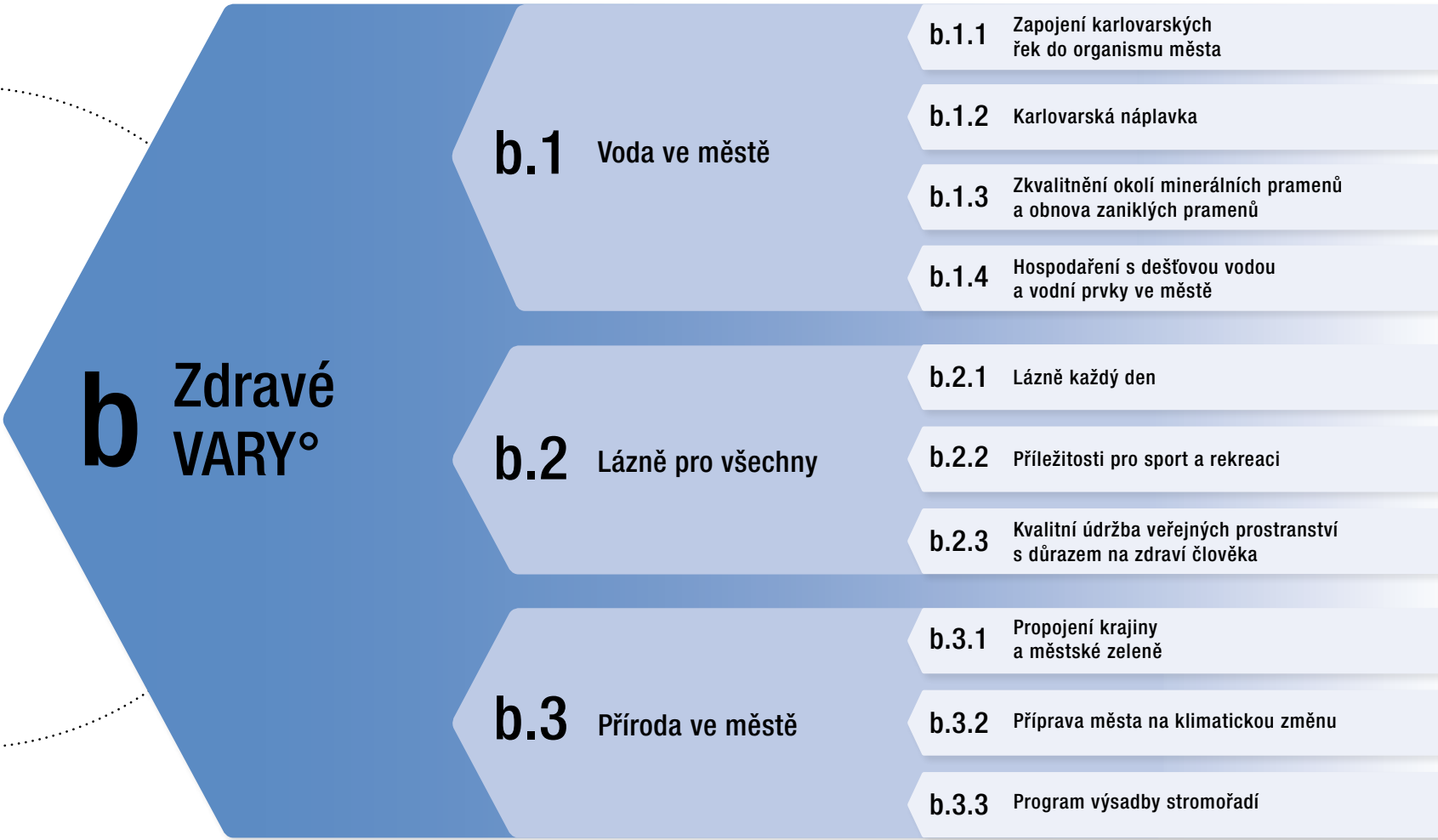
Vary nabízí klid, přírodu, čistý vzduch a dostatek příležitostí pro sportovní a rekreační vyžití místních obyvatel i návštěvníků Varů. Na kvalitě přírodní složky města, tématu vody a terapeutické krajiny je vybudovaná image města.

Cíl

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

b.1 Voda ve městě

Voda ve městě je **jedním ze stěžejních témat** Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím. Voda v podobě minerálních pramenů a vřidel **stála u zrodu Karlových Varů**. Lázeňství jako péče o zdraví, založené na využití vody, resp. termálních pramenů, utváří identitu města. V lázeňské oblasti se dodnes nachází **16 veřejně přístupných pramenů**. S jejich využíváním a pitnou kúrou se pojí určitá **kultura a charakteristická typologie veřejných prostranství – parků, promenád, kolonád a pavilonů**. Nejvýznamnějším pramenem, symbolickým středobodem Karlových Varů, je Vřídlo.

Nejen termální prameny reprezentují téma vody v Karlových Varech. Město se nachází na **území tří řek**. Lázně se rozkládají v údolí řeky Teplá, která se stala hlavní osou stavebního rozvoje a kompozičním prvkem území. Velkorysá úprava nábreží Teplé s korzem v oblasti Staré louky ve své době předběhla výstavbu pražských nábreží. Největším tokem Karlových Varů je Ohře, do které přitéká ze severu říčka Rolava. Přestože je vztah města k řekám odtazítý, skýtá velký potenciál z hlediska **zapojení přírodního prostředí břehů do organismu města a posílení společensko-rekreačních aktivit**.

Voda ve městě je **symbolickou značkou, která může posloužit i v rámci prezentace města**, především je ale zastřešujícím motivem dlouhodobého projektu úprav veřejných prostranství. Kromě výše zmíněného je téma významně přítomno i v environmentální složce veřejných prostranství např. prostřednictvím hospodaření s dešťovou vodou.

b.1.1 Zapojení karlovarských řek do organismu města

Řeky Ohře a Rolava jsou **dnes spíše bariérou, než aby město spojovaly**. Okolí řek se stalo zadním traktem města, krajina je narušena infrastrukturními stavbami, rozsáhlými transformačními plochami a neprostupnými areály. Ohři znají možná lépe vodáci ze všech koutů republiky než samotní obyvatelé Varů.

Karlovarské břehy by si zasloužily **samostatnou koncepci**, která by řešila **veřejná prostranství v okolí řek jako celek a v celoměstských souvislostech**. Říční niva plní významné krajinné funkce. Je klíčová z hlediska komunikace jako páteřní **osa systému krajinných bezmotorových propojení** města. Řeka ve městě je příležitostí pro rozvoj rekreace, má vysoký pobytový potenciál. Koncepce karlovarských břehů by měla řešit krom dalšího především **možnosti lokál-**

b.1

Voda ve městě

034 Příklad koncepce, která řeší břehy řeky jako celoměstsky významný veřejný prostor. Koncepce pražských břehů (IPR Praha, 2014). Zdroj: iprpraha.cz/prazskebrehy tolky v Praze úspěšně běží již třetím rokem a inspiruje další města.

ního přístupu a pobytu u vody, pohyb přes řeku a podél nábreží a přitom respektovat rozdílné charaktery jednotlivých částí pobřeží.

Samostatným tématem je řeka Teplá v lázeňském území a řešení promenádního nábreží. Koncepce rozvoje Teplé by se měla zaměřit na roli řeky v památkově hodnotném prostředí, soustředit se na možnosti lokálních přístupů k vodě, kvalitu architektonického detailu konstrukcí nábrežní regulace, lávek, vizuální a vjemovou kvalitu koryta a hladiny, propojení s vegetací nebo podobu liniového vedení minerálních pramenů.

b.1.2 Karlovarská náplavka

035 Bývalá plovárna v Rybářích (1937).

Příležitostí pro novou „náplavku“ – tedy **místo u vody**, které je v mnoha městech **oblíbeným volnočasovým, společenským** a do jisté míry i **reprezentativním veřejným prostorem** – může být například úsek nábreží za stáčírnou minerálních vod, v místě bývalé opravdové náplavky, odkud v minulosti vyplouvaly výletní lodě.

Už dnes je oblíbeným prostorem u řeky loděnice pod Chebským mostem, která by si měla uchovat svůj civilní charakter. Určitou nevýhodou loděnice je její složitější dostupnost. Nová náplavka by se stala **dalším lokálním přístupem k vodě, o něco blíž centru města**; mezi oběma místy může dobře fungovat nábrežní stezka. Karlovarská náplavka by neměla být kamenná jako ta pražská (jejíž podoba vychází mj. z historických utilitárních potřeb), ale mít **přírodnější charakter v souladu s charakterem řeky v tomto úseku**.

b Zdravé
VARY°

Dílčí cíle

b.1

Voda ve městě

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Realizace náplavky by se měla odehrávat v postupných krocích. Prvním stadiem jsou **iniciační zásahy**, které prostor zpřístupní a jednoduchým způsobem připraví pro pobytové využití. Teprve později, potom, co se prostor otestuje z hlediska funkčnosti a obliby, lze uvažovat o komplexnější proměně místa v širších souvislostech a v souladu s celkovou koncepcí

prostoru řeky a navazujících prostranství. Podmínkou udržitelnosti projektu je **existence subjektu, který místo bude spravovat a programově zaštiťovat**. Příležitostí k „probuzení“ náplavky k životu může být např. mezinárodní filmový festival.

036 Původní náplavka za Chebským mostem, odkud vyplouvaly např. výletní lodě (cca 1908).

b.1.3 Zkvalitnění okolí minerálních pramenů
a obnova zaniklých pramenů

Téma vody ve městě v Karlových Varech jednoznačně zahrnuje **nejcennější karlovarské bohatství – termominerální prameny**. Z hlediska veřejných prostranství je možné věnovat péči **zvýšení kvality v okolí stávajících funkčních pramenů** tak, aby místo poskytovalo **vice příležitostí k pobytu a aktivitám**. Nejde o nějaké razantní zásahy, ale citlivou práci s prostředím kulturního dědictví – zlepšení přístupnosti, doplnění pobytového mobiliáře, místa pro posezení, odstranění nevhodných objektů v blízkosti pramenů, gloriétů a podobně.

Samostatným tématem je **Vřídelní kolonáda**. Z hlediska budoucího koncepčního rozvoje nejde jen o samotnou budovu kolonády, ale celou oblast v okolí Vřídla, která zahrnuje kostel sv. Máří Magdalény a jeho nejbližší okolí: ul. Vřídelní, Tržiště s tržní kolonádou, Zámecké lázně s kolonádou a Zámeckou věží, podzemí Vřídla a jejich vzájemné vztahy. Jde o **nejvýznamnější prostranství Karlových Varů, které zasluhuje adekvátní péči a pojetí místa jako celku**.

Příležitostí rozvoje je také **obnova zaniklých (nejen minerálních) pramenů, ale i studánek** ve městě i v krajině mimo centrum Karlových Varů, což opět přispívá k propojení lázní se zbytkem města. Drobné vodní prvky jsou důležitým místem, zastavením v krajině. Inspirací může být činnost lokálního spolku Kraj živých vod.

Dílčí cíle

b.1

Voda ve městě

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

b.1.4 Hospodaření s dešťovou vodou
a další vodní prvky ve městě

Další vodou ve městě je voda srážková. Rostoucí rozloha zastavěných ploch výrazně ovlivňuje vodní bilanci území a snižuje retenční schopnost krajiny. Proto se v současnosti pohled na využívání dešťové vody v obcích mění. Místo toho, aby byla odváděna do kanalizace a kanalizací do vodních toků, přistupuje se ke **zpomalování odtoku, zadržování a využití dešťových vod**. Hospodaření s dešťovou vodou (HDV) je z hlediska udržitelné budoucnosti klíčovou složkou **adaptace na klimatickou změnu** a zdravé Karlovy Vary by měly toto téma vážně uchopit a jít ostatním českým obcím příkladem, podobně jako např. Olomouc nebo Hradec Králové.

Dešťová voda by v kontextu VP měla být vnímána jak příležitost k zajištění kvalitnějšího prostředí ve městě. Dnes již existuje **řada osvědčených opatření, která lze do veřejných prostranství integrovat**, jako např. zasakovací průlehy, propustné zpevněné povrchy, vsakovací zařízení, retenční dešťové zahrádky apod.

Dešťovou vodu lze využívat nejen pro zalévání, ale také v rámci **struktury interaktivních vodních prvků ve městě, které se stanou jádrem oživení veřejného prostoru**. Tekoucí nebo prýštící voda přináší osvěžení, zážitek, příležitost pro hru, zlepšuje mikroklima. Vodní prvky mohou být trvalé, ale i dočasné, například mlžitka, mohou být také výtvarně zpracovány.

037 Příklad opatření integrovaného do veřejného prostranství – přírodě blízkého odvodnění ulice ve Stuttgartu, kde jsou srážkové vody svedeny do liniového retenčního objektu. Foto: JV PROJEKT VH.

b.2 Lázně pro všechny

Tradice lázeňství je bezesporu jednou z hlavních hodnot města a hlavním katalyzátorem rozvoje Karlových Varů. Příležitostí pro **oživení image města a oslovení širší škály cílových skupin** je postavit rozvoj veřejných prostranství nejen v centru, ale ve všech jeho částech na **kultuře lázeňství ve smyslu prožívání, zážitků, setkávání a podpory zdraví člověka**.

Cílem je, aby Karlovy Vary byly lázeňským – tedy zdravým – městem, které klade důraz na psychické i fyzické zdraví člověka v celém rozsahu. **Atributy lázeňského života je možné nenásilně přenést do města jako celku** skrze nehmotnou vrstvu i hmotnou podobu veřejných prostranství. Může se tak dít v **symbolické rovině designu, v úrovni nabídek volnočasových aktivit**, v charakteru pronikajícím do každodenních činností, **v prezentaci značky města**, v kulturní sféře, v důrazu na zdravé prostředí apod. Zdravé Vary mohou usilovat o to, aby se staly součástí např. Národní sítě zdravých měst – sdružení měst s mezinárodní certifikací Světové zdravotní organizace OSN (WHO).

b.2.1 Lázně každý den

038

Příklad ztělesnění rekreační lázeňské atmosféry v každodennosti městského prostoru – oddechový pobytový prostor u vody, v zeleni. Novartis, Basel (CH) Foto: landezine.com.

Terapeutické činnosti jsou v podstatě volnočasovými aktivitami. Zároveň změna životního stylu společnosti přinesla v současné době požadavek na **vložení volnočasových i terapeutických aktivit do každodenního života**, nikoliv jenom jejich soustředění do výlučného pobytu na dovolené či v lázních. Vše, co přinášelo terapeutický účinek během pobytu v lázních, je možné v různých podobách nabídnout obyvatelům i návštěvníkům města v rámci každodennosti. Příkladem jsou **minerální prameny – jejich popíjení není jen otázkou léčby, ale také prevence**, proto by město mělo jejich využívání podporovat jako běžnou aktivitu obyvatel Karlových Varů. Dalším příkladem může být **nabídka nerušivých sportovních aktivit v lázeňských parcích a lesích** (např. jóga, cvičení taiči apod.), podmínkou je ale kvalitní údržba travníků jako pobytových, zátěžových.

b.2

Lázně pro všechny

Práce s tradicí lázeňství a rozšíření tohoto pojmu mimo zažité škatulky má význam pro obyvatele města, návštěvníky i lázeňskou klientelu. V současnosti je pro město výzvou riziko úbytku lázeňských hostů a otázka, jak přilákat klienty nové. Budou-li procházky městem a krajinou Karlových Varů příjemným zážitkem a bude-li ve veřejném prostoru „co dělat“, budou se sem hosté rádi vracet a přijíždět noví.

b.2.2 Příležitosti pro sport a rekreaci

Součástí trávení času v lázních je i pohyb a pobyt venku na čerstvém vzduchu. Cílem města by mělo být rozšíření kultury zdravého pobytu a pohybu ve veřejném prostoru i mimo lázeňskou oblast směrem k běžným obyvatelům. Výzkumy Světové zdravotnické organizace ukazují, že aktivní životní styl je prospěšný nejen pro zdraví jedince. **Z aktivního životního stylu obyvatel prosperuje i samotné město** prostřednictvím vyššího výběru daní a nižších nákladů na zajištění zdravotních a sociálních potřeb obyvatel.

Rekreace **nespočívá jen v náročných sportovních činnostech, které vyžadují rozsáhlé zázemí**. Může mít podobu klidných procházek, posezení ve stínu u vody nebo pod stromy. Je to také cvičení jógy, taiči, běh nebo jízda na kole. Tvorba podmínek pro volnočasové aktivity proto může znamenat **decentní a finančně nenáročný zásah do veřejného prostoru**.

V Karlových Varech byly v nedávné době realizovány větší projekty (např. areál Rolava, Meandr Ohře, KV aréna). Doporučujeme proto nyní raději volit **strategii drobných řešení a zlepšování podmínek současných rekreačních stezek, cest a míst**, spočívající např. v propojování míst, zpřístupňování a zprůchodňování neprostupných částí rekreačních tras, doplňování mobiliáře, značení a dalšího vybavení, realizaci drobných zastavení, odkrývání nových vyhlídek apod. V rámci lokálních center by se město mělo snažit integrovat hřiště a příležitosti pro sportovní vyžití (nejen) dětí a mládeže a posilovat roli zelené infrastruktury, která přirozeně poskytuje příznivé podmínky pro rekreaci a trávení volného času různých věkových skupin.

039

Příklad multifunkčního sportovního hřiště integrovaného v rámci parku. Park am Gleisdreieck, Berlin (DE).

Dílčí cíle

b.2

Lázně pro všechny

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

b.2.3 Kvalitní údržba veřejných prostranství
s důrazem na zdraví člověka

Lázeňské město by mělo být **reprezentativní také z hlediska čistoty a přívětivosti veřejných prostranství**. Existují studie z oboru environmentální psychologie dokazující měřitelný vliv přítomnosti kvalitních veřejných prostranství na tělesné zdraví a duševní pohodu. Mají-li být Vary zdravé, pak by se péče o veřejná prostranství i mimo lázeňské centrum měla soustředit nejen na pravidelný úklid, ale také zajištění vizuální kvality, přehlednosti, klidu, čistého vzduchu (snížení exhalací) apod. Ke zdraví města přispívá také udržitelné hospodaření s odpady, využívání přírodních materiálů a prvků.

Stížnosti ve vztahu k VP Karlových Varů se často týkají zanedbanosti. Problémem ani tak není absence běžné údržby jako neutěšený stav povrchů, dlažeb a nevhodné (často provizorní) uspořádání prostoru. Na pocitu zanedbanosti se podílí také velké **množství nekoncepčně rozmístěných prvků křiklavé reklamy, přítomnost dožilých nebo nekvalitních kusů mobiliáře** a podobných bariér či nedostatků, které v důsledku ztěžují i úklid samotný.

Město by proto mělo revidovat systém péče o veřejná prostranství. Základním **předpokladem kvalitní údržby** jsou **dobře a trvanlivě navržené prostory, včetně provedení detailu**. Na druhou stranu, u dobře založených prostranství často stačí kvalitní a pravidelná údržba k tomu, aby místo zůstalo příjemné a funkční. Nejde jen o běžný úklid, ale soustavnou péči, která vede k dlouhodobé udržitelnosti prostředí a která zahrnuje zejména: redukci objemového a vizuálního smogu, nastavení pravidel užívání prostoru, pravidelný monitoring stavu vybavení a materiálů a jejich následnou obnovu, implementaci plánů péče o vegetační prvky, koordinaci jednotlivých složek města a efektivní rozdělení kompetencí.

Dílčí cíle

b.3 Příroda ve městě

Příroda ve městě má nezastupitelnou roli. Spoluvytváří charakteristický obraz území. Významně se podílí na přívětivosti, obyvatelnosti a estetické úrovni prostředí a zároveň pozitivně ovlivňuje mikroklimatický režim, hygienické podmínky i biodiverzitu. Veřejná prostranství jsou jako společný exteriér města často jedinými plochami, kde se může v centrálních částech měst objevit vegetace. **Dostupnost kvalitní veřejné zeleně je jednou z podmínek kvality života ve městě.**

Karlovy Vary mají jako **nejzelenější město v ČR** skvělý **základ i tradici přirozené integrace přírodních prvků do města**. Těsný kontakt lázeňského města s přírodou je významnou devízou, kterou je potřeba dál posilovat a zhodnocovat. Mluvíme-li o přírodě ve městě, pak v případě Karlových Varů nejde jen o městskou zeď (vegetační prvky v ulicích, stromořadí, parky apod.), ale také o (příměstskou) krajinu lesů, polí, lužních porostů a dalších prvků, které jsou přímo součástí území města. Zdravé Vary by v rámci tématu příroda ve městě měly směřovat k **vytvoření spojitého systému krajiny a veřejných prostranství, resp. městské zeleně**.

Vzhledem k tomu, že se Karlovy Vary potýkají s problémy tzv. smršťujících se měst (shrinking cities), jako je úbytek obyvatel apod., může být krajinářské pojetí řešením i pro brownfieldy a další degradované nezastavěné nebo částečně zastavěné plochy jako ozdravné, stabilizační využití a prvek zapojující území do města bez nutnosti finančně náročného stavebního developmentu (minimálně po určité přechodové období).

040

Ukázka plánu tzv. zelené sítě města („green network“) – převzato z koncepčního dokumentu *Barcelona green infrastructure and biodiversity plan 2020*.

Dílčí cíle

b.3

Příroda ve městě

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

b.3.1 Propojení městské zeleně
na veřejných prostranstvích a krajiny

Když zeleň ve městě vytváří propojenou síť, přispívá k ekologické stabilitě prostředí i komfortu lidí – obojí je důležité z hlediska připravenosti na výzvy související s klimatickou změnou. Z hlediska koncepčního rozvoje veřejných prostranství je proto cílem posilovat vtažení krajiny do města a propojovat břehy, lesy, lesoparky, parky a uliční zeleň do uceleného systému modro-zelené infrastruktury.

Propojením různorodých ploch s podílem přírodních prvků se **maximalizuje jejich environmentální, biologický význam, ale také sociokulturní přínos – terapeutická, kulturní a vzdělávací funkce**, a v důsledku toho také **ekonomická funkce**. Nejde zdaleka jen o rozsáhlé zelené plochy krajiny, ale v rámci sítě mají význam i drobné parčíky, stromy a rostliny v ulicích, zelené fasády a podobně. Napojením VP se posiluje vazba města na krajinné zázemí.

Příkladem, jak se spojitým systémem přírody ve městě pracovat, je Barcelona a její *Green Infrastructure and Biodiversity Plan 2020*. Vizí plánu je budování „zelených mostů“ napříč zastavěným, nezastavěným a zeleným prostorem tak, aby vznikla zelená síť, kterou mohou místní využít k rekreaci a která tvoří druhově bohaté území nebo může sloužit jako prostor pro produkci lokálních potravin.

Zelenou síť s různou typologií environmentálních prvků je potřeba strategicky plánovat a budovat dlouhodobě. Realizovat ji ale stačí postupně, po malých krůčcích, které dávají smysl v rámci celku. Prvním krokem koncepčního uvažování je vyhodnocení kvality veřejných prostranství a krajiny z hlediska ekosystémových služeb a stanovení hlavních charakterů (typologie) krajiny a zelených prvků, které tvoří nebo mají potenciál utvářet spojitou síť na území KV. Potenciál je potřeba hledat v transformačních a rozvojových plochách, ale i v rámci stávající stabilizované struktury.

b.3.2 Příprava města
na klimatickou změnu

V souvislosti s tématem „příroda ve městě“ je v současnosti nezbytné zabývat se odolností města vůči výzvám klimatické změny. Karlovy Vary mají už teď výhodu díky svému krajinnému zázemí, přírodě, která vstupuje do města. Přesto by nebylo dobré situaci podceňovat, ale naopak této výhody využít a začít strategicky uplatňovat. **Včasná reakce šetří peníze**. Města po celém světě i v České republice v současné době připravují tzv. **adaptační strategie**, dokumenty, které na míru danému území **doporučují konkrétní opatření**, která citlivost města **vůči dopadům klimatické změny** sníží. Veřejná prostranství jsou jako otevřené plochy ve veřejném vlastnictví právě tím místem, kde je potřeba s aplikací těchto opatření začít.

Dílčí cíle

b.3

Příroda ve městě

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

V boji s přehříváním města v důsledku kumulace zastavěných a zpevněných ploch pomůže mj. především **hospodaření s dešťovou vodou, koncepční výsadba stromů a kvalitní vegetace, které zlepšují mikroklima** díky evapotranspiraci (odpařování vody z vegetace a vodních ploch). Jedním z možných opatření je také **konverze rozsáhlých zpevněných ploch na plochy zeleně nebo plochy s podílem propustných povrchů**. Neméně důležitou složkou adaptace na klimatickou změnu jsou i měkká opatření ve formě komunikace a osvěty směrem k místní veřejnosti.

b.3.3 Program výsadby stromořadí

Jedním z viditelných akupunkturních zásahů zvyšování kvality veřejných prostranství a implementace adaptačních opatření na změnu klimatu může být program výsadby stromořadí. Doplnění stromořadí do ulic ruku v ruce s kvalitní péčí a údržbou zlepšuje nejen klima (stín, vlhkost, čistý vzduch), ale také celkovou čistotu města. Odstíněné ulice jsou navíc daleko atraktivnější pro pěší. Vzhledem k přínosům stromů ve městě je potřeba deklarovat doplňování **stromořadí do uličních profilů jako jednu z hlavních priorit při revitalizaci ulic** a nastavit této prioritě organizační i ekonomické podmínky.

Stromy a další vegetace jsou důležitým prvkem městského prostředí. Stromy v ulici omezují dopady působení extrémních teplot ve městě, pomáhají příznivému proudění větru, zvyšují vlhkost vzduchu, snižují jeho znečištění prachem, redukují hluk generovaný dopravou, poskytují stín a vytváří příjemnější prostředí v ulici, které dále generuje socioekonomický rozvoj prostředí.

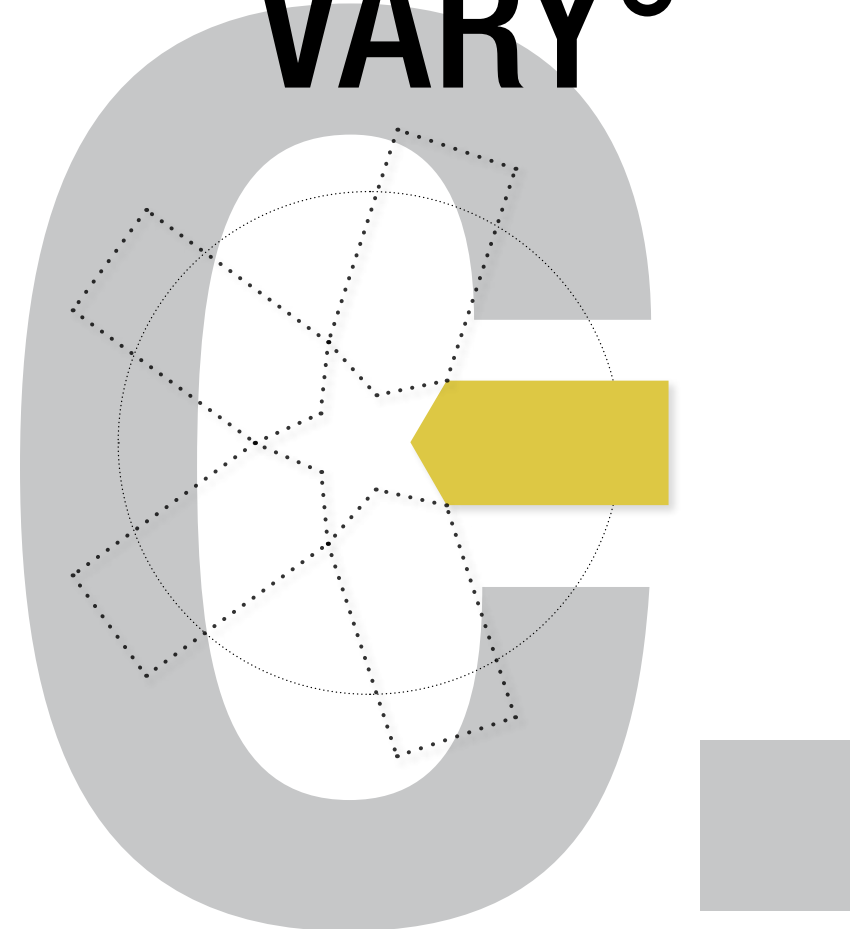
Téma je nutné **zahrnout do koncepční přípravy projektů** a připravit pro konkrétní realizace výchozí požadavky a podmínky pro uplatnění stromořadí. Nezbytné je také vyvinout maximální úsilí k tomu, aby byla navržena taková opatření, která zajistí dlouhodobě kvalitní pěstební podmínky jak pro stávající, tak doplňované stromy.

041 Příklad kvalitního uličního stromořadí v ul. Slovenska v Ljublani (SVN). Foto: landezine.com.

Přátelské VARY°

Přátelské VARY°

vize

Karlovy Vary jsou přívětivým městem, ve kterém může návštěvník zažít řadu pozitivních zážitků. Na první pohled je vidět, že město o svůj veřejný prostor citlivě pečuje a na jeho tvorbě se aktivně podílejí také místní obyvatelé.

Veřejná prostranství Karlových Varů jsou přívětivá a obytná ve své každodennosti, ale nabízejí také volnočasové vyžití pro různé cílové skupiny obyvatel.

Lidé se v ulicích cítí příjemně, bezpečně a snadno se orientují.

Vary nejsou jen reprezentativní lázeňské centrum, ale také řada drobných parků, plácků a komunitních center v obytných lokalitách, blízko domova.

Cíl

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Dílčí cíle

C.1 Veřejná prostranství místem pro setkávání

Sociální rovina a kosmopolitnost, tedy setkávání v mnoha úrovních (rodinná, společenská, politická, mezinárodní), hrály v Karlových Varech zásadní roli. Lázně mají tradici prostředí, které spojovalo (společenské vrstvy) a inspirovalo (umělce). Společenský charakter lze mnoha způsoby aplikovat na veřejný prostor celého města.

Karlovarská veřejná prostranství jsou dějištěm veřejného života a jako taková by měla být živá, spojující a inspirativní. Měla by se stát prostorem, kde se lidé pohybují mezi ostatními lidmi, čímž dochází k přirozenému každodennímu kontaktu, a zároveň mají **dostatek příležitostí** k tomu, aby se ve městě mohli **cíleně potkávat a společně trávit čas různými činnostmi od aktivních** (sportování, venčení psa) **po pasivní** (běžné pochůzky, docházení do práce, do školy), **od formálních** (návštěva kulturní akce) **po neformální** (hraní si, pikniky). Když se lidé zdraví, setkávají a komunikují se svými známými nebo sousedy, prožívají hlubší pocit sounáležitosti k místu a jeho komunitě. Užívaná a udržovaná místa, se kterými se lidé ztotožňují a mají k nim vztah, jsou odolnější např. vůči vandalismu. Kvalita veřejného prostoru je mj. nástrojem kultivace společnosti a prevence některých sociálně patologických jevů.

042 Jedno z mála oblíbených míst setkávání na břehu řeky – Hospůdka Ohře a její okolí.

Dílčí cíle

C.1.1 Lokální a komunitní centra v obytných strukturách

Veřejná prostranství
místem pro setkávání

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Kromě centra Karlových Varů by se město mělo soustředit také na **vytváření soustavy lokálních center v jednotlivých lokalitách**. Lokální a komunitní centra by měla být místy společenské a sociální identifikace obyvatel se svým sousedstvím. Jde především o neformální rezidenční prostranství, která budou naplňovat potřeby obyvatel při trávení každodenního volného času v rámci sociálního kontaktu s komunitou.

Lokální centra jsou ve struktuře veřejných prostranství vždy postavena hierarchicky výš. V některých lokalitách jsou tato centra zřejmá a je třeba je **posilovat, revitalizovat**, v jiných je potřeba je ještě **hledat a utvářet**. Ve starých vesnických jádrech jsou to typicky **původní návsi**, v zahradních vilových čtvrtích jde většinou o **parková náměstíčka**, na sídlišťích jsou to těžiště nejlépe spjatá s programem přilehlé budovy – **prostory u center vybavenosti** (např. centrum Meteor v Tuhnicích), **předprostory a areály škol či komunitních center** apod.

S ohledem na významnost lokálních center v rámci celku je nezbytné věnovat přípravě revitalizace odpovídající pozornost. Předpokladem kvalitního řešení je **participace s veřejností** a výběr kvalitního zhotovitele koncepce.

043 Příklad revitalizované návsi, která tvoří přirozené centrum lokality a multigenerační obytný prostor. Autor: Espace Libre (FR). Foto: landezine.com.

C Přátelské VARY°

Dílčí cíle

C.1

Veřejná prostranství místem pro setkávání

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

c.1.2 Rozmanitost, autenticita a identita veřejných prostranství

Karlovy Vary mají bohatou historii a zároveň jsou rozmanitým městem mnoha charakterů. Pro veřejná prostranství je to příležitost dostat do jejich náplně i podoby autentickou vrstvu příběhů a paměti míst. Znamená to přistupovat k jednotlivým místům **citlivě a s respektem k jejich původním a aktuálním hodnotám, ptát se po významu místa v jednotlivých historických etapách a po vztahu prostranství k celku města**. Tak budou vznikat **autentické situace**, a nikoli unifikovaný, zplošťující „eurodesign“ – tj. generický, automaticky aplikovaný vzhled všech prvků v prostoru, postavený na trendech bez znalosti místního kontextu. Neznamená to nutně, že každé místo musí být originální a mít svůj vlastní mobiliář. Naopak. Vybavení prostoru by primárně nemělo být tou vrstvou, která jednotlivé prostory odlišuje, protože je pouze podpůrnou součástí aktivit, které prostor umožňuje. **Rozmanitost** jednotlivých veřejných prostranství spočívá v celkovém prostorovém a architektonickém pojetí prostoru vycházejícím **z kontextu daného místa a v příležitostech pro aktivity, které prostor nabízí**.

Charakteristické, autentické prostory vytvářejí obraz města a jsou **důležitým prvkem v procesu hledání identity a identifikace obyvatel se svým městem**. Vztah města k těmto „situacím“ a jejich reálný stav je vizitkou města. Nejen v historickém centru je vhodné nad rámec běžné objektové ochrany dané památkovým zákonem chránit také prostředí (památky) – tzn. osy, průhledy a další vztahy v prostoru.

c.1.3 „Zážitkovost“ veřejných prostranství

V současné době se v otázkách architektury zesiluje směr uvažování, kde je kladen důraz spíše na prožitky, které v ní člověk zažívá, než na technické a utilitární aspekty. Doporučujeme se v KV soustředit na „zážitkovost“ veřejného prostoru **v duchu tradice lázeňského terapeutického prostředí**.

Právě „zážitkovost“ je patrně nejvýznamnějším atributem charakteru lázní, který je v různých podobách vyzdvihován v materiálech UNESCO. Nabízí se proto využít ji jako zastřešující motiv změn ve VP, který může přinést ojedinělý počín v rámci ČR, kde takto programově toto téma nebylo nikde v rozvoji města akcentováno. Nemluvíme samozřejmě o zážitkovosti ve smyslu „disneylandu“ (a je potřeba dát velký pozor, aby nedocházelo k této záměně). Zdaleka nejde o prvoplánové atrakce, ale **prožitky „z podstaty“, spojené s bytím v prostoru a příjemnými smyslovými vjemy**, které lze ve městě zažít. Takovým zážitkem může být **popíjení pramenů, hudební performance na kolonádě, pohled na vodní hladinu, výhled na město** nebo jednoduše příjemný pocit – **zážitek z architektury či materiality prostoru**. Zvuk

Dílčí cíle

C.1

Veřejná prostranství místem pro setkávání

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

(vody, šumění listů, zpěvu ptáků, větru...), vizualita, vůně, pohyb atd. Také tyto vlastnosti je třeba komponovat – vytvářet pro ně architekturou a krajinou příležitosti. Konkrétně to znamená začít **vytvářet ve městě zážitkové situace. Akupunktorně i systémově. Fyzickými prostředky i společenskými a kulturními akcemi** (i u nich by ale mělo fyzické prostředí hrát důležitou roli).

c.1.4 Spolupráce s místními iniciativami na tvorbě míst setkávání

Při „oživování“ **opuštěných objektů, areálů, rozvojových ploch nebo dosud nevyužívaných veřejných prostranství** do podoby oblíbených míst setkávání je často výhodné zvolit strategii **spolupráce s místními aktivními spolky**. Občanské iniciativy dokážou zpravidla efektivněji než městská samospráva objevovat potenciály míst a hledat jejich náplň. Z praxe víme, že pokud se taková aktivita objeví, zpravidla velmi instinktivně a přesně poukazuje na nefunkční prvky města, kterým není věnována pozornost, nebo jejich řešení není do té chvíle považováno za prioritní.

Občanské iniciativy dokážou formulovat představu obsahu daného místa a ten následně efektivně provozovat. Je v zájmu města tyto aktivity, na základě definovaných vzájemně výhodných podmínek, podporovat. Podporovány by měly být takové **aktivity**, které místu poskytnou dočasné využití **s hodnotným společenským nebo kulturním obsahem**.

Ziskem pro město je rozšíření škály volnočasových aktivit a využití na první pohled neatraktivních míst při potřebě **minimálních investičních nákladů**. Pozitivní příklady z ČR: Přístav 186 00, Kasárna Karlín, DEPO Plzeň a další.

044 Kulturní centrum ve vnitrobloku areálu Karlínských kasáren spravovaném soukromou iniciativou nabízí alternativu trávení volného času ve městě. Foto: Jakub Plíhal, Aktuálně.cz.

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

c.2

Přívětivá veřejná prostranství

Příjemná veřejná prostranství, která vybízí k pobytu a setkávání, jsou v první řadě **snadno dostupná** jak z hlediska bezbariérového přístupu, tak snadného pohybu v nich. Důležitým aspektem pro komfort pohybu je orientace v prostoru – dobře uspořádaný prostor je srozumitelný a sám o sobě člověka naviguje. Člověk musí mít také **možnost se zastavit, odpočinout si, posadit se**. Na kvalitě místa se krom pohodlí významně podílí také **pocit bezpečí a prožitky spojené se smyslovými vjemy** – co vidím a mohu pozorovat kolem sebe, co slyším, cítím. Důležitá je také **škála různých prostředí s různorodou nabídkou aktivit**.

c.2.1 Obytné a bezpečné ulice

Ulice, ve kterých se člověk cítí dobře, by v lázeňském městě měly převažovat. Dnes je situace v KV taková, že (minimálně v centru) jsou na jedné straně pěší zóny se zákazem vjezdu osobních vozidel a na straně druhé ulice dopravně vytížené. Veřejná prostranství v KV mají větší potenciál. Cílem je **vyvážení potřeb všech uživatelů VP – veřejné dopravy, pěších, řidičů**

osobních aut i cyklistů. Výchozím principem je postupná analýza potenciálu stávajících profilů ulic. V návaznosti na to a hierarchii VP se mělo přistoupit k přípravě koncepčních studií, které budou **řešit ulici jako celek**.

Ulice je vždy determinována dvěma faktory. Šířkou mezi okolními budovami (event. uličními čarami) a intenzitou a typem dopravy. První faktor je neměnný, druhý je možné upravovat. Cílem analýzy využití potenciálu je v první řadě zjistit, zda při zachování stávající (požadované) intenzity a typů dopravy není možné efektivním a chytrým přerozdělením jednotlivých provozních profilů dosáhnout lepších obytných kvalit uličního prostoru. Často se ukazuje, že je tak možné například **rozšířit chodníky, přidat stromořadí, prostory pro předzahrádky restaurací, opatření pro cyklisty, parkování apod.**

045

Uspořádání zklidněné ulice v blokovém městě, kde je prostor pro pěší, pro parkování aut a kol i pro zeleň, Vídeň (AT).

Dílčí cíle

c.2

Přívětivá veřejná
prostranství

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Bariéry by se ve veřejném prostoru v principu neměly prakticky vyskytovat. Jejich existence na veřejných prostranstvích jde proti samotné podstatě veřejného prostoru, kterou je veřejná přístupnost a možnost užívání pro všechny. Doporučujeme kromě analýzy ulic také zmapování všech prvků zábradlí, sloupků, citybloků a dalších, které se ve veřejném prostoru vyskytují. Na základě tohoto pasportu je následně možné provést analýzu, kde jsou z pohledu závazných norem a vyhlášek nutné, a kde nikoliv.

c.2.2 Město přátelské k dětem a seniorům

Často se říká, že **je-li město přátelské k dětem a seniorům, jakožto svým nejzranitelnějším uživatelům, pak vyhovuje také všem ostatním skupinám obyvatel**. Celosvětovým trendem je vytváření měst, která jsou přátelská k dětem, kde se děti a rodiny cítí dobře – tzv. Child Friendly Cities. V čem spočívá vytváření veřejných prostranství přátelských k dětem? Přátelské město je **město krátkých vzdáleností, bezpečné a podnětné**. Cílem je také, aby si děti budovaly **zdravý vztah k prostředí**, ve kterém žijí, a aby **městské prostředí podporovalo jejich všestranný rozvoj**. Hra a vzdělávání dětí nevyžadují vždy nutně vysokou investici do realizace standardního dětského hřiště – naopak, někdy stačí drobný detail, který je přirozenou součástí prostoru, který stimuluje dětskou fantazii a motivuje ke hře.

Karlovy Vary stárnou, i z tohoto důvodu je potřeba v rámci tvorby veřejných prostranství **myslet také na potřeby starších lidí**. Krom pohodlných a bezbariérových chodníků to znamená poskytnout **dostatek možností, kde si lze sednout a odpočinout si**. Důležitá je **dostupnost** (příznivá docházková vzdálenost) **klidných zelených prostranství**, parků nebo posezení pod stromy,

kde je možné spočinout a nerušeně pozorovat okolní dění. Dalším faktorem je vybavení veřejných prostranství, charakter sedacího mobiliáře, cvičebních prvků, také dostatek veřejných toalet a pohodlný přístup i nastupování do prostředků hromadné dopravy apod. Nejen pro starší lidi je důležitý vztah k místu a kontakt s (hmatatelnou) pamětí místa.

Město musí být také **bezbariérové a vstřícné směrem k handicapovaným osobám**, a to nejen v lázeňském centru. Zástupce dětí, seniorů a dalších ohrožených skupin je potřeba zapojovat do plánování veřejných prostranství a v rámci konkrétních projektů reflektovat jejich reálné potřeby. Příklady iniciativ a projektů: Child Friendly Cities Initiative UNICEF (svět), Město přátelské k dětem, z. s. (CZ), globální síť Age-friendly cities (WHO), Bezpečné cesty do školy (Praha).

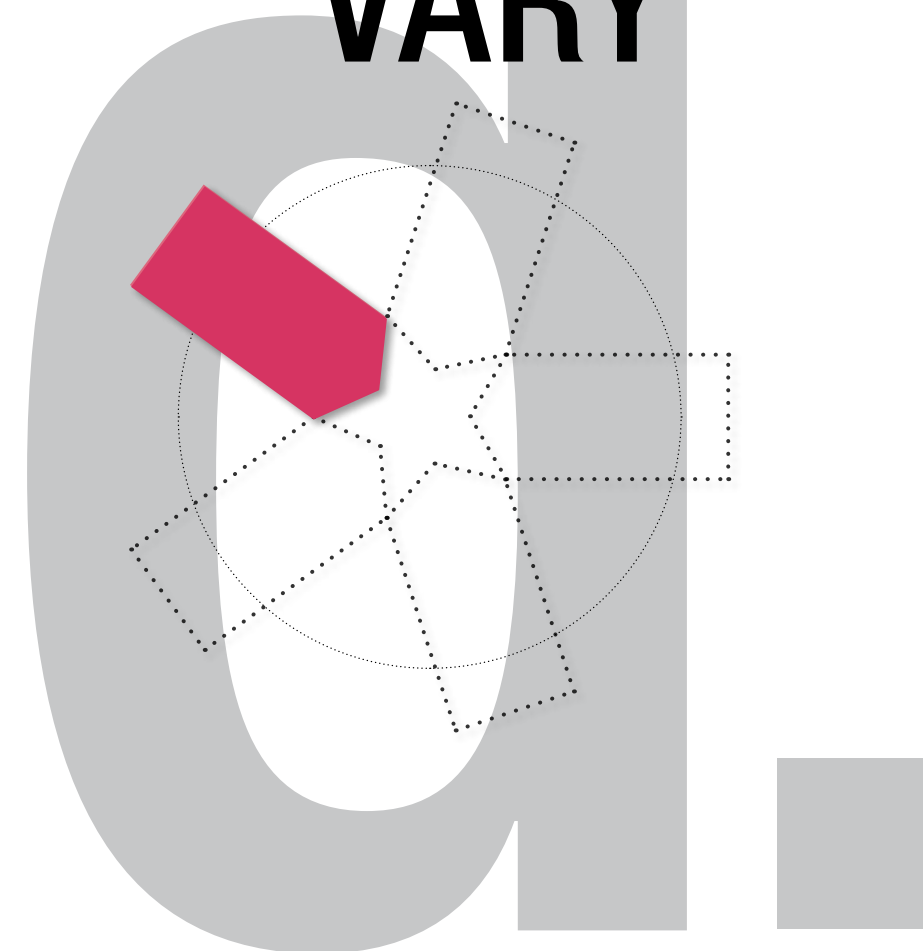

046

Město přátelské k dětem poskytuje mj. dostatek podnětů. Detail veřejného prostoru může stimulovat dětskou fantazii ke hře. Komenského nám. v Praze: MCA atelier, 2018.

Kulturní VARY°

Kulturní VARY°

vize

Karlovarská veřejná prostranství pokračují v tradici kosmopolitního lázeňského města – salonu pod širým nebem. Jsou dějištěm mezinárodně významných kulturních akcí, ale i menších lokálních nebo alternativních aktivit v režii místních spolků a iniciativ.

V parcích a ulicích se objevují kvalitní umělecká díla, která vhodně doplňují místní architekturu.

Místní instituce zastřešují svým obsahem okolní veřejná prostranství. Kulturu ožívají i prázdné domy a opuštěné areály.

Cíl

Dílčí cíle

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Dílčí cíle

d.1 Veřejná prostranství místem pro kulturu

Specifická atmosféra lázeňského města nikdy nespočívala pouze v samotné léčivé kúře, ale také v kulturně společenských zážitcích. Jedním ze způsobů, jak tuto skutečnost rehabilitovat, je **navázat na tradici spojení veřejných prostranství a kultury, architektury a umění**. Na veřejných prostranstvích se může odehrávat také řada obohacujících aktivit živého umění. Podpora uměleckých projektů by měla jít ruku v ruce s nastavením pravidel a zajištěním odborné autority – arbitra, který bude rozhodovat v otázce kvality jednotlivých záměrů.

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

d.1.1 Kvalitní architektura a detail veřejných prostranství

Kvalitní architektura je projevem kulturně vyspělého města. Nej kvalitnější realizované projekty úprav veřejných prostranství ukazují, že základním stavebním kamenem jejich úspěchu je **důsledná a odborná projektová příprava**, která jako první nastavuje kvality výsledného řešení. Na studiích a projektech veřejných prostranství se musí podílet architekt, v některých případech ideálně také krajinářský architekt.

Pro hledání kvalitního řešení konkrétních projektů je vhodným formátem **architektonická soutěž** jako osvědčená, i když v rámci ČR stále ještě ne tak samozřejmá cesta, jejíž dlouhodobé uplatňování je hlavní devízou například města Litomyšl, které se díky tomuto přístupu stalo oceňovaným centrem kvalitní soudobé architektury. Podobnou cestou by se mohly vydat i Karlovy Vary, které mají z hlediska hodnotné architektury na co navazovat.

Velmi důležitým prvkem, na který se často zapomíná, je **městský detail**. Setkáváme se s ním denně, aniž bychom si to uvědomovali. Ať už se jedná o **městský mobiliář, dláždění ulic, povrchy komunikací**, typ městského **osvětlení** nebo způsob, jakým je nám zprostředkována **reklama**. To vše na nás působí a předává městu hodnoty, které lidé vyhledávají při výběru svého bydliště. O stávající hodnotné detaily je potřeba pečovat a zároveň citlivě doplňovat novými. Kultivaci detailu města může pomoci např. tzv. *Design manuál* – katalog, který sjednocuje a doporučuje typ běžného mobiliáře, materiálů povrchů atd. pro jednotlivé lokality nebo typy lokalit. Takové manuály fungují v zahraničí (Drážďany, Curych apod.); v našem prostředí by Vary mohly být jedním z prvních měst, které tuto metodickou pomůcku uvedou do praxe. více viz » Manuál kap. D.1.3, str. 277 Design manuál pro Karlovy Vary

Dílčí cíle

d.1 Výtvarná díla v ulicích – program % na umění

Veřejná prostranství
místem pro kulturu

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Karlovy Vary jsou svým kulturně-historickým a architektonickým odkazem světově významnou ukázkou úzkého **propojení městských veřejných prostranství a výtvarného umění**. Jednou z cest zvýšení kvality veřejných prostranství je navázat na tuto tradici a posílit vztah umění a architektury. Zároveň jde o příležitost reflektovat současné možnosti a potřeby uměleckého projevu a role umění ve veřejném prostoru a v krajině. Podpora vzniku

uměleckých děl by měla mít systémovou podobu a vycházet například z **principu „procento na umění“**, který uplatňuje řada světových měst. To znamená, že část rozpočtu z realizace staveb se alokuje na trvalé umění. Aktuálním trendem mnoha kulturních metropolí je také **podpora kvalitních dočasných projektů** – příkladem mohou být aktivity vídeňské organizace „KÖR – Kunst im öffentlichen Raum Wien“.

047 Příklad kvalitní realizace díla ve VP – pomník obětem komunismu v Liberci podle soutěžního návrhu vzešlého z výtvarně-architektonické soutěže, autor: arch. Petr Janda, Aleš Kubalík (2006).

d.1.3 Živé umění v ulicích

Kromě soch a umělecky ztvárněných prvků architektury a městského designu by se veřejný prostor nejen v centru mohl stát „arénou“ pro **site-specific hudební, taneční, divadelní** a podobné **projekty**. Stěžejní je v tomto směru zejména podpora kvalitních akcí **nastavením transparentních pravidel a podmínek, které by motivovaly** místní kulturní spolky k jejich realizaci. Podpurným krokem může být také sofistikovaná **grantová politika města** nebo odpuštění poplatků za zábor a podobně.

d Kulturní VARY°

Dílčí cíle

d.1

Veřejná prostranství místem pro kulturu

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

d.1.4 MFF KV jako příležitost rozvoje veřejných prostranství

Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary je obrovskou kulturní akcí mezinárodního charakteru, která každoročně vstupuje do života Karlových Varů a vychyluje jej z všední každodennosti. Vidíme to jako příležitost (kterou město doposud málo využilo) k zapojení se do příprav festivalu mj. s cílem: realizovat **zázemí festivalu kvalitněji ve vztahu k již existujícím hodnotám** města, pokusit se o **dekoncentraci festivalového centra, odlehčení přehluštěných částí, zapojení odlehlejších lokalit** a využití energie i finančních možností festivalu k **vytvoření intervence s trvalejším přínosem pro místní a celoroční kvalitu veřejného prostoru**.

d.2

Veřejná prostranství veřejných budov a kulturních institucí

Veřejný prostor města kromě veřejných prostranství vytvářejí také veřejné budovy. Ve Varech se nachází řada institucí. Jejich význam ve společenské i urbánní struktuře města by měl být podpořen podobou a využitím prostranství v jejich bezprostředním okolí, aby docházelo k **interakci a synergii** institucionální kultury **veřejných budov** a neinstitutonální kultury **veřejných prostranství**. Kulturní provozy mají navíc potenciál navazující prostranství programově zastřešit a animovat. V rámci města je zapotřebí **navázat spolupráci s kulturními a společenskými institucemi**, která vytvoří systém provázání vzájemných aktivit s cílem **povýšit jak kvalitu veřejných prostranství, tak veřejného prostoru budov**.

d.2.1 Veřejná prostranství v okolí škol a knihoven

Střední a základní školy jsou **denně navštěvovanými místy**, proto jsou (potenciálním) **centrem společenského života v jednotlivých lokalitách** a jejich větší propojení s veřejným prostorem by pomohlo vtisknout jednotlivým místům charakter i programovou náplň. Areály škol na sídlišťích jsou navíc skvělou příležitostí k jejich využití nejen v době vyučování, ale také mimo

Dílčí cíle

d.2

Veřejná prostranství veřejných budov a kulturních institucí

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

něj v odpoledních hodinách a o víkendech. Využití **areálů v kombinovaném provozu pro veřejnost** přináší **oživení VP** i nabídku **kvalitního volnočasového programu**. Děti po skončení vyučování často postrádají adekvátní prostor pro trávení volného času. Areály mohou fungovat jako sportovní hřiště např. s možností zápůjčky sportovních potřeb, tzv. „adventure playground“ (dobrodružná hřiště, kde se děti věnují kreativním činnostem a hrám), ale i jako

sportovně-kulturní centra pro dospělé. Správu a programovou záštitu (kustoda) areálu je možné mít do jisté míry nezávislou na provozu školy.

Veřejná prostranství kolem knihoven zase pomáhají **rozšířit společenský potenciál i mimo vnitřní prostory** a poskytovat **možnost posezení na čerstvém vzduchu, kde je možné číst zapůjčené knihy apod.** Výhodou obou principů je určitý lokální dohled a možnost delegace správy veřejného prostoru na místní subjekty.

048 Areál školy, nově vybavený a zpřístupněný veřejnosti, je celodenně využívaným prostorem, nabízejícím aktivity nejen školákům mimo dobu vyučování, Grindgrounds, Amsterdam (NL). Autor: Dmau + Openfabric, 2017. Foto: landezine.com.

049 Pobytový potenciál nábřeží před Hotelem Thermal, které přirozeně ožívá během filmového festivalu.

Dílčí cíle

d.2

Veřejná prostranství
veřejných budov
a kulturních institucí

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

d.2.2 Využití prázdných budov a areálů
pro kulturu

V Karlových Varech se nachází **řada prázdných, opuštěných**, ale **architektonicky kvalitních budov v atraktivních místech** – např. Knollova vzorkovna, stará vodárna apod. Jejich (nejen) dočasné využití pro **kulturní provoz** může pomoci **navýšení kulturního i ekonomického kapitálu** města. Z ekonomického hlediska je vhodné uvažovat o spolupráci se soukromým sektorem, případně kombinování neziskových aktivit s komerčními funkcemi – výroba, služby apod. (které nejsou v protikladu s ideovým směřováním kulturního centra).

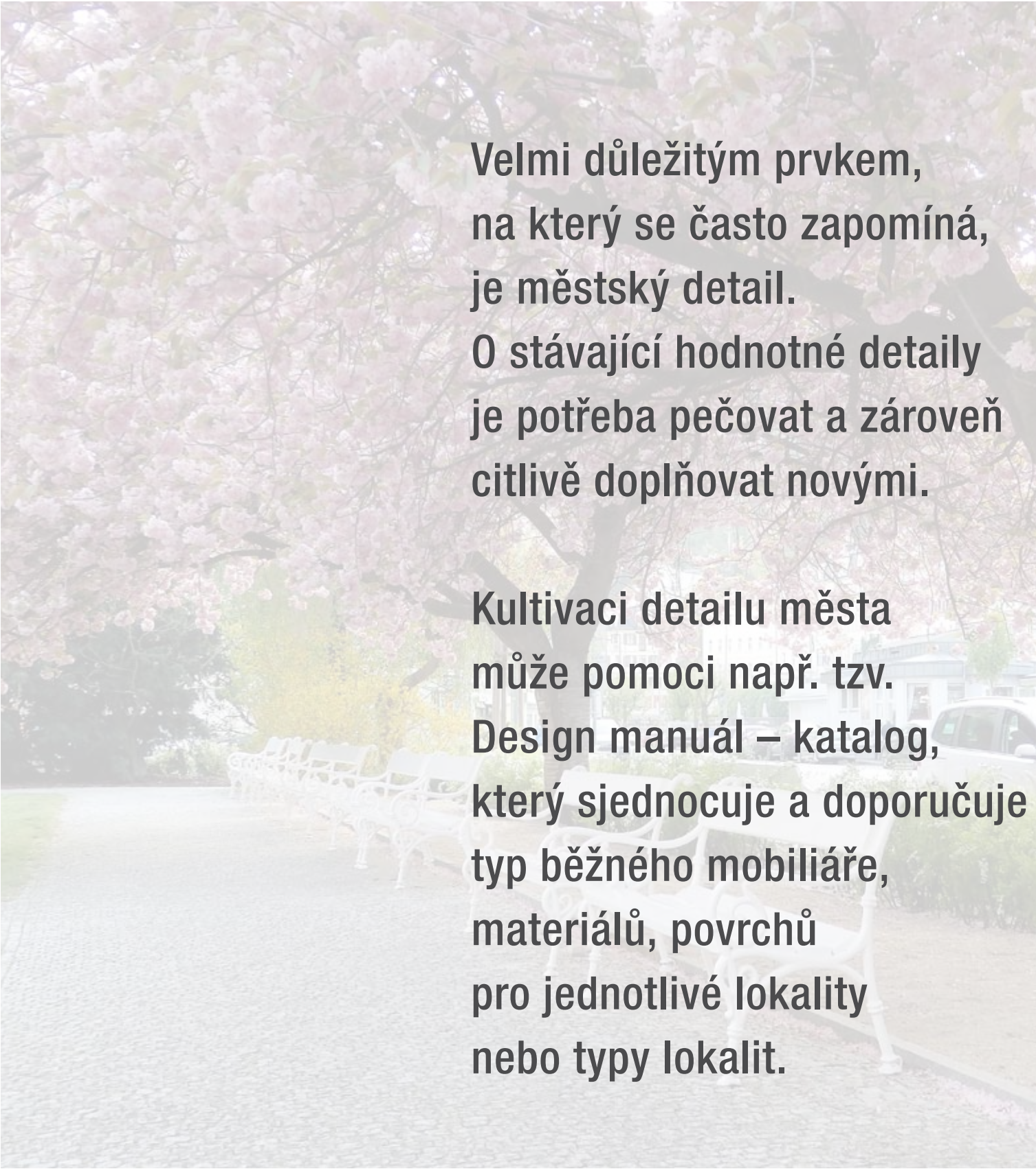

050

Příklad konverze bývalého průmyslového centra do podoby kulturně-společenského a volnočasového centra pro veřejnost. SESC Pompeia, Sao Paulo (BR). Autor: Lina Bo Bardi, 1986.

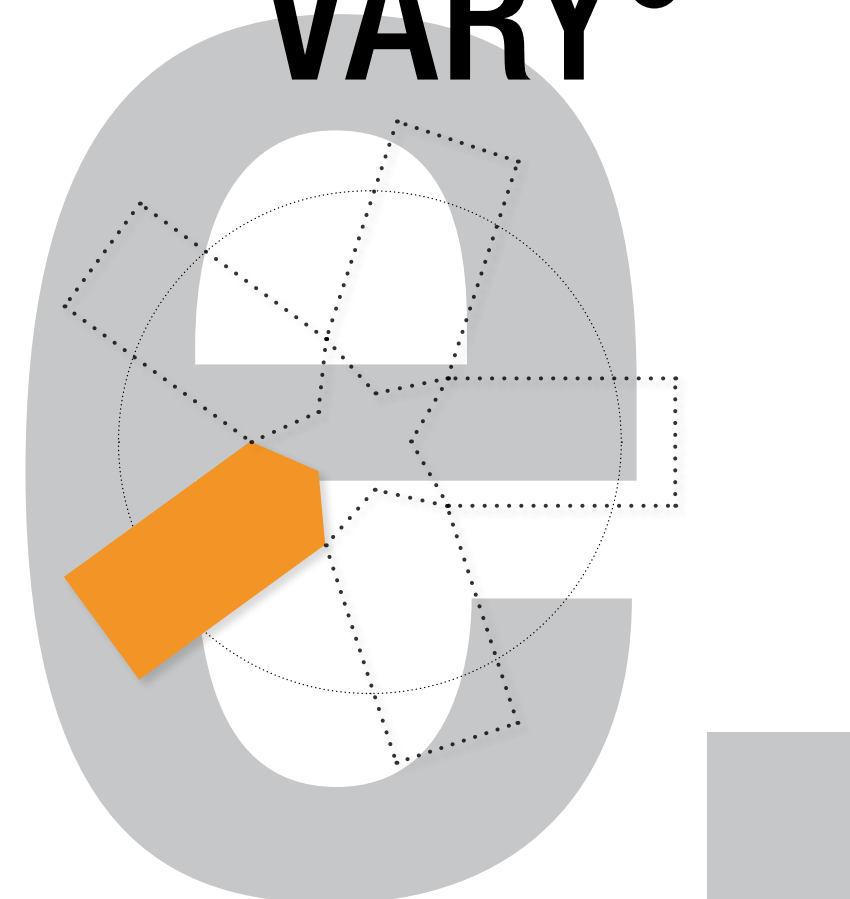
Velmi důležitým prvkem, na který se často zapomíná, je městský detail. O stávající hodnotné detaily je potřeba pečovat a zároveň citlivě doplňovat novými.

Kultivaci detailu města může pomoci např. tzv. Design manuál – katalog, který sjednocuje a doporučuje typ běžného mobiliáře, materiálů, povrchů pro jednotlivé lokality nebo typy lokalit.

Prosperující VARY°

Prosperující VARY°

vize

Město investuje do rozvoje prostředí na základě dlouhodobé strategie, kontinuálně zvyšuje kvalitu svých veřejných prostranství, a tím i kvalitu života svých obyvatel.

Do Karlových Varů se stěhují mladí, vzdělaní a pracovně kvalifikovaní lidé, protože toto město je příjemným místem k životu.

Karlovy Vary přitahují investory a kvalitní a dlouhodobé investice. Takové, které zvýší nejen ekonomický potenciál města, ale budou mít pozitivní dopad i na kvalitu města.

Město je sebevědomým partnerem soukromého sektoru. Spolupracuje s ním a současně hájí veřejný zájem.

Cíl

e Prosperující
VARY°

Dílčí cíle

e.1

Veřejná prostranství nástrojem ekonomického rozvoje

e.2

Dialog a tvorba partnerství

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

- e.1.1** Veřejná prostranství jako nástroj podpory bydlení
- e.1.2** Veřejná prostranství jako nástroj podpory podnikání
- e.1.3** Veřejná prostranství podporou kvalitního cestovního ruchu
- e.1.4** Vysoké a střední školy ve Varech a jejich přínosy pro kvalitu veřejných prostranství
- e.2.1** Komunikace a zapojování veřejností do procesu plánování
- e.2.2** Inovativní modely efektivní správy

e Prosperující VARY°

Dílčí cíle

e.1 Veřejná prostranství nástrojem ekonomického rozvoje

Pochopení významu kvality veřejných prostranství ve městě odemyká celou škálu možností, jak přispět prosperitě města jako takové. **Přestože jsou veřejná prostranství samostatným tématem, zahrnují v sobě přirozeně řadu dílčích témat.** Jinak řečeno (jak je vidět už z předchozích tematických cílů), zkvalitněním veřejných prostranství řešíme řadu dalších důležitých aspektů městského rozvoje. Přitom ale **náklady na zlepšení kvality veřejného prostranství** jsou vždy **v poměru k nákladům na budovy** a objekty samotné **velmi nízké**.

Kvalitní veřejná prostranství **zvyšují ekonomickou výkonnost města – generují příliv lidského i finančního kapitálu a zvyšují konkurenceschopnost města.** Mohou svým charakterem a vybavením reagovat na stárnutí populace a současně vytvořit lákavé podmínky pro život mladých lidí a rodin. Kvalitní veřejná prostranství zhodnocují veřejný majetek a jsou důležitým marketingovým nástrojem města. Vylepšují **image města** a zvyšují jeho konkurenceschopnost mezi ostatními (lázeňskými) městy. Kvalitní veřejný prostor přispívá kvalitnějšímu turistickému ruchu.

e.1.1 Veřejná prostranství jako nástroj podpory bydlení

Cílem města Karlovy Vary je, aby zde chtěli žít, bydlet a pracovat mladí, vzdělání a kvalifikovaní obyvatelé a aby z města přestali odcházet. Kvalita veřejného prostoru je rozhodujícím kritériem nejen pro mladé rodiny, ale i pro komerční sektor. Investiční firmy v situaci, kdy se rozhodují mezi různými městy s podobnými ekonomickými možnostmi, hodnotí kvalitu života ve městě s ohledem na ubytování managementu a zaměstnanců firmy, neboť vědí, že to je významný faktor jejich výkonu i získání kvalitních pracovních sil.

Veřejná prostranství Karlových Varů mohou svým charakterem a vybavením reagovat na stárnutí populace a současně **vytvořit lákavé podmínky pro život mladých lidí a rodin.** Atraktivní, obytná a komfortní veřejná prostranství nejen v centru Varů, ale především v rezidenčních lokalitách a samostatných lokalitách mimo centrum mohou spolu s dostupností bydlení pomoci zabránit odlivu mladých obyvatel mimo město, a naopak přilákat obyvatelé nové.

Bydlení není jen přebývání v domě a hranice domova nekončí zavřenými dveřmi od bytu. Pod pojmem kvalitní bydlení se dnes rozumí život v příjemné lokalitě, snadná do-

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Dílčí cíle

e.1

Veřejná prostranství nástrojem ekonomického rozvoje

e.1.2 Veřejná prostranství jako nástroj podpory podnikání

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

prava a komfort pohybu po městě, dostupnost služeb. Veřejná prostranství v okolí bydlíště hrají ve vnímání kvality bydlení významnou roli. Jsou rozšířením pojmu domov. **Přívětivý, obytný, dostupný a udržovaný veřejný prostor dokáže lidem poskytnout podobné zázemí jako zahrada rodinného domu.** Navíc utužuje komunitní a sousedské vztahy v místě a podporuje sebeidentifikaci s místem bydlíště. Kvalitní dostupné bydlení je podmínkou toho, že lidé budou ve městě chtít žít.

Kvalitní veřejný prostor **zvyšuje ekonomickou hodnotu nemovitostí, přilehlých komerčních nabídek v parteru, prostorů k pronájmu a v součtu i města jako takového.** Iniciuje vznik kvalitních služeb v parteru budov, které přinášejí městu ekonomický benefit, a kvalitní program veřejných budov naopak kultivuje a obohacuje navazující veřejná prostranství.

Kvalitně řešená náměstí, plácky a tržiště poskytují prostor pro kulturně-společenské akce, které mohou přinášet i ekonomický benefit ve formě zvýšení kulturního kapitálu města a příležitostí pro lokální drobné živnostníky (farmářské trhy, bleší trhy apod.). Transformace prázdných budov např. do podoby zázemí pro začínající podnikatele, start-upy apod. může společně s procesní nebo finanční podporou pomoci zvýšit ekonomickou aktivitu obyvatel i atraktivitu městského prostředí.

Uvážlivě by měla být hodnocena míra komerčnosti veřejných prostranství. V principu by mělo platit, že například základní veřejná prostranství, zejména pobytového charakteru, by neměla být zatížena primárním požadavkem generování zisku, pokud je tento na úkor kvality jejich hlavní pobytové funkce. Pokud tento zisk přinášejí, měl by, vyžaduje-li to stav místa, být přednostně vrácen do investic v místě samém, a to při současném respektování solidarity jednotlivých složek městského rozpočtu.

e.1.3 Veřejná prostranství podporou kvalitního cestovního ruchu

Možnost se do města snadno dostat, pohybovat se po městě pohodlně pěšky, na kole či veřejnou dopravou a také přítomnost kvalitních míst – atraktorů i mimo lázeňskou zónu pomáhají rozprostřít turistickou zátěž do širšího prostoru města. Přívětivost a kvalitní programová nabídka veřejného prostoru může přimět turisty se do města (opakovaně) vracet.

e Prosperující VARY°

Dílčí cíle

e.1

Veřejná prostranství nástrojem ekonomického rozvoje

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

e.1.4 Vysoké a střední školy ve Varech a jejich přínosy pro kvalitu veřejných prostranství

Prostředí Karlových Varů, veřejnému životu města a kvalitě veřejných prostranství pomůže také **podpora vzdělávání** a tvorba kvalitních veřejných prostranství ve vazbě na školní budovy, zejména budou-li to školy se zaměřením na lokální odvětví spjaté s tradicí lázeňství, díky čemuž její studenti budou mít spíše tendenci v KV zůstat a nabyté znalosti a schopnosti zde zužitkovat a nabízet městu. Přítomnost studentů oživuje také kulturní profil a nabídku města, jak je to patrné z dalších českých měst (Olomouc, Brno apod.).

e.2 Dialog a tvorba partnerství

Prostředky ke zkvalitňování karlovarských veřejných prostranství, ať už jde o finanční, nebo lidský kapitál, je důležité hledat i jinde než v rozpočtu a kapacitách města, které jsou omezené. Klíčem je **spolupráce a otevřenost města k dialogu**. Může jít o spolupráci se soukromým sektorem – developery a místními firmami, ale také s lokální aktivní veřejností.

e.2.1 Komunikace a zapojování veřejnosti do procesu plánování

Participace veřejnosti v plánování města je jedním ze základních předpokladů demokratické samosprávy a má přímý vliv na kvalitu života. Komunikací s veřejností město otevřeně pracuje na obnovení důvěry obyvatel v samosprávu. **Podílí-li se člověk na tvorbě prostředí, existuje větší šance, že se s výsledkem realizace lépe ztotožní.** Sounáležitost občanů s městem přináší přirozenou starost a péči o prostor, zajistí jeho využívání a menší náchylnost obyvatel k tomu, odcházet z města za lepším.

Dílčí cíle

e.2

Dialog a tvorba partnerství

Konkrétní náměty, jak cíle dosáhnout

Přínosem komunikace je také vzájemné vzdělávání. Obec získá k návrhům plánovacích dokumentů a konceptům záměrů **zpětnou vazbu** od těch, kterých se budou dotýkat, a dovídá se o **lokálních zkušenostech** s fungováním území. Veřejnost se seznamuje s náležitostmi plánovacího procesu. V této oblasti lze navazovat na aktivity, které již v KV probíhají, a podporovat je. Důležitá je otevřená komunikace se zástupci veřejnosti – se spolky a zájmovými sdruženími, stejně jako **vyvážená spolupráce se soukromým sektorem**, kde by se město mělo profilovat jako respektu hodný partner.

051 Workshop ke zjišťování potřeb veřejných prostranství Karlových Varů KAM KV + MCA, 2019.

e.2.2 Inovativní modely efektivní správy

Stav veřejných prostranství odráží akceschopnost a kompetenci města v péči o svůj veřejný statek. Veřejná prostranství a veřejné budovy poskytují ale i prostor pro alternativní způsoby správy delegované na obyvatele nebo privátní subjekty. Prvním krokem v tomto směru je motivace veřejnosti a soukromého sektoru k podílení se na podobě veřejných prostranství např. dodržováním dopředu stanovených transparentních, srozumitelných pravidel. Zřetelná komunikace pravidel přináší také menší prostor pro jejich obcházení, a tím eliminuje výskyt tzv. „šedé ekonomiky“.

Dalším krokem může být delegace správy a údržby vybraných veřejných prostranství nebo jejich částí na místní obyvatele, sdružení nebo soukromé subjekty. Může jít o **PPP/ P3 – „public private partnership“** model, který městu přináší **benefity ve formě sdílených nákladů a kompetencí**, kdy **část práv a povinností přechází z veřejné správy na soukromý sektor**. Příkladem zapojení veřejnosti zase může být správa volnočasových areálů, komunitních zahrad a podobně. Vytvoření pracovních pozic **správčů, koordinátorů nebo kustodů** v návaznosti na delegovanou správu veřejných prostranství **umožňuje místním uplatnit se na trhu práce v místě bydliště**, což mj. opět posiluje lokální ekonomiku; participace obyvatel na tvorbě veřejného prostoru zase posiluje jejich sounáležitost s prostředím a městem, ve kterém žijí.

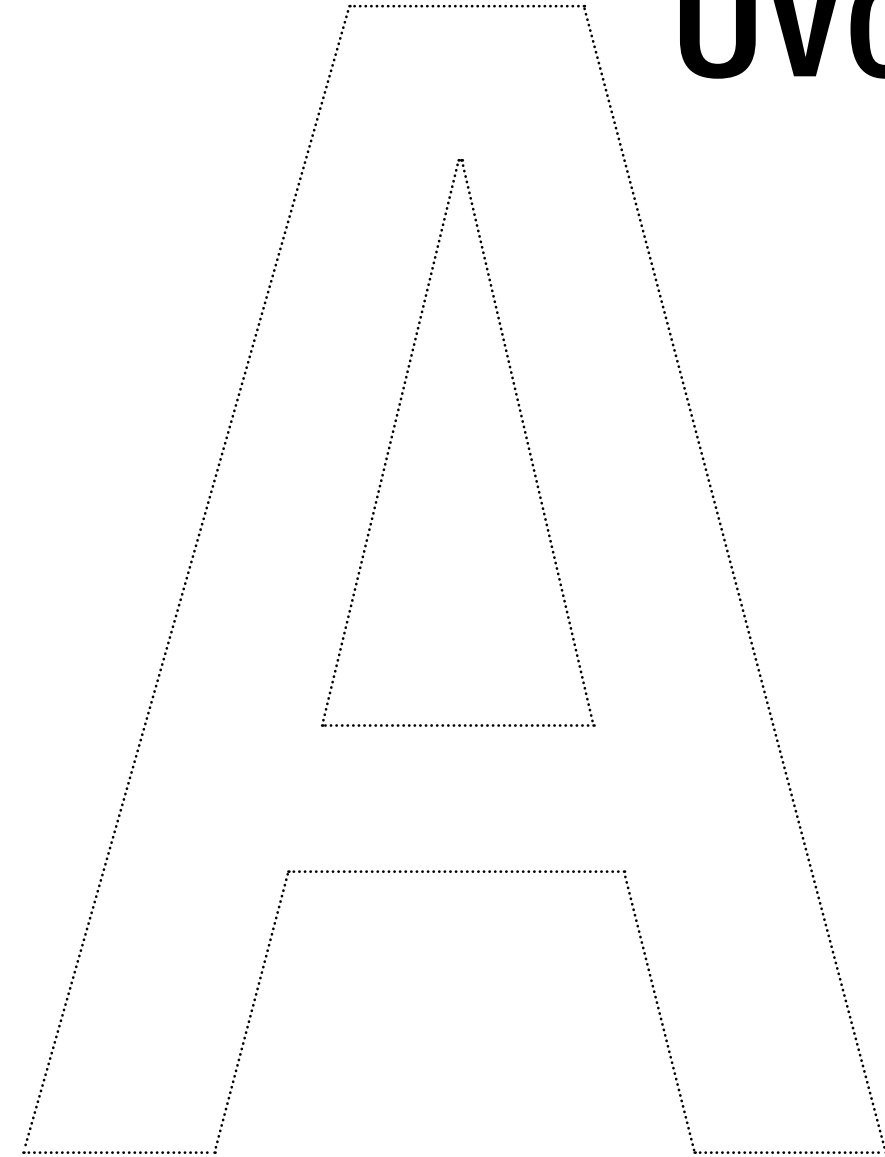
” Veřejná prostranství jsou podmnožinou veřejného prostoru, ve které se odehrává veřejný život. Plní nezastupitelnou úlohu v celkovém obraze a identitě sídla jako místa setkávání, pobývání a sociální interakce. Odrážejí celkovou náladu ve společnosti a její mentalitu, mají moc ji podvědomě formovat. Veřejná prostranství jsou vizitkou každé obce a její samosprávy. Jejich vizuální podoba a pobytová kvalita je výsledkem dlouhodobého kontinuálního procesu, který přesahuje rámec jednoho volebního období a musí stát na pevných základech. Jak dokazuje zkušenost z jiných českých měst, manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím takovým základem jednoznačně je. Představuje jakousi kuchařku, která popisuje možnosti a postupy, nikoliv hotový produkt.

Ing. arch. Petr Kučera,
architekt a ředitel Národní kulturní památky Vyšehrad

Manuál

Úvod

A.1 Základní informace o dokumentu

A.1.1 Cíl dokumentu

Hlavním cílem dokumentu Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary (dále jen Manuál) je **iniciovat tvorbu a obnovu kvalitních veřejných prostranství**, která jsou základem každodenní kvality života každého zdravého a vitálního sídla.

Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím **doplňuje Strategii o konkrétní kritéria kvality a obecné principy kon-**

cepčního přístupu k tvorbě a obnově veřejných prostranství v kontextu rozmanitého prostředí Karlových Varů. Konkrétně také rozvíjí tematické cíle stanovené ve Strategii (Propojené, Zdravé, Kulturní, Přátelské a Prosperující Vary).

A.1.2 Charakter dokumentu

Manuál slouží především jako koncepční a iniciační nástroj, který může zástupcům místní samosprávy i široké veřejnosti pomoci uvědomit si hodnoty veřejných prostranství Karlových Varů a současně upozornit na deficity v jejich kvalitě. Zároveň slouží jako zdroj inspirativních řešení. Cílem je **iniciovat potřebné a kvalitně provedené koncepční úpravy a rekonstrukce ulic, náměstí, parků a dalších veřejných prostranství**.

Karlovarský manuál má místopisný charakter. Spojuje obecné principy a pravidla s konkrétními lokalitami města a koncentruje se na témata, která jsou pro Vary v současné době aktuální. V řadě měst (Brno, Praha a další) již vznikly manuály, které mají obecnější charakter, jejichž mnohé principy a pravidla jsou platné i pro Karlovy Vary.

A.1

Základní informace o dokumentu

A.1.3 Struktura dokumentu

A Úvod

Kapitola poskytuje základní informace o charakteru a struktuře dokumentu.

B Kvalita

Kapitola vysvětluje v obecné rovině, v čem spočívá kvalita veřejných prostranství, proč je důležitá pro život města a jaká jsou její kritéria.

C Charaktery

Jde o hlavní část Manuálu, která je strukturována do kapitol dle základních urbanistických charakterů města Karlovy Vary. Stanovuje obecné principy a pravidla pro veřejná prostranství v kontextu specifických vlastností jednotlivých charakterů a ilustruje je na příkladech dobré i nevhodné praxe. Pomáhá také čtenáři uvědomit si, že Karlovy Vary nejsou jen lázeňským centrem, ale městem mnoha tváří a potřeb.

A.1.4 Komu je dokument určen?

Manuál by se měl stát směrodatným podkladem pro dlouhodobé a střednědobé plánování i každodenní rozhodování aktérů, kteří se na rozvoji veřejných prostranství v Karlových Varech společně podílejí. Stejně tak si dokument klade ambice obyvatelům města srozumitelně přiblížit význam a dopad kvality veřejných prostranství na jejich každodenní život a podnítit jejich zájem o tuto problematiku.

Dokumenty Strategie a Manuál koncepčního přístupu jsou primárně určeny pro potřeby státní správy i samosprávy města

D Nástroje

Kapitola shrnuje základní procesní a organizační nástroje naplňování cílů a principů koncepčního přístupu stanovených v Manuálu a Strategii koncepčního přístupu. Je návodem pro město, jak – tj. jakými kroky a činnostmi – lze začít tyto dokumenty aplikovat v praxi.

Karlovy Vary a Kanceláře architektury města Karlovy Vary. Nástroje v nich definované jsou tedy především formulovány z pozice možností města a jeho organizací, eventuální nástroje dalších subjektů jsou pak nastíněny spíše v rovině spolupráce s městem. Karlovy Vary jsou současně krajským městem, a dokument tak slouží jako podklad také zástupcům kraje.

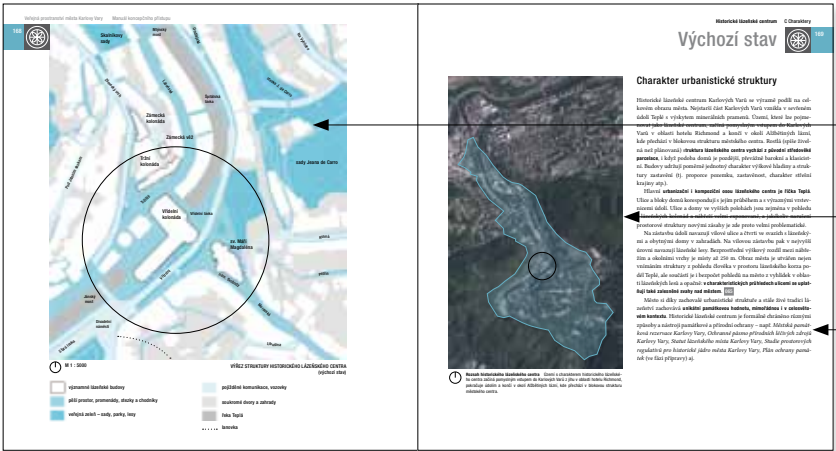
A.1

Základní informace o dokumentu

A.1.5 Jak dokument číst a používat?

Nejrozsáhlejší částí Manuálu koncepčního přístupu je kapitola C Charaktery, která obsahuje řadu doporučení, principů, pravidel a příkladů dobré i špatné praxe tvorby a údržby veřejných prostranství. Je strukturována do sedmi podkapitol, které se vyjadřují k veřejným prostranstvím jednotlivých charakterů města podle urbanistické struktury, více viz » kap. C.1, str. 161 Veřejná prostranství podle charakteru urbanistické struktury.

Pro lepší orientaci má každý charakter svoji barvu – lázeňské centrum modrou, sídliště fialovou apod. Texty v jednotlivých kapitolách – charakterech jsou strukturovány od celku k detailu. Začínají popisem výchozího stavu urbanistické struktury a veřejných prostranství a přecházejí v popis cílového stavu, resp. v návrhové principy a doporučení k jeho dosažení. Důraz je kladen na specifické nároky veřejných prostranství v jednotlivých urbanistických strukturách, vztažené ke konkrétním karlovarským místům a také k aktuálním tématům k řešení. U příkladů je vždy okomentováno, na co konkrétně fotografie v daném prostoru poukazuje.

záhlaví: identifikace dokumentu a oddílů, číslo stránky

mapové schéma struktury veřejných prostranství daného charakteru

schéma rozsahu území (v některých kapitolách)

hlavní text kapitoly strukturovaný od celku k detailu, od výchozího stavu k cílovému

historická reference dobré praxe

úvod do podtématu

konkrétní principy a doporučení (v šedém rámečku)

A.1

Základní informace o dokumentu

příklad dobré praxe z Karlových Varů

příklad nevhodné praxe

inspirativní příklad dobré praxe z jiného města v ČR či ze zahraničí

odkaz v textu na související obrazový doprovod

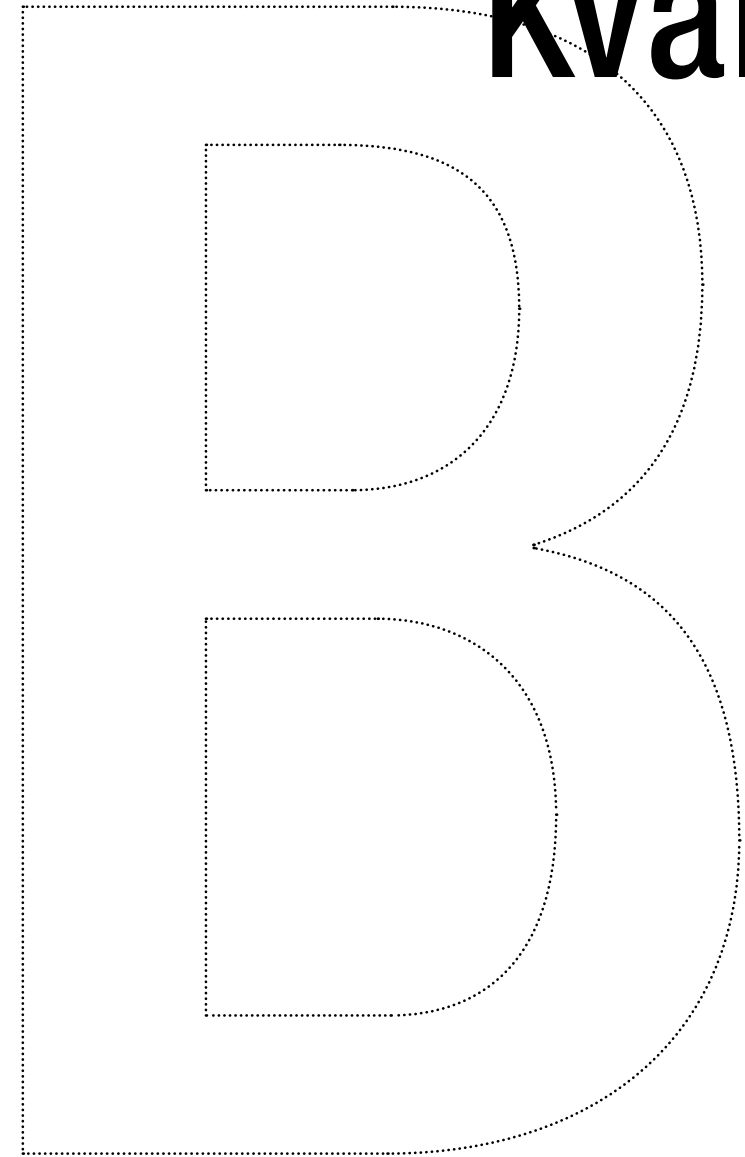
...ým a společen-
...klad výjimečnou ar-
...st okolo Vřídla s Vřidelní
...em sv. Máří Magdalény na
... Tržištěm, Tržní kolonádou,
...u na břehu levém. 015
...ná propojení, která provazují dol-
...rapeutickou krajinou lázeňských
...ní mají **charakter hlavních přístu-
...mů vrstvených po spádnicí** (např.
...vedlejších ulic ve svahu (Kolmá,
...ší propojky doplňují lanovky,
...ekreační atrakcí. 016

...centra
...ji primárně lázeňští hosté,
...e mísí s (méně zastoupeným)
...stními obyvateli a zaměstnanci
...Obyvatelé vzdálenějších lokalit se
...e příležitostně – na konkrétní místa
...návštěvou apod. V lázeňském centru
...akce, např. Mezinárodní filmový festi-
...**Propojené VARY°
Strategie a.1.1 str. 68**
...ání spojená s klidovým a reprezenta-
...m předpisem je *Nářízení vlády o sta-
...a Statutu lázeňského místa Karlovy*
...zeňské území města, omezení sou-
...místa, zařízení, která se v něm
...emí lázeňského místa ome-
...vé reklamy.

odkaz na konkrétní náměty ve Strategii (Manuál je úzce provázán se Strategii)

Kvalita

B.1 Veřejný život ve veřejném prostoru

B.1.1 Co je to veřejný život ve veřejném prostoru?

„Veřejný život je to, co lidé vytvářejí při vzájemném kontaktu na veřejných prostranstvích – na ulicích, náměstích, v parcích, mezi budovami.

Veřejný život jsou také každodenní aktivity, kterých se lidé přirozeně zúčastňují, když tráví čas s ostatními mimo své domovy, pracoviště a interiéry aut.

Každodenní zážitky ve veřejném prostoru se skládají z prchavých momentů: sdílení lavičky s neznámým člověkem, spontánního pikniku v parku, rozhovoru se sousedem na autobusové zastávce nebo sledování kulturního představení na náměstí.

Veřejný život mohou být děti hrající si na hřišti, turista ptající se na cestu nebo demonstrace na náměstí.

Veřejný život vzkvétá, když je město bezpečné pro chůzi ve všech fázích dne. Město nedělají bezpečnějším kamery, ale to, že se v něm pohybují lidé.

Veřejný život
ve veřejném prostoru

Veřejný prostor by měl být přístupný lidem s nejrůznějším osobním zázemím, měl by vytvářet pulzující město pro všechny.

Na veřejný život má právo každý.¹

B.1.2 Co víme o veřejném životě?

„Kvalita veřejného života se zvyšuje, když vedení města vytváří ulice, parky a náměstí, které staví zkušenosti a očekávání obyvatel na první místo. Přemýšlejte o vašem oblíbeném městě, mimo to, v kterém žijete. Co ho dělá tak přitažlivým, že se do něj rádi vracíte?

Zpravidla je to proto, že je to **město, v němž si lidé užívají pobyt venku s ostatními**. Dobré město dokážeme rozeznat skoro instinktivně.

Hodnotný veřejný život v člověku **pěstuje smysl pro komunitu a sousedství**, protože nás učí oceňovat hodnoty společného a současně respektovat to, co nás vzájemně odlišuje. Takový veřejný život **pomáhá přitahovat lidský kapitál a talent, zvyšuje ekonomickou konkurenceschopnost místa a umožňuje aktivní životní**

styl na veřejných prostranstvích. Pro ten je potřeba aktivně vytvářet lepší podmínky pro pěší a cyklisty. Široké sdílení veřejného prostoru také podporuje toleranci, již se učíme vzájemnou koexistenci a interakcí s ostatními.

Výzkumy ukazují, že **kvalitní veřejný život buduje i sociální kapitál**, který společnost potřebuje, aby např. efektivně a nezištně pomáhala znevýhodněným nebo byla v nejširším smyslu slova zdravější. Světová zdravotnická organizace definuje **zdraví jako stav kompletní fyzické, psychické a sociální pohody**, a ne pouze absenci chorob nebo slabostí. **Plánovat město tak, aby vytvářelo podmínky pro zvyšování všech tří pilířů zdraví, je v podstatě hlavní cesta, jak zodpovědně přistupovat k vytváření veřejného prostoru a prostranství.**²

^{1 / 2} Volný předklad z publikace A Mayor's Guide to Public Life, Introduction, s. 6–7 (Gehl Institute, 2017).

B.2 Kvalita veřejných prostranství

B.2.1 Kritéria kvality veřejných prostranství

Definování vlastností kvality veřejných prostranství a jejího vlivu na kvalitu života obyvatel je základním předpokladem pro uplatňování její priority v reálné praxi.

Komplexnost kvality veřejných prostranství

Komplexní vlastnosti aktivního veřejného prostranství se pohybují v rovině utilitární a technické, dále pak v rovině společensko-kulturní či prožitkové. Primárním předpokladem kvality je samotné splnění základních kritérií aktivního veřejného prostranství. Tedy existence **ideového a dějového obsahu, naplnění jasně role ve městě a splnění utilitárních funkcí maximálně jednoduchými prostředky** vyplývajících z podstaty této funkce, které současně nejsou v rozporu s kritérii **obytné kvality, krásy, smyslového a poznávacího potenciálu či komunikačních schopností**.

Při tvorbě urbánní struktury měst je potřeba mít na paměti, že **veřejná prostranství jsou v první řadě definována hmotnou strukturou urbánní či přírodní a svým charakterem. Jejich kvalita se zakládá od největšího měřítka navrhování k nejmenšímu, přičemž předurčující chyby vzniklé ve fázi velkého měřítka, tedy zejména při zakládání základní urbánní struktury a páteřní dopravní a technické infrastruktury nejsou již v měřítku malém zpravidla napravitelné.** Hmotově vymezený prostor tvoří determinující rámec kvality veřejných prostranství. Funkce a děje jsou vyšším cílem tohoto rámce, zároveň však patří do kategorie proměnlivých a tekutých vlastností místa, pro které vytváří hmotný prostor pevné vymezení. Může tyto děje umožňovat, podporovat či iniciovat. Je také zapotřebí zdůraznit, že **kvalitu veřejných prostranství netvoří primárně design doplňkových objektů, což je jeden z rozšířených omylů dneška**, ten může kvalitu celku pouze posílit či oslabit.

Předpokladem zlepšení stavu veřejných prostranství je také **nutnost znovu vytvořit a udržovat obecné povědomí veřejnosti o podobě jejich kvality**, neboť obecné vědomí společnosti je tím, co vytváří a udržuje kvalitu veřejných prostranství jaksi samozřejmě skrze každodenní běžné užívání a spravování, z velké části bez nutnosti řízení architektonickým navrhováním. Toto povědomí, které v demokratických západoevropských zemích vyrůstá z dlouhodobé kontinuity a tradice celkových hodnot společnosti, u nás v důsledku fatálních přerušení v druhé půli 20. století z velké části vymizelo. Nemá-li veřejnost zažitou představu o podobě kvalitního prostoru, nedokáže ji ani při dobré vůli okolo sebe vytvářet či udržovat. Stejně tak ji potom v rovině společensko-politické nedokáže vyžadovat ani posoudit.

Stanovení významu existence a kvality veřejných prostranství v hodnotové hierarchii tvorby a užívání města

Při tvorbě města bohužel dochází k převaze technických a formálních hledisek nad hledisky humanistické povahy. Této skutečnosti v praxi, kromě celkového nastavení hierarchie hodnot ve společnosti, napomáhá také forma argumentace. Ta prosazuje, často až vymáhá, nadřazenost technických požadavků na základě tvrdých dat a terminologií, svojí povahou snadno včlenitelných do legislativního jazyka zákonů, norem, vyhlášek a předpisů.

B.2

Kvalita veřejných prostranství

Kvalitativní vlastnosti prostředí spočívající v humanitní terminologické rovině, která i v oblasti vědy operuje v měkkých pojmech, nejsou pak v praxi v podstatě vůbec zohledňovány, natož rovnocenným způsobem kladeny na váhy priorit. Výsledkem je stav prostředí našich měst, ze kterého jsme překvapení – přitom nadále akceptujeme, či pouze tolerujeme, technokratickou a instrumentální interpretaci života a prostředí okolo nás. Jak říká Dalibor Veselý: „Tato situace je vlastně paradoxem, když si uvědomíme, že každá disciplína je definována svým cílem, a nikoli prostředky a že cílem architektury je lidský život, a ne techniky a instrumentální myšlení, které jsou pouhými prostředky.“³

Utilitární vlastnosti jsou nezbytnou součástí, respektive apriorně předpokládaným základem kvality vystavěného pro-

středí. Měly by se však odehrávat (a v hierarchii hodnot pokládat) na bázi nutného zázemí, jehož smyslem je vytvořit rámec pro kvality humanistického rozměru. Proto by neměly být na úkor humanistických kvalit upřednostňovány. **Pro praxi dnešní tvorby vystavěného prostředí je tedy zapotřebí terminologicky a významově upevnit zejména pojmy definující kvalitu vystavěného prostředí v humanistické rovině.** Jasně pojmosloví a teze této kvality pak musí při vyvažování priorit obstát nejen v praktické argumentaci, ale ideálně být alespoň částečně implementovatelné do současných legislativních pravidel. Měly by být v jistém slova smyslu **vymahatelné**, a v obecném smyslu dokonce i **upřednostnitelné nad zájmy ostatními**.

B.2.2 Základní vlastnosti kvalitních veřejných prostranství

052 **Park am Gleisdreieck, Berlín (DE)** K pobytovým kvalitám místa napomáhá dostatek různorodých míst k sezení.

Pobytové kvality

Kvalitní veřejné prostranství je zpravidla živé, tj. aktivně užívané lidmi zejména k pobytovým aktivitám. Kvalitní veřejná prostranství vybízí k zastavení a pobývání. Velké množství lidí v místě není samo o sobě znakem jeho kvality a přitažlivosti, může se jednat o pouhý výsledek koncentrace utilitárních nezbytností, jako například dopravní funkce.

Lidi obecně přitahují místa bohatá na vjemy a děje, stejně jako přítomnost jiných lidí. **Čím vyšší je poměr míst, na nichž se lidé zdržují a pobývají, oproti místům, skrze která se pouze pohybují, tím kvalitnější je veřejný život města. Veřejná prostranství města by měla nabízet vyvážený poměr klidných míst pro relaxaci a živých míst společenských dějů.**

K pobytovým kvalitám místa přispívá dostatek míst k sezení či ležení, napomáhají jim volné klidné plochy k zastavení, místa k relaxaci i aktivní místa jako předzahrádky restaurací či společenské, kulturní nebo sportovní příležitosti. Atraktivitu pobytu zvyšuje příjemné klima, stín, či naopak slunce, závětrí, hladina hluku, čichové vjemy, zajímavý výhled apod.

³ Veselý, Dalibor. Architektura ve věku rozdělené reprezentace: problém tvořivosti ve stínu produkce. Academia, Praha, 2008, s. 12.

B.2

Kvalita veřejných
prostranství

Pobytovou kvalitu města jako celku významně zvyšuje dostatek parků v péši vzdálenosti, stromů a další městské vegetace.

Primární funkce velké části veřejných prostranství je ryze utilitární. Platí to zejména pro prostory infrastruktury. I u těchto prostorů je však třeba usilovat o posílení a doplnění jejich role pobytové a prožitkové – a to až na hranici, za níž by to bylo na úkor jejich základní utilitární funkce.

Kvalita pohybu

Pohyb lidí po městě patří k nezbytným (přemístění do cíle), méně často dobrovolným (relaxace). Pohyb však vždy kromě dosažení cíle může poskytovat i prožitkové kvality (v rovině smyslové, emocionální, poznávací, sociální či společenské). **Ulice ve městě nelze chápat jako pouhý dopravní koridor, vždy je třeba podporovat zejména jejich obytné vlastnosti.**

Kvalitní pohyb je bezpečný, svobodný, efektivní a bohatý na kvalitní smyslové a poznávací vjemy.

Pěší a cyklistický pohyb městem umožňuje vyšší míru interakce s prostředím než pohyb různými prostředky dopravy. **Odpovídá mu lidské měřítko místa**, zatímco rychlý pohyb člověka od okolního prostředí odděluje. Přizpůsobení podoby prostředí rychlému pohybu deformuje lidské měřítko prostoru – dochází k vytváření dlouhých úseků chudých na vjemy a zvětšování měřítka vnímaného detailu.

U komunikací, kde je doprava dominantní funkcí, nelze rezignovat na to, že jsou současně veřejným prostranstvím, a je zapotřebí hledat všechny možnosti, jak zvýšit jejich obytnou kvalitu. Její součástí je kromě maximálního možného zpřístupnění pro pěší a cyklisty také vizuální kontakt z prostředků dopravy či vnímání ze vzdálenějších přilehlých prostranství.

Možnost užívání pro všechny obyvatele

Pojem veřejný ve své podstatě zahrnuje pojem rovnosti užívání. Veřejná prostranství by měla umožňovat nejen veřejnou přístupnost, ale také **komfortní užívání všemi skupinami obyvatel, tedy skupinami všech věkových i sociálních, kulturních a společenských kategorií** včetně skupin s omezeními, jako jsou senioři, matky s kočárky, nevidomí či tělesně handicapovaní.

Podle dánského architekta Jana Gehla je **jedním z hlavních indikátorů kvalitního veřejného prostranství společná přítomnost dětí a seniorů**. K vytvoření takového stavu je nezbytné především

053 Stockholm (SE) Kvalitní veřejná prostranství vybízejí k zastavení a pobývání.

054 Curych (CH) Veřejná prostranství by měla umožňovat nejen veřejnou přístupnost, ale také komfortní užívání všemi skupinami obyvatel, tedy skupinami všech věkových i sociálních kategorií.

055 Paris (FR) Jedním z hlavních indikátorů kvalitního veřejného prostranství je společná přítomnost dětí a seniorů.

B.2

Kvalita veřejných
prostranství

056 Brusel (BE) Kvalitní pěší pohyb městem je bezpečný, svobodný, efektivní a bohatý na kvalitní smyslové a poznávací vjemy.

057 Israels Plads, Kodaň (DK) Pocit bezpečí je základním předpokladem kvality života ve městě. Bezpečně se cítíme zejména tehdy, je-li prostranství přehledné a živé.

058 Diana Memorial Fountain, Londýn (GB) Smyslová, poznávací a estetická kvalita je plnohodnotnou součástí pobytových kvalit místa a neměla by být opomíjena pod tlakem utilitárních potřeb.

zajištění odpovídající vybavenosti veřejných prostranství, redukce bariér, vytvoření příležitostí vzájemné interakce a zajištění pocitu bezpečí – v rovině pohybu i užívání.

Dostupnost, prostupnost

Město krátkých vzdáleností výrazně napomáhá kvalitě veřejných prostranství. Jeho předpokladem je kompaktní urbanistická struktura a koncepčně založená a čitelná struktura veřejných prostranství. Dále pak ve všech lokalitách zastoupení a promísení základních funkcí města (bydlení, práce, obchod, vzdělání, kultura, sport, relaxace apod.) a jejich umístění v péši vzdálenosti.

Podmínkou prostupnosti je dodržení minimálního měřítka prostupnosti, tj. zejména zabránění jeho přerušení uzavřenými areály či vytvářením slepých ulic a cest. Kvalitní prostupnosti napomáhá také bezbariérovost, eliminace zbytečných oklik apod.

Předpokladem uspokojivé prostupnosti prostředí je také zorientovanost uživatele v něm. Základem je hierarchizace veřejných prostranství, která musí být jednak součástí kompozice města, jednak být čitelná pro uživatele. Základní orientaci ve městě a strukturu jeho prostupnosti tvoří celoměstsky významná veřejná prostranství.

Z hlediska kvality užívání veřejných prostranství je **prioritou kvalita pěší a cyklistické prostupnosti a přístupnosti**. Tento typ dopravy přispívá iniciační, tedy nikoliv regulační formou k redukci negativních dopadů automobilové dopravy. Prostupnost a přístupnost pro veřejnou dopravu by měla mít přednost před individuální automobilovou dopravou.

Svoboda volby

Z celé škály aktivit, které se odehrávají na veřejných prostranstvích, je část nezbytných činností, jež lidé vykonávají za všech okolností a bez ohledu na kvalitu místa. Ostatní činnosti jsou předmětem volby. Kvalitní veřejná prostranství by měla poskytovat prostor pro co největší škálu dobrovolných činností.

Lidské měřítko

Městské prostředí je vytvářeno pro život lidí. Veškeré jeho vlastnosti by tedy měly být poměřovány „lidským“ měřítkem.

B.2

Kvalita veřejných
prostranství

Bezpečnost

Pocit bezpečí je základním předpokladem kvality života ve městě. Jedná se zejména o **bezpečnost pohybu a sociální bezpečí**, tzn. ochranu před kriminalitou apod. Sociální bezpečnosti napomáhá zejména přehlednost prostoru a jeho živost. Trvalá a početná přítomnost lidí v prostoru zajišťuje tzv. sociální kontrolu, kterou není možné plnohodnotně nahradit např. kamero-vými systémy a dalšími technologickými prvky.

Smyslová, poznávací a estetická kvalita

Smyslová, poznávací a estetická kvalita je plnohodnotnou sou-částí pobytových kvalit místa a neměla by být opomíjena pod tlakem utilitárních potřeb.

Komunikativnost

Kvalitní prostředí by mělo se svými uživateli komunikovat. Podoba veřejných prostranství by měla nabízet základní srozu-mitelné sdělení jak v rovině běžného užívání (formou informace, orientace apod.), tak v rovině smyslové a poznávací.

Čitelnost — možnost identifikace s prostředím

Možnost identifikace obyvatel s prostředím, dlouhodobá i krát-kodobá, je podmínkou kvalitního života v něm. Prostředky identifikace se nacházejí v časové rovině skrze současný a his-torický kontext a v rovině prostorové skrze identitu místa a prostorový kontext.

S místem disponujícím vlastním charakterem a srozumitel-ným kontextem se lze snadno identifikovat, naproti tomu mís-ta nijaká a anonymní vytvářejí pocit odcizení a nejsou lidmi vyhledávána. Identifikace s prostředím zároveň upevňuje sou-družnost lokálních společenství i společnosti jako celku.

Přiměřený sociální kontakt

Specifickou vlastností městského života je vysoká míra soci-álních kontaktů s neznámými lidmi ve veřejném prostoru. Sociální kontakt může být vnímaný jako pozitivní a být vy-hledávaný, současně však může být i předmětem obav. **Veřejné prostranství by vždy mělo umožňovat jednotlivci dobrovolnou míru sociální interakce.** Současně by mělo podporovat a iniciovat

B.2

Kvalita veřejných
prostranství

pozitivní aspekty sociálního kontaktu jako dialog, poznávání, sdílení, aktivní účast na životě společnosti apod.

Sociální interakce se může odehrávat na bázi od různé šíře místních komunit až po celoměstský rozměr, rozšířený o ná-vštěvníky města. Zejména v případě místních komunit je formou sociálního kontaktu i zapojení do samotné tvorby a správy prostoru, které může významně zlepšit jak kvalitu podoby pro-storu, tak jeho užívání.

Flexibilita

Polytematičnost a polyfunkčnost veřejných prostranství zpra-vidla napomáhá jak jejich živosti, tak jejich dlouhodobé udr-žitelnosti.

Využitelnost veřejných prostranství by měla reagovat na proměnu rytmu denní doby, týdenních cyklů a ročních období. V dlouhodobějším horizontu by měla být schopná reflektovat proměny věkového, sociálního či kulturního složení obyvatel.

Zdravé prostředí, kvalita klimatu

Člověk z přirozenosti, podvědomě i racionálně, vyhledává zdravé prostředí. Veřejná prostranství by proto měla posky-tovat neznečištěné ovzduší, omezení hluku, příjemné teplotní klima, příjemné čichové vjemy, dostatek světla, ochranu před větrem či přemírou slunce apod. Zdravému prostředí ve městě přispívá dostatek kvalitní, udržované zeleně.

Místa k pobytu a pohybu musí disponovat také ergonomic-kou kvalitou, zprostředkovanou například tvarem a rozmístě-ním jednotlivých pobytových prvků a pocitovým komfortem, spočívajícím například v teplotě a hmatových vlastnostech kontaktních povrchů prostředí.

Udržitelnost

Podmínkou udržitelnosti veřejných prostranství je zejména jejich celková kvalita, kvalita jejich úlohy ve struktuře města, dostatek prostředků pro jejich správu a údržbu a dostatek lidí, kteří je mohou a chtějí využívat. Udržitelnosti přispívá použití trvanlivých materiálů a detailů, kvalita provedení či rezistence vůči extrémním událostem (povodním apod.).

Předpokladem udržitelnosti je včasná údržba založená na pravidelném monitorování stavu veřejných prostranství, jejíž součástí je i pravidelný úklid. Neudržované prostředí při-tahuje vandalismus, a tím se násobí rychlost a míra degradace. **Intenzivní péče je často ekonomicky efektivnější než celková obnova.** Udržitelnosti napomáhá také flexibilita využitelnosti veřejných prostranství a nadčasovost jejich podoby.

Texty jsou částečně převzaty z publikace Strategie tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy (IPR Praha, 2014) a upraveny pro potřeby tohoto dokumentu.

B.2

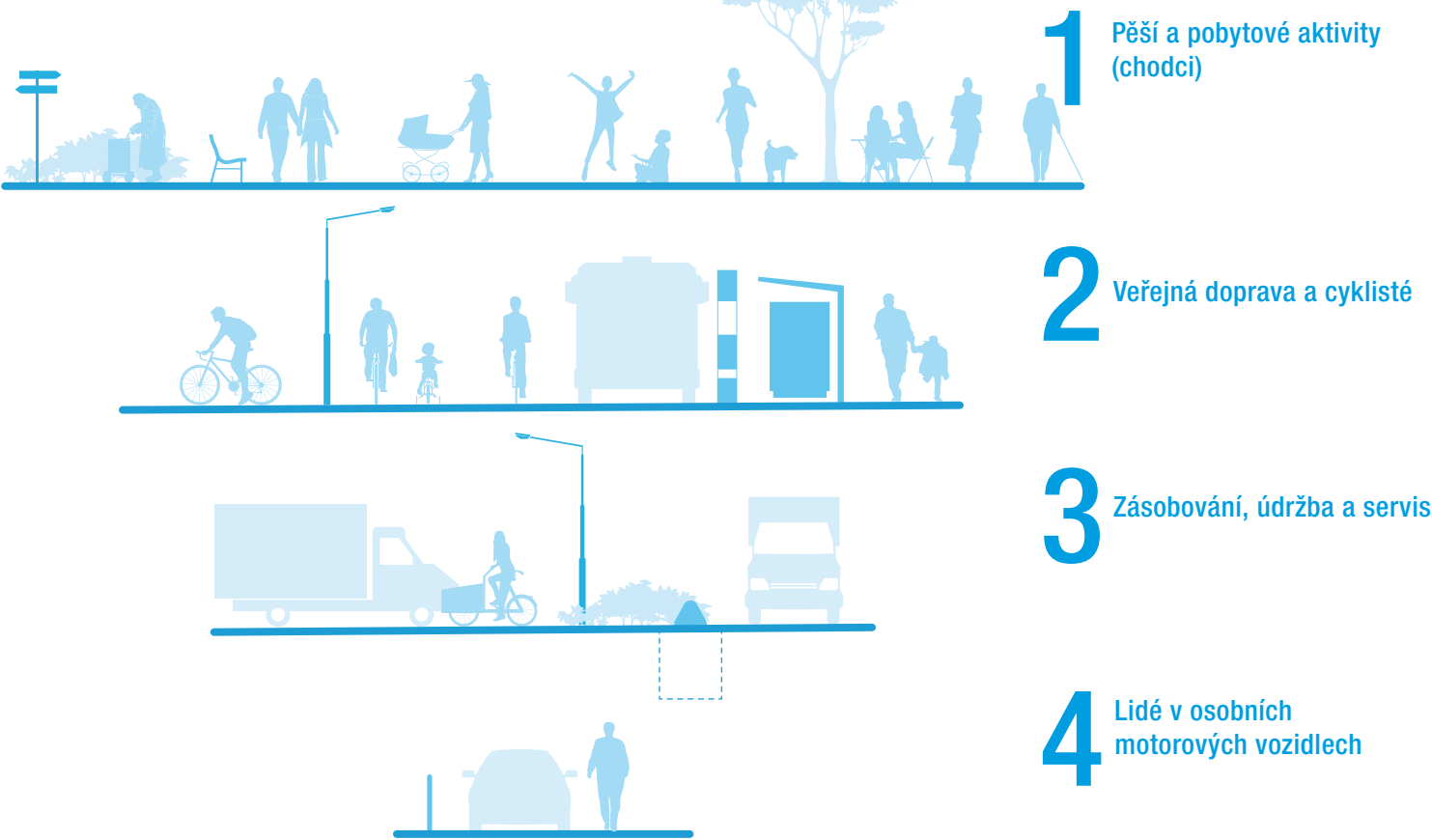
B.2.3 Uživatelé veřejného prostoru

Kvalita veřejných
prostranství

Veřejná prostranství jsou z velké většiny veřejným majetkem a jako taková by měla být **rovnoměrně rozdělena mezi jednotlivé uživatele a jejich potřeby. Uspořádání a podoba veřejných prostranství** (zejména uličních) by měly **vycházet z preference šetrnějších módů dopravy: pěšího a cyklistického pohybu a veřejné dopravy.** Pobytově nejvstřícnější jsou prostranství s maximální mírou sdílení prostoru a svobodou pohybu i pobytu pro chodce.

Ve městě je třeba také počítat s odlišnými efektivními vzdálenostmi pro použití jednotlivých druhů dopravy. Zpravidla

jen na krátké vzdálenosti v řádu stovek metrů je nejvýhodnější chůze, do pěti kilometrů jízdní kolo a teprve pro větší vzdálenosti motorová doprava. Veřejná doprava ve městě by měla zajistit takovou obsluhu území, aby jí lidé dávali přednost před jízdou osobním vozidlem – **automobilová doprava by pro krátké vzdálenosti ve městě měla sloužit pouze výjimečně.**

063

Schéma hierarchie uživatelů veřejných prostranství Schéma znázorňuje jednotlivé skupiny uživatelů veřejných prostranství seřazené podle priority, s jakou by se mělo v návrhu veřejných prostranství přistupovat k jejich potřebám.

B.2

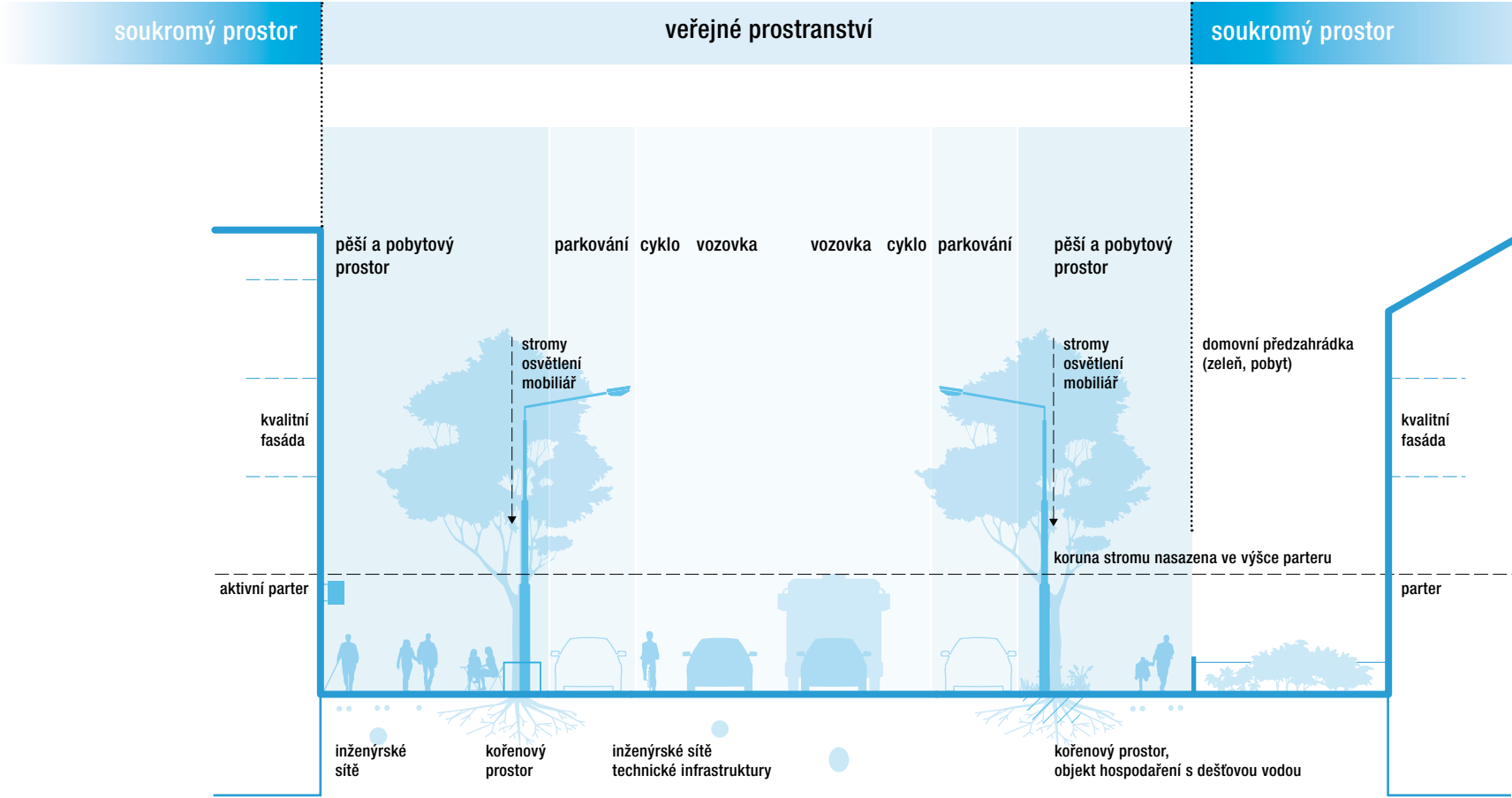
B.2.4 Uspořádání ulice

Kvalita veřejných
prostranství

Koncepční přístup k tvorbě kvalitních uličních prostranství

Ulice je základním elementem struktury veřejných prostranství ve městě. Na ulici se odehrává podstatná část městského – obchodního a společenského – života. Nelze ji proto redukovat jen na dopravní koridor, přestože je dopravní funkce důležitá. Pokud ji takto budeme vnímat, ztrácíme tím samotnou definici ulice jako prostoru pro různé aktivity.

Ulice má dva základní parametry, které jsou (do jisté míry) neměnné: **šířka ulice vymezená uliční čarou (zástavbou) a míra dopravního zatížení.** Ostatní **požadavky všech uživatelů je nutné v rámci daných parametrů vyvážit** tak, aby výsledné uspořádání profilu ulice maximálně plnilo roli kvalitního veřejného prostranství. Je třeba především **myslet na člověka – kvalitu jeho pohybu a pobývání – a primárně na ty nejzranitelnější z nás** (děti, seniory, handicapované).

064

Schéma uspořádání veřejného prostranství – ulice Schéma znázorňuje obecný příklad ulice, vysvětluje princip uspořádání dílčích částí prostoru s ohledem na vyvážení potřeb jednotlivých uživatelů a celkovou kvalitu prostranství. Nejde o typové řešení.

B.2 B.2.5 Shrnutí obecných principů tvorby kvalitních ulic ve městě

Kvalita veřejných prostranství

- Uliční prostranství je třeba řešit jako celek s vyváženým vztahem mezi jeho jednotlivými částmi a uživateli. Uspořádání musí odpovídat významu ulice a vycházet z celkové kompozice prostoru. Musí zohledňovat funkční potřeby a cíl, kterým je pobytová kvalita místa.
- Kvalitní ulice poskytují dostatek pěšího prostoru (dostatečně široký chodník) s minimem bariér, jsou komfortní pro chůzi. Kromě pěšího pohybu umožňují také rozvoj pobytových aktivit. Minimální chodník má šířku 1,5 m, běžný chodník 3–4 m a chodník, který poskytuje dostatek místa pro aktivity a expanzi parteru domů, 5–10 m.
- Kvalitní ulice jsou bezpečné, lze je snadno (příčně) přecházet.
- Uspořádání ulice vychází z preference šetrnějších módů dopravy – poskytuje dostatek prostoru pro pohodlný a bezpečný průjezd na kole a komfortně přístupné zastávky veřejné dopravy.
- Je-li to z lokálního urbanistického a kompozičního hlediska vhodné, pak do ulice patří stromy. Při návrhu je proto potřeba počítat s dostatečným prostorem pro výsadbu uličního stromořadí, kterému se musí podřídit uspořádání sítě technické infrastruktury. Tato rezerva musí být ponechána i do budoucna, pokud k výsadbě stromořadí nedojde ihned. Vegetační pás je také vhodným místem k umístění objektů hospodaření s dešťovou vodou (HDV), mobiliáře nebo parkovacích zálivů.
- V ulici nepřevažuje dopravní charakter (pokud ano, pak jde o silnici a těch by ve městě mělo být co nejméně). Parkování je organizováno tak, aby vozidla fyzicky ani vizuálně nepřekážela (vhodná jsou např. podélná stání ve stavebně či materiálově odlišených zálivech, prostřídaná se stromy).
- Parter domů komunikuje s ulicí, je přívětivý a poskytuje řadu podnětů (nemusí být všude obchody, někde stačí např. okna a vstupy orientované do ulice). V podlažích v kontaktu s uličním parterem by neměly být navrhovány garáže nebo technologické provozy objektů, které vytvářejí slepé fasády.
- Městský mobiliář, technická infrastruktura a lampy veřejného osvětlení nevytváří bariéry, naopak ulici dobře vybavují potřebnými prvky na vhodných místech. Jsou sdružovány na společné sloupy či do společných objektů. Osvědčilo se umístění prvků v jedné linii, např. linii stromořadí.
- Materiály podlahy ulice jsou pohodlné pro chůzi, zároveň jsou odolné, udržitelné (maximálně propouštějí vodu) a vizuálně odpovídají charakteru prostředí.

Kvalita veřejných prostranství

B.2 B.2.6 Kvalitní příprava záměrů na veřejných prostranstvích

Kvalita veřejného prostranství musí být celostní. K tomu nestačí jen to, že jsou jednotlivé části veřejného prostranství, které je spoluvytváří, hodnotné samy o sobě. Musí se především podílet na kvalitě celku. Můžeme mít hezké domy, krásnou lampu, pohodlnou lavičku, kvalitní dlažbu, zahrnout i technické a uti-

litární kvality, ale teprve jejich vzájemné vztahy v prostoru vytvářejí celkový dojem. **Výsledná kvalita řešeného veřejného prostranství se zakládá už v úvodních fázích, v samotném definování záměru a během přípravy projektu.** Proto je v rámci koncepčního přístupu třeba uplatňovat tyto základní principy:

- vždy správně vyhodnotit roli řešeného prostranství v celkové struktuře veřejných prostranství města včetně společenského a strukturálního významu místa
- každým zásahem do veřejného prostranství místo zhodnocovat – stávající hodnoty respektovat a posilovat, nové vytvářet
- v rámci přípravy rekonstrukce a definice cílového charakteru vždy zohlednit širší kontext a charakter lokality a především sledovat hlavní cíl, kterým je obytná kvalita (ostatní infrastruktura musí být tomuto cíli podřízena)
- neprovádět dílčí úpravy veřejných prostranství bez vědomí jejich role v rámci celku
- neprovádět dílčí úpravy s cílem vyřešit pouze jeden aspekt (např. technická či dopravní infrastruktura) bez řešení celkové obytné kvality ulice
- zapojit kvalitní odborníky a projektanty – na přípravě revitalizace či rekonstrukce veřejného prostranství by se měl vždy podílet architekt, popř. krajinářský architekt, který vyhodnotí širší souvislosti a zahrne do architektonického návrhu všechny potřebné aspekty; chceme-li projekt, který bude zohledňovat celkovou kvalitu místa, pak by dokumentace neměla být vypracována pouze dílčím specialistou, např. pouze dopravním inženýrem, i když je zadáním primárně řešit dopravu
- identifikovat vždy nejdůležitější hodnoty, deficity a potenciály místa a na jejich základě sestavit kvalitní zadání projektu, které by z pozice města mělo být připravováno ve spolupráci jednotlivých složek města – minimálně ve složení: inves-

- tor, koncepční pracoviště/architekt města (KAM KV), příslušné odbory (odbor dopravy, odbor životního prostředí, odbor kultury a památkové péče, technický odbor aj.), správci dílčích částí veřejných prostranství (např. dopravní a technické infrastruktury), Policie ČR, další zainteresovaní aktéři (např. v místě sídlící instituce) a místní veřejnost
- vycházet v návrhu veřejných prostranství rovněž z nadřazené územní dokumentace a dílčích strategických a koncepčních materiálů města, které definují řadu potřeb a cílů města (zejména StrategieKV°2040 a Strategie a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím Karlových Varů)
- oslovit v rámci přípravy záměru rekonstrukce veřejného prostranství správce dílčích částí veřejných prostranství (např. inženýrských sítí) a koordinovat – ideálně sloučit – jejich plány (např. oprava potrubí) v lokalitě s touto rekonstrukcí, aby se vše provedlo při jednom a nebylo nutné rozkopávat místo několikrát za sebou
- vyvážit investiční nároky a cílovou kvalitu – výše investice by měla být přiměřená, ale ne na úkor výsledné kvality; je třeba hledat hospodárná řešení a volit např. materiály, které přinášejí kvalitu, ale jsou použitelné i v dalších obdobných případech
- vytvářet soudobá, kvalitní řešení v souladu s historickým kontextem, a ne nekvalitní historismy či laciné napodobeniny

Více informací k procesu implementace cílů a principů kvality veřejných prostranství v praxi správy města viz také » kap. D Nástroje, str. 273.

Charaktery

Principy koncepčního přístupu
k veřejným prostranstvím dle charakteru
urbanistické struktury Karlových Varů

C.1 Veřejná prostranství podle charakteru urbanistické struktury

Urbanistická a architektonická struktura zástavby, která vymezuje veřejná prostranství, zásadním způsobem určuje jejich charakter. V Karlových Varech jsme pro potřeby Manuálu (a Strategie) koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím rozlišili **celkem 7 základních typů urbanistické struktury dle charakteru zástavby**. Jde o základní výčet plošných urbanistických struktur města. Kritériem jejich stanovení je **převládající podoba, nikoliv místopisné vymezení**. Toto členění je nástrojem k odlišení **různých přístupů** k veřejným prostranstvím a stanovení základních **principů jejich kvalitního rozvoje**, které jsou rozvedeny v následujících podkapitolách.

Ve městě existuje i řada míst, která se nacházejí v méně jednoznačných, heterogenních strukturách, nebo na jejich rozhraní, např. tam, kde se mísí pravidelná bloková struktura s původní vesnickou. Některá lineární prostranství (např. ulice nebo nábřeží) procházejí napříč městem a křížují víc typů struktury. Pro tyto situace jsou principy odvozené od urbanistické struktury vodítkem také. Znamená to například, že určité jednotící prvky mohou být stejné v celé délce ulice, jiné aspekty je vždy třeba přizpůsobit charakteru prostředí, kterým právě prochází.

Historické lázeňské centrum

Kompaktní městské centrum – bloková struktura

C.1

Veřejná prostranství podle charakteru urbanistické struktury

Původní venkovská jádra

Modernistické město
Sídliště a modernistické solitéry

Zahradní město
Zahradní vilové čtvrti 19. a 20. stol. a novodobé satelitní čtvrti

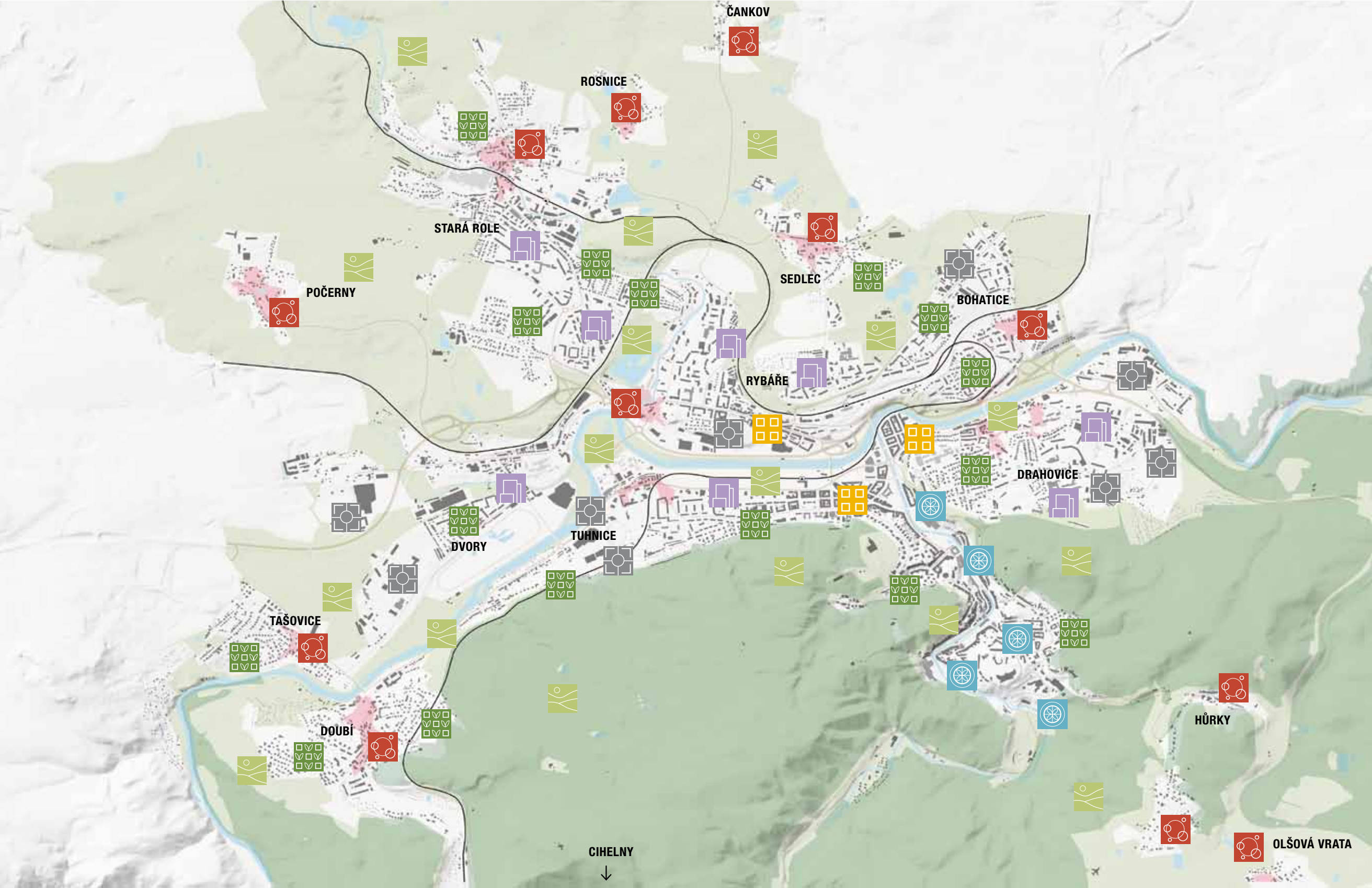
Krajina ve městě
Terapeutická a příměstská krajina a krajina podél vodních toků

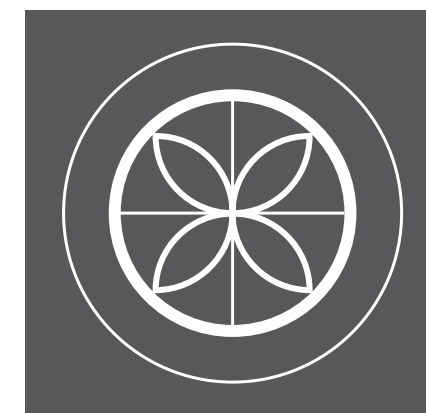

Areály a prostory
dopravní infrastruktury

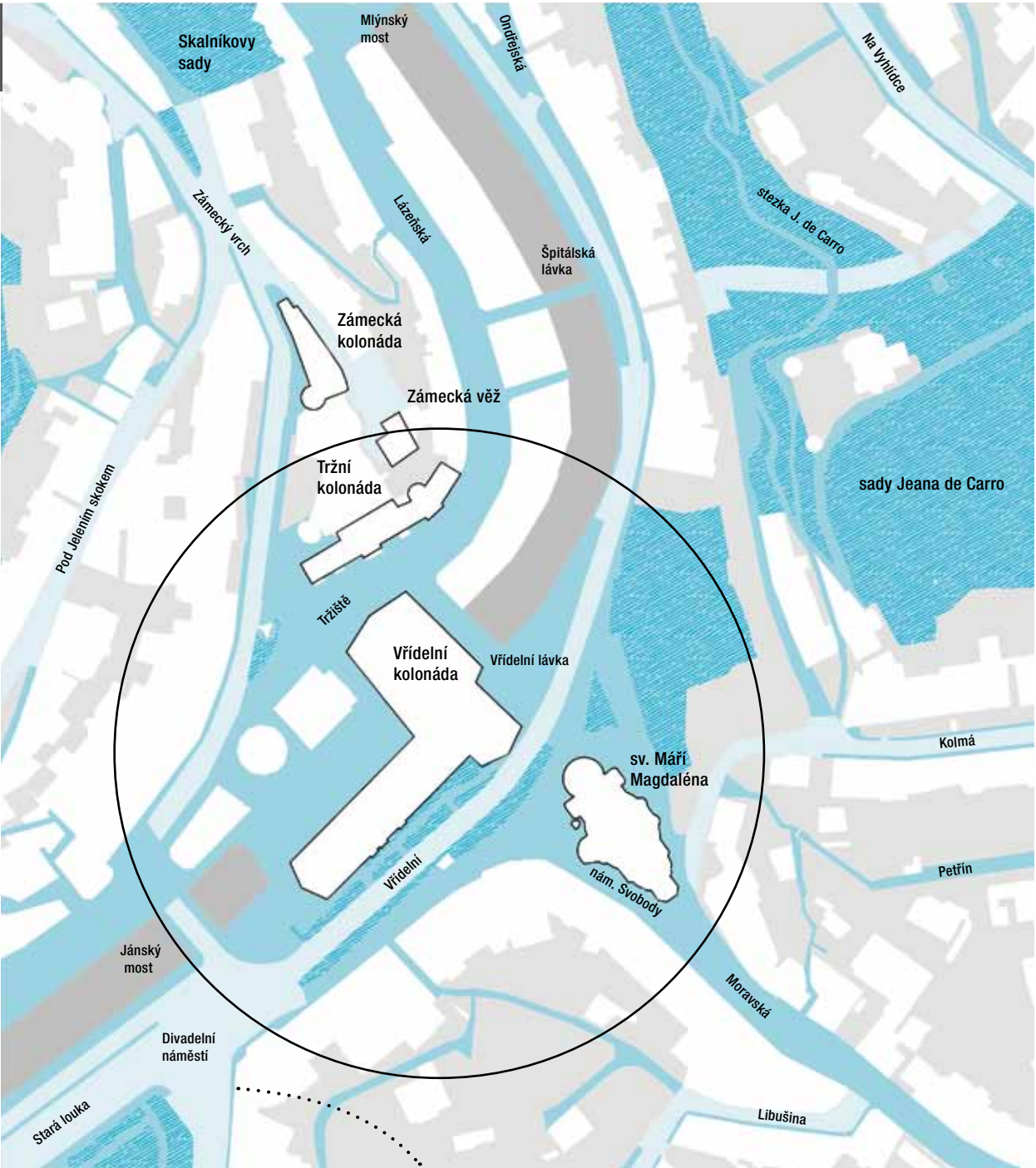
Schéma rozmístění
urbanistických charakterů
v rámci města
Karlovy Vary

- původní venkovská jádra
(stav z 2. poloviny 19. století)
- krajinné části města
- lázeňské lesy

Historické lázeňské centrum

M 1 : 5 000

VÝŘEZ STRUKTURY HISTORICKÉHO LÁZEŇSKÉHO CENTRA
(výchozí stav)

- významné lázeňské budovy
- pěší prostor, promenády, stezky a chodníky
- veřejná zeleň – sady, parky, lesy

- pojižděné komunikace, vozovky
- soukromé dvory a zahrady
- řeka Teplá
- lanovka

Výchozí stav

Charakter urbanistické struktury

Historické lázeňské centrum Karlových Varů se výrazně podílí na celkovém obrazu města. Nejstarší část Karlových Varů vznikla v sevřeném údolí Teplé s výskytem minerálních pramenů. Území, které lze pojmenovat jako lázeňské centrum, začíná pomyslným vstupem do Karlových Varů v oblasti hotelu Richmond a končí v okolí Alžbětinių lázní, kde přechází v blokovou strukturu městského centra. Rostlá (spíše živelná než plánovaná) **struktura lázeňského centra vychází z původní středověké parcelace**, i když podoba domů je pozdější, převážně barokní a klasicistní. Budovy udržují poměrně jednotný charakter výškové hladiny a struktury zastavění (tj. proporce pozemku, zastavenost, charakter střešní krajiny atp.).

Hlavní **urbanizační i kompoziční osou lázeňského centra je říčka Teplá**. Ulice a bloky domů korespondují s jejím průběhem a s výraznými vrstevnicemi údolí. Ulice a domy ve vyšších polohách jsou zejména v pohledu z lázeňských kolonád a nábřeží velmi exponované, a jakékoliv narušení prostorové struktury novými zásahy je zde proto velmi problematické.

Na zástavbu údolí navazují vilové ulice a čtvrti ve svazích s lázeňskými a obytnými domy v zahradách. Na vilovou zástavbu pak v nejvyšší úrovni navazují lázeňské lesy. Bezprostřední výškový rozdíl mezi nábřežím a okolními vrchy je místy až 250 m. Obraz města je utvářen nejen vnímáním struktury z pohledu člověka v prostoru lázeňského korza podél Teplé, ale součástí je i bezpočet pohledů na město z vyhlídek v oblasti lázeňských lesů a opačně: **v charakteristických průhledech ulicemi se uplatňují také zalesněné svahy nad městem.** 065

Město si díky zachovalé urbanistické struktuře a stále živé tradici lázeňství zachovává **unikátní památkovou hodnotu, mimořádnou i v celosvětovém kontextu**. Historické lázeňské centrum je formálně chráněno různými způsoby a nástroji památkové a přírodní ochrany – např. *Městská památková rezervace Karlovy Vary*, *Ochranné pásmo přírodních léčivých zdrojů Karlovy Vary*, *Statut lázeňského místa Karlovy Vary*, *Studie prostorových regulativů pro historické jádro města Karlovy Vary*, *Plán ochrany památek* (ve fázi přípravy) aj.

Rozsah historického lázeňského centra Území s charakterem historického lázeňského centra začíná pomyslným vstupem do Karlových Varů z jihu v oblasti hotelu Richmond, pokračuje údolím a končí v okolí Alžbětinių lázní, kde přechází v blokovou strukturu městského centra.

Výchozí stav

Charakter veřejných prostranství

Uliční síť se řídí mimo jiné terénní konfigurací, je formována historickými cestami (např. původní silnice na Prahu – dnes ul. Na Vyhlídce apod.) a zavedenými pěšími propojeními. Pro rostlou strukturu je charakteristická uzavřená stavební čára, která je identická s uliční čarou. Rozhraním veřejných prostranství jsou zpravidla fasády domů.

Uliční síť se řídí mimo jiné terénní konfigurací, je formována historickými cestami (např. původní silnice na Prahu – dnes ul. Na Vyhlídce apod.) **a zavedenými pěšími propojeními.** Pro rostlou strukturu je charakteristická uzavřená stavební čára, která je identická s uliční čarou. Rozhraním veřejných prostranství jsou zpravidla fasády domů.

Kostru veřejných prostranství tvoří nábreží – promenáda po obou stranách říčky Teplé. Oba břehy spojuje řada lávek, díky čemuž vzniká **kontinuální prostor lázeňského korza** (místní jej obecně nazývají „kolonáda“). Vzhledem k morfologickým podmínkám údolí jde převážně o **lineární prostor, který na sebe váže jednotlivá zastavení – urbanistické situace v roli ohnisek, ve kterých se uliční prostranství rozšiřuje a poskytuje více místa pro více aktivit.** Často tomuto ohnisku dominuje konkrétní veřejná budova, která místo zastřešuje (nebo může zastřešovat) svým symbolickým a společenským významem a programem, stejně jako například výjimečnou architekturou. Hlavním **těžištěm je nejstarší oblast okolo Vřídla** s Vřidelní kolonádou a nám. Svobody s barokním kostelem sv. Máří Magdalény na pravém břehu a okolím bývalé radnice s Tržištěm, Tržní kolonádou, Zámeckým vrchem a Zámeckou kolonádou na břehu levém. 066

Na hlavní promenádní osu navazují **příčná propojení**, která provazují dolní část údolí se zástavbou ve svazích a terapeutickou krajinou lázeňských lesů v nejvyšší úrovni kopců. Tato propojení mají **charakter hlavních přístupových ulic, příkrých a lemovaných řadami domů vrstvených po spádnicí** (např. ulice Zámecký vrch, Moravská, Ondřejská), **vedlejších ulic ve svahu** (Kolmá, Petřín aj.), ale také **pěších ramp či schodišť.** Pěší propojky doplňují **lanovky**, které jsou současně dopravním prostředkem i rekreační atrakcí. 067

Lázeňská architektura a infrastruktura

Specifický charakter veřejným prostranstvím vtiskují četné **lázeňské budovy** (hlavními jsou budovy číslované jako Lázně I. – Císařské lázně až Lázně V. – Alžbětiny lázně) a prvky lázeňské infrastruktury, jakými jsou **typické kryté kolonády** (Mlýnská, Tržní, Vřidelní kolonáda a další) a **prameny kryté v typických pavilonech** (tzv. **glorietech**). Výrazný reprezentativní charakter podtrhuje také **přítomnost veřejných budov** – např. kulturních institucí (Karlovarské městské divadlo, Galerie umění Karlovy Vary a další).

065

Pohled na lázeňské centrum s Mlýnskou kolonádou a kostelem sv. Máří Magdalény Panoráma představuje rostlou strukturu zástavby údolí historického lázeňského centra, protkanou množstvím významných lázeňských staveb, parků a zalesněných svahů.

066

Tržiště, pohled k Tržní kolonádě Jde o jedno z ústředních prostranství v lázeňské zóně. Ulice je po nedávné rekonstrukci a disponuje kvalitní dlažbou – materiálově, způsobem kladení, formátem i provedením detailu. Dílčím problémem těchto exponovaných míst je např. zahlcenost reklamou.

067

Ondřejská ul. Ulice Ondřejská, Kolmá a další patří mezi vedlejší přístupové ulice spojující dolní část lázeňského údolí s horní, které se však také výrazně podílejí na genu loci historického centra. Kvalitu přináší sjednocení prostoru do jedné úrovně. V těchto úzkých ulicích je problém s parkováním. Vzhledem k dlouhému stoupání by bylo vhodné vybavit ulici na vhodných místech lavičkami.

068

Předprostor Hotelu Thermal Prostranství je v zanedbaném stavu a zdaleka nenaplnuje svůj potenciál. Toto těžiště kulturního života zasluhuje samostatnou studii, řešící novou a citlivou organizaci prostoru v souladu s architektonickou hodnotou objektu a důrazem na zvýšení pobytovosti – např. odstranění nevzhledných stánků a reklamních prvků a nahrazení starého asfaltu kvalitním propustným povrchem.

069

Vřidelní ul. Situace, kdy se modernistická stavba dostává do konfliktu s historickou hodnotou místa. Vřidelní kolonáda vtiskla ulici, která ji lemují z východní strany, poněkud periferní charakter, který se propisuje i do materiality a tvarosloví detailu. Původní symbolický vztah Vřídla a chrámu sv. Máří Magdalény je přerušen. Tuto situaci je třeba napravit a oblast okolo kostela opět zapojit do lázeňského korza.

070

Mlýnská kolonáda Veřejné kolonádní koncerty Karlovarského symfonického orchestru patří k tradičním a oblíbeným aktivitám, které podporují nenucenou společensko-kulturní „zážitkovost“ veřejných prostranství lázeňského centra.

Výchozí stav

Kamenná prostranství doplňují **lázeňské parky** v nejnižší úrovni údolí i ve svazích (Skalníkovy, Dvořákovy a Smetanovy sady, sady Karla IV. a další).

Modernistické solitéry v lázeňském centru

Do historického prostředí vstupují **výrazné modernistické situace**, více či méně respektující své okolí. Jde zejména o **Hotel Thermal a Vřidelní kolonádu.** Veřejná prostranství v jejich bezprostředním okolí jsou součástí kontinuální promenády a jsou současně ovlivněná také architekturou a logikou staveb samotných. Vnější do lázeňského centra **monumentální měřítko, nové principy zacházení s prostorem i novou materialitu a detail.**

• Tyto situace je potřeba řešit s ohledem na kvality a příležitosti modernistického pojetí, ale zároveň v souladu s charakterem lázeňského historického centra jako celku a kontinuem veřejných prostranství lázeňské promenády, jejíž součástí tyto stavby jsou.

• Z pohledu veřejných prostranství je Vřidelní kolonáda diskutabilnějším zásahem, který má na své okolí poněkud destruktivnější dopad (např. přerušování historických vazeb v území, měřítkový konflikt s okolní strukturou apod.) než komplex Hotelu Thermal. Thermal je představitelem kvalitní architektury, která svým způsobem reaguje na kontext. Citlivým přístupem k obnově zanedbaných veřejných prostranství v okolí se může stát pro lázeňskou zónu i celek města přínosem. 068 069

Propojené VARY°
Strategie a.3.2 str. 94

Život na veřejných prostranstvích lázeňského centra

V rekreačně-léčebním režimu se zde pohybují primárně lázeňští hosté, pacienti a turisté. Tento způsob užívání se mísí s (méně zastoupeným) každodenním užíváním prostoru místními obyvateli a zaměstnanci lázeňských a hotelových provozů. Obyvatelé vzdálenějších lokalit se do lázeňského centra vydávají spíše příležitostně – na konkrétní místa kulturních akcí nebo procházky s návštěvou apod. V lázeňském centru se také odehrávají velké kulturní akce, např. Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary.

Existují specifická pravidla užívání spojená s klidovým a reprezentativním režimem lázní. Nejdůležitějším předpisem je *Narizení vlády o stanovení lázeňského místa Karlovy Vary a Statutu lázeňského místa Karlovy Vary č. 321/2012 Sb.* Stanovuje vnitřní lázeňské území města, omezení související s výstavbou a rozvojem lázeňského místa, zařízení, která se v něm nesmí zřizovat, a rušivé činnosti, které se na území lázeňského místa omezují nebo zakazují, jako např. šíření světelné a zvukové reklamy.

Propojené VARY°
Strategie a.1.1 str. 86

Cílový stav

Obecné principy práce s celkem veřejných prostranství

Hledání synergie ochrany a rozvoje hmotného a nehmotného kulturního dědictví

Atributy hodnot, na základě kterých Karlovy Vary spolu s dalšími lázněmi aspirují na zápis na seznam památek světového dědictví UNESCO, se z velké části opírají nikoliv primárně o hmotný statek, ale především o nehmotné vrstvy. **Hlavní hodnotou lázní je totiž cíl, kterému jejich hmotná struktura slouží. Tím je terapeutický efekt pobytu, jehož součástí je zdravotní, kulturní či sociální rovina.** A právě tyto roviny jsou předmětem ochrany stejně jako hmotná struktura (lázeňská městská krajina, minerální prameny, lázeňská architektura a infrastruktura), která pro ně vytváří fyzické zázemí. **070**

- Je vhodné podporovat roli hmotného dědictví v současném i každodenním životě města např. prostřednictvím vytváření příležitostí pro pozitivní (tzn. psychologicky léčivé) zážitky pramenící primárně z prostého pobývání na veřejných prostranstvích, bez vytváření umělých atrakcí.

Zdravé VARY°
Strategie b.2.1 str. 104

Koncepce a pravidla využití veřejného prostoru

Kulturní a společenské akce na veřejná prostranství lázeňského centra patří. Také jejich organizování a distribuce v čase a prostoru zasluhuje koordinaci a koncepční přístup, tak aby nabídka kulturně společenského vyžití v centru **podporovala (a nerušila) život ve městě a byla atraktivní pro lázeňské hosty, návštěvníky města i místní obyvatele.**

- Kulturní a společenské akce na veřejných prostranstvích musí být kultivované, vzájemně se nedostávat do nevhodného konfliktu s architektonickou a památkovou hodnotou prostředí. **071 072**
- Je zapotřebí sestavit a uvést do praxe transparentní a spravedlivá pravidla pro zábory a zvláštní využívání veřejných prostranství s cílem koordinovat komerční a exploatační využití území lázeňského centra a současně tímto rámcem podpořit kulturní život ve městě, který sem vnáší kulturně-spoolečenské aktivity lokálních spolků a institucí, např. živou kulturu (tanec, pouliční divadlo apod.); resp. vyvážit oba způsoby využití veřejných prostranství.
- Součástí pravidel může být např. koncept osvobození od poplatků v případě, že jde o neziskovou kulturní akci, která splňuje určité podmínky

071

Císařské lázně (Lázně I.) Příklad dočasné stavby vybudované během MFF pro potřeby komerční prezentace, která je v konfliktu s památkovou a architektonickou hodnotou prostředí. Kiosky a vystavené automobily zastíní vstupní průčelí jedné z nejvýznamnějších staveb lázeňského centra.

072

Dvořákovy sady (Jezírko) Jeden z kvalitnějších příkladů řešení dočasného festivalového zázemí. Návrh konstrukce kavárny v podobě mola alespoň reflektuje místně specifické kvality. Koordinace se správou parku zahrnovala i návrh kompenzací po skončení akce.

073

Zahradní ul. Příliš široký, nečleněný profil vozovky vyžaduje rozsáhlé vodorovné dopravní značení a řadu dočasných prvků, které organizují provoz a oddělují pěší prostor od průjezdné části komunikace. Dopravní charakter dominuje prostředí, přestože se ulice nachází v srdci historického lázeňského centra.

074

Divadelní nám. Široká asfaltová vozovka je zcela v nepoměru vůči extrémně úzkým chodníkům podél budov. Nepřerušená linie parkovacích míst brání v pohledu do parku i v pěším pohybu – je složité se dostat pohodlně pěšky do parkově upraveného středu náměstí.

Cílový stav

města apod. Dotčení aktéři by měli být zapojeni do tvorby těchto pravidel.

- V rámci tvorby koncepce mohou být vytipovány speciální „programované“ zóny, kde může město např. ve spolupráci s místními podnikateli, kulturními organizacemi a spolky cíleně vytvářet program na konkrétní období, a tím koordinovat aktivity v daném prostoru tak, aby se náročnější akce střídaly s klidnými fázemi apod. – takovou zónou může být např. **Mlýnská kolonáda**, kde se již dnes koná řada aktivit (koncerty, sochařská sympozia apod.) a velký tlak na její kulturně-komerční využití je především během MFF.

Koordinace využití veřejného prostoru během velkých kulturních akcí

Lázeňské centrum je rovněž dějištěm rozsáhlých akcí, které mají i několikadenní trvání a nadměstský, regionální, někdy mezinárodní přesah, příkladem je každoroční MFF. **Trvalá a nadčasová architektura, genius loci a klidné léčebné prostředí lázeňského centra by se neměly dostávat do konfliktů s dynamickou, dočasnou povahou kulturní akce.** **071**

- Úkolem je proto vyvažovat požadavky velkých kulturních akcí tak, aby se město a jeho veřejná prostranství nedostávaly do role pouhých kulís festivalu, přebíjených vrstvou dočasných vložených konstrukcí, stánků a pavilonků. Naopak by se obě vrstvy měly z hlediska kompozice a užívání veřejných prostranství vzájemně doplňovat a posilovat. **072**

Kulturní VARY°
Strategie d.1.4 str. 126

Organizace dopravy a dopravy v klidu

Lázeňské centrum je díky své specifické morfologii do jisté míry odloučené od zbytku města, a proto obtížně dostupné a přetížené individuální automobilovou dopravou. V lázeňském centru by **na žádném místě neměl dominovat utilitárně dopravní charakter** – tj. předimenzované vozovky v nepoměru k úzkým chodníkům, rozsah, přílišné množství dopravního značení apod. **Dopravní funkce nesmí převážít celkovou obytnou kvalitu místa, ale naopak jí být podřízena.** **073 074**

Přátelské VARY°
Strategie c.2.1 str. 118

- Celkové pojetí veřejných prostranství lázeňské zóny proto musí zahrnout úvahy nad zlepšením dostupnosti centra ze vzdálenějších lokalit (např. alternativní ekologické formy MHD, zlepšení podmínek pro průjezd na kole, sdílená kola apod.) a redukcí nutných vjezdů (revize způsobu povolování vjezdu motorových vozidel).

V lázeňském centru
by na žádném místě
neměl dominovat utilitárně
dopravní charakter.
Dopravní funkce by měla být
podřízena celkové obytné
kvalitě místa.

Cílový stav

- Je vhodné vytipovat záchytná parkoviště pro návštěvníky města lokalizovaná na strategických místech, odkud se dá pohodlně dostat do centra pěšky či veřejnou dopravou.
- Veškeré úpravy dílčích veřejných prostranství v lázeňském centru musí při zohlednění širších vazeb zlepšovat podmínky pro chodce a vyvažovat prostorové nároky individuální automobilové dopravy s cílem dosažení pobytové kvality.
- Vozidla by neměla parkovat v exponovaných polohách centra a na významných prostranstvích, a tím narušovat jejich ráz a blokovat jejich využití.
- Dopravní značky v lázeňském centru by měly být umísťovány v rozměrově minimální variantě, aby sdělily patřičnou informaci, ale nerušily celkovou kompozici prostoru.

Ochrana a posilování autentických situací

Přátelské VARY°
Strategie c.1.2 str. 116

Těmito situacemi se rozumí **specifická prostranství, komponované nebo již tradiční a hodnotné průhledy, typické pohledy z vyhlídek, malebná zákoutí** apod., kterých je v lázeňském centru mnoho. Odborně řečeno, jde o „prostředí památky“, které se nevztahuje pouze k objektům jako takovým, ale právě k jejich bezprostřednímu okolí – prostředí, ve kterém se nalézají, které vytvářejí a které je součástí jejich podstaty a výrazu. Jde mj. o symbolicky významné, často také fotogenické prostory, které se výrazným způsobem podílejí na image města a jeho identitě. **Kvalita těchto situací je důležitá jak pro místní obyvatele z hlediska identifikace se (svým) městem a centrem, tak pro prezentaci Varů navenek.**

Přátelské VARY°
Strategie c.1.3 str. 116

- Ochrana a posilování spočívá především v tom, že tyto situace nejsou narušovány objektovým a vizuálním smogem:
 - nejsou blokovány parkujícími auty
 - nejsou zmenšovány robustními konstrukcemi restauračních předzahrádek
 - nejsou zahlceny reklamou, nevhodně umístěnými stánky, přebíjeny vloženými umělými atrakcemi
 - nejsou zaplněny špatně umístěnými utilitárními prvky, nevhodným typem vegetace (např. kontejnery na odpad, elektro skříně) apod. 075 076 077
- Naopak je zapotřebí jejich „úklid“ ve smyslu odstraňování nadbytečných prvků nebo jejich konsolidace v prostoru. Současně s tím je vhodné se snažit také o smysluplnou programovou náplň a pobytovou kvalitu těchto prostorů, která je do jisté míry chrání před nevhodným zaplavením objekty. Prosperující VARY° Strategie e.1.3 str. 135

075

076

Zámecký pramen, Tržiště (dříve a dnes) Srovnání původní situace v okolí Zámeckého pramene se současným řešením prostoru. Vzrostlé keře dnes pohledově izolují gloriety pramene, oddělují pěší prostor od pojižděné komunikace, čímž jej vyčleňují z uličního prostoru. Společně s materiálem vozovky řešení podporuje rychlý průjezd osobních aut. Chybí pobytové příležitosti v blízkosti pramene – lavičky apod.

Cílový stav

Principy kvality dílčích vrstev veřejných prostranství

Lázeňské parky pro aktivní relaxaci

Zdravé VARY°
Strategie b.2.2 str. 105

Lázeňské parky a sady dnes zastávají především okrasnou, kulturní a environmentální roli. Krom posilování těchto stávajících úloh je důležité posilovat i jejich edukativní a rekreační roli. **Parky mohou být plnohodnotnou součástí nezatěžujících relaxačních a sportovních aktivit hostů i místních.**

- Je vhodné podpořit a rozšířit možnosti pobytového využití parků příležitostmi pro nenáročné sportovní aktivity – např. jóga, cvičení taiči v parku, pikniky, hra dětí apod.
- Předpokladem je citlivě a s ohledem na přírodní a památkové hodnoty připravit pro tyto aktivity zázemí:
 - vybrané trávníky upravit jako pobytové, zátěžové se závlahou
 - odstranit nadbytečné plůtky, které brání ve vstupování na trávník apod.
- Lázeňské parky by však neměly suplovat roli náměstí – tj. hostit různé trhy, veletrhy a akce, které vyžadují plošné rozmístění stánků nebo podobných konstrukcí.

Lázeňské korzo jako promenáda

Jednou z hlavních funkcí a devíz lázeňského korza je možnost promenády. Tento nejvýznamnější a reprezentativní veřejný prostor města je proto potřeba i v rámci úprav dílčích úseků **vnímat jako hodnotný celek a pěší kontinuum**. Člověk by měl mít možnost nerušeně projít celý prostor po obou stranách řeky. Promenáda by měla být vstřícná zejména k pohybově znevýhodněným lázeňským hostům a pacientům.

Přátelské VARY°
Strategie c.2.2 str. 119

- V řešení prostorového uspořádání a detailu veřejných prostranství proto musí být kladen důraz na:
 - bezbariérovost a komfort pěšího pohybu (tj. eliminace psychologických i fyzických překážek a míst, která člověka dezorientují, nahrazení nepohodlných povrchů pěších chodníků apod.) – přednost mají sdílené prostory v jedné výškové úrovni
 - eliminaci úseků, kde dominuje dopravní nebo utilitární charakter (např. oblast u Divadelního nám. nebo ul. I. P. Pavlova)
 - dostatek možností, kde se zastavit a posadit – nejen technicky, ale také s důrazem na pobytovou kvalitu, např. možnost příjemného posezení

077

Zámecký vrch Příklad autentické situace – specifického zákoutí vyhlídkové terasy v blízkosti zámecké věže. Většinu prostranství okupuje zanedbaný prostor parkoviště. Možnost výhledu a příjemného spočinutí pod vzrostlým stromem je zcela potlačena.

078

Dvořákovy sady Pobyt na trávě patří k přirozeným aktivitám v parku. Také trávníky v lázeňských parcích by měly být alespoň zčásti koncipovány jako přístupné, pobytové, zátěžové s možnostmi pikniků, cvičení, relaxace.

Lázeňské korzo je třeba vnímat jako hodnotný celek a pěší kontinuum i v rámci úprav dílčích úseků.

Cílový stav

s výhledem a pod stromy, které přinášejí stín, lokálně zvlhčují a ochla-
zují klima

- možnost osvěžit se – nejen minerálními prameny, ale také pitnou vodou z píték
- kvalitní informační systém a navigaci s prioritou přirozené orientace v prostoru (zachování průhledů, čitelnosti prostoru apod.)
- kvalitní pěší napojení na prostranství ve svazích, na lázeňské lesy i ostatní části města.

- Lázeňské korzo by mělo být propojeno jako celek nejen fyzicky, ale i charakterově (např. prostřednictvím materiálové jednoty povrchů komunikací, sjednoceného mobiliáře, orientačního systému apod.), a to při zachování specifík dílčích úseků nábřeží.

- Součástí korza jsou také rozšířená veřejná prostranství a náměstí (např. Divadelní nám.). Tato místa je třeba zapojit do celku promenády, vytvářet v nich nejen kvalitní podmínky pro pěší, ale také pobytové příležitosti pro zastavení, posezení apod. **079**

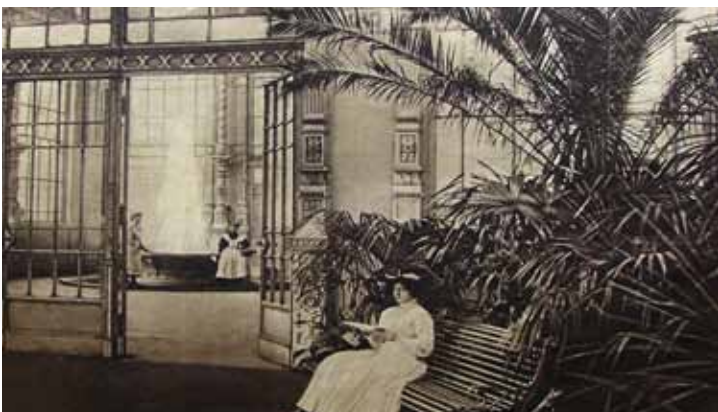
- Výzvou do budoucna je prodloužit charakter promenády až k soutoku Teplé s Ohří skrze městské centrum a jeho blokovou strukturu. To zahrnuje především úpravu nábřeží Jana Palacha, veřejných prostranství v okolí Hotelu Thermal a ulice Zahradní. **Propojené VARY° Strategie a.2.2 str. 90**

- Při revitalizaci dílčích úseků lze kromě výše zmíněného vycházet také z principů nastavených poměrně zdařilou rekonstrukcí Staré louky a Tržiště.

079

Mlýnská kolonáda Prostranství před kolonádou je oblíbeným místem k posezení v blízkosti pramenů. Snoubí se zde krása architektury s velkorysým, ale komfortním prostorovým uspořádáním a přírodní složkou (zeleň, řeka, prameny) – takový cíl by měl zastrešovat veškeré intervence do prostředí lázeňského centra a snahy o jeho zkvalitnění.

080

Vřídelní kolonáda (hist. podoba) Do lázní lidé jezdí především za klidem a odpočinkem. Nerušené posezení v lázeňské atmosféře a přirozená inhalace vzduchu prosyceného minerálními výpary jsou samy o sobě zážitkem, a proto by město mělo pro tyto jednoduché aktivity cíleně vytvářet odpovídající zázemí.

081

Koryto říčky Teplé Řeka ve městě je hodnotou. Určitá dynamika a divokost vodního toku je i v lázeňském centru žádoucí, ale neměla by být zcela nahodilá. Je vhodné revidovat to, jak se řeka v průběhu lázeňského korza chová, jaké prostředí vytváří, a navrhnout případné úpravy tak, aby charakter nábřeží, vegetace apod. více podporovaly kvalitu jednotlivých částí lázeňského centra.

082

Moravská ul. O původní pěší propojení je třeba z pozice města systematicky pečovat. Některá jsou zanedbaná nebo v havarijním stavu, částečně ohrožená také privatizací. Jejich ztrátou však město postupně přichází o hodnotu přirozené pěší prostupnosti a genius loci lázeňského centra.

083

Stará louka Nedávná rekonstrukce je pozitivním příkladem řešení kamenných dlažeb. Kvalitní materiál, vhodná kombinace formátů dlažby reflektuje promenádní a reprezentativní charakter, bezbariérový a pohodlný povrch v jedné úrovni signalizuje prioritu chodce. Řešení materiálově navazuje na povrchy promenády v prostoru Tržiště a Lázeňské ul., proto je vhodné obdobně navázat i v dalších částech lázeňského korza.

084

Moravská ul. Moravská je jednou z hlavních přístupových spojnic. Po rekonstrukci ulice došlo ke sjednocení prostoru kvalitní kamennou dlažbou odpovídajícího měřítka.

Cílový stav

- úvaha o možnostech lokálního přístupu k vodě a vytipování míst pro sestupy, schodiště, chodníčky a posezení v dolní úrovni u vody apod.

Zdravé VARY° Strategie b.1.1 str. 100

Zlepšení pobytových vlastností pramenů a kolonád

Prameny jsou základní hodnotou Karlových Varů. Pro potřeby lázeňství, tedy k pitným kúram, prováděným v pěti kolonádních objektech a čtyřech pramenních pavilonech, a k dalším vnitřním či zevním balneacím je **dnes využíváno 14 pramenů** vyhlášených za přírodní léčivé zdroje, vytékajících v 21 pramenních vázách. Jejich **zabezpečení a zpřístupnění hrálo v urbanistické struktuře města vždy prioritní roli.** **080**

Zdravé VARY° Strategie b.1.3 str. 102

- O vývěry minerálních pramenů, pavilony a kolonády je z technického pohledu dobře postaráno, zasluhují však revidovat a kontinuálně zlepšovat také jejich přístupnost a pobytovou kvalitu:

- zlepšovat nabídku možností k posezení a kvalitu zázemí v okolí pramenů z hlediska uživatelského komfortu (např. doplňování dalšími vodními prvky – mlžítka či pítka s pitnou vodou, přehledný orientační systém, možnost využití veřejných toalet v okolí apod.)
- vyhodnotit možnosti využívání kolonád nad rámec pitné kúry – potenciálem je např. zpřístupnění horních pater a terasy Mlýnské kolonády, která může sloužit jako doplňkový veřejný prostor (odpočinkové, vyhlídkové místo, popř. open air galerie apod.)

Pěší propojení do vyšších úrovní lázeňské oblasti a nástupy na ně

Příčná propojení „prokrvují“ centrum a propojují jej s krajinou, která tvoří součást lázeňských terapeutických hodnot. Hustá pěší síť obecně motivuje k chůzi po městě a omezuje využívání osobních automobilů – proto je potřeba o ni pečovat. **082**

Propojené VARY° Strategie a.2.3 str. 91

- Pěší propojky (schodiště) a nástupy na rekreační terapeutické stezky je zapotřebí zachovávat, obnovovat a doplňovat; odstraňovat bariéry.
- Nástupy na cesty do vyšších úrovní musí být čitelné, snadno k dohledání i bez hluboké znalosti města a ideálně bez nutnosti dodatečných navigačních prvků – nástrojem je např. odstranění vizuálních (přemíra reklam apod.) či fyzických překážek, které brání jejich viditelnosti nebo přístupnosti (parkující auta, stánky, robustní předzahrádky restaurací apod.), dále vytvořením adekvátních předprostorů apod.

Cílový stav

- V příkrých schodištích a svazích je vhodné citlivě doplňovat a udržovat pomocné prvky zábradlí, kolejnice na schodištích pro kočárky a kola a la-vičky pro odpočinek.
- Vzhledem k léčebné funkci lázní je pro větší pohodlí nejen lázeňských hostů, pacientů a seniorů možné na strategických místech uvažovat také o bezbariérovém propojení pomocí veřejných výtahů apod.

Principy kvality detailu

Sjednocení materiálů a designu mobiliáře

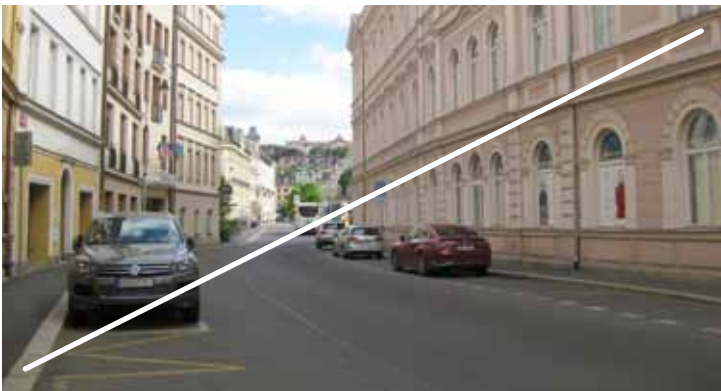
Součástí koncepčního přístupu je také přemýšlení o městském detailu v širších souvislostech. Kromě kvalitního architektonického řešení jednotlivých prostorů a správného umístění objektů a prvků mobiliáře do prostředí je důležitá také vizuální příbuznost vybavení. Materiálové a ob- jektové sjednocení povrchů a prvků mobiliáře a technické infrastruktury zklidňuje prostor, nechává vyniknout architekturu staveb, prostorové situace a průhledy. Toto sjednocení také prakticky podporuje ideu poje- tí lázeňského korza a navazujících prostorů jako jednoho kompozičního celku. 083 084 085

- Je vhodné vytvořit, ve spolupráci s památkáři, dalšími příslušnými odbo- ry a aktéry, celoměstský katalog vybavení (Design manuál), který by se stal konkrétním vodítkem pro projektanty dílčích úprav v území při volbě toho, jaké povrchy a prvky používat. Více k obsahu dokumentu viz » kap. D.1.3, str. 277 Design manuál pro Karlovy Vary (katalog standardního mobiliáře a vybavení města).
- Design manuál je možné odstartovat v pilotním území – např. právě v lá- zeňském centru. Měl by definovat standardní prvky mobiliáře vhodné k použití v lázeňském území, vhodné materiály pochozích a pojižděných povrchů v souvislosti s využitím a zatížením komunikací. Kromě urče- ní standardní skladby by měl také stanovit standardní řešení typických detailů. Charakter doporučených prvků by se měl odvíjet od stávajících hodnotných a tradičně užívaných prvků.
- Důležitým principem je také pečovat o zachovalé a cenné historické prvky mobiliáře a technické infrastruktury a ty citlivě doplňovat novými, resp. koncepčně nahrazovat nevhodná a provizorní řešení.
- U nově doplňovaných prvků mobiliáře a vybavení je z hlediska kvality designu potřebné klást důraz na kvalitu řemeslného detailu, střídmost

085

Moravská ul. Po nedávné rekonstrukci se zde stále objevuje řada nevhodně řešených detailů – např. způsob provedení dlažby v místě terénních zlomů a schodů. Přelítí „ko- bercem“ dlažby je technicky i vizuálně problematické. Tyto situace měly být zahrnuty do detailního návrhu řešení a pojednány kultivovaně, např. vložení kamenných schodů, prahů apod.

086

Ul. Karla IV. Asfaltové povrchy do historického centra nepatří. Široký profil vozovky a úzké chodníky podporují rychlou jízdu osobních vozidel a nadřazují dopravní funkci pobytové kvalitě. I při zachování průjezdu lze výměnou materiálu a úpravou profilu (roz- šíření chodníků, parkování ve stavebně vymezených zálivech apod.) ulici kvalitativně významně povýšit.

Kvalitní a příjemné prostředí podporuje účinek ozdravné lázeňské kúry. Pomáhá léčit tělo i duši.

Cílový stav

- a subtilnost; není však nutné pořizovat a používat pouze repliky nebo historizující prvky mobiliáře, možný a často i vhodnější je soudobý kvalitní a nerušivý design.
- Čistě utilitární prvky (odpadkové koše, kontejnery, trafostanice, elektro skříně apod.) je třeba v historickém centru vizuálně maximálně upozadit.

087

088

Sadová ul. (dříve a dnes) V lázeňském centru se tradičně objevovala vzrostlá zeleň. Původní oboustranné stromořadí, které kompozičně dotvářelo celek reprezentativní ulice, bylo z jedné strany nahrazeno nízkým živým plotem. Ulice tak pozbyla velkorysé symetrické kompozice. Keře zde neposkytují zdaleka tolik benefitů jako stromy (stín, ochlazení mikroklimatu atd.), a navíc vytvářejí neprostupnou bariéru v přirozeném příčném pohybu ulicí.

089

Jardin des Tuileries, Paříž (FR) Vhodným doplňkem standardních laviček může být volný mobiliář v podobě židlí, křesílek nebo lehátek, která umožňují klidné spočinutí i společenský kontakt na čerstvém vzduchu a posilují lázeňský charakter centra.

090

091

Nová louka (dříve a dnes) Nová louka je dnes spíše dopravní tepnou. Nábřeží je proto třeba navrátit proměnný charakter a tím jej zapojit do celku lázeňského korza. Inspiraci může být původní řešení s dvouradým stromořadím podél řeky.

092

Nábřeží u Hotelu Thermal Jedním z výtvarných počínů v lázeňském centru je také vodní kaskáda. Autorské dílo, kvalitní dobový artefakt na pomezí architektury a umění, který zapojuje monumentální budovu Hotelu Thermal do krajinného rámce a aktivuje břeh řeky, je jediným místem v centru s pobytově využitým nábřežím. Stejně jako další části veřejného prostoru v okolí Thermalu je však i ono v zanedbaném stavu a potřebuje odpovídající péči.

Cílový stav

- Je žádoucí využívat nálezy historických kamenných dlažeb. Musí však být vhodně usazené do prostředí, umně kombinované s doplňovanou dlažbou a odpovídat uspořádání i plánovanému využití prostranství.

Sedací mobiliář

Sezení ve veřejném prostoru, na čerstvém vzduchu je základní aktivitou, která je součástí lázeňské kultury.

- V rámci objektového sjednocení je vhodné pro lázeňské centrum stanovit standardní sadu mobiliáře k sezení.
- Atypická řešení sedacích prvků mimo standardní lavičky by vždy měla vycházet z potřeb, charakteru a kompozice daného prostoru a být předmětem autorského architektonického návrhu místa.
- Běžnou škálu typů posezení je vhodné na vybraných místech doplnit flexibilním mobiliářem křesel, lehátek nebo židlí a stolků. Jde o rozšíření nabídky možností trávení času venku pro hosty i místní nad rámec restauračních zahrádek, jejichž využití je podmíněno útratou v podniku.

Propojené VARY°
Strategie a.1.2 str. 87

Stromy a další vegetační prvky

Krom parků jsou pro lázeňské centrum typické také stromy a stromořadí (např. Stará louka, Sadová ulice a další). Přinášejí do kamenných prostranství řadu pozitiv zejména z pohledu pobytové, estetické a environmentální kvality, a podporují tak zdravé prostředí lázní.

- Vzrostlá zeleň má v lázeňském centru bohatou tradici, na kterou je třeba dále navazovat. Umísťování stromů je v památkovém kontextu centra třeba důkladně rozmýšlet z prostorového a kompozičního hlediska. Typologie a rozmístění nových stromů by mělo respektovat existující kompoziční vztahy:
 - aleje a stromořadí posilují lineární charakter promenády
 - solitérní stromy prostorově dotvářejí malebná zákoutí
 - boskety a komponované skupiny tvoří pobytový prostor přírodním „zastřešením“ části veřejného prostranství
- Kromě stromů je vhodné na vybraných místech lázeňského centra zvážit i doplnění nízké vegetace. Keřové, bylinné a květinové porosty by měly vždy podporovat pobytovou kvalitu míst a nevytvářet vizuální bariéry a překážky v pohybu.
- Dřeviny v květináčích se často stávají nežádoucí bariérou. Je nutné je po-

Zdravé VARY°
Strategie b.3.3 str. 109

Cílový stav

jímat pouze jako doplňkovou (popř. sezónní) zeleň, která nikdy nenahradí výhody vzrostlých stromů.

Umělecká díla

Umění podporuje terapeutickou „zážitkovost“ veřejného prostoru, ať už jde o site-specific výtvarná díla, konceptuální intervence či hudební a divadelní performance, které reagují na kontext místa. Veřejná prostranství lázeňského centra mají jako „salon pod širým nebem“ tradici propojování architektury a umění – živého i neživého.

Kulturní VARY°
Strategie d.1.2 str. 125

092

Kulturní VARY°
Strategie d.1.3 str. 125

- Na tuto tradici je vhodné navázat a posilovat výtvarnou a uměleckou vrstvu veřejných prostranství:
 - jedním z prvních kroků může být zpracování katalogu již existujících děl – tj. zmapování jejich počtu, stavu, lokace, správce – a využití katalogu nejen pro stanovení optimální údržby, ale i pro marketingové účely
 - v návaznosti na to je možné vytipovat místa pro nová trvalá díla, nebo prostory, kde se mohou střídát dočasné výtvarné projekty.
- Historické prostředí lázeňského centra je na vstup nových objektů citlivé. Trvalá umělecká díla by měla vznikat přímo pro konkrétní místo, prostoro­vě i ideově reagovat na okolní kontext a povyšovat jej. Osazení díla vyžaduje architektonické řešení dotčeného prostranství a je vhodné je spojit s celkovou rekonstrukcí prostoru.

Orientační systém

V lázeňském centru se denně pohybuje řada návštěvníků města. Koncentrují se zde architektonické, historické a přírodní zajímavosti – cíle, které ale nejsou vždy snadno dostupné. Centrum proto заслужuje vytvoření kvalitního, jednotného, přehledného a atraktivního orientačního systému.

- Orientační systém by měl propojovat prvky navigace s informacemi u významných budov, památek apod. Ústředním motivem systému by se mělo stát propojení dolní úrovně lázeňské zóny s terapeutickou krajinou (výcházkové trasy, vyhlídky) a navigace k lázeňským zařízením.
- Orientační systém nesmí nahrazovat přirozenou čitelnost a orientaci veřejných prostranství, pouze ji doplňovat. Rozcestníky a informační tabule je vhodné umísťovat na začátek výletních tras, u cílů a v klíčových uzlových bodech pěší sítě.
- Prvky systému se nesmí podílet na vizuálním smogu! Platí pro ně stejná

093

Lázeňská ul. V lázeňském centru se nachází nadbytek vývěsek, nástěnek a reklamních sloupů, které neslouží pouze informování nebo kultuře, ale především komerčním účelům. Na veřejných prostranstvích by se v památkově hodnotné lokalitě mělo vyskytovat jen minimum reklamních prvků na přesně určených místech.

094

Poštovní most Reklama zavěšená na zábradlí mostu znemožňuje pohled na řeku a vizuálně narušuje charakter lázeňského centra. Plakáty a reklamní cedule by neměly být umísťovány mimo nosiče přímo určené pro tento účel – zejména nepatří na konstrukce sloužící k jinému účelu.

095

Lázně IV., dnes obchodní dům Atrium Polepy oken, venkovní cedule několika formátů, vlaječky a další prvky vytvářejí nevhodné vizuální zahlcení vstupu do jedné z historických lázeňských budov.

Cílový stav

- pravidla jako pro ostatní prvky mobiliáře – především jednotná barevnost a subtilnost. Podstatou informační cedule je obsah, ne její nosič, proto by konstrukce těchto zařízení měly být vždy jednoduché a subtilní.
- Prvky navigačního systému je také možné citlivě sdružovat s dalšími elementy, např. sloupy veřejného osvětlení apod. Současnost navíc nabízí možnosti propojení systému s digitální aplikací, díky čemuž je možné redukovat počet fyzických nosičů v prostoru.

Reklama a označování provozoven

Lázeňské centrum je v exponovaných částech zahlceno vizuálním smogem. Vyskytuje se zde nadbytečný počet reklamních nosičů – reklamních válců, nástěnek, vývěsek apod.

093

- Na veřejných prostranstvích by se mělo vyskytovat jen minimum reklamních prvků, jejichž podoba musí být kultivována a sjednocena. Nutná je proto revize informačních a reklamních prvků, které se vyskytují na městských pozemcích, a to z hlediska jejich vlastnictví a správy, legality, počtu, rozmístění, vzhledu, rozměru a obsahu. Následovat by měla redukce reklamy v centru.
- Prvky reklamy by se neměly umísťovat mimo určené plochy, nepatří na konstrukce určené k jinému účelu – např. zábradlí lávek apod. Na mobiliáři by se měla vyskytovat jen v minimální míře a kultivované formě.
- Reklamní prvky na objektech a veřejných prostranstvích musí být přiměřené, vkusné, respektovat charakter okolního prostředí a architektonické členění stavby, na které jsou umístěny.
- Pro oblast městského a lázeňského centra je vhodné samostatnou metodikou stanovit pravidla pro označování provozoven – zde jsou uvedeny základní, obecně platné principy:
 - Prvky označení provozoven by neměly přebíjet členění fasády, zasahovat do otvorů (oken, vrat a dveří) nebo zdobných prvků. Je vhodné je umísťovat na místa k tomu tradičně uzpůsobená.
 - Nežádoucí jsou zejména: agresivní barevnost, nadměrná velikost nápisů mimo měřítko budovy, polepy celých výloh apod.

Restaurační předzahrádky

Předzahrádky zabydlují a oživují veřejný prostor, současně však ovlivňují jeho celkovou kvalitu a jsou nástrojem podnikání. Cílem je nalézt mezi těmito faktory rovnováhu a hledat win-win řešení, které přináší kvalitu městu i soukromému sektoru.

096

097

Cílový stav

- Je vhodné definovat jasná pravidla pro restaurační předzahrádky s cílem jejich kultivace. Město už toto téma řeší, ale měla by vzniknout samostatná a srozumitelná metodika. Klíčem je nalézt balanc mezi motivačními nástroji a postihy za nedodržování pravidel.
- Podoba předzahrádek by měla být decentní s nábytkem umístěným přímo na podlaze a nezatěžovat veřejné prostranství složitými a hmotově výraznými, robustními konstrukcemi – bariérami.

Zábradlí a ploty

V lázeňském centru se zábradlí tradičně uplatňuje například podél lávek a cest ve svazích.

- Obecně by se tyto zábrany ve veřejném prostoru měly vyskytovat jen v nezbytně nutných případech, kdy neomezují prostupnost města. Neměly by dominovat křiklavostí materiálů, barev ani rozměrem.
- Je třeba pečovat o historicky cenné konstrukce a nahrazovat je či doplňovat novými soudobými, subtilními a nerušivými prvky, vizuálně sjednocenými v rámci ucelené, urbanisticky vymezené oblasti.

Kontejnery a popelnice

Kvalitu města ovlivňují také zdánlivě banální prvky vybavení, jakými jsou odpadové nádoby, proto je třeba se jimi zabývat. Uplatňují se v prostoru objemem a výraznou barevností a mohou svým nevhodným umístěním pokazit i jinak kvalitní veřejný prostor.

- Nadzemní nádoby na tříděný odpad je vhodné nahradit podzemními, nebo alespoň volit tlumenou barevnost a decentní označení. Podlaha kolem kontejnerů by měla materiálově a bez bariér navázat na sousední povrchy.
- Umístění stanovišť kontejnerů by mělo vycházet z celkové kompozice prostoru. Je třeba volit místa snadno dostupná, ale méně exponovaná – kontejnery nesmí bránit v průhledech, významných pohledech k dominantám, ani v pohybu.
- Popelnice na směsný domovní odpad mají být primárně umístovány v rámci budov, tak aby v ulici nepřekážely.

096 **Ul. Karla IV.** Restaurace předzahrádky by se neměly ve veřejném prostoru uplatňovat jako objemné objekty. Zastřešení restauračních předzahrádek musí být subtilní a bez reklam. Pódia, platformy a další robustní konstrukce a nadbytečné objekty jsou zcela nevhodné.

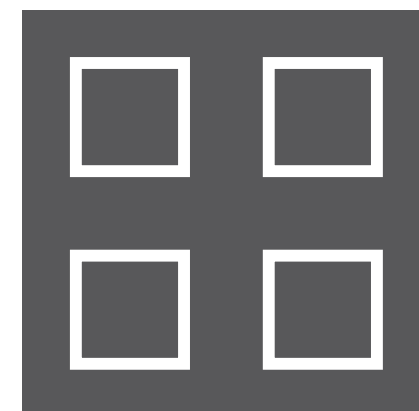

097 **Stará louka** Příklad vhodného řešení restauračních předzahrádek bez podesty, vymezených nábytkem – tomuto řešení jde mj. naproti i způsob zdláždění hladkou dlažbou, na kterou lze stoly a židle snadno umístit. Pozitivní je také přiměřené barevné řešení reklamních stínících prvků. Diskutabilní je však nutnost a způsob ohrazení prostoru předzahrádky.

Na veřejných prostranstvích lázeňského centra by se mělo vyskytovat jen minimum reklamních prvků, jejichž podoba musí být kultivovaná.

Kompaktní
městské centrum –
– bloková struktura

 M 1 : 5 000

VÝŘEZ STRUKTURY KOMPAKTNÍHO MĚSTSKÉHO CENTRA – BLOKOVÉ STRUKTURY
(výchozí stav)

☐ významné budovy, občanská vybavenost

vozovky

pěší prostor, chodníky

soukromé dvory a zahrady, domovní předzahrádky

 veřejná zeleň, parky, lesy

 železnice

— ploty na rozhraní soukromého a veřejného prostoru

Charakter urbanistickej struktúry

V městském centru Karlových Varů převažuje bloková urbanistická struktura – komponovaná zástavba typicky městského rázu, založená na přelomu 19. a 20. století. Plánovaná zástavba s rozpoznatelnou geometrizovanou kompozicí je **tvorena pravidelnými, většinou kompaktními bloky budov**. 19. a 20. století je charakteristické postupným zastavováním napláňovaných parcel jednotlivými stavebníky, díky čemuž jsou **bloky složené z architektonicky rozmanitých jednotek, které ovšem dodržují stanovenou uliční a stavební čáru**.

Bloková struktura ve Varech odpovídá především **oblasti městského centra a částečně přesahuje do oblasti širšího centra** (Tuhnice, Drahovice, Rybáře). **098 099** Charakteristickým rysem centra je, že se ve směru na západ (z centra do Tuhnic) kompaktní bloky postupně rozpádají do řádkové a posléze volné struktury modernistického města (sídlíště Tuhnice).

Klasickou ukázkou blokové městské struktury je zástavba na Čertově ostrově. **100** **Hlavní osu veřejných prostranství představuje pěší zóna T. G. Masaryka** ve stopě bývalé císařské silnice. Dříve tato osa přirozeně pokračovala přes Chebský most ulicí Sokolovskou do Rybářů, dnes je ale na obou stranách mostu přerušena v důsledku událostí 20. století (letecké nálety, stržení bombardovaných bloků, využití uvolněných prostorů pro kapacitní dopravní tahy). Jde mj. o situaci, která má za následek dnešní celkové odtržení centra od zbytku města (zejména městského a lázeňského centra na pravém břehu Ohře od levobřežních lokalit). Pravobřežní areál bývalého dolního nádraží včetně areálu Karlovarských minerálních vod patří k budoucím rozvojovým lokalitám širšího centra Karlových Varů.

Rozsah kompaktního městského centra (výchozí stav) Výřez satelitního snímku zobrazuje blokovou strukturu kompaktního centra. Nejčitelnější je v oblasti Čertova ostrova a v okolí třídy T. G. Masaryka. Pokračuje přes řeku do Rybářů, lemují Sokolovskou ulici. Na levém břehu se rozasádá směrem k Tuhnicím, kde na Rybáře navazuje sídliště.

Charakter veřejných prostranství

Veřejná prostranství kompaktní blokové struktury jsou jasně ohraničená, vymezená fasádami obvykle pětipodlažních domů. Tvoří je ulice, náměstí a parky. V ulicích se vyskytují **stromořadí** a v Karlových Varech místy také **charakteristické předzahrádky využívané jako okrasná zahrádka nebo součást veřejného prostranství v návaznosti na provoz v přilehlém parteru** (např. ul. Bělehradská, Dr. Engla a další). **Náměstí** jsou tvořena převážně vynecháním bloku, jejich význam je zpravidla umocněn parkovou úpravou (nám. Dr. Horákové), lokální kulturní nebo sakrální dominantou (nám. 17. listopadu), případně dominantou objektu veřejné vybavenosti (nedokončené náměstí u tržnice). Dalším (potenciálním) náměstím je nám. Republiky v předpolí Chebského mostu.

Výchozí stav

Převážně obytné domy středního měřítka vytvářejí soukromé či polo-veřejné **vnitrobloky s rozmanitým stavebním i nestavebním využitím**. V přízemí se zpravidla nachází **aktivní parter s běžnými obchody, restauracemi a dalšími provozy** – i to je důvodem, proč se zde koncentruje každodenní městský život.

Problémy a nedostatky veřejných prostranství městského centra

V oblasti městského centra je dnes chodec nezřídka konfrontován s řadou fyzických překážek, ať už strukturálních v podobě nutnosti překročit křižující dopravní tahy, nebo v detailu: **101 102**

- přebujelé keře, kontejnery nebo zaparkovaná auta bránící v rozhledu při přecházení
- chybějící přechody pro chodce, dlouhé vzdálenosti mezi nimi nebo dlouhé čekací intervaly na světelně řízených křižovatkách
- nadbytečná zábradlí, podchody

Doprava obecně dominuje, veřejná prostranství nejsou všude vstřícná k pěším. Rozsáhlý kruhový objezd např. leží přímo v těžišti města při vstupu do centra, široké vozovky a velké poloměry otáčení v křižovatkách usekávají z pěšího prostoru. V podstatě se setkáváme se dvěma extrémy: na jedné straně je pěší zóna bez povoleného vjezdu automobilů (ul. T. G. Masaryka, Zeyerova, nábreží Jana Palacha) s problematickým režimem zásobování, kdy je i pěší zóna často zaplněna auty, a na straně druhé jsou ostatní dopravou či dopravou v klidu zatížené komunikace (ul. Západní, Sokolovská, Moskevská aj.). Je nutné říct, že podstatná část těchto problémů je však **řešitelná pouze v celoměstských souvislostech a urbanistickými nástroji**.

098

Ul. T. G. Masaryka Hlavní třída městského centra se svažuje do údolí Teplé a spojuje oblast s lázeňskou zónou. Jde o velkorysou, živou ulici s množstvím obchodů, restaurací a dalších provozoven v parteru. Významu a reprezentativnímu charakteru odpovídá nejen režim pěší zóny, ale i velkoformátová kamenná dlažba.

099

Sokolovská ul., Rybáře Hlavní urbanistická osa čtvrti Rybáře v minulosti plynule navazovala na Chebský most a strukturu ulic městského centra na protějším břehu Ohře. Její nedávná rekonstrukce přinesla určité kvality, některé neduhy však zafixovala a objevily se také nové problémové momenty, jako např. poněkud chaotické vymezení parkovacích zálivů.

100

Nábř. Jana Palacha, Čertův ostrov Oblast je typickou ukázkou blokové struktury z přelomu 19. a 20. století s pravidelnými ulicemi. Součástí zástavby je také nábreží, které má potenciál stát se prodloužením lázeňského korza k soutoku řek. Kvalitu materiálů a vzrostlých stromů ruší fakt, že podél vody v tomto úseku dnes nevede pěší chodník.

101

Nám. Republiky (předpolí Chebského mostu) Centrum v území podél Ohře protíná čtyřproudý dopravní tah Západní – Horova. Kvůli tomu došlo k přetnutí přirozené vazby centra na Chebský most a Rybáře. Předpolí mostu má čistě dopravní charakter, zcela chybí povrchové pěší přechody, chodci musí do podchodu. Ulice směrem z centra jsou nevhodně zaslepeny provizorní zelení.

102

Ul. Sokolovská, Rybáře Původní podoba předprostoru Chebského mostu, před fatální destrukcí území během náletů za 2. sv. války, v němž nepřevažuje dopravní funkce, může být do jisté míry také inspirací pro budoucnost. Je zde také vidět, že čtvrť Rybáře původně začínala již na nábreží a ulice Sokolovská navazovala přímo na most.

103

Ul. Vester Voldgade, Kodaň (DK) Způsob nového uspořádání ulice respektuje hierarchii uživatelů v tomto pořadí: 1. chodec, 2. cyklista, 3. osobní automobil. Prostor před školou je vybaven lavičkami, které umožňují sedět u stolu. Design dláždění ulice je přátelský k dětem – kruhové obrazce vybízejí ke hře. Autor: COBE (2012).

Cílový stav

Obecné principy práce s celkem veřejných prostranství

Kategorizace veřejných prostranství

V založené blokové struktuře lze poměrně snadno vysledovat určitou **hierarchii veřejných prostranství** a opakující se typy ulic dle významu. Ten je urbanisticky reflektován zejména šířkou ulice. Zpravidla platí, že **čím širší ulice, tím jde o významově důležitější spojnice, která definuje kostru veřejných prostranství** souvisejícího území. Do způsobu zařazení ulice vstupují také faktory dopravního zatížení a využití parteru.

- Je vhodné vypracovat analýzu struktury uličních prostranství městského centra a určit základní typy ulic, které se zde vyskytují. Od této typologie je potom možné odvíjet nejen stanovení dopravního režimu ulice, ale také charakteristického uspořádání a vybavení ulice, např. stanovení toho, od jaké šířky má být v ulici stromořadí, jaká je optimální šířka chodníku apod.
- Jasná kategorizace ulic zlepšuje čitelnost struktury veřejných prostranství, a určuje tak i jasný způsob, jak na ni dobře navázat v případě urbanistických dostaveb větších celků městského centra (např. transformační území dolního nádraží) – tzn. navázat stejnými šířkami ulic apod.

Vyvažování potřeb jednotlivých uživatelů v uspořádání uličních prostranství

Přátelské VARY^o
Strategie c.2.1 str. 118

Ulice je základním elementem struktury veřejných prostranství, kde se odehrává podstatná část městského – obchodního a společenského – života. Nelze ji proto redukovat jen na dopravní koridor, přestože je dopravní funkce důležitá. Pokud ji takto budeme vnímat, ztrácíme tím samotnou definici ulice jako prostoru pro různé aktivity. Uliční prostranství je třeba řešit jako celek s vyváženým vztahem mezi jeho jednotlivými částmi a uživateli. **103**

- Uspořádání ulice by mělo vycházet z preference šetrnějších módů dopravy (tj. chůze, kolo, veřejná doprava). Je třeba především myslet na člověka – kvalitu jeho pohybu a pobývání – a primárně na ty nejzranitelnější z nás (děti, seniory, handicapované). **Přátelské VARY^o Strategie c.2.2 str. 119**
- Ulice má dva základní (do jisté míry) neměnné parametry: šířka ulice vymezená uliční čarou (zástavbou) a míra dopravního zatížení. Ostatní požadavky všech uživatelů – zejména nároků motorové dopravy – je nutné v rámci daných parametrů vyvážit tak, aby výsledné uspořádání profilu

Cílový stav

ulice maximálně plnilo roli kvalitního veřejného prostranství. 105 106 107

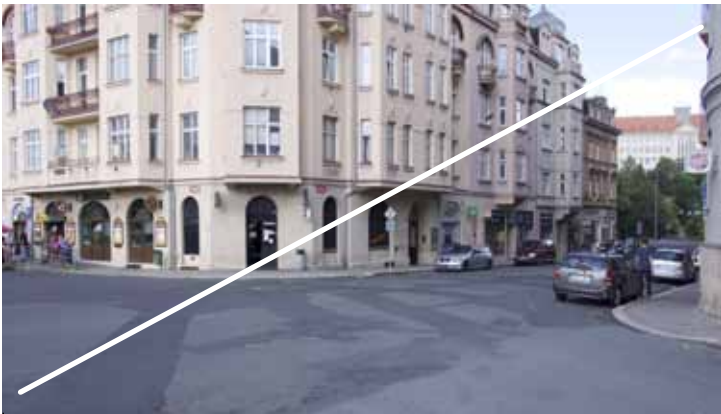
- Uspořádání musí odpovídat významu ulice a vycházet z celkové kompozice prostoru, která zohledňuje funkční potřeby a jejímž cílem je pobytová kvalita místa. Základní principy uspořádání shrnuty také viz » kap. B.2.5, str. 158 Shrnutí obecných principů tvorby kvalitních ulic ve městě. 104

104

Viedeň (AT) Příklad běžného řešení rezidenční ulice v blokové zástavbě. Vjezd přes dlážděnou plochu v úrovni chodníku řidiči naznačuje, že vjíždí do zklidněného prostoru. V rámci křižovatky je prostor i pro lavičku. Parkuje se v materiálově a stavebně oddělených zálivech zakončených kultivovanou vegetací.

105

Křižovatka Varšavská x Jugoslávská V tomto místě je obrovský nepoměr mezi malou šířkou chodníků a rozsáhlým dopravním prostorem vozovky. Chybí přechody. Laciná zámková dlažba chodníků a záplatovaný asfalt vozovky navíc neodpovídají tomu, že se nacházíme v samém středu města.

106

Pražba 6 – Dejvice, ul. Dr. Zikmunda Wintra Příklad kvalitního stavebního uspořádání vedlejší ulice blokové struktury. Vozovka v křižovatce je zvýšena do úrovně chodníku. Nároží je vysunuto a proti nelegálnímu stání ochráněno subtilními sloupky. Parkovací pásy jsou stavebně vymezeny. Průjezd vozidel je jednosměrný, ale cyklista může projet oběma směry – řešení, které podporuje cyklistický pohyb městem.

107

Pražba 6 – Dejvice, ul. Dr. Charlese de Gaulla Kvalitní a městotvorné řešení křižovatky vedlejších ulic v primárně rezidenční části blokové struktury. Prostor křižovatky je proveden v dlažbě a vyvýšen do úrovně chodníku, řidič při nájezdu přirozeně zpomalí. V rámci rozšířeného nároží vznikl i prostor pro lavičku pod stromem.

108

Ul. Foersterova, Čertův ostrov Poměrně kvalitní řešení profilu ulice. Dlážděné parkovací pásy jasně vymezují prostor pro stání automobilů a psychologicky připojují tuto část vozovky k chodníku. Odlehčení ulice by pomohlo prostrádaní parkování v pravidelných intervalech se stromy.

109

Ul. Jugoslávská Šikmá parkovací stání sice umožňují parkování většího množství aut, ale pěším znesnadňují přecházení ulice. Vozidla navíc zasahují do úzkého chodníku. Nízká kvalita ulice ostře kontrastuje s velkorysostí pěší zóny, do které Jugoslávská ústí.

Cílový stav

Potenciál náměstí městského centra

Urbanisticky i z hlediska městského života chybí Karlovým Varům centrální veřejný prostor. Náměstí 17. listopadu v Rybářích, náměstí Dr. Milady Horákové na rozhraní městského centra a Tuhnic a prostranství v okolí Městské tržnice mají potenciál stát se centry přilehlé lokality. Tomu však ani v jednom případě neodpovídá současná podoba prostoru. 112 114 115

- Všechna tři náměstí zasluhují komplexní řešení, jehož je možné dosáhnout zpracováním koncepční či architektonické studie a investováním do celkové revitalizace prostoru. V rámci přípravy zadání projektu je vhodné s pomocí místních aktérů a veřejnosti definovat, co na náměstí již dnes funguje, a co zde naopak chybí.
- Tato náměstí mohou nabízet více než dnes. Měla by poskytovat příležitosti pobytu a oddechu v příjemném prostředí, v zeleni, ale současně být natolik flexibilní, aby umožnila např. konání trhů a dalších společenských aktivit. Jsou také vhodným prostorem pro citlivé zakomponování sportovišť nebo dětských herních prvků. 113 116
- Všechna tři náměstí jsou zároveň předprostorem důležitých institucí, které zde sídlí (např. keramická škola, kostel, magistrát, tržnice a další) a které je vhodné více zapojit do prostoru náměstí.

Propojené VARY°
Strategie a.3.3 str. 95

Propojené VARY°
Strategie a.3.1 str. 92

Potenciál vnitrobloků

Vnitrobloky jsou pro život města důležité, protože umožňují doplnění městského života rozmanitými funkcemi – od společného oddychového prostoru pro obyvatele přilehlých domů přes kavárny, kulturu po dílny a sídla firem.

Prosperující VARY°
Strategie e.1.1 str. 134

- Je vhodné pokračovat v iniciativě kultivace karlovarských vnitrobloků ve spolupráci se spolkem Bieno a navázat na zkušenosti s obnovou vnitrobloku „Elitka“. 111
- Do přípravy plánu rekultivace vnitrobloku by měli být zapojeni zejména místní obyvatelé, živnostníci a majitelé souvisejících nemovitostí.

Prosperující VARY°
Strategie e.2.1 str. 136

Prosperující VARY°
Strategie e.2.2 str. 137

Využití a podoba domovních předzahrádek

Podoba charakteristických předzahrádek karlovarských činžovních domů se významně podílí na atmosféře ulice. Jsou příležitostí, jak zlepšit její celkovou kvalitu. Přestože je většina předzahrádek v soukromém vlastnictví majitelů přilehlých nemovitostí, měly by být respektovány tyto základní principy, jak je využívat:

Cílový stav

- Předzahrádky by měly mít kultivovanou podobu bez nadbytečných objektů (např. výrazné reklamní cedule), které zanášejí ulici vizuálním smogem. Nádoby na odpad by měly být v rámci předzahrádky umístěny tak, aby nerušily (např. v přístřešku).
- Restaurační předzahrádky zde umístěné by měly mít decentní zastínění a subtilní oplocení bez křiklavých barev a reklamních prvků. 121
- Předzahrádky není vhodné využívat pouze pro parkování osobních vozidel. 120
- Oplocení předzahrádek je možné, ale ideálně by mělo mít jednotný charakter (průhlednost, výška, barevnost, materiál apod.) v celé délce ulice nebo ucelené oblasti.
- Domovní předzahrádky mohou do ulice vnést další vegetaci nad rámec uličního stromořadí – podobně jako na sídlištích, je možné ze strany města stanovit podpůrné nástroje, které mohou majitele motivovat k důkladnější péči o tyto prostory.

110

Praha 6 – Dejvice, ul. Dr. Zikmunda Wintra Kvalitní příklad řešení parkovacích stání. Zálivky jsou vymezeny stavebně, vozidla mají jasně definovaný prostor materiálem a obrubníkem a jsou prostřídány se stromy v pásu stromořadí. Dlažba parkovacích míst pocitově rozšiřuje obytný pěší prostor.

111

Vnitroblok „Elitka“ (areál Elite), Rybáře Sousedské plánovací setkání za účasti spolku Bieno, místního spolku Vzbudme Vary, zástupců magistrátu a KAM KV. Vnitroblok byl vybrán pro revitalizaci v rámci projektu Hledá se dvorek, podpořeného mj. Nadací české architektury. Cílem projektu je „zviditelnit potenciál míst, která leží na prahu veřejného prostoru – mezi intimní sférou domova a prostorem typu náměstí či park“.

112

Nám. Dr. M. Horákové Náměstí na rozhraní dvou území má dnes podobu, která vznikla z úprav v 90. letech. Parková úprava je principiálně správná, ale celkové prostředí působí zanedbaně a nabízí limitované příležitosti využití prostoru. Do budoucna má potenciál plnit roli lokálního pobytového náměstí a jednoho z důležitých karlovarských center.

Cílový stav

Materiály podlahy veřejných prostranství

Povrchy zpevněných komunikací výrazným způsobem ovlivňují pohledové, pobytové i environmentální vlastnosti daného prostranství. Zaslouhují vlastní metodiku, která by určila vhodné materiály povrchů pro konkrétní praktické použití – pro tyto účely může dobře sloužit tzv. Design manuál. Více k obsahu dokumentu viz » [kap. D.1.3, str. 277 Design manuál pro Karlovy Vary \(katalog standardního mobiliáře a vybavení města\)](#).

- Veřejná prostranství by měla mít jednotný charakter povrchů v ucelených, urbanisticky vymezených celcích. V rámci daného veřejného prostranství by pak všechny použité materiály a povrchy měly být barevně sladěny a společně tvořit jednotný a kompozičně vyvážený celek.
- Konkrétní typ dlažby a způsob jejího kladení by měl reflektovat významovou hierarchii místa a typologii veřejného prostranství – v podobných situacích je vhodné volit podobné materiály a jejich uspořádání. Je také třeba zvolit správný typ materiálu dle charakteru místa ve škále od městského k přírodnímu.
- Zejména na významných městských prostranstvích je důležité používat specifické materiály vyšší kvality. Doporučujeme vycházet z původních místních vzorů a místně specifických materiálů. Klíčová je řemeslná kvalita pokládky a řešení detailů.
- Nevhodné jsou laciné betonové (zámkové) dlažby, které rychle degradují, a rozsáhlé vyasfaltované plochy, které nepropouští vodu a evokují nežádoucí dopravní charakter. Tyto materiály je třeba postupně nahrazovat kvalitní propustnou kamennou dlažbou (kladenou do pískového nebo šterkového lože, nikoli do betonu), která je z environmentálního hlediska udržitelnější (pomáhá se zasakováním dešťové vody) a zároveň koresponduje s charakterem prostředí.

113

Praha 3 – Žižkov, Komenského nám. Lokální náměstíčko, které bylo donedávna pustým parkovištěm, vytváří vnitřní obytnou krajinu, která v sobě zahrnuje místa pro klidný odpočinek, flexibilní plochy pro setkávání, ale také interaktivní prvky vábící ke hře. Vytváří také důstojný a využitelný předprostor základní škole. Autor: MCA atelier (2018).

114

Nám. 17. listopadu, Rybáře Náměstí je v současné době bez života, přitom má potenciál stát se lokálním centrem přilehlé oblasti. Parkové plochy mohou lépe sloužit pobytovému využití. Robustní design mobiliáře a charakter dlažeb neodpovídá významu prostranství. Výzvou je do prostoru více zapojit školní areál keramické školy.

115

Okolí Městské tržnice Prostor je zanedbaný a zatížený objektivým znečištěním. Celek je jakýmsi zbytkovým prostorem přestupního uzlu městských autobusů. Potenciál okolí tržnice je vytvořit v budoucnu ústřední reprezentativní a pobytový prostor městského centra. Všechny úpravy místa by měly být podřízeny tomuto cíli.

Principy kvality detailu

Uliční stromořadí

V ulicích blokové struktury městského centra se stromořadí objevují tradičně, a to už od jeho založení.

- V ulicích, kde stromořadí chybí, je vhodné uvažovat o jeho doplnění – především pro stromy připravit dostatečný prostor pod zemí v rámci celkové rekonstrukce ulice nebo dílčí opravy inženýrských sítí.
- Stromořadí by měla mít pravidelný rozpon; vhodné je pás stromořadí využít také pro další funkce – umístění mobiliáře, technických prvků nebo střídání stromů s parkováním. 110 117
- Stromy by měly mít vždy přednost před dřevinami v květináčích – lépe prosperují a rostou, jsou trvalejší a přinášejí veřejným prostranstvím více kvality.
- Při realizaci stromořadí je třeba brát v potaz také kompozici veřejného prostranství – např. umísťovat stromy s ohledem na průhledy k významným budovám, exponovaným fasádám nárožních domů apod. Cílová velikost stromů musí poměrově odpovídat měřítku prostoru – k velkorysým prostranstvím nepatří drobné, řídké stromy.

Zdravé VARY°
Strategie b.3.3 str. 109

Mobiliář

Lavičky, odpadkové koše, stojany pro odkládání kol a další objekty vytvářejí zázemí pro plnohodnotné užívání veřejných prostranství, podobně jako nábytek a ostatní vybavení umožňují pohodlné obývání našich domovů. Jednotlivé prvky mobiliáře by měly posilovat kvalitu prostranství. Neměly by se podílet na objektivém znečištění, nebo dokonce vytvářet bariéry.

- Množství, umístění a uspořádání všech prvků mobiliáře a dalšího vybavení by mělo vždy být součástí celkové kompozice daného prostranství, reflektovat jeho význam a vycházet z převažující funkce a způsobu využití místa.

Cílový stav

- Osvědčené je umístění prvků městského mobiliáře, technické a dopravní infrastruktury v ulici do jedné linie (např. linie stromořadí). **117**
- Vizuálnímu zklidnění celkového působení prostoru napomáhá zejména materiálová a barevná jednotnost všech utilitárních (kovových) částí mobiliáře – odpadkové koše, nosné konstrukce laviček, zahrazovací sloupky, stožáry osvětlení, zábradlí apod. Mělo by jít o neutrální barvu, která tyto prvky pohledově spíše potlačuje.
- Také téma mobiliáře může být součástí tzv. Design manuálu vytvořeného ve spolupráci s památkáři, dalšími příslušnými odbory a aktéry. Jde o dokument, který by se stal konkrétním vodítkem pro projektanty dílčích úprav v území v tom, jaké povrchy a prvky zde používat. Více k jeho obsahu viz » kap. D.1.3, str. 277 Design manuál pro Karlovy Vary (katalog standardního mobiliáře a vybavení města).

Stojany na kola

Možnost snadno a bezpečně zaparkovat jízdní kolo ve veřejném prostoru je jedním z předpokladů, že jej lidé využijí k osobní dopravě po městě. **117**

- Ve Varech je třeba zvýšit počet stojanů na kola, zejména v blízkosti důležitých bodů zájmu (např. veřejných a kulturních institucí, objektů občanské vybavenosti apod.). Důležité je volit takový typ stojanu, k němuž lze snadno a bezpečně kolo uzamknout.

Kontejnery a popelnice

Kvalitu veřejných prostranství ovlivňují také zdánlivě banální prvky vybavení města, jakými jsou nádoby na tříděný odpad a další kontejnery. Uplatňují se v prostoru svým objemem a výraznou barevností a mohou svou přítomností a nevhodnou podobou narušit i jinak kvalitní prostor.

- Zejména na významných prostranstvích je vhodné nahradit objemné nadzemní nádoby podzemními kontejnery, které se vizuálně tolik neuplatňují, nebo alespoň volit tlumenou barevnost nadzemních nádob a pouze decentní barevné označení. Povrch v ploše okolo nadzemní části podzemních kontejnerů by měl barevně, materiálově a bez bariér navázat na okolní povrchy. **119**
- Umístění stanovišť kontejnerů by mělo vycházet z celkové kompozice prostoru. Je lepší volit místa dobře a bezbariérově dostupná, ale méně exponovaná – kontejnery by neměly být v prostoru nejvýraznějším prvkem; nesmí bránit v průhledech, významných pohledech k dominantám ani v pohybu. **118**

116

Náměstí Israels Plads, Kodaň (DK) Prostranství z jedné strany navazuje na městskou tržnici a z druhé na městský park. Autoři se nebáli do náměstí vložit také zázemí pro sportovní aktivity, aniž by tím narušili jeho reprezentativní charakter a vysokou architektonickou úroveň. Vznikl tak oblíbený multifunkční prostor, který v sobě spojuje charakter parku i tržního náměstí. Autor: COBE (2014).

117

Vídeň (AT) Příklad řešení mobiliáře v obytné ulici. Stojany na kola a lavičky jsou prostrídány se stromy v prostoru pobytového rozšíření ulice. Pozitivním příkladem je i způsob řešení jednoduchého posezení bez složitých konstrukcí před kavárnou.

118

Předprostor Městské tržnice Největší zanedbanost vykazují veřejná prostranství právě tam, kde se vytváří jasná urbanistická struktura a účel využití prostoru. Lacině působící dlažba, kontejnery na chodníku a za nimi vyšlapaná cesta v trávě, nefunkční prvky mobiliáře, reklama – vizuální chaos, který neodpovídá významu místa.

119

Příbram Příklad jednoduchých, barevně nerušivých kontejnerů, vhodných pro umístění do městského centra. Pozitivní je také řešení podlahy okolo nádob, kdy je zakrytí podzemní části provedeno v dlažbě navazující na okolní povrchy.

Cílový stav

- Popelnice na směsný domovní odpad mají být primárně umísťovány v rámci budov nebo kultivovaných přístřešků, tak aby v ulici nepřekážely.

Veřejné osvětlení

Prvky osvětlení ve večerních hodinách přinášejí do ulic potřebné světlo, ale současně jsou zde v jakoukoli denní dobu fyzicky přítomné ve formě sloupů apod. Důležité je proto snažit se o minimalizaci objektového zatížení prostoru a bariér.

- Doporučujeme ctít princip sdružování prvků. Svítidla mohou sdílet nosnou konstrukci (sloupy) např. s dalšími objekty technické infrastruktury, mohou být umístěna na fasádách apod.
- V ulicích kompaktního městského, ale i historického lázeňského centra, kde je dnes veřejné osvětlení řešeno tzv. převěsy na fasádách, je vhodné v této dobré praxi pokračovat. Absence stožárů šetří místo v uličním prostoru, proto je vhodné o tomto řešení uvažovat také v dalších ulicích.

Dopravní značení

Také zdánlivé detaily, jako jsou dopravní značky, se podílejí na celkové kvalitě prostoru. V místech, kde je značek moc, má prostor výrazně dopravní charakter. Přílišné množství značek a cedulí – podobně jako u reklamy – snižuje soustředěnost a schopnost řidiče informace pojmout.

- Přehledné uspořádání a stavební řešení veřejných prostranství by mělo mít vždy přednost před dodatečnou organizací prostoru pomocí složitého systému vodorovného a svislého značení.
- Prvky dopravního značení nesmí v prostoru dominovat. V centru města je vhodné používat zmenšený formát značek a sdružovat prvky (např. umísťovat více značek na jeden sloupek), a tím minimalizovat množství vertikálních konstrukcí v prostoru. V neposlední řadě také umísťovat značky tak, aby sloupky zbytečně nebránily v chůzi po chodníku apod.

Skříně technické infrastruktury

Objemově výraznými prvky jsou také různá technická zařízení, s kterými se setkáváme např. v blízkosti křižovatek.

- Skříně technické a dopravní infrastruktury je vhodné primárně umísťovat do přilehlých budov. Pro minimalizaci počtu bariér veřejného prostoru by samostatně stojící skříně měly být sdružovány do společných objektů, které budou v prostoru co nejméně nápadné.

Cílový stav

Ploty a zábradlí

Zábradlí i oplocení na rozhraní veřejných a soukromých prostorů jsou lineárními prvky veřejného prostoru, které také ovlivňují jeho celkovou kvalitu.

- Zábradlí by se v městském centru mělo vyskytovat jen minimálně, pouze v nezbytně nutných případech, a to tak, že neomezuje prostupnost města. Nemělo by vizuálně dominovat materiálem, křiklavou barevností ani rozměrem.
- Vždy je vhodné předcházet nutnosti realizace dopravně bezpečnostního zábradlí kvalitní organizací prostoru. Silniční svodidla by se ve městě neměla používat vůbec.
- V rámci ucelených, urbanisticky vymezených oblastí by měla platit základní pravidla, která by sjednocovala podobu oplocení – zejména výšky a charakteru plotů (průhlednost, popř. materiálová skladba, barevnost).

Restaurační předzahrádky

Zabydlují a oživují veřejný prostor, současně však ovlivňují jeho kvalitu a jsou nástrojem podnikání. Cílem je nalézt mezi těmito faktory rovnováhu a hledat win-win řešení, které přináší výhody oběma stranám – městu i soukromému sektoru. Do budoucna je proto třeba mít pravidla, která by kultivovala podobu restauračních předzahrádek. **Podoba parteru se významně podílí na celkové atmosféře** ulice a ovlivňuje to, jak se v ulici cítíme, i to, jak ji používáme.

Prosperující VARY°
Strategie e.1.2 str. 135

- Restaurace by měly být primárně umístovány bez podest – tvořeny sestavou volně stojícího nábytku přímo na ploše veřejného prostranství. 117
- Všechny restaurace by měly být realizovány bez nadbytečných objektů, reklamních prvků a robustních konstrukcí. Zcela nevhodné je řešení jako uzavřený stavební objekt, byť deklarovaný jako dočasný. 121

Reklama a označování provozoven

Reklama do veřejného prostoru patří, neměla by v něm však dominovat. Označení provozovny je tradiční součástí městského parteru. Jde zejména o vývěsní štíty s názvem podniku, ale patří sem veškeré další informační prvky (tj. výlohy, tzv. „áčkové“ cedule před obchody, restauracemi apod.), které mají za cíl oslovit kolemjdoucí.

120

Ul. Dr. Engla Příklad nepříliš vhodného řešení domovní předzahrádky, která je celá zpevněna a využita jako soukromé parkoviště. To sice částečně kapacitně ulevuje parkovacím stáním v ulici, ale vyjíždění aut přes chodník ohrožuje chodce. Kontejner v prostoru nahodile „plave“. Předzahrádka bez vegetace ulici příliš nepřínáší.

121

Ul. Dr. Davida Bechera Příklad méně vhodného řešení restaurační předzahrádky v samostatném uzavřeném objektu, který vytváří bariéru pěšího pohybu v blízkosti přechodu pro chodce.

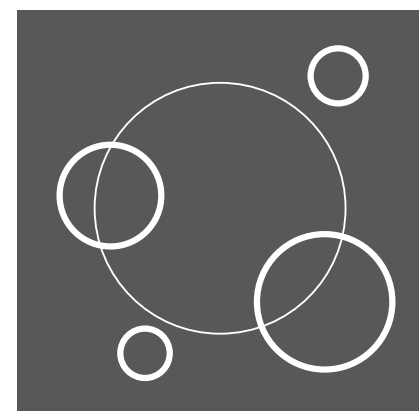
Cílový stav

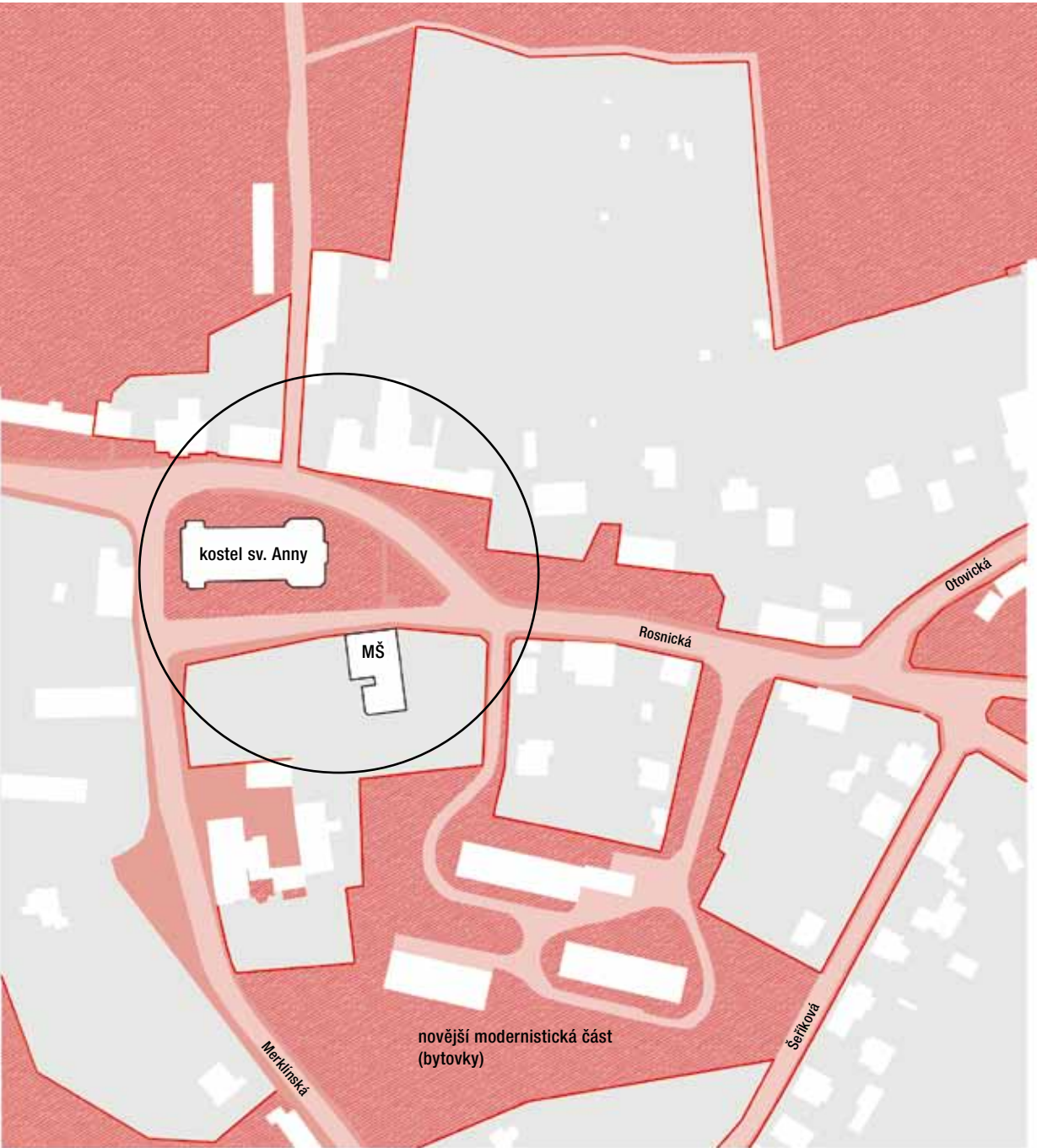
- Na veřejných prostranstvích by se mělo vyskytovat jen minimum reklamních prvků, jejichž podoba musí být kultivována a sjednocena. Nutná je proto revize informačních a reklamních prvků ve správě města a také těch, které se vyskytují na městských pozemcích – tj. revize z hlediska jejich vlastnictví a správy, počtu, rozmístění, vzhledu, rozměru a obsahu. 118
- Prvky reklamy by se neměly umísťovat mimo určené plochy, nepatří zejména na konstrukce určené k jinému účelu. Na mobiliáři by se měla reklama vyskytovat jen v minimální míře a kultivované formě.
- Pro oblast městského a lázeňského centra je vhodné samostatnou metodikou stanovit pravidla pro označování provozoven – zde jsou uvedeny pouze základní principy, které jsou obecně platné:
 - Prvky označení provozoven by neměly přebíjet členění fasády, zasahovat do otvorů (oken, vrat a dveří) nebo zdobných prvků, a narušovat tak architektonickou kompozici budovy. Označení provozovny je vhodné umísťovat na místa k tomu tradičně uzpůsobená.
 - Nežádoucí jsou zejména: agresivní barevnost, nadměrná velikost nápisů mimo měřítko budovy, polepy celých výloh.

Mobiliář vytváří zázemí pro užívání veřejných prostranství, podobně jako nábytek umožňuje pohodlné obývání našich domovů.

Neměl by vytvářet objektové znečištění, nebo dokonce bariéry.

Původní
venkovská jádra

M 1 : 5 000

PŘÍKLAD STRUKTURY PŮVODNÍHO VENKOVSKÉHO JÁDRA (výchozí stav)
Sedlec

	významné budovy, občanská vybavenost		vozovky
	pěší prostor, chodníky, cesty		pěší prostor, chodníky
	plochy zeleně, krajina		ploty na rozhraní soukromého a veřejného prostoru

Výchozí stav

Charakter urbanistické struktury

Je důležité si uvědomit, že **podstatnou část Karlových Varů tvoří urbanisticky samostatné lokality převážně venkovského charakteru**. Většina se rozvinula z původních vesnických sídel, osad a statků, které mj. těžily z blízkosti lázeňského města a bohatství zdejší krajiny. Orientovaly se vedle zemědělství např. na těžbu uhlí, kaolinu nebo výrobu porcelánu. Odjakživa tak tvořily pomyslné provozní a rekreační zázemí lázeňského města. ¹²²

Původní historické jádro lze nalézt také ve Staré Roli. Dokonce i Rybáře, Drahovice a Tuhnice, které dnes tvoří širší centrum Varů, bývaly dříve samostatnými vesničkami. V současnosti jde ale především o tyto lokality:

- Tašovice ¹²⁶
- Doubí
- Počerny ¹²⁷ ¹³²
- Dvory
- Sedlec ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵
- Bohatice ¹²⁸
- Rosnice
- Čankov
- Olšová Vrata
- Hůrky
- Cihelny

Historické jádro vesnice obecně zahrnuje nejstarší část sídla, soubor objektů tvořících náves (nebo menší náměstí, příp. soubor uliček a náves či náměstí) s parcelací a stavebním fondem založeným před koncem 19. století. Součástí hodnoty nejsou jen objekty, ale také veřejná prostranství, historická parcelace včetně zahrad, sadů a vnějšího ohraničení obce záhumenní cestou. Existuje řada typologických kategorií vesnic dle historického vývoje, způsobu založení a vlastností samotné návsi. Ve Varech jde ve většině případů o postupně rostlou, nepravidelnou strukturu zemědělských usedlostí a domků s nepřesně vymežitelnou návší, která se rozvíjela ve vazbě na historické cesty. **Nejstarší části postupně vrostly do městských struktur nebo se prolínají s novější zástavbou, která vychází z principů zahradního a místy i modernistického města (panelové bytovky).**

Pro venkovskou strukturu je typické menší měřítko zástavby, převážující individuální objekty k bydlení se zahradami. K zástavbě na venkově patří tradičně i hospodářství s chovem drobného domácího zvířectva a pěstováním ovoce a zeleniny. Pro tyto činnosti využívají obyvatelé, zejména ve starších částech, stavby a plochy navazující na rodinné domy a statky – chlévy, stodoly, kůlny, dále plochy zahrad, sadů a záhumenků. Specifickým rysem venkovských lokalit je také bezprostřední návaznost na okolní krajinu.

122

Císařské otisky stabilního katastru (1824–43) Historické mapy ukazují původní podobu drobných sídel, která jsou dnes administrativně součástí města Karlovy Vary. Pomocí těchto pramenů lze dohledat nejstarší části jednotlivých struktur (shora: Sedlec, Stará Role, Rosnice).

Výchozí stav

Charakter veřejných prostranství

Venkovskou strukturu charakterizuje lidské měřítko. Vnitřní prostředí je jakousi vnitřní krajinou, čemuž odpovídá také měkký charakter veřejných prostranství a určitá organičnost jejich detailu.

Ústřední veřejná prostranství – návsi, křižovatky, předprostory

Návsi jsou nejstarším a nejvýznamnějším prostorem, hierarchicky výše postaveným těžištěm ve struktuře veřejných prostranství venkovského jádra. Bývají **přírozeným centrem lokálního života, prostorem pro kulturní a společenské akce** – lidové zábavy, sezónní slavnosti, ale i běžné činnosti a setkávání všech obyvatel. Mnohdy se zde nacházejí stavby veřejného charakteru – kostely či kaple (např. kostel sv. Anny v Sedlci, kaplička v centru Tašovic), které prostoru dodávají symbolický obsah, obecní úřady, školy, hospody, požární zbrojnice nebo protipožární nádrže či rybníky (náves místní části Počerny). Z hlediska využití zahrnují návsi také další drobná místa interakce: herní plochy, památníky obětem válek, vývěsní informační tabule, zastávky hromadné dopravy apod.

Někdy je původní náves již zaniklá a nelze ji ve struktuře vystopovat, přesto se dá hovořit o dalších prostranstvích, která tvoří současné (pomyslné) centrum, a mohou tak převzít její roli. Někdy se jedná o křížení významných ulic, jindy o předprostor úřadu nebo samoobsluhy. Ohnisko může mít také lineární charakter a je jím hlavní ulice jako ústřední osa rozvoje zástavby.

Zeleň

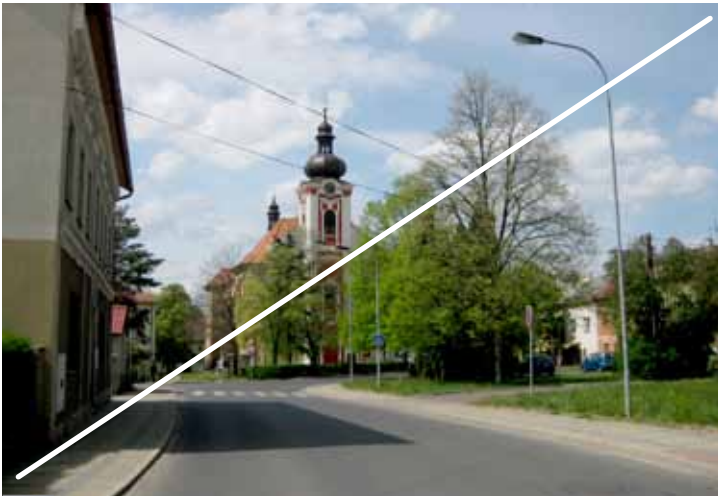
Hrušeň v předzahrádce, lípy u kostela, vrby kolem potoka, ovocné stromy v zahradách. Klasickým obrazem vsi je kompaktní silueta sídla s dominantou kostela a hřebeny střech prolínajícími se s korunami stromů. Význam vysoké zeleně ve venkovských lokalitách je z urbanistického hlediska především strukturální. Aleje, stromořadí, solitéry, skupiny stromů, větrolamy nebo břehové doprovody vodních toků a rybníků tvoří hmotový protipól zástavbě. Ukotvují lokalitu v dálkových pohledech, zvýrazňují její centrum a provazují vnitřní prostředí s okolní krajinou. **123**

Vzrostlé velké stromy jsou ve venkovských strukturách často **nositeli symbolického významu**: tvoří aleje ke hřbitovům či k poutním kaplím, zvýrazňují křížky, boží muka a další drobné sakrální stavby, nebo označují rozcestí, místa veřejných setkání a významná místa v obci i v krajině. Zelené plochy s vysokými dřevinami podtrhují význam centrálních prostorů v urbanistické struktuře. Neméně významná bývala také **zelenť ovocných stromů v zahradách** obklopujících obytnou zástavbu. Charakteristické

123

Sedlec (hist. foto) Klasická kompaktní silueta sídla s dominantou kostela a hřebeny střech prolínajícími se s korunami stromů. Zeleň tvoří hmotový protipól zástavbě a ukotvuje lokalitu v dálkových pohledech. Vzrostlé stromy zvýrazňují její centrum a provazují vnitřní prostředí s okolní krajinou.

124

Sedlec (dřive a nyní) Charakteristický obraz návsi s kostelem se během let proměnil. Plochy zeleně po pravé straně komunikace a prostranství kolem kostela působí spíše jako zbytkový prostor podél dopravní komunikace. Mají však potenciál tvořit jeden celek a stát se znovu reprezentativním lokálním centrem, plnohodnotnou návsi.

125

126

Tašovice Křižovatka s kaplí je nejstarší částí lokality, což je vhodné reflektovat také v podobě veřejných prostranství. Prostor křižovatky by neměl být redukován na pouhou dopravní funkci. Jeho novým uspořádáním lze docílit větší kvality a obytnosti místa, aniž by byl znemožněn průjezd.

127

Počerny Bezúčelná část komunikace byla nedávno přetvořena do podoby pobytového pěšího prostoru. Principiálně jde o dobré řešení. V obdobných situacích je však vhodné kombinovat minimum materiálů přírodnějšího charakteru, méně vzorů a městského designu.

128

Bohatice, U Trati Bohatice mají parametry venkovské obce, která se rozrostla o drobné struktury zejména zahradního (rodinné domy v zahradách) a modernistického města (sídlště) – podobně jsou na tom také další části Varů (Doubí apod.). Prostranství má proto spíše městský charakter, přesto zde stále cítíme, že jde o původní těžiště. Parčík je zanedbaný, málo využívaný a zasloužil by obnovu.

Výchozí stav

jsou i **květinové a bylinné předzahrádky** domů, které přímo ovlivňují podobu veřejných prostranství.

Stav veřejné zeleně ve většině venkovských lokalit Karlových Varů dnes postrádá jasnou koncepci. Mezi nejstaršími stromy se vyskytují náletové dřeviny, popř. nedávno vysazené okrasné smrky, živé ploty apod. Ovocné stromy v soukromých zahradách vystřídaly stříhané keře a jehličnany, často využívané jako vizuální bariéra k zajištění soukromí na pozemku.

Cílový stav

Obecné principy práce s celkem veřejných prostranství

Znovuobjevování, ochrana a rozvoj původních venkovských jader

Tradiční **urbanistická struktura vesnic**, zvláště historické jádro a jeho půdorysná stopa, **patří k významným hodnotám kulturní krajiny**. Původní rostlá struktura venkovských návsi a okolních staveb je však dnes v Karlových Varech na mnoha místech částečně nebo zcela potlačena. Často se totiž prolíná s dalšími typologiemi celků zástavby, o které se vesnická struktura postupně rozrůstala (např. segmenty zahradního nebo modernistického města). Postupná přestavba jednotlivých objektů i veřejných prostranství dnes kopíruje spíše městské vzory a naplňuje primárně dopravní potřeby. 124 125 126 127 128

Přátelské VARY°
Strategie c.1.1 str. 115

- Původní venkovská jádra je třeba znovu objevit, kultivovat a probudit k životu. Mají potenciál stát se lokálními centry. Jde o jeden z nástrojů zvýšení kvality života v okrajových lokalitách Varů. 132
- Respektování charakteru struktury venkovské lokality nejen při zpracování územního plánu, ale také v úrovni řešení veřejných prostranství pomáhá předejít ztrátě místní identity a identity celého města a regionu.

Přátelské VARY°
Strategie c.1.2 str. 116

Hierarchizování veřejných prostranství

Rozlišení hlavních a vedlejších prostranství pomůže v rozhodování o tom, jaký charakter mají jednotlivá prostranství ve struktuře zastávat a jaké investovat prostředky do jejich zobytnění a zkvalitnění. Hierarchie je také vodítkem např. k práci s materiály. 129 130 131

Přátelské VARY°
Strategie c.2.1 str. 118

Podpora lokálního komunitního života

Přestože jsou lokality předměstí Karlových Varů prakticky urbanisticky izolované a fungují takřka samostatně, spadají pod centralizovanou správu města. Nevýhodou je tak menší potřeba místních se organizovat a schopnost přímo ovlivnit procesy související s plánováním a tvorbou veřejných prostranství.

- Město musí samo aktivně a systémově těmto městským částem věnovat pozornost, a to nejen přímo, např. skrze konkrétní investice, ale také

129

Markoušovice (Trutnovsko) Na nevyužívaném pozemku u školy místní vybudovali prostor pro setkávání s dřevěným altánem a zvoničkou. Do stavebních prací a sadových úprav se přímo zapojili zdejší obyvatelé. Náves vznikla v rámci programu „Místo, kde žijeme“ Nadace Via, která poskytla finanční a institucionální podporu.

130

Velká Polom (Ostravsko) Obec historicky neměla žádnou návés. Místní samospráva dlouhodobě usilovala o vytvoření lokálního centra a za tímto účelem systematicky vytipovala a vykupovala pozemky v těžišti obce, u kostela. Výsledkem je „nová návés“, využívající přírodní materiály – travu, kámen, vodu, dřevo. Autor: ATELIER 38 (2017).

131

Breuil-Bois-Robert (FR) Architekti zkultivovali centrální prostranství menší francouzské obce. V místě křižovatky s parkovištěm a autobusovou zastávkou vzniklo reprezentativní náměstíčko s parkem, kam se vejde i sportovní a dětské hřiště. Prostor je příkladem, jak scelit a vytvořit soudobou návés v lokalitách, kde je dnes již složité napodobovat původní charakter. Autor: Espace Libre (2015).

Cílový stav

zprostředkovaně, např. podporou lokálních spolků, spolkového a komunitního života.

Přátelské VARY°
Strategie c.1.4 str. 117

- Jedním z nástrojů podpory lokálního života je citlivá obnova veřejných prostranství s cílem navrátit jim obytnost a vytvořit příležitosti k setkávání lidí. 133
- Předpokladem dobrého výsledku je zapojit do plánování úprav veřejných prostranství místní komunitu a obyvatele, kteří jsou hlavními (budoucími) uživateli místa. Může jít také o skutečně fyzickou spolupráci na úpravě místa. 129 137

Prosperující VARY°
Strategie e.2.1 str. 136

Principy kvality dílčích vrstev veřejných prostranství

Původní návsi jako současná lokální centra

Návés tradičně sloužila ke sdílení společenských, náboženských či zcela praktických rituálů. Jakou roli může hrát dnes? Vlastně velmi podobnou. Obecný princip její obnovy spočívá především v navracení přirozenosti a obytnosti vytvářením příležitosti k pobytu. Tam, kde klasická návés neexistuje, mohou její roli pobytového prostoru převzít také další veřejná prostranství v lokalitě. 130

- Návés by měla sloužit obyvatelům přilehlé lokality, poskytovat prostor pro každodenní setkávání lidí, ale také pro pořádání slavností a společenských a komunitních akcí. Měla by se stát reprezentativním prostorem a současně těžištěm všedního života, obývacím pokojem místního společenství. 131
- Návés by měla vybízet k zabydlení a užívání. Toho lze dosáhnout v duchu typické hospodárnosti často prostými a úspornými prostředky.
- Inspiraci můžeme nalézt v historii a v návrhu vycházet např. z historických fotografií, plánů a vzpomínek pamětníků. Cílem je hledat, zachovávat a posilovat původní hodnotné vrstvy a situace – stará kaplička, alej, obecní pumpa, charakteristický průhled ke kostelu, boží muka – a ty citlivě doplňovat novými prvky (např. jemná modelace terénu inspirující děti ke hře nebo zpevněná mlatová plocha jako zázemí pro akce).
- Tradiční (a zároveň nadčasový) prvek návsi je například solitérní strom s lavičkou: strom jako středobod setkávání, košatá lípa, která poskytuje bohatý stín v parném létě. Vhodná je také obnova návěsních rybníků nebo otevření zatrubněných částí potoků. 134

Cílový stav

- Kvalitní řešení návsi přispívá nejen k místní pospolitosti, ale i k lepší orientaci v území a čitelnosti prostředí, a to zvláště tehdy, je-li její význam navíc akcentován vertikálou (dominantou kostela, kaple, radnice, tradičně také vysokými stromy – solitérními, skupinou apod.).

Organizace dopravy a dopravy v klidu

Mnoha veřejným prostranstvím v okrajových částech Varů dnes bohužel dominuje dopravně-utilitární charakter s prioritou motorové dopravy. 125 126

- Myslet by se mělo i zde v první řadě na chodce a jeho pěší pohyb územím. Dopravní charakter by neměl v žádném případě převažovat a přebíjet obytnou kvalitu prostoru. 126 136
- Je vhodné redukovat rozsáhlé křižovatky zmenšováním poloměrů otáčení nebo zužováním šířek komunikací např. ve prospěch pěších ploch či měkkého travnatého přechodu mezi vozovkou a soukromými zahradami.
- Je potřeba se vyvarovat takových úprav, které jsou motivované pouhým vyřešením dopravního problému bez řešení celku a vynucují si vznik nevhodných cizorodých novotvarů a zbytkových ploch.
- Zastávky autobusů v okrajových částech města a na vesnicích často plní více funkcí než pouhé čekání na spoj. Jsou jedním z míst, kde se lidé každodenně setkávají a v době mimo dopravní špičku se stávají např. útočištěm místní mládeže. Přesto není vhodné, aby se staly zcela dominantním prvkem v prostředí – musí být dobře integrované do prostoru a jejich designu by měla být věnována patřičná pozornost. 133
- Obdobně jako v zahradním městě by se i ve venkovských jádrech mělo parkovat primárně na vlastním pozemku, a nikoli ve veřejném prostoru. Obecně je vhodné upřednostňovat stání podél místních komunikací před vymezováním větších parkovišť, která pak ukrájí z cenných centrálních veřejných prostranství a návsi. 135

Rozhraní soukromého a veřejného prostoru

Na kvalitu veřejných prostranství má vliv také charakter soukromých pozemků, zahrad a podoba jejich oplocení.

- Je třeba hledat nástroje, jak z pozice města tuto oblast řešit. Možností je motivační, např. finanční či institucionální podpora nabídnutá městem vlastníkům s cílem např.:

132 Počerny Náves s návesním rybníkem, u níž přetrval původní charakter, je hodnotou, která si zaslouží citlivé rozvíjení. Vzrostlé stromy akcentují centrum lokality, štěrkové pěšiny reflektují měkký charakter vnitřní krajiny.

133 Dolní Město (Vysočina) Příklad autobusové zastávky, kterou architekti pojali jako širší funkční prvek obnovené návsi. Forma přístřešku podporuje přirozené setkávání zdejších obyvatel.

Původní venkovská jádra je třeba znovu objevit, kultivovat a probudit k životu. Mají potenciál stát se lokálními centry.

Cílový stav

- sjednocení kvality a charakteru plotů v lokalitě (výška, průhlednost nebo materiálová skladba)
- sjednocení kvality a způsobu umístění rozvodných skříní
- sjednocení barevnosti fasád, příp. střech apod.
- zlepšení péče o zeleň v zahradách v souladu s prostředím, viz také níže » kap. C Původní venkovská jádra, str. 212 Obnova a doplňování struktury zeleně

Principy kvality detailu

Obnova a doplňování struktury zeleně

Volba sortimentu při obnově, údržbě a založení venkovských ploch zeleně by měla odpovídat typu a způsobu založení zástavby, tak aby zdůraznila charakter konkrétní části obce a sjednotila ji v kompaktní celek.

- Systém zeleně veřejných prostranství by měl provazovat vnitřní krajinu s krajinou okolí, propojovat stávající hodnotné dřeviny a doplňovat je novými v duchu místně specifických a tradičních úprav a s ohledem na pamětovou, kulturní a pobytovou funkci (např. vysoké stromy v centrální části, symbolické stromy na významných místech, u soch svatých apod.).
- Nepůvodní a cizorodé dřeviny, především velmi rozšířené jehličnany, by měly být postupně nahrazovány a doplňovány tradičními stromy (lípa, kaštan, ořešák, u vody vrby apod.). Nevhodné je též používání objemných květináčů.
- Soukromé předzahrádky také ovlivňují podobu veřejných prostranství – je vhodné obyvatele motivovat k pěstování místně typických dřevin nebo květinových výsadeb a bylin.
- Významná je i zeleň ovocných stromů v soukromých zahradách a sadech na rozhraní s krajinou, kde zachycuje prach z polí, zpomaluje srážkové vody a citlivě zasazuje obec do krajiny. Je třeba hledat motivační nástroje k opětovnému rozšíření starých ovocných odrůd, a to od osvětových aktivit až např. po finanční podporu vlastníků zahrad a sadů.

Materiály podlahy veřejných prostranství

Charakter podlahy výrazně ovlivňuje celkové působení veřejných prostranství venkovského jádra. Tradiční vlastností venkovských lokalit vždy bývala hospodárnost – užívání lokálních, dostupných a odolných materiálů. To je princip, který je možné uplatňovat i dnes.

134

Prostřední Bečva (Vsetínsko) Posezení na lavičce pod vzrostlým stromem v soudobém pojetí, které respektuje venkovský charakter lokality. Autor: henkai architekti (2018).

135

Dobřichovice, Praha-západ Příklad použití kultivované propustné zatravnovací dlažby pro vymezení parkovacích stání. Dlažba vytváří jemný přechod mezi asfaltovou vozovkou a travnatým pásem.

136

Koterov, Plzeň Příklad jednoduché, účelné kombinace tradičních materiálů: hlavní komunikace vinoucí se návsí v hrubozrnném asfaltu, méně zatížené vjezdy k domům v kamenné dlažbě. Travníky mezi usedlostmi a hlavní komunikací jsou typickým prvkem vnitřní krajiny vesnice. Kvalitní revitalizace návsí posiluje společenský život obce.

Cílový stav

- Měkký, organický charakter prostředí by se měl odrazit také ve volbě a způsobu pokládky materiálů. Důležitým tématem je rozhraní různorodých materiálů – klíčem je volit materiály, které umožňují měkký přechod.
- Kamenná dlažba vozovky má opodstatnění jen na vybraných významných místech. Asfaltový povrch je ekonomický a při správné volbě může mít i příjemnou hrubozrnnou strukturu. Snadno se přizpůsobuje terénu a měkkou hranou se dobře začleňuje do prostředí. Neměl by však být jediným a dominantním materiálem – rozsáhlé křižovatky a plochy vylité asfaltem nejsou ideální. 136
- Kamenné povrchy je vhodné provádět z méně pravidelné dlažby. Zcela nevhodné jsou prefabrikované skládané betonové dlažby (zámková dlažba), dnes bohužel hojně používané (kvůli pořizovací ceně a širokému spektru nabízených variant). Jde o cizorodý, příliš hladký a umělý materiál, který svou přesností neumožňuje organický způsob pokládky a vyžaduje obrubníky. Nedokáže se přirozeně začlenit do prostředí. 134
- Vhodným povrchem pro pěší plochy je krom kamenné dlažby také mlat, popř. jemnozrnný štěrk apod. Pojižděnou alternativou mohou být také odolné materiály na bázi minerálně hutněného kameniva, které připomínají mlat.
- Pro vymezení parkovacích stání postačí jednoduchá změna materiálu – vhodné je využít např. štěrkových trávníků a subtilní zatravnovací dlažby, které tvoří jemný přechod mezi trávnikem a zpevněným povrchem komunikace. Tyto povrchy je možné využít také pro vjezdy k domům apod. Vymezování parkovacích stání a zálivů stavebně, tj. změnou výškových úrovní, je možné spíše výjimečně, neboť to vytváří tvrdé hrany a novotvary, které do venkovského prostředí nepatří.
- Typickým prvkem je travnatý pás, který odděluje soukromé pozemky od zpevněné vozovky (někdy nazývaný jako sokl nebo tzv. kachní trávník). Opět jde o měkký přechod dvou částí vnitřní krajiny – princip, který je vhodné zachovávat a obnovovat. 135

Mobiliář a drobná architektura

Vnitřní krajinu venkovských lokalit a jader utvářejí i drobné prvky, které podporují užívání společných prostorů a výrazně se podílejí na paměti místa a místní identitě. Do prostředí však vstupují také nutné utilitární a technické prvky, např. veřejné osvětlení, objekty nakládání s odpady apod.

Cílový stav

- Charakter prvků mobiliáře a dalšího vybavení by měl reflektovat přírodní charakter venkovského prostředí, typicky městský design je třeba používat velmi umírněně. Je vhodné se vyvarovat pestrobarevných a umělých materiálů a tvarosloví. 127 130
- Všechny prvky je potřeba umísťovat s důkladným rozmyslem. Dobře umístěná dřevěná lavice (třeba i se stolem) ve stínu pod stromem, s příjemným výhledem a krytými zády nabídne více užitku než deset mechanicky rozmístěných parkových laviček. 134 130
- Součástí péče o veřejná prostranství je obnova drobných památek (křížků, památníků, vodních prvků apod.), které hrají významnou paměťovou roli, a jejich kvalitní zapojování do prostředí.

Kontejnery a popelnice

Kontejnery na tříděný odpad se vyskytují často na exponovaných místech, např. uprostřed návsi. Objemné barevné nádoby, kde se často hromadí nepořádek, potom výrazně ovlivňují celkové působení místa.

- Pro stanoviště kontejnerů je nutné volit místa dobře a bezbariérově dostupná, ale méně exponovaná – neměly by být v prostoru nejvýraznějším prvkem.

Nástěnky a informační tabule

Vývěsky a informační tabule patří k lokálnímu životu. Je ale důležité sledovat jejich stav, protože se podílejí na tom, zda prostranství působí živě a udržovaně, nebo naopak zanedbaně.

- Je třeba revidovat stávající nástěnky – ty potřebné udržovat a nepotřebné odstranit. Tyto prvky by také měly mít jednoduchý, ale kvalitní design, střídou barevnost a přiměřené materiálové vlastnosti.

137

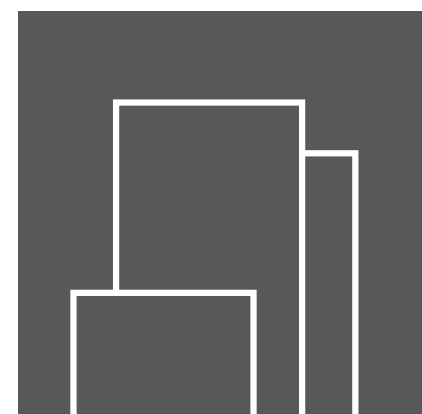

Nebovidy (Kolínsko) Okolí místní tvrze se proměnilo iniciativou místních „Vraťme návěs Nebovidům“ v pobytové zákoutí s pergolou pro akce a bytelnou lavicí pod stromem, které odkazuje k místní historii. Do stavby se přímo zapojila místní komunita. Projekt byl podpořen Nadací Via a dalšími sponzory.

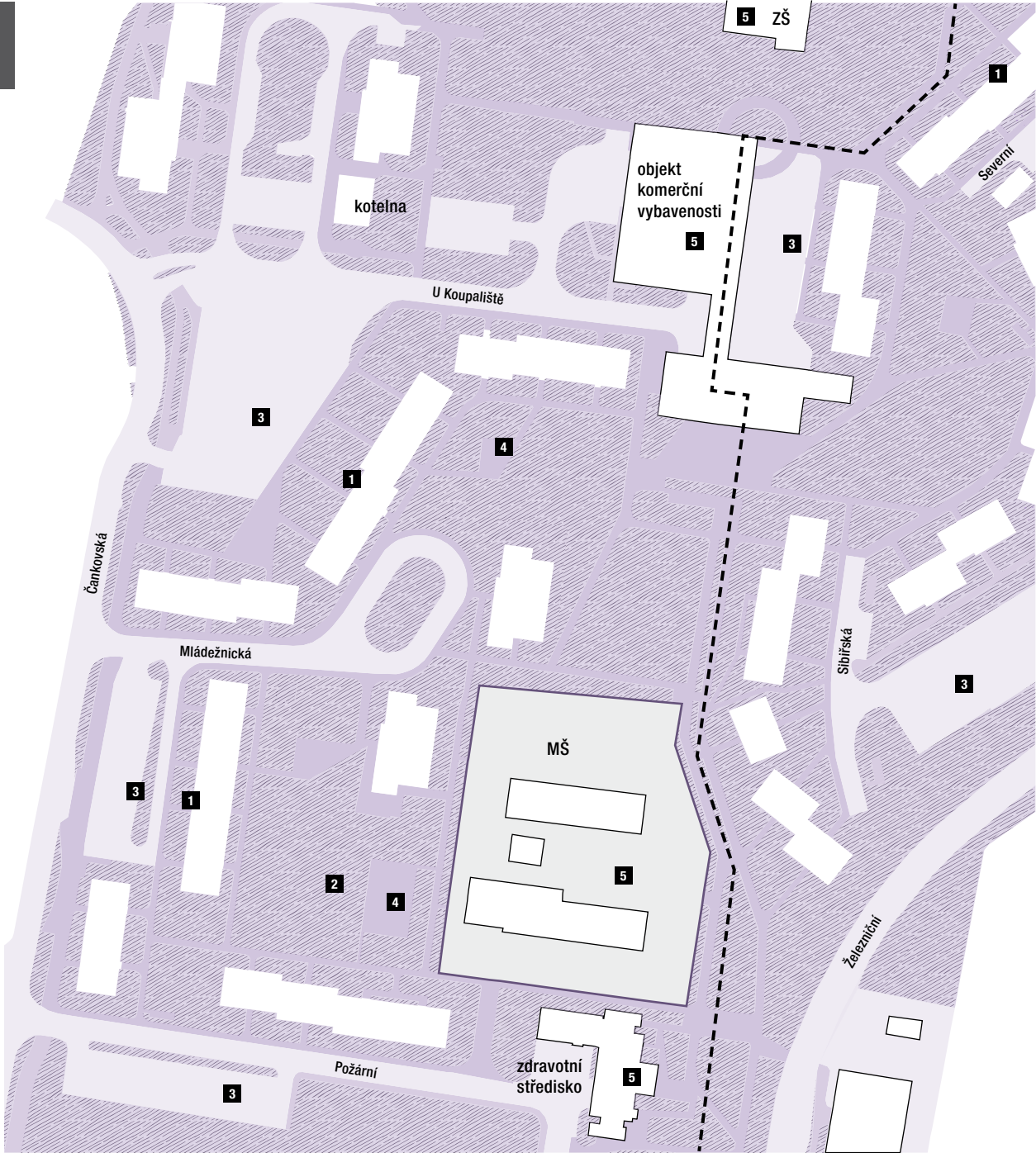
Prostředí venkovských lokalit je vnitřní krajinou s měkkým charakterem veřejných prostranství a organickým detailem. Typickou vlastností je hospodárnost – užívání lokálních, dostupných a odolných materiálů.

Modernistické město

Sídliště a modernistické solitéry

M 1 : 5 000

PŘÍKLAD STRUKTURY VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ SÍDLIŠTĚ (výchozí stav)
sídlíště Čankovská

významné budovy, občanská vybavenost

pěší prostor, chodníky

plochy zeleně

vozovky, parkoviště

oplocené areály, zahrady

plot areálu

1 předzahrádky

2 vnitrobloky

3 parkoviště

4 dětská hřiště

5 občanská a komerční vybavenost

parková pěší osa sídlištěm propojující
objekty vybavenosti

Výchozí stav

Charakter urbanistické struktury

Modernistická bytová zástavba v Karlových Varech má především podobu panelových sídlišť. Představují nezanedbatelnou část Karlových Varů a jeden z nejvýraznějších vstupů modernistických tendencí do organismu města a krajiny. Ve struktuře města lze rozeznat tyto větší celky:

- sídlíště Drahovice 139
- sídlíště Tuhnice
- sídlíště Růžový vrch
- sídlíště Čankovská 138
- sídlíště ve Staré Roli v okolí ul. Truhlářská 141
- sídlíště Bohatice v okolí ul. Kpt. Nálepky

Modernistické město – **rozvolněná kompozice hmot v kontinuálním, volném prostoru** – je postaveno na opačných základech než tradiční město. **Koncepce vychází z principů ideálu bydlení v zeleni.**

Sídlíště nevznikala postupně individuálním naplňováním zastavovacího plánu, ale byla realizována jako jeden celek dle konkrétního urbanistického návrhu architekta. **Obytné domy** různé výškové úrovně (min. 4 patra, ale často až 14 pater) jsou **kombinovány s nízkými pavilony a areály občanské vybavenosti** (o výšce max. 2 až 3 patra) – školami, nákupními a zdravotními středisky, popř. kulturními domy a také technickými objekty (kotelny, výměňikovými stanicemi apod.).

Kromě celistvých obytných oblastí sídlišť, které se dají poměrně snadno odlišit od zbytku zástavby, nalézáme ve Varech také **menší skupiny nebo solitérní panelové domy roztroušené ve strukturách jiného typu** – např. ve čtvrtích zahradního města.

- Pro tyto případy se principy vztažené k sídlištím mohou kombinovat nebo nahrazovat principy platnými pro převažující typ zástavby v místě; konkrétní situaci je vždy třeba posuzovat individuálně.

Panelovým sídlištím druhé poloviny 20. století ve Varech předcházela **řádková zástavba zděných bytovek v „německém“ stylu** (tzv. Heimatstil) z konce 30. let minulého století. Skupiny těchto domů jsou situované na několika místech, např. v Rybářích (ul. Severní, Třeboňská), 140 kde objekty tvoří tradiční uliční prostranství, nebo v Tuhnicích (ul. Moskevská, Poštovní, Sládkova), kde jsou již součástí sídliště. Specifickým typem malého sídliště jsou **obytné domy ve stylu socialistického realismu** (tzv. SORELA) např. ve Dvorech (ul. Karla Kučery a okolí), kde objekty vytvářejí jakési otevřené bloky s vnitřními, veřejně přístupnými dvory.

138

Sídlíště Čankovská, ul. U Koupaliště Typické veřejné prostranství sídliště – chodník oddělen trávnikem od panelového domu i poježděné komunikace, která se rozšiřuje do plochy parkoviště. Hodnotou je vzrostlá zeleň, deficitem levné či degradované materiály povrchů komunikací. V dále je patrné původní zastřešení stanoviště kontejnerů na odpad.

139

Sídlíště Drahovice, Gagarinova ul. Sídlíště se rozkládá ve svažitém terénu. Díky složitým podmínkám je poměrně řídko zastavěno a poskytuje hodně zeleně. Fotografie zobrazuje pěší cestu lemující vchody do bytového domu ze strany klidného parkového vnitrobloku, v němž se nachází také areál gymnázia.

140

Třeboňská ul., Rybáře (Heimatstil) Příklad lokality, kde se vyskytují původní „německé“ bytové domy. Jde o jakýsi přechod mezi zahradním městem a sídlištěm. Příjemné měřítko domů vytváří přehledná veřejná prostranství, kde je jasně odlišeno, které části mají poloveřejný charakter a jsou využívány primárně obyvateli domů.

Výchozí stav

Modernistické solitéry v centru města

Modernistickou vrstvu města reprezentují také solitéry z druhé poloviny 20. století, které se vyskytují v tradičních strukturách. Typickými a významnými představiteli jsou Hotel Thermal a Vřidelní kolonáda a prostranství v jejich bezprostředním okolí. Více k tématu viz také » kap. C Historické lázeňské centrum, str. 171 Modernistické solitéry v lázeňském centru.

Charakter veřejných prostranství

Modernistická struktura je definována otevřenou až volnou stavební čarou, uliční čára je nedefinovatelná, lze ji rekonstruovat většinou jen na základě kompozice solitérů a silnic. Pro urbanismus modernistických sídlišť je charakteristický **vyšší podíl veřejných prostranství** (60–80 %) než v ostatních – tradičních – městských strukturách (30 %). To samozřejmě klade vysoké nároky na jejich kvalitu. Tato rozlehlost je navíc problematická pro nalezení adekvátního využití ploch a současně také z hlediska nákladů na údržbu.

Veřejná prostranství sídlišť jsou tvořena kontinuem volných ploch parkové vegetace „mezi domy“, které primárně zabezpečují dostatečné proslunění objektů. Z hlediska prostorových vztahů mají veřejná prostranství spíše charakter „sítě“. Zelenými plochami prochází **síť pojižděných a pěších komunikací, které propojují jednotlivé body zájmu** v prostoru, jakými jsou například vchody do bytových domů, zastávky veřejné dopravy, objekty občanské vybavenosti apod.

Kvality a deficity sídlišť

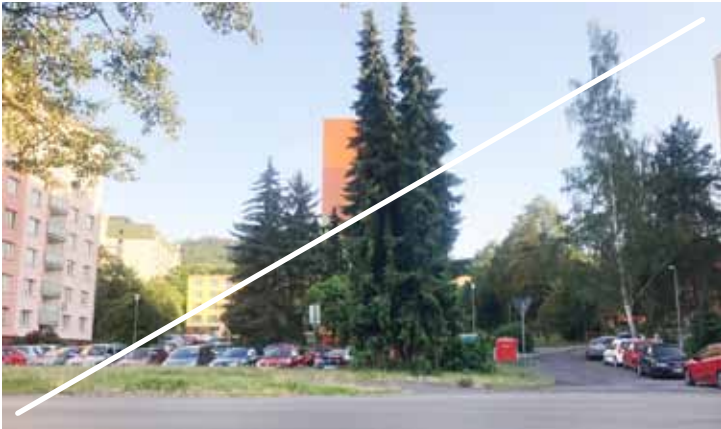
Modernistická sídliště nabízejí svým obyvatelům **řadu nesporných kvalit: přítomnost vzrostlé vegetace, občanské vybavenosti nebo dětských hřišť** v bezprostřední blízkosti bydliště apod. Zejména sídliště Tuhnice a Drahovice jsou obyvateli Varů uváděna jako příklady příjemných obytných lokalit s poměrně kvalitními podmínkami pro život.

Na druhou stranu jde převážně o **obytné monofunkční celky, kde velké měřítko budov společně s rozlehlostí veřejných prostranství, absencí lidského měřítka a detailu vytvářejí pocit neuchopitelnosti a anonymity**. Některé nedostatky sídlišť jsou dány také obdobím jejich vzniku a praxí socialistického plánování, kdy **k závěru výstavby zbývalo na kvalitní pojetí veřejných prostranství už jen minimum prostředků**. Část viny nese také současná **podhodnocená údržba**.

141

Dvořákova ul., Stará Role Sídliště ve Staré Roli prochází postupnou obnovou za podpory z fondu regionálního rozvoje. Park v ulici Dvořákova byl revitalizován v r. 2012, jeho součástí se stalo velkorysé dětské hřiště pro nejmenší děti. Základní opravou prošly také povrchy komunikací.

142

Sídliště Drahovice, ul. Východní Vzrostlé jehličnany mají tu nevýhodu, že větvemi dosahují až k zemi, a tak tvoří vizuální bariéru a nepřehledná zákoutí, kde se drží nepořádek – podobně jako husté skupiny keřů.

143

Sídliště Tuhnice, ul. Krymská x Charkovská Vzrostlé listnáče jsou jednou z hodnot sídliště. Koruny stromů vytvářejí příjemné klima a stín. Optimální výška vyvětvění umožňuje průhled sídlištěm do dálky, prostor je přehledný, a díky tomu relativně bezpečný.

144

Sídl. Růžový vrch, ul. Buchenwaldská Příklad kultivované sídlištní zeleně: upravený trávník, vzrostlé stromy, které tvoří uliční stromořadí, a nízké keře stříhané do podoby živého plotu, který vymezuje „předzahrádku“ obytného domu.

Výchozí stav

Sídliště doposud představují **nenaplněný potenciál**. Kapacita veřejných prostranství umožňuje zlepšení programové náplně a doplnění řady funkcí, zejména environmentálních a sociálních.

Charakter ulic a pěších cest

Díky rozvolněné zástavbě kombinující bodové a deskové domy s pavilony občanské vybavenosti jsou komunikace většinou nepravidelné – **některé připomínají tradiční ulice, jiné spíše cesty v parku nebo krajině**; některé se dlouze klikatí, jiné jsou naopak velmi krátké, často slepé. Dopravní skelet většinou vykazuje určitou hierarchii od nadřazených sběrných komunikací, které spojují lokalitu s okolním městem, po obslužné komunikace.

V duchu modernistického uvažování o městě bývají **dopravní plochy vozovek a parkovišť zřetelně odděleny od pěších chodníků v zeleni** – působí tak, jako by byly vykrojené z kontinua zelených ploch. To má mj. za následek také četnou přítomnost „odkrojků“, tzv. **zbytkové zeleně**. V některých případech se jako důsledek tohoto oddělování objevují dokonce **mimoúrovňová a bariérová řešení – lávky, podchody apod.** Síť pěších cest také není vždy optimálně trasována v logice reálných a přirozených potřeb lidského pohybu, proto se na sídlištích objevují **vyšlapané cesty, které kompenzují složitá obcházení a absenci chodníku v poptávaných trasách**.

Zeleň

Pro sídliště je **typická kombinace skupin stromů, solitérů a nízkých keřů, více či méně komponovaných, často ale nahodile rozmístěných**. Oproti jiným částem města je zde značný výskyt jehličnatých, stálezelených dřevin. Vzhledem k otevřenému, rozlehlému charakteru veřejného prostoru sídliště **vegetační prvky přebírají také významnou prostorotvornou roli**. Keře jsou proto též často využívány jako přirozená bariéra nebo dělicí prvek. Plošnou vegetaci reprezentují trávníky, zpravidla bez dalšího kvalitativního rozlišení.

Sídliště dnes disponují vzrostlými stromy, které ale často vykazují zanedbanou povýsadbovou péči. Keře jsou mnohde rozbuřené do rozměrů, jež limitují bezpečnost a užívání veřejných prostranství. Do původních koncepcí vstoupily i nahodile rozmístěné dřeviny, sazené svépomocí místními obyvateli, které vykrývaly nedostatky realizovaných sadových úprav. 142 143 144

Předzahrádky a vnitrobloky

Typickým prvkem modernistické struktury je zelený **pás vegetace (cca 3–5 m široký) mezi chodníkem a deskovými panelovými domy**, který vytváří jakési měkké rozhraní mezi budovou a chodníkem. Tyto **předzahrádky** jsou

Výchozí stav

zpravidla **součástí veřejných prostranství**, ačkoliv často působí jako (polo-veřejný) prostor, který přímo náleží k domu. **138 139 144 151**

Modernistická sídliště ve Varech nejsou sice primárně tvořena bloky budov, nicméně v jejich struktuře lze často rozeznat prostranství sevřená zástavbou, kde převažuje pěší prostor a zeleň. Pro tato **klíďová prostranství parkového charakteru, která tvoří bezprostřední zázemí paneláků**, se obecně vžil název „**vnitroblok**“, přestože nejde o vnitřní prostor bloku v tradičním slova smyslu.

Parkoviště

Pro sídliště jsou krom parkování v ulicích typická také plošná parkoviště, „navěšená“ na průjezdné komunikace tam, kde pro ně zbyl prostor. Většinou jde o **prosté asfaltové plochy bez dalšího stavebního detailu a dělení**, což má společně s nárůstem osobních automobilů za následek živelnost parkování a zahlcenost veřejného prostoru osobními auty, často na úkor bezpečného pohybu chodců. **145 146**

Parter a střediska občanské vybavenosti

Klasický komerční parter se na sídlišti primárně nevyskytuje, nebyl plánován. V přízemí obytných budov se někdy nacházejí společné prostory – kočárkárny, občas používané jako kanceláře sdružení vlastníků jednotek (SVJ) apod. Ojedinelé komerční jednotky (večerky, kadeřnictví apod.) přímo v parteru paneláků vznikly přestavbou těchto prostor. **Obchody a další provozovny se koncentrují ve střediscích občanské vybavenosti.**

Dětská hřiště

Standardním prvkem vybavení veřejných prostranství sídlišť jsou také dětská hřiště. Někdy šlo jen o pískoviště s pár lavičkami, a tak jsou dnes tato místa často zanedbaná či zrušená. Původní herní prvky prošly zpravidla obměnou v důsledku vyšších požadavků na bezpečnost. Vybavení pro hru dětí je ale hodnotou a z hlediska rozvoje sídlišť potenciálem do budoucna. **141**

145

Sídl. Drahovice, ul. Gagarinova Po pravé straně ulice chybí chodník. Rozšířená vozovka při vjezdu do garáží slouží jako živelné parkoviště. Chodci procházejí prostředkem ulice s pocitem zahlcení veřejného prostoru auty. Prostranství by potřebovalo stavební organizaci parkovacích stání, které by umožnilo i pěší průchod.

146

Sídl. Tuhnice, ul. Krymská Asfaltový povrch parkoviště je nepropustný, navíc degradovaný. V lokalitě je zvýšený tlak na parkování. Vodorovné dopravní značení nezvládá prostor organizovat, proto je doplněno dočasnými nevzhlednými „city bloky“. Výsledkem je prostor bez možnosti bezpečného a komfortního průchodu pěších. Nahodile umístěné reklamní cedule bezúčinnost prostoru ještě podtrhují.

Každé sídliště zasluhuje individuální přístup, založený na znalosti místních potřeb a potenciálů. Při řešení detailů je třeba mít povědomí o celku, proto je vhodné vypracovat rámcovou koncepci rozvoje sídliště.

Cílový stav

Obecné principy práce s celkem veřejných prostranství

Přátelské VARY°
Strategie c.1.1 str. 115

Posilování programové a kulturní nabídky sídlišť

Kultura je tam, kde žijí lidé. Proto je potřeba na sídlištích, ohrožených anonymizací prostředí **podporovat sousedské vztahy a posilovat prostředí, které přispívá k identifikaci lidí s komunitou a místem bydliště.**

- Je zapotřebí systematicky vytvářet příležitosti k přirozenému setkávání lidí jak na veřejných prostranstvích formou venkovních posezení, hřišť, komunitních zahrádek apod., tak prostřednictvím veřejných prostorů v objektech (klubovny, galerie, kavárny a hospody, knihovny, komunitní centra apod.), a to včetně zajištění jejich kvalitního volnočasového programu (kurzy a kroužky, kulturní a komunitní akce jako např. víkendové trhy). 147 148
- Neznamená to pouze budovat nové prostory, ale také posilovat hodnotu a význam již existujících míst a institucí, které dokážou svým obsahem synergicky zastřešit obsah a podobu veřejných prostranství – může jít např. o stávající pobočky knihoven, školy, mateřská a komunitní centra, kulturní domy.
- Vhodné je zaměřit se především na cílové skupiny, které zpravidla tráví v místě bydliště nejvíce (volného) času, tj. rodiče s malými dětmi, mládež, senioři.

Zlepšení programové náplně zeleně pro sport a hru dětí

Parkový charakter veřejných prostranství umožňuje na rozdíl od jiných struktur města snadno situovat do bezprostředního okolí bytových domů dětská hřiště a sportoviště, což je devízou sídlišť, která láká k bydlení mj. řadu mladých rodin. 148 149

- Kromě zlepšování zázemí a kvality současných dětských hřišť je vhodné se zaměřit na širší věkovou skupinu a vytvářet také příležitosti pro sportování starších dětí, mládeže a dospělých nebo klidná pobytová prostranství, příležitosti zahradničení seniorů apod.

Zdravé VARY°
Strategie b.2.2 str. 105

147

Plechárna, Praha (sídlíště Černý Most) Kulturní a komunitní centrum vzniklo přestavbou bývalé kotelny na okraji sídliště a postupně se stalo přirozeným místem setkávání. V objektu se nachází kavárna, skatepark, sdílené klubovny a kanceláře. Plechárna také nabízí pravidelný kulturní program a kurzy pro různé věkové skupiny.

148

AgroCité, Gennevilliers, Paris (FR) Komunitní zahrada umístěná v sídlištním vnitrobloku zahrnuje také kavárnu, dílny, edukační centrum a nabízí místním vzdělávací kurzy se zaměřením na zahradničení, pěstování včel, kompostování apod. Stala se tak jedním z center lokality, které svým významem překračuje hranici sídliště.

149

KiezPARK FORTUNA, sídl. Marzahn-Hellersdorf, Berlin (DE) Ve vnitrobloku, na místě zbouraných nevyužitých školních budov, vznikl „sousedský“ park, jehož součástí je mj. komunitní zahrádka využívaná především seniory, kteří žijí v okolí. Park byl částečně financován ze soukromých zdrojů. Na jeho plánech se podíleli místní obyvatelé, kteří dnes participují také na správě a programové náplni parku.

150

Praha, „Vybiralka 25“ (sídlíště Černý Most) Součástí přípravy plánu revitalizace lokality Vybiralka byla série sousedských plánovacích setkání za účasti místních aktérů a zástupců města, kde místní obyvatelé diskutovali s architekty nad kvalitami, problémy a potřebami jejich bydliště.

Cílový stav

Zapojování obyvatel do plánování

Možnost ovlivnit dění a podobu lokality svého bydliště přináší **větší sou-náležitost místních s prostředím**, kde žijí, a posiluje sousedské mezilidské vztahy – obojí je klíčové pro rozvoj kvality života na sídlištích. Jako převážně obytná struktura mají **veřejná prostranství sídlišť** lokální význam a **slouží zejména svým obyvatelům.** 149 150

- Je klíčové, aby místní spolky, komunitní, kulturní organizace a především obyvatelé jako hlavní uživatelé veřejných prostranství sídlišť participovali na jejich programu i tvorbě – např. přípravě projektů a plánů revitalizace.

Přátelské VARY°
Strategie c.1.4 str. 117

Prosperující VARY°
Strategie e.2.1 str. 136

Delegace části správy na obyvatele a místní organizace

Lokalizovaná správa, která je blíž místním problémům a potřebám, je schopná je efektivněji řešit, a to potom přináší vyšší kvalitu prostředí a šetří náklady na údržbu.

- Z kontinua veřejného prostoru je proto vhodné vyčlenit prostory, v nichž lze uvažovat o převedení zodpovědnosti na lokální subjekty s cílem optimalizace údržby. Sídlíště by mělo mít svého „zahradníka“.
- Správci těchto prostorů – typicky (části) vnitrobloků nebo předzahrádek – mohou být místní obyvatelé, kteří mohou pečovat o bezprostřední okolí svých domů, popř. zahradnické skupiny místních apod. Vhodným motivačním nástrojem je např. finanční podpora ze strany města. 149 151
- Je třeba hledat vhodné majetkoprávní formy vztahu subjektů k těmto pozemkům. Neexistuje-li celková koncepce rozvoje sídliště a zejména veřejných prostranství, pak by mělo jít vždy o pronájem pozemku, nikoli o definitivní převedení vlastnických práv prodejem, protože to do budoucna znemožní řešení sídliště jako celku.
- Školní, sportovní a volnočasové areály lze svěřit do péče místním organizacím (kustodům), které krom správy a údržby zodpovídají také za denní dohled a programovou náplň. Převod správy je účelné spojit také s efektivním sdílením zdrojů, např. pracovního náčiní apod.

Prosperující VARY°
Strategie e.2.2 str. 137

Individuální přístup a celková koncepce

Každé sídlíště je (i přes společné podobné znaky) originálním, autonomním urbanistickým celkem, proto je **znalost původní koncepce pro rozvoj konkrétního sídliště stěžejní.**

Cílový stav

- Původní urbanistickou koncepci je nejprve třeba vyhodnotit. Pokud je kvalitní, pak je třeba ji dodržovat a dál rozvíjet. Ke každému sídlišti je pak třeba přistupovat individuálně a podrobit ji analýze, která odhalí konkrétní slabé a silné stránky, potřeby a potenciály.
- Důležité je mít i při řešení dílčích detailů povědomí o celku, proto je vhodné vypracovat alespoň rámcovou vizi rozvoje sídliště jako celku – v ideálním případě územní studii celku nebo koncepční studii veřejných prostranství a zeleně daného sídliště.

151 **Tuhnice, Krymská ul.** V ulici se tradičně vyskytují pečlivě udržované předzahrádky bytových domů. Jde o aktivitu, kterou je vhodné z pozice města podporovat, a tím motivovat i další obyvatele, aby se podíleli na péči o veřejný prostor.

Strukturování prostoru do menších a čitelných celků

Uchopitelné členění, resp. **organizace veřejných prostranství, nastavuje jakési „hrací pole“ a mantinely budoucího rozvoje** sídliště. Umožňuje etapizovat revitalizaci a nastavovat priority sídliště tak, aby je bylo možné rozvíjet postupně a efektivně investovat do míst, která dávají smysl v rámci celku.

- Součástí celkové koncepce rozvoje sídliště by mělo být (s respektem k plynulé prostupnosti) organizační a prostorové strukturování veřejného prostoru do jednotlivých uchopitelných podoblastí tak, aby každý tento prostor měl své jasné funkční a programové využití, svého investora a svého správce.
- Tato prostorová redefinice veřejných prostranství by měla vycházet ze současného uspořádání sídliště a jemně modifikovat a dotvářet prostory ve prospěch větší diverzity, lepší čitelnosti a intuitivnějšího využití. Současný charakter „domů v zeleni“ se nemusí významně měnit, přesto se toto prostředí může stát mnohem srozumitelnějším a příjemnějším. **152**

152 **GWL Terrein, Amsterdam (NL)** Strukturováním rozlehlých prostorů mezi budovami pomocí krajinářských nástrojů, vegetace, vytvářením měkkých rozhraní a změnou materiálů je možné docílit obytných mikroprostorů, které mají pro člověka příjemné měřítko.

Hierarchizace veřejných prostranství a cestní sítě

Veřejná prostranství sídlišť často **postrádají přirozenou hierarchii, která je předpokladem čitelnosti jednotlivých částí prostranství a vztahů mezi nimi.**

- Pro zlepšení orientace nejen z hlediska pohybu po sídlišti, ale také pro určení investičních priorit, je zapotřebí vytipovat významová a strukturální ohniska (centra) a spojující linie, které by měly tvořit kostru veřejných prostranství sídliště, a dotvořit je tak, aby byla tato kostra v prostoru čitelná.
- S tím souvisí potřeba rozdělit bezmotorové trasy dle významu do několika typů cest, těm pak přiřadit určitý charakter materiálů a vybavení v souvislosti s plánovaným využitím. Touto kategorizací lze dosáhnout sjedno-

153 **Sídl. Tuhnice, prostranství u Meteoru** Prostranství v blízkosti původního obchodního centra Meteor v těžišti sídliště je dnes zanedbané a bez pobytových příležitostí. Do budoucna má však velký potenciál stát se opět lokálním centrem, projde-li účelnou revitalizací s cílem zkvalitnit prostor a rozšířit možnosti jeho využití.

154 **Praha, park a náměstí Krakov (sídl. Bohnice)** Centrální prostranství v okolí obchodního centra získalo novou podobu náměstí – parku, která reflektuje kontext původní myšlenky sídliště, stavěných jako „bydlení obklopené přírodou“. Zapojuje také kulturní dům ze 70. let do veřejného prostoru pomocí nových přístupových lávek a pobytových schodů. Autor: Rusina Frei architekti (2018).

155 **Sídl. Drahovice, objekt Jednota** Je třeba hledat nástroje, jak opět zapojit zanedbané objekty center vybavenosti do života lokality a pozitivně ovlivnit jejich způsob užívání i podobu. Mohou se stát multifunkčními společenskými centry sídliště a nabízet komerční, vzdělávací i komunitní služby.

156 **Praha, ul. Ciolkovského (sídl. Dědina)** Zkvalitnění parteru sídliště výrazu bylo dosaženo i za použití standardních materiálů. Význam prostranství je zdůrazněn uměleckým objektem pouličních hodin. Nová vrstva přináší velkorysý pěší uspořádání, nové stromy, lavičky a specifické prvky osvětlení. Autor: AND (2009).

Cílový stav

cení a současně větší pestrosti prostředí ve škále od uličních prostranství a hlavních chodníků až po promenádní cesty v parku, pěšiny a bezbariérové stezky, po kterých se dá jezdit na kole, kolečkových bruslích apod. Toto členění umožňuje propojovat pěší cesty do kontinuálních tras a doplňovat cesty tam, kde zcela chybí. To je důležité nejen pro orientaci v prostoru, ale také pro nastavení efektivní údržby.

Koncentrování energie a investic do center sídliště

Je třeba vždy promyslet, která prostranství mají potenciál zvýšit kvalitu celku sídliště, a na ta se soustředit.

- Postupnou revitalizaci je vhodné začít pečlivě vytipovanými ohnisky nebo liniemi, které jsou společnými centry života na sídlišti (např. prostranství okolo objektů občanské vybavenosti, centrální parky, prostranství na „vstupech“ do sídliště, parkové osy, které propojují jednotlivé objekty občanského vybavení apod.). **153** **154** **155** **156**

Vztah sídliště s okolní krajinou a městem

Kvalitní propojení veřejných prostranství s okolím je pro kvalitu života na sídlišti stěžejní. Většina karlovarských sídlišť má v okolí hodnotné krajinné zázemí, nejsou s ním ale dostatečně propojena. Zkvalitnění rozhraní sídliště a navazující krajiny může mít **podobný efekt jako rozsáhlá revitalizace vnitřního prostředí.**

- Jednotlivá sídliště by měla mít dobré dopravní spojení se zbytkem města (především s centrem) s důrazem na komfortní dostupnost MHD a vhodné podmínky pro dopravu na kole.
- Síť veřejných prostranství, pěších a cyklistických cest sídlištěm by měla být napojena na rekreační trasy nadřazeného významu, které vedou k zájmovým cílům v širším území města a okolní krajiny.
- Potenciálem posílení vztahu sídliště–krajina je např. lepší propojení sídliště Čankovská s nábřežím Rolavy, **Zdravé VARY^o Strategie b.1.1 str. 100** sídl. Drahovice a Tuhnice s lázeňskými lesy v blízkosti apod. **157**
- Některá sídliště se výrazně uplatňují v pohledech z lázeňského centra, proto je třeba volit střídou barvu fasád; v ideálním případě dodržovat barevný koncept stanovený pro celé sídliště. Individuální pestré nátěry fasád panelových domů jsou obecně zcela nevhodné. Stejně tak je třeba minimalizovat velkoplošnou reklamu na fasádách.

Cílový stav

Principy kvality dílčích vrstev veřejných prostranství

Veřejná prostranství původních objektů vybavenosti

Programová a funkční náplň objektů občanské vybavenosti je sama o sobě předurčuje k tomu, aby tvořily jakási **hierarchicky výše postavená místa – společenská centra obytné lokality**. Ne vždy tomu však odpovídá jejich stav nebo stav veřejných prostranství v bezprostředním okolí. Problematické jsou **funkčně i stavebně dožívající komerční objekty, které nedokážou konkurovat současným supermarketům** a obsahují spíše problémové provozovny nízké kvality nebo prázdné prostory. **153 155**

- Objekty vybavenosti a veřejná prostranství v jejich okolí by měly tvořit celek. Kvalita veřejných prostranství může pozitivně ovlivnit fungování střediska a naopak. Potenciálními znovuoobjevenými ohnisky života na sídlišti jsou např. Meteor a okolí v Tuhnicích, centrum vybavenosti na sídlišti Růžový vrch, Rolava na sídlišti Čankovská apod.
- Všechny „zadní trakty“ a manipulační plochy v návaznosti na tyto objekty by se měly stát plnohodnotnou součástí veřejných prostranství, nevytvářet bariéry v pěším pohybu sídlišť a vizuálně nerušit.
- Město by se mělo pokusit najít možnosti, jak zvýšit kvalitu užívání a podobu zanedbaných objektů center vybavenosti, byť jsou většinou v soukromých rukou. Mohou se totiž stát multifunkčními společenskými centry sídliště – nabízet služby komerčního, vzdělávacího a komunitního charakteru. **Přátelské VARY° Strategie c.1.1 str. 115**

Prostranství v návaznosti na školy a školky

Na každém větším karlovarském sídlišti se nachází základní škola. Specifickým vzdělávacím komplexem je areál střední pedagogické školy, gymnázia s knihovnou a dalšími objekty v Drahovicích. Školy, resp. areály škol, mají **potenciál stát se centry aktivit a společenského života na sídlišti**. **158 159**

- Příležitostí rozvoje sídliště je propojení budov středních, základních, popř. i mateřských škol s veřejným prostorem a životem v něm, a to např. zkvalitněním předprostoru instituce, nebo otevřením školního sportovního areálu veřejnosti (alespoň částečným nebo v režimu). **160**
- Školní hřiště a pozemky mohou nabízet zázemí pro sportovní a volnočasové aktivity pro děti, mládež i dospělé i mimo dobu vyučování. Vše může být programově zaštitěno a spravováno konkrétním subjektem (kustodem). **Prosperující VARY° Strategie e.2.2 str. 137**

Kulturní VARY° Strategie d.2.1 str. 126

157

Litomyšl, Bernardka (sídl. Komenského nám.) Úpravou nábřeží Loučné vznikla promenáda k procházkám a relaxaci, která spojuje sídliště s řekou jako přírodním elementem v jeho bezprostřední blízkosti. Princip, který může být inspirací např. pro řešení nábřeží Rolavy v úseku podél sídliště Čankovská. Autor: Josef Pleskot, AP atelier (2001).

158

Sídl. Drahovice, ul. Lidická Předprostor areálu Střední pedagogické školy, gymnázia a VOŠ Karlovy Vary má sice poměrně kvalitní dispozice, ale je zanedbaný, není využit jeho potenciál, není si kde sednout apod. Přístup ke školám a ke knihovně neodpovídá významu institucí, z velké části je prostranství neorganizovaným parkovištěm.

159

Sídl. Růžový vrch, předprostor ZŠ Krušnohorská Dnešní podoba prostranství před školou nenabízí zázemí ani pro žáky, ani pro rodiče. Při vstupu dominují pouze přebujelé keře. Jde přitom o přirozené těžiště lokality, které má vzhledem k prostorovým parametrům a významu instituce větší potenciál využití.

160

Gridgrounds, Amsterdam (NL) Předprostor školy na sídlišti z 60. let proměnili architekti jednoduchými prostředky v „náměstí“ plné sportovních a herních aktivit, které mohou žáci i veřejnost využívat i mimo školní vyučování. Barvy a linie vycházejí z okolního kontextu a herní prvky jsou inspirované tvorbou místního slavného architekta Alda van Eycka. Autor: Openfabric, Dmau (2017).

161

Dětské hřiště Horní Drahovice Přesto, že nejde přímo o modernistickou strukturu, jde o příklad situace, kdy při realizaci dětského hřiště nebyl využit potenciál místa. Oplocené hřiště je vytrženo z veřejného prostoru, nereaguje na okolní přírodní kontext. Při vstupu navíc dominuje výrazná zákazová cedule.

Cílový stav

- Předprostory základních škol se mohou stát živým místem, lokálním náměstíčkem, kde se přirozeně potkávají žáci, učitelé a rodiče, kde se konají sousedské akce a akce ve vazbě na program školy apod. Proto je vhodné je dovybavit a upravit tak, aby tomuto účelu vyhovovaly.
- Areály vzdělávacích zařízení, které se nacházejí ve struktuře města, zvláště pak v obytné zástavbě, je vhodné z okolí nevyčleňovat. Některé části areálů mohou dobře sloužit jak žákům, studentům a zaměstnancům, tak i širší veřejnosti. Přiměřené prolínání studentského života s běžným životem lokality přináší do veřejného prostoru život. Takovými styčnými prostranstvími mohou být reprezentativní předprostory hlavních budov i klidnější parkové části areálů apod.
- Řada rodičů vozí děti autem, proto je vhodné vyčlenit krátkodobá parkovací místa v blízkosti škol, aby vozidla v ranní špičce neblokovala prostor. Současně je třeba dobře řešit přístupnost areálů a návaznost na zastávky MHD, aby snadná dostupnost motivovala rodiče vodit děti do škol pěšky nebo veřejnou dopravou.

Dětská hřiště

Dětská hřiště a pískoviště tvoří důležitou vrstvu veřejného prostoru a patří k **základním prvkům sociální infrastruktury** sídlišť. Kvalita prostředí dětských hřišť ovlivňuje nejmenší děti.

- Nově vznikající hřiště by měla být předmětem architektonického návrhu s cílem začlenit je do veřejného prostoru jako plnohodnotnou součást vnitřní krajiny sídliště. Je vhodné využívat přírodní terén, který může být součástí herní krajiny, vzrostlé stromy pro vytvoření stínu apod. **162**
- Dětská hřiště by neměla být programově oplocována. Ne vždy jsou ploty nutné, a tak jen segregují a izolují děti mimo veřejný prostor. Bezpečnost dětí může být zajištěna i měkčím způsobem ohraničení prostoru. **161 163**
- V návrhu hřišť na sídlištích je třeba myslet také na starší děti a nabídnout program i pro ně (sportovní aktivity, skateparky apod.). Je možné se inspirovat také v zahraničí oblíbenými „dobrodružnými“ hřišti (tzv. adventure playgrounds), kde se děti v bezpečném prostředí formou hry učí práci s nejrůznějšími materiály, staví bunkry apod.
- Herní prvky by měly mít vysokou výtvarnou kvalitu, probouzet v dětech fantazii a tvořivost. Nemusí jít vždy jen o prefabrikované prolézačky. Prvky navržené na míru konkrétnímu prostoru jsou přidanou hodnotou, jež mj. posiluje také identitu daného sídliště. Ke hře může děti inspirovat také „hravý“ detail veřejného prostoru, stromy, po kterých se dá bezpečně lézt, terénní travnaté kopečky apod. **Přátelské VARY° Strategie c.2.2 str. 119**

Cílový stav

Prvky prostorového členění kontinua sídliště

Princip, který není ve velké míře doposud na českých sídlištích využíván, je **vytváření měkkých rozhraní mezi jednotlivými funkčními celky veřejných prostranství**. **163**

- Prostorovému členění lze pomoci krajinářským způsobem (modelace terénu, zeleň), nízkými plůtky, živými ploty nebo zídkami, které zachovávají plynulost a pohledovou kontinuitu prostoru mezi domy, ale zároveň od sebe oddělují a vymezují plochy, které slouží jinému účelu (např. dětské hřiště nebo předzahrádka domu).

Pěší trasy a chodníky bez bariér

Z hlediska komfortu pěších na veřejných prostranstvích je klíčové **zlepšení bezbariérovosti a bezpečnosti pěších**, a to prioritně na důležitých pěších tazích – např. v poptávaných trasách do nákupních center, škol, školek apod.

- Zkvalitnění pěší propustnosti sídlištěm spočívá především v těchto principech:
 - zlepšení přehlednosti odstraňováním překážek před přechody, které brání v rozhledu (např. nevhodně parkující vozidla, keře, kontejnery apod.)
 - zkldňňvání dopravy (např. snižování poloměrů křižovatek, zkracování přechodů pro pěší vytažením nároží chodníků apod.)
- Některé školy na sídlišti jsou umístěné mimo automobilové komunikace, takže se i menší děti mohou parkem ve volné zástavbě bezpečně pohybovat na kole nebo koloběžce. Tomu je třeba přizpůsobit vybavení školy (možnost bezpečně uschovat prostředek během vyučování) a kvalitu cest do školy.

Přátelské VARY°
Strategie c.2.1 str. 118

Posílení role krajiny a sídlištní zeleně

Předpokladem kvalitního rozvoje zeleně na sídlišti je revize stavu dřevin – **dendrologický průzkum, na jehož základě by se pak měla stanovit koncepce rozvoje včetně plánu péče**. Kvalitní údržba je klíčovým elementem kvality vegetace (nejen, ale zejména) na sídlišti.

- Do péče o zeleň je vhodné částečně zapojit mj. i místní obyvatele.
- Specificky na sídlištích je pak vhodné posilovat tyto vlastnosti krajinné

162

Curych (CH) Dětské herní prvky mohou být organicky začleněny do veřejného prostoru a využít stávajících podmínek – např. tvarování a sklonu terénu k vytvoření herní krajiny.

163

Berlín (DE) Příklad řešení měkkého rozhraní pobytových parkových ploch přírodním způsobem. Kameny nepřekáží v prostoru, nevytvářejí vizuální bariéru, přesto zřetelně oddělují prostor dětského hřiště od zbytku parku.

164

Magazinstrasse, Berlín (DE) Příklad kultivovaného parkového pojednání struktury zeleně na sídlišti. Jednoduchá koncepce kombinuje jasně ohraničený trávník v centrální části, linie stromů po jeho okrajích, solitérní stromy v trávě a nízké keře, které od veřejného prostoru měkce oddělují předzahrádky domů – vše vytváří přehledný a útulný prostor vnitrobloku.

165

Mantes-La-Jolie (FR) Přestavbou okolí sídliště bylo možné přemístit parkování mimo velkoplošná parkoviště ve vnitroblocích a nahradit je vegetací. Vhodně vymezená extenzivní zeleň také patří na sídliště. Vegetace je blízká lokální přírodě a nezpěvněné povrchy zadržují dešťovou vodu. Autor: Espace Libre (2014).

166

Schorfheideviertel, sídl. Marzahn-Hellersdorf, Berlín (DE) Součástí revitalizace této části sídliště byly úpravy zelených ploch. Modelace terénu navazuje na původní krajinu v místě, která je typická travnatými kopečky porůstajícími borovicemi. Autor: gruppe F Landschaftsarchitekten (2011)

167

Sídl. Drahovice, Lidická ul. Prostranství okolo garáží bývají opuštěná a zanedbaná a zároveň jde o poměrně nevhodně využitá rozsáhlá a neprostopné plochy. Na druhou stranu slouží svým majitelům krom parkování také jako malý sklad nebo dílna. To, k jakému účelu by měla tato území v budoucnu sloužit, je třeba urbanisticky prověřit.

Cílový stav

vrstvy a prvků vegetace na veřejných prostranstvích:

- vytváření prostoru – využívání diverzity vegetace a terénních prvků k modelaci prostoru (kopečky, skupiny a boskety, stromy na parkovištích, linearita a stromořadí k podpoření hlavních os, živých plotů apod.)
- městské zemědělství (zahrádkaření), kulturní, paměťová a vzdělávací role zeleně – resp. posílení širší škály ekosystémových služeb

Zdravé VARY°
Strategie b.3.3 str. 109

Parkování na sídlišti

Parkování je na většině sídlišť ožehavým problémem současnosti. Na jedné straně je ho nedostatek, na druhé auta zahlcují veřejný prostor. Jde tedy o problematiku, která **vyžaduje komplexní řešení**.

- Pro optimální řešení problému dopravy v klidu na sídlištích, která nebyla dimenzována na stávající počet osobních automobilů, je potřeba promyšlená parkovací politika s cílem zajistit dostatek parkovacích míst, ale nezahlcovat veřejná prostranství. Jejím obsahem by mělo být např.:
 - stanovení systému poplatků za parkování (tj. např. rozsah a podoba parkovacích zón);
 - zvýšení rozmanitosti nabídky způsobů parkování na sídlišti (od soukromých garáží přes parkovací domy na okraji území, až po stání na ulici) s motivací parkovat v objektech vně nebo na okraji sídliště v docházkové vzdálenosti – tyto kapacity je třeba ve Varech dobudovat; vhodnými místy pro nové parkovací domy jsou např. plošná parkoviště na okraji sídlišť.
- Bezprostřední okolí parkovacích objektů a garáží musí být kvalitní součástí veřejných prostranství, ani zde by neměl převažovat dopravní charakter. Vjezdy do objektů musí být řešeny v rámci perimetru objektu bez umísťování otevřených vjezdových ramp na veřejná prostranství – tato řešení výrazně zpravidla degradují uživatelskou kvalitu veřejných prostranství.
- Pro stávající plošná parkoviště i parkování podél vozovky v ulicích je důležité parkovací stání jasně definovat – např. vymezit parkovací pásy a zálivy stavebními a materiálovými úpravami. **168 169**
- Větší parkovací plochy by měly být navrženy alespoň částečně jako nezpěvněné a jejich součástí by měly být vegetační prvky či objekty hospodaření s dešťovou vodou za účelem začlenění ploch do prostředí sídliště a snížení negativního vlivu na životní prostředí. **168 169**
- Rozsáhlé plochy a křižovatky, které umožňují živelné parkování, je nutné redukovat například vytažením chodníku do prostoru vozovky apod.
- Stávající individuální garáže jsou nevhodně vzhledem k prostoru, který zabírají, a jejich okolí bývá zanedbané. Na druhou stranu vytvářejí

Zdravé VARY°
Strategie b.3.2 str. 108

Cílový stav

určitý kolorit, slouží majitelům např. i jako malý sklad nebo dílna. To, k jakému účelu by měla tato území dále sloužit, je třeba nejprve urbanisticky prověřit. Mohou se stát součástí veřejných prostranství nebo být nahrazeny kapacitními parkovacími objekty. **167**

Principy kvality detailu

Integrace opatření hospodaření s dešťovou vodou (HDV)

Prostorové parametry sídliště a velké procento nezpevněných ploch jsou vhodné pro integraci prvků HDV. **165 168 169**

- V rámci revitalizací veřejných prostranství sídlišť by se měly vždy individuálně prověřit možnosti integrace opatření HDV – uplatnitelná jsou zejména tato:
 - výměna zpevněných nepropustných povrchů za propustné (mlat, propustná dlažba, propustný asfalt)
 - zpomalení odtoku srážkových vod ze zpevněných povrchů komunikací a plošných parkovišť – liniové zasakovací průlehy
 - sběr dešťové vody z plochých střech objektů a lokální využití dešťové vody pro zalévání, dešťové zahrádky, splachování apod. (nebo realizace zelených střech)

Zdravé VARY°
Strategie b.1.4 str. 103

Zdravé VARY°
Strategie b.3.2 str. 108

Levnější, ale kvalitní soudobé materiály

Stávající povrchy většiny pěších i poježděných komunikací karlovarských sídlišť jsou asfaltové, nepropustné. Na některých místech je pro chodníky použita betonová dlažba středního formátu, ale spravované chodníky se nejčastěji řeší maloformátovou betonovou (zámkovou) dlažbou, která bohužel působí laciným dojmem.

- Sídlíště zasluhují kvalitní detail – nelze je odbývat pouze „antivandal“ lacinými materiály a vybavením, které jen prohlubují odtážitost veřejných prostranství. Naopak je zapotřebí hledat cenově přijatelné, ale přitom solidní materiály a kvalitní prvky mobiliáře. **170**
- Modernistický ráz nabízí možnost volnějšího zacházení s barvou, novodobými materiály i neotřelým tvaroslovím. Je proto možné využít širší škálu materiálů než například v historickém centru. Na sídlíště se hodí i betonová dlažba (ale ne zámková), v menší míře asfalt, pro volnočasové plochy

168

Sídl. Märkisches Viertel, Berlín (DE) Příklad parkovacích stání, vhodně začleněných do prostoru sídliště – parkování je prostrídáno se stromy a od chodníku odděleno kultivovanou nízkou zelení. Jde o kvalitní detail s propustnou dlažbou v parkovacích zálevech.

169

Praha, „Vybíralka 25“ (sídl. Černý Most) Součástí plánu revitalizace lokality je koncepce hospodaření s dešťovými vodami, která navrhuje sérii opatření v koordinaci s architektonicko-urbanistickými úpravami místa. Na vizualizaci jsou znázorněny zasakovací průlehy podél chodníku a propustná dlažba parkovacích stání. Autor: IPR Praha ve spolupráci s JV PROJEKT VH (2017).

171

Evreux (FR) Příklad kvalitního detailu na sídlišti, které prošlo obnovou veřejných prostranství. Vhodná struktura, barevnost a formát betonové dlažby, kvalitní a dobře umístěné prvky veřejného osvětlení a prvky mobiliáře z přírodního dřeva s logem sídliště. Autor: Espace Libre (2014).

171

Curych (CH) Příklad platformy jako atypického prvku k sezení, který má vícero využití a abstraktní geometrickou formou se hodí do vnitřní krajiny modernistického sídliště.

172

Sídl. Tuhnice, křižovatka Charkovská x Krymská Objemné kontejnery jsou rozestavěny tak, že se sice dají snadno vyvážet, ale dominují veřejnému prostoru – stojí přímo v ose parku podél ulice Krymská.

Cílový stav

- mlat, tartany apod. Pro mobiliář kromě dřeva také různé recykláty apod.
- Podstatou udržitelné kvality materiálů povrchů je vhodné uspořádání prostoru. Velmi pomůže také vytváření celistvých, snadno udržovatelných ploch bez zbytkových prostorů.

Mobiliář k sezení

Na rozdíl od tradičních prostranství se mobiliář a vybavení sídlišť mohou stát specifickými prvky, které do jisté míry určují charakter prostředí.

- Design sedacího mobiliáře může mít v prostředí modernistického města volnější, atypickou formu. Uplatní se zde nejen klasické parkové lavičky, ale k posezení lze využít také přírodní prvky (kameny, terén, dřevěné klády apod.), sochařské interaktivní prvky, zídky, platformy, schodiště apod. **171**
- Klíčovým principem je však jednotnost mobiliáře napříč sídlištěm, která podtrhuje to, že jde o jeden obytný celek. **170**
- Pro zlepšení obytných vlastností veřejných prostranství je důležitý také dostatek mobiliáře k sezení na dobře zvolených místech, která nabízejí příjemné podmínky pro setrvání (např. krytá záda, sezení pod stromem, v závětrí, s výhledem apod.) a kde člověk lavičku přirozeně vyhledává (např. v rámci společenských center a lokálních míst setkávání, kde na sebe lidé např. čekají, dále u dětských hřišť, v parkově upravených částech, v místech, kde starší lidé odpočívají např. po cestě na nákup apod.).

Propojené VARY°
Strategie a.1.2 str. 87

Prvky veřejného osvětlení

Na sídlištích nefunguje plynulý, živý (a večer osvětlený) parter, kvalitní osvětlení cest ve večerních hodinách je proto důležité pro pocit bezpečí. **170**

- Je vhodné revidovat stav osvětlení. Často se stává, že lampy svítí nedostatečně, protože jsou v kolizi se vzrostlými stromy. Cílem by také mělo být postupné nahrazování starých svítidel moderními prvky s nižší spotřebou energie.

Kontejnerová stanoviště

Typickým prvkem veřejných prostranství sídliště jsou stanoviště kontejnerů na směsný a tříděný odpad, problematická na údržbu pořádku v jejich okolí. Na sídlištích není nutné vždy realizovat podzemní nádoby na tříděný odpad, ale o to důležitější je věnovat pozornost umístění a kvalitě kontejnerů, protože se v prostoru vizuálně velmi uplatňují. **172**

Cílový stav

- Kontejnery na směsný odpad je vhodné uzavírat do zamykatelných přístřešků tak, aby zůstaly na jednom místě a bylo možné kolem nich udržovat pořádek. V ideálním případě je umísťovat přímo v rámci budov.
- Kontejnerové klece a přístřešky by měly mít kultivovaný design – měly by upozadit negativní vizuální působení kontejnerů v prostoru a stát se architektonickou součástí veřejných prostranství (někde takto fungují popelnice od počátku sídliště, ale tato stanoviště – stříšky, zídky apod. – rychle degradují a je potřeba je obnovit). **173**
- Umístění stanovišť a nádob je třeba podřídit nejen technickým paramet-rům (svoz, docházková vzdálenost apod.), ale také kompozičním princi-pům daného místa.

Reklama

Veřejná prostranství sídlišť také bývají zahlcena různými, často dožilými prvky pro reklamu – sloupy, vývěskami a tabulemi. Provozovny v objektech vybavenosti a fasády těchto objektů jsou často oblepeny nevzhlednou reklamou. **146 155**

- Podobně jako v ostatních částech města, je i na sídlišti nutná revize nepo-třebných informačních nosičů a cedulí a kvalitnější údržba těch stávajících.
- Objektům vybavenosti může výrazně pomoci odstranění křiklavých nápi-sů, celoplošných polepů a zanedbaných cedulí a jejich nahrazení kultivo-vanou formou reklamy.

Umění

Přítomnost uměleckých prvků a sochařských děl je pro sídliště typická a žádoucí. Sochy vznikaly zpravidla v rámci povinného „procenta na umění“, ne všude však byly realizovány. Ve Varech se umělecká díla na sídlištích objevují sporadicky. **174**

- Umění oživuje prostředí sídlišť a posiluje identitu jednotlivých částí i síd-liště jako celku, proto je vhodné o něm uvažovat i v současnosti. Nemu-sí jít jen o klasické sochy, ale také o kvalitní umělecky ztvárněné prvky městského designu, mobiliáře, architektury nebo interaktivní umělecká díla, navržená přímo pro dané místo.
- Důležitou roli hraje také údržba uměleckých děl, na kterou se právě v pří-padě sídlišť obecně často zapomíná. Bez kvalitní péče mohou časem so-chy degradovat a stát se spíše problematickou vrstvou veřejného prostoru.

173

Köpenick (DE) Kvalitní příklad jednoduché, větrané klece na kontejnery, kterou po-růstá popínavá zeleň. Prostor pro odpadové nádoby je jasně vymezen a vizuálně neza-těžuje okolí.

174

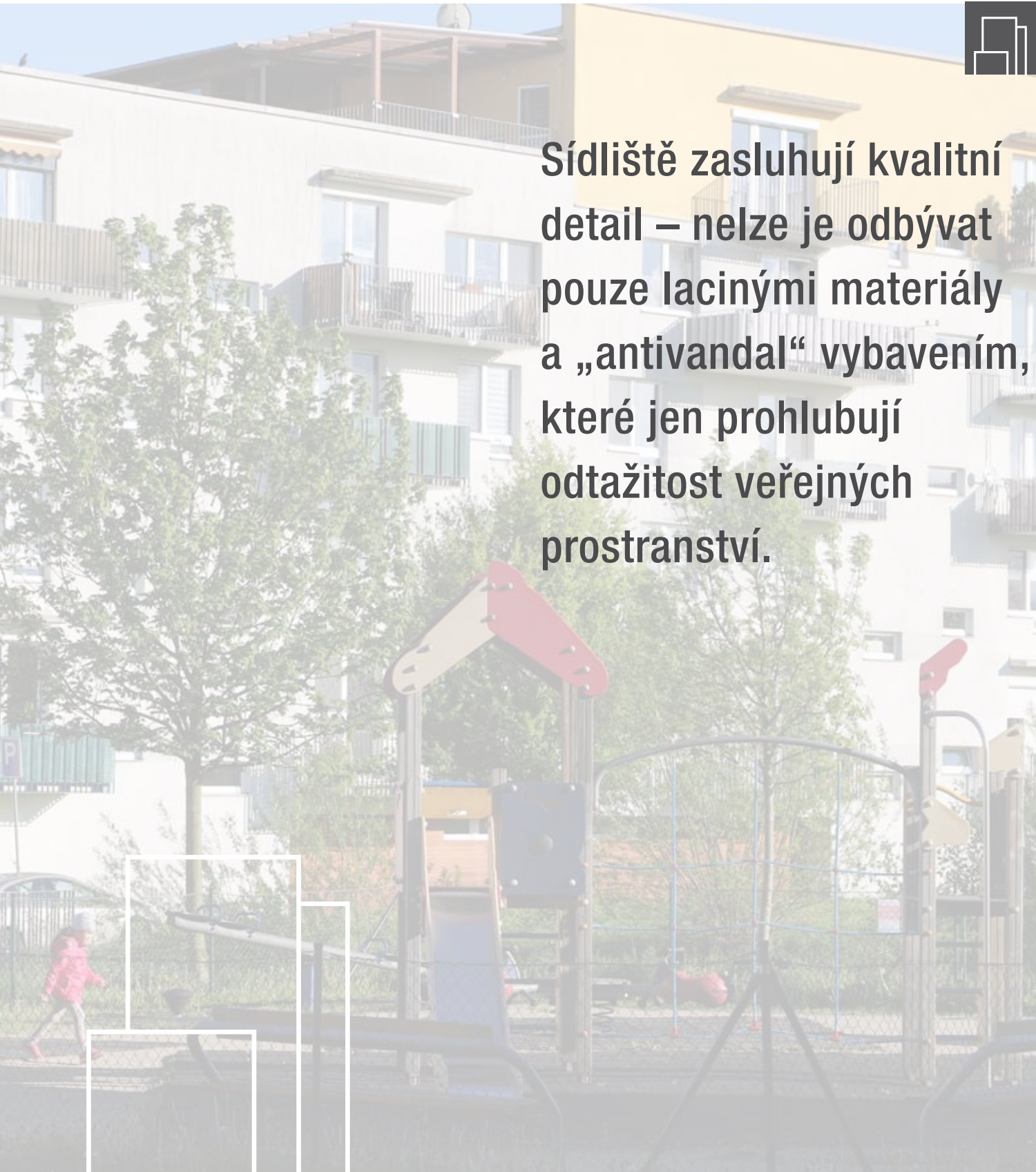
Sídl. Drahovice, ul. Stará Kysibelská Socha a altánek jsou ústředními prvky prostranství u občanské vybavenosti. Objekty prostor zabydlují, ale také vytvářejí paměť místa. Slouží i pro orientaci v místě a člověk si k nim může vytvořit vztah. Svým způsobem sym-bolicky odkazují na umělecká díla a drobnou architekturu, které se vyskytují v lázeňských lesích nad sídlištěm.

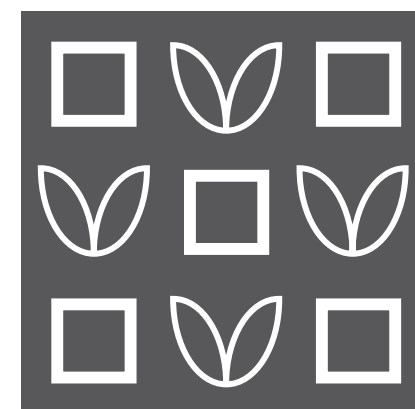
Kulturní VARY°
Strategie d.1.2 str. 125

Kulturní VARY°
Strategie d.1.3 str. 125

Sídliště zasluhují kvalitní detail – nelze je obývat pouze lacinými materiály a „antivandal“ vybavením, které jen prohlubují odtažitost veřejných prostranství.

Zahradní město

Zahradní vilové čtvrti 19. a 20. stol.
a novodobé satelitní čtvrti

Výchozí stav

Charakter urbanistické struktury

Zahradní město charakterizují **vilové čtvrti a zástavba solitérních a řadových rodinných domů nebo činžovních vil v soukromých zahradách**. Jde o plánovanou strukturu městské obytné zástavby, která vychází z principů koncepce zahradního města – ideje, která se zrodila v Anglii pod vlivem sociálního utopismu v reakci na průmyslovou revoluci a migraci obyvatelstva z venkova do měst. Původním záměrem bylo zajistit i nižším vrstvám přijatelné bydlení ve zdravém prostředí. Lokality zahradních měst byly v duchu původní koncepce zakládány zejména ve 20. a 30. letech 20. století v blízkosti blokové zástavby nebo původní vesnické zástavby, někdy na místech bývalých usedlostí. Urbanistickou strukturu většinou definovaly zastavovací a regulační plány.

Vznik zahradních měst je ve Varech specificky spojen také s lázeňským charakterem města – ve vilách se nachází řada lázeňských zařízení. První romantickou vilou na území Karlových Varů byla Vila Lützow, postavená již v roce 1854 na stezce J. De Carro. První **vilová čtvrť Westend vznikla na základě zastavovacího plánu podle londýnského modelu v reakci na vysokou poptávku lázeňských hostů** již na přelomu 19. a 20. století. Westend se rozkládá mezi třídami Krále Jiřího, Petra Velikého a Sadová. Vily a hotely ve Westendu se staly oblíbenou a luxusní oázou ticha, stranou od lázeňského ruchu. Dodnes má oblast vysoce reprezentativní charakter, ulice Krále Jiřího je výstavní ulicí s pozoruhodnou architekturou a výhledy na lázeňské centrum města.

Struktura zahradního města se fragmentovaně vyskytuje napříč celým městem, a to i v okrajových a venkovských částech, vlivem terénní konfigurace často ve svazích (Drahovice). Příklady největších lokalit zahradního města v Karlových Varech jsou:

- Westend

175
- Drahovice
- vilová čtvrť nad ulicí Na Vyhlídce (ul. Tyršova)
- Tuhnice (např. ul. Chelčického, Sládkova, Vrázova aj.)
- Bohatice (okolí ul. Jasmínová, Štúrova)

176
- Doubí (okolí ul. K Linhartu, Lesní, Komenského)
- Tašovice (okolí ul. Šikmá, Hradištní, Slovanská)
- Stará Role (např. ul. Husova, Dykova, Žižkova aj.)

Satelitní suburbánní zástavba

Specifickou strukturou jsou novodobé – porevoluční – zahradní čtvrti, satelity na předměstí, kterými město expanduje do krajiny. Jsou to také solitérní rodinné vily a domky v soukromých zahradách, projevují se

175 Čtvrť Westend – pohled přes jezírko Versailles (hist. foto 1903) První vilová lokalita byla realizovaná ve svahu nad lázeňským centrem. Dodnes jde o honosnou čtvrť výstavních vil v zahradách. Kromě ubytovacích a lázeňských zařízení zde byly pro potřeby lázeňských hostů postaveny také kostely – např. pravoslavný kostel sv. Petra a Pavla.

176 Bohatice, Jasmínová ul. Typická zástavba rodinných a činžovních vil i řadových domků, která navazuje na historické venkovské osídlení této části Varů. Stáří lokality dokládá architektura domů i vzrostlé stromy v zahradách.

177 Doubí, ul. U Ovčárny Příklad novodobé struktury zahradního města na periferii. V jedné z nejstarších satelitních čtvrtí ve Varech je struktura veřejných prostranství ještě poměrně pravidelná. Přesto se zde vyskytují slepá zakončení ulic a další nešvary tohoto typu zástavby, jako např. neexistující hierarchie veřejných prostranství, absence občanské vybavenosti, stromů v zahradách, míst k setkávání apod.

Drahovice

M 1 : 5 000 **PŘÍKLAD STRUKTURY ZAHRADNÍHO MĚSTA (výchozí stav)**
satelitní čtvrť ve Staré Roli

- pěší prostor, chodníky
- parky, plochy zeleně, krajina
- vozovky
- soukromé, oplocené zahrady
- ploty na rozhraní soukromého a veřejného prostoru

Výchozí stav

ale kobercovou strukturou, která nereaguje na terén a lokální kontext. **Uspořádání pozemků a veřejných prostranství je generováno převážně technickými potřebami a snahou o maximální vytěžení území.** Chybí hierarchie veřejných prostranství.

Satelity zpravidla postrádají občanskou vybavenost, představují **mono-funkční strukturu bydlení.** Příznačný je rovněž unifikovaný design rodinných domů na klíč, který postrádá návaznost na místní tradici. Pom-péznímu stylu některých předměstských vil na hranici kýče se přezdívá „podnikatelské baroko“.

Satelitní čtvrti bývají často označovány jako „noclehárny (naležato)“ – **ráno obyvatelé odjíždějí za prací, večer se vrací a ve veřejném prostoru se pohybuje minimum lidí.** V tradičních vilových čtvrtích je běžná hustota obyvatelstva okolo 50 ob./ha, v suburbánních satelitních čtvrtích malých rodinných domů obvykle mezi 20–30 ob./ha, v extrémních situacích až 15 ob./ha. **Čím nižší je hustota obyvatel města, tím více rostou náklady na provoz a údržbu veřejných prostranství, včetně nákladů na veřejnou dopravu.**¹

Důsledkem nevhodného urbanistického řešení řídce zastavěných satelitních lokalit je nefunkční prostředí, které negativně ovlivňuje také samotné obyvatelé. Má za následek izolaci, závislost na autě, nižší míru sociálních vazeb, v některých případech i zvýšenou kriminalitu v přes den opuštěných čtvrtích. Kvalita jednotlivých satelitních čtvrtí se však samozřejmě může významně lišit v závislosti na vzdálenosti od centra města, pravidelnosti dané struktury, provázanosti území s okolím, charakteru krajinného zázemí apod.

V Karlových Varech lze jako suburbánní satelitní městečka označit např. tyto lokality vznikající od 90. let 20. století:

- Doubí – ul. Myslivecká, U Ovčárny a okolí **177**
- Stará Role – ul. Dobrovského, Jedlová, V Polích
- lokalita Zlatý kopeček – ul. M. Rovenské a okolí

178

Sadová ul. Kompoziční a přístupová osa vilové čtvrti Westend je lemovaná stromořadím javorů, které mj. dotvářejí zahradní charakter lokality. Stromy také vytvářejí přirozené rozhraní mezi vozovkou a chodníkem, poskytují stín, vláhu a příjemné klima. Měřítkově usazují ulici do prostředí.

179

Drahovice, ul. Victora Huga Ač jde o příjemnou čtvrť rodinných domů v blízkosti krajinného zázemí lázeňských lesů, detail řešení veřejných prostranství není ideální. Chodníky jsou úzké s nepropustným asfaltem a parkující auta z pěšího prostoru ještě ukrájí. Chybí stavební a materiálové strukturování profilu ulice, které by definovalo a vyvážilo způsob využití jednotlivých částí ulice.

Výchozí stav

Charakter veřejných prostranství

Pro strukturu zahradního města je typické jasné oddělení veřejného a ne-veřejného prostoru. Uliční čára je nejčastěji definována plotem nebo zdí.

Charakter území dotváří oplocení soukromých pozemků.

Veřejná prostranství tradičních vilových čtvrtí bývají velkorysá, ale ne naddimenzovaná. Uliční síť mezi bloky parcelovanými na soukromé zastavitelné zahrady je většinou komponovaná, pravidelná (pravoúhlá) a zároveň reaguje na terén. Náměstí, zpravidla vložená na křížení hlavních kompozičních os, mají většinou parkový charakter (např. Palackého náměstí v Drahovicích). V ulicích se vyskytují stromořadí, která doplňují vegetaci soukromých zahrad, jež tvoří zázemí obyvatel (rekreace, užitkové zahrady nebo dílny apod.). **178**

V ulicích zahradního města je vhodné realizovat obytné zóny s převahou pobytové funkce, kde je pohyb chodců, cyklistů a motorových vozidel umožněn ve společném prostoru.

¹ Hudeček, Tomáš, Martin Dlouhý, Pavel Hnilička, Lucie Leňo Cutáková a Michal Leňo. Hustota a ekonomika měst. ČVUT, Praha, 2018.

Cílový stav

Obecné principy práce s celkem veřejných prostranství

Rozhraní veřejného a soukromého prostoru

Vliv na kvalitu veřejných prostranství zahradního města má také charakter soukromých zahrad a podoba rozhraní veřejného a soukromého prostoru.

- Je potřeba hledat nástroje, jak z pozice města tuto oblast řešit. Možností je např. finanční (či institucionální) podpora nabídnutá městem soukromým vlastníkům s cílem např.:
 - motivovat ke kvalitě a sjednocení plotů v ulici nebo v ucelené lokalitě (výška, průhlednost, barevnost, popř. materiálové řešení)
 - motivovat ke sjednocení designu a umístění rozvodných skříní
 - iniciovat sázení a péči o listnaté stromy na soukromých pozemcích v určité vzdálenosti od ulice (např. tradiční ovocné odrůdy)
 - sjednotit barevnost fasád, příp. střech apod.

Principy kvality dílčích vrstev veřejných prostranství

Lepší využití parkových náměstí a prostranství

Parková náměstí a plácky v obytné struktuře zahradního města plní zejména kompoziční funkci a obohacují veřejná prostranství o větší množství zeleně.

- Parková náměstí mají nenaplněný potenciál širšího pobytového využití. Prostředí mohou zatraktivnit interaktivní vodní prvky, sportovní vybavení, místa, kde se dá příjemně posedět. Při kvalitním architektonicko-krajinářském řešení se tato náměstí mohou stát místem sousedského setkávání. 180 181 182 183

Zdravé VARY°
Strategie b.2.2 str. 105

Přátelské VARY°
Strategie c.1.1 str. 115

180

Berlín (DE) Prostranství zahradního města jsou také příležitostí pro rozmanité rekreační a drobné sportovní aktivity.

181

Drahovice, Palackého nám. V současném stavu je náměstí pouze travnatou plochou pro pejskaře s nahodile rozmístěnými kontejnery a pár lavičkami. Podobné prostory však mohou plnit více rolí. Společně s místními obyvateli je vhodné prověřit, jakou podobu a využití by parkové náměstí v této lokalitě mohlo nabízet.

182

Schermbeck (DE) Bezmotorová parková osa, která prochází rodinnou čtvrtí, nabízí bezpečné zázemí pro sportovní a rekreační aktivity všech věkových skupin přímo v urbanizovaném prostředí v blízkosti školy a domova. Autor: DTP (2020).

183

Kodaň (DK) Příklad tzv. play street. Vnitřní část obytné zóny je primárně věnovaná hře místních dětí nebo sousedským aktivitám. Vzniká tak malebné, zabydlené a bezpečné prostranství s neformální správou zdejších obyvatel, které dokazuje, že se obytnost nemusí vylučovat s potřebami parkování apod.

184

Ulice zahradního města, zejména pásy pro stromořadí, jsou příhodným prostorem pro realizaci liniových prvků hospodaření s dešťovou vodou. Ilustrační foto zachycuje způsob odvodnění zpevněných částí komunikace a propojení zasakovacího průlehu s nízkou vegetací a stromy.

Cílový stav

Uspořádání a dopravní režim uličních prostranství

Ulice zahradního města by měly odpovídat převážně rezidenčnímu využití těchto lokalit.

- Je vhodné realizovat oblasti zklidněných ulic v režimu obytné zóny s převahou pobytové funkce, kde je pohyb chodců, cyklistů a motorových vozidel umožněn ve společném prostoru; popř. „zóny tempo 30“ s maximální povolenou rychlostí průjezdu motorových vozidel 30 km/hod.

Přátelské VARY°
Strategie c.2.1 str. 118

- Hierarchicky významnější ulice zahradního města je vhodné zdůraznit stromořadím, které doplní vegetaci v soukromých zahradách a podpoří „zelený“ charakter těchto lokalit.

Zdravé VARY°
Strategie b.3.3 str. 109

- Přestože se většinou nejedná o frekventované ulice, je důležité, aby chodníky byly bezbariérové a měly dostatečnou šířku pro komfortní chůzi. 179

Hospodaření s dešťovou vodou v ulicích

V klidných ulicích vilových čtvrtí zahradního města bývají na rozdíl od obchodních ulic městského centra menší nároky na přecházení ulice z jedné strany na druhou. Právě proto je zde vhodné (s ohledem na hydrogeologickou situaci daného území) uvažovat o realizaci liniových opatření hospodaření s dešťovou vodou. 184

- Pásy pro uliční stromořadí je možné využít také pro realizaci vsakovacích průlehu či planterů pro zpomalení odtoku dešťových vod do kanalizace.
- Liniová vodohospodářská opatření (průlehy) je vhodné kombinovat s nízkou vegetací. Vždy by mělo jít o integrované řešení – prvky hospodaření s dešťovou vodou by měly být nedílnou součástí celkových krajinářských úprav veřejného prostranství.
- Roli zasakovacího průlehu mohou plnit také pobytové louky v rámci parkově řešených náměstí zahradního města, popř. vodní plochy a nádrže v těchto prostranstvích.
- Vždy je třeba zajistit kvalitní údržbu prvků systému hospodaření s dešťovou vodou.

Zdravé VARY°
Strategie b.1.4 str. 103

Cílový stav

Principy kvality detailu

Mobiliář a materiály

Kvalita prvků vybavení i materiálové řešení povrchů výrazně ovlivňují charakter veřejných prostranství zahradního města. **185**

- Také v těchto lokalitách je třeba ve volbě materiálů podlahy vycházet z konceptu pro ucelenou oblast. Asfalt chodníků je vhodné nahrazovat vodopropustnými materiály. Betonová dlažba malého formátu, tzv. „zámková“, však působí laciným dojmem a k jejímu použití by mělo dojít zcela výjimečně – vhodnější je kultivovaná betonová dlažba středního měřítka.
- Travníky v ulicích by měly být součástí krajinářského konceptu lokality a kompozice veřejného prostranství. Neměly by vznikat pouze jako zbytkové plochy.
- Je třeba se vyvarovat nevhodného způsobu parkování přímo na zeleni např. vymezením parkovacích zálivů nebo vložením ploch zpevněného trávniku v místech vjezdů a parkování (zatravňovací dlažba, šterkový trávnik apod.).
- Díky nižší frekvenci chodců je vhodné prvky veřejného osvětlení realizovat v úsporném režimu. Design lamp by měl být charakterem a měřítkem bližší parkovému typu osvětlení a osvětlovat ulici, ne svítit do oken.
- Objemné kontejnery, např. na tříděný odpad, by měly být umístěny v přístupném, ale méně exponovaném místě. Nádobý na směsný komunální odpad by měly být řešeny převážně na vlastním pozemku tak, aby narušovaly kvalitu veřejných prostranství.

Specifika veřejných prostranství satelitní zástavby

Těmto lokalitám často zcela chybí urbanistická kompozice a koncepce veřejných prostranství, která by navazovala na okolní strukturu a vytvářela jasnou hierarchii. Veřejná prostranství bývají řešena čistě utilitárně bez zájmu o kvalitu těchto společných prostorů. Objevují se slepé ulice, zakončené např. tzv. cul-de-sac (v angl. také výstižně dead-ends, volně přeloženo jako „mrtvé konce“) a území je často obtížně prostupné pěšky. **186**

- Základním principem je omezit zakládání satelitních čtvrtí a nekoncepční rozrůstání města do krajiny, a to již v úrovni urbanistických nástrojů města – územní plán aj.
- Při výstavbě nových čtvrtí je třeba vždy navazovat na stávající strukturu veřejných prostranství a zakládat urbanistický plán tak, že se nejprve

185

Praha, sídl. Solidarita Poválečná rezidenční čtvrť zahrnuje nízké bytovky a řadové rodinné domky. V nedávné době zde proběhla revitalizace pěších povrchů. Nové řešení vychází z původních vzorů, kultivovaně kombinuje levnější materiály – betonovou dlažbu s drobnou kamennou dlažbou, která akcentuje např. místa křížení. Autor: Roháč Stratil architektonický ateliér (2014).

186

Stará Role, ul. Dobrovského Zakončení ulice kruhovým objezdem je pro satelitní rodinné čtvrti typické. Bohužel toto řešení vytváří z obytného prostředí dopravní prostor. Slepé ulice odrážejí nahodilost urbanistického plánu lokality a (nejsou-li doplněny lokálními pěšími propojkami) omezují prostupnost čtvrti. Z fotografie je patrná i nedostatečná údržba.

187

Stará Role, ul. Jedlová Příklad nevhodně řešeného uličního prostranství v satelitní zástavbě. Prostoru dominují technické prvky a laciné materiály. Napojení boční ulice a návaznosti dílčích stavebních částí komunikace jsou provedeny ledabyle – vznikají tak neadekvátní cizorodé odskoky a zakřivení.

188

Praha-Slivenec Příklad kvalitnějšího řešení subúrbánní satelitní zástavby. Kompaktní struktura veřejných prostranství navazuje na původní zástavbu obce. Jsou uplatňovány koncepční principy pro detail celku: např. listnáče v ulicích, jednotný design materiálů komunikací, oplocení, rozvodných skříní, schránek apod. Autor: RKAW (2016).

Cílový stav

- vytvoří struktura veřejných prostranství a teprve potom zastavovací plán. **188**
- Veřejná prostranství zahradního města mají mít převážně obytný, nikoliv dopravní charakter. Prioritou uspořádání uličních prostranství má být chodec, jeho komfortní pohyb územím a přirozená orientace. Proto je zcela nevhodné vytvářet slepé ulice a neprostupná území.

Krom absence kvalitní urbanistické koncepce je častým problémem také nekvalitní stavební a materiálové provedení detailů. Ulice jsou koncipovány jen jako příjezd k domu. Přestože jsou satelity v bezprostředním kontaktu s krajinou, nereflktují v charakteru materiálů nebo uspořádání prostoru měkkost venkovského prostředí. Standardně jsou využívány nejlevnější materiály – betonová zámková dlažba, silniční asfalt. **187**

- Při rekonstrukcích ulic v těchto lokalitách je vhodné postupně nahrazovat stávající nekvalitní detail novým uspořádáním a kultivovaným materiálovým řešením, které bude lépe odpovídat přírodnějšímu a obytnému charakteru prostředí.

V ulicích nejsou zakládána stromořadí. Stromy často chybí i v soukromých zahradách. Bezúdržbové jehličnany nebo dekorativní dřeviny jsou častější než tradiční ovocné odrůdy.

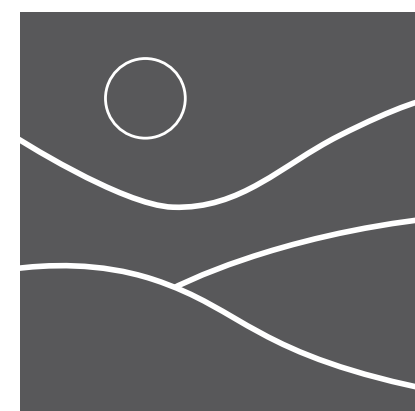
- Město by mělo hledat motivační nástroje, jak v satelitních oblastech podporovat výsadbu dřevin, které lépe korelují s venkovským charakterem prostředí.

Zdravé VARY°
Strategie b.3.3 str. 109

Také v těchto „novodobých vesničkách“ existuje (např. díky koncentraci mladých rodin) potenciál vzniku komunity, někde se dá už hovořit o starousedlících. Chybí však ústřední veřejná prostranství jako společné prostory a místa setkávání, kde by sousedský potenciál bylo možné rozvíjet.

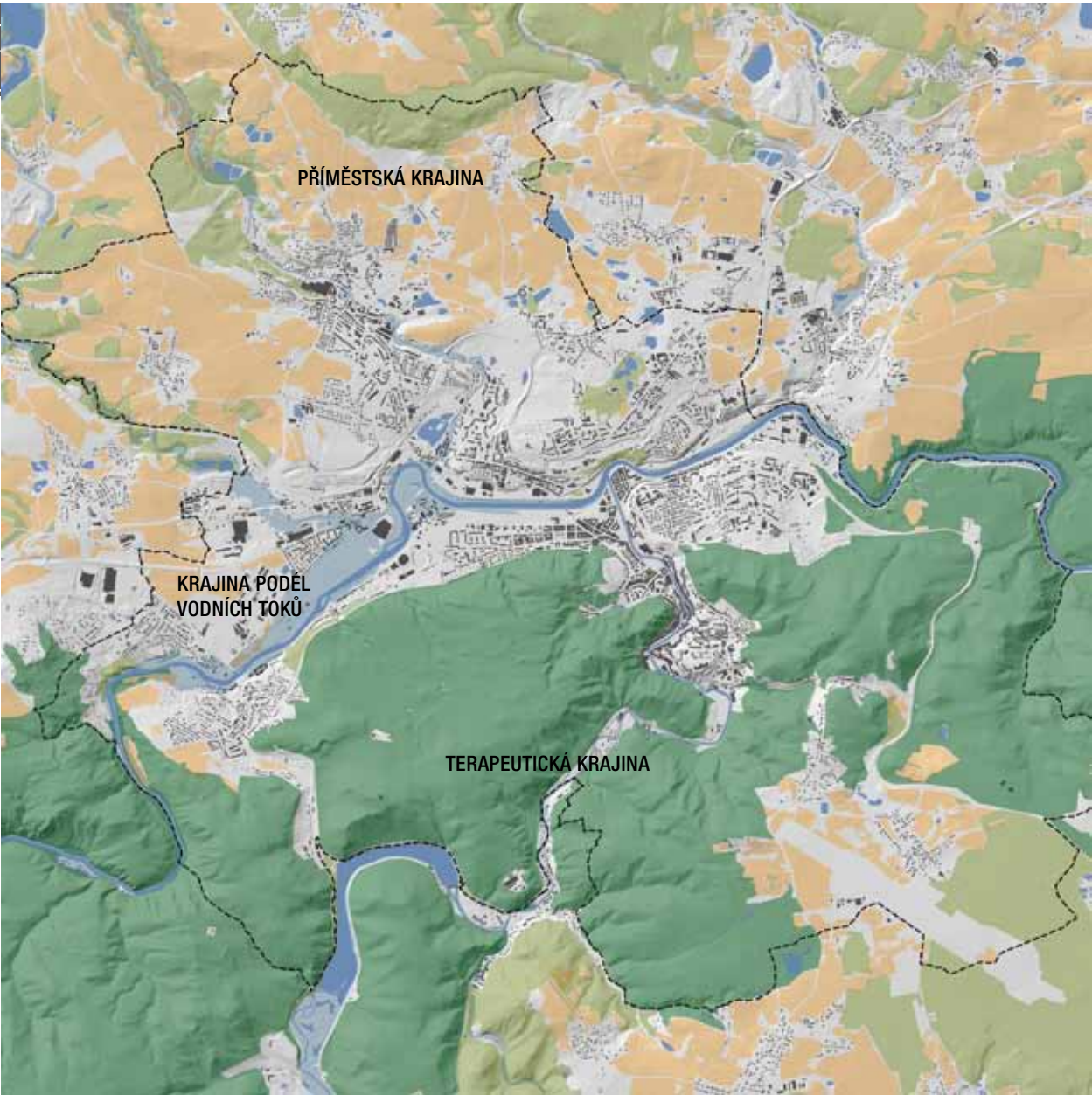
- Je třeba hledat a vytvářet prostory pro setkávání, např. plácky na nezastavěných parcelách apod., které se mohou stát alternativou tradičních návsí. Vždy je důležité do procesu zapojit aktivní místní obyvatele.
- Zvýšení obytnosti těchto lokalit je možné dosáhnout také větším kontaktem vnitřního prostředí satelitů s okolní přírodou, např. vytvořením pěších cest do krajiny apod.

Prosperující VARY°
Strategie e.1.1 str. 134

Krajina ve městě

Terapeutická a příměstská krajina
a krajina podél vodních toků

M 1 : 50 000

ZÁKLADNÍ STRUKTURA KRAJINY VE MĚSTĚ V KARLOVÝCH VARECH
(výchozí stav)

- lázeňské lesy
- produkční les, lesopark
- zemědělské plochy, pole
- říční niva
- katastrální hranice města

Výchozí stav

Charakter krajiny ve městě

Karlovy Vary mají specifický a krásný krajinný rámec – přírodní složka tvoří fyzicky i symbolicky významnou součást Karlových Varů. Dostupnost přírody a krajiny pro rekreaci v zeleni patří k velkým devízám měst a do budoucna bude její význam stále stoupat, proto je zapotřebí, aby Karlovy Vary o své krajinné zázemí adekvátně pečovaly a rozvíjely jej. **Kvalitní městská krajina pozitivně působí na celkové mikroklima města a pomáhá snižovat negativní dopad klimatické změny.**

Kapitola se zabývá primárně těmi **tématy, která souvisí s pobytem člověka v krajině**, tedy především s **kulturní, rekreační a pobytovou funkcí bezprostředního krajinného zázemí města**, a přináší základní principy pro posílení těchto kvalit (samozřejmě při vědomí, že krajina zastává řadu dalších důležitých úloh a ekosystémových služeb – biodiverzita, zemědělství, ÚSES atd.).

Pro potřeby Manuálu jsou určeny tyto základní vrstvy nebo typologie krajiny ve městě, které lze ve Varech prostorově a charakterově vymezit:

- **terapeutická krajina lázeňských lesů**
- **krajina podél vodních toků** (řek Ohře, Teplé, Rolavy, a drobnějších potoků – např. Chodovský)
- **příměstská krajina**, tj. území na přechodu mezi městem a volnou krajinou, kde se nacházejí fragmenty přírodních a zemědělských ploch v bezprostředním kontaktu s urbanizovanými plochami

Tato kapitola do detailu neřeší městské parky – lázeňské parky, sídlištní zeleň atd. jsou zařazeny v příslušných kapitolách dle charakteru urbánní struktury, již jsou součástí.

Charakter dílčích částí krajiny

Terapeutická krajina lázeňských lesů

Jižní část města náleží do geografického celku Slavkovský les, který je součástí Karlovarské vrchoviny a disponuje příkrými zalesněnými svahy. Lesy ve svazích nad lázeňským centrem leží v ochranném pásmu minerálních léčivých zdrojů a historicky vytváří krajinné zázemí lázeňským aktivitám. Krajinná scenérie romantického hlubokého údolí, obklopujícího lázeňské centrum, vizuálně proniká do urbanizovaného prostoru. **Pro komplex krajinného rekreačního zázemí formovaného pro léčebné potřeby pohybu v přírodě se vžil název terapeutická krajina.** Postupně budovaná

189

Terapeutická krajina lázeňských lesů Zalesněné svahy nad historickým centrem se podílejí na charakteristickém obrazu města a ozdravném efektu lázeňského prostředí. Lesy vytvářejí vyhledávané přírodní a rekreační zázemí také pro obyvatele Varů.

190

Architektura terapeutické krajiny Součástí komponovaného prostředí systému terapeutické krajiny je řada prvků drobné architektury a uměleckých děl, které akcentují vyhlídky nebo zastavení na vycházkových stezkách. Jsou pamětí jednotlivých míst i města jako takového.

191

Řeka Ohře Ohře je výrazným geomorfologickým a přírodním prvkem, který propustuje strukturu města jako krajinná páteř.

Výchozí stav

a opečovávaná terapeutická krajina představuje bohatství a potenciál budoucího rozvoje města. **189** **190**

Lesy ve svazích jsou protkané vycházkovými cestami, propojujícími řadu atraktivních zastávek – vyhlídek na město a do okolí, památníků, lesních restaurací apod. Pěší trasy doplňují lanovky (např. k rozhledně Diana).

Na lázeňské lesy v úrovni zastavěné části údolí Teplé navazují lázeňské parky – na nábreží (např. Dvořákovy sady, Smetanovy sady, sady Karla IV.) i ve svazích (např. sady Jeana de Carro, Skalníkovy sady). Skrze parky a sady proniká příroda do jádra města. Nacházejí se poblíž pramenů, kolonád a vytvářejí předprostory významných budov. Více k tématu parků viz také » kap. C Historické lázeňské centrum, str. 176 Lázeňské parky pro aktivní relaxaci.

Krajina podél vodních toků

Páteří města je řeka Ohře, která jej dělí na dvě morfologicky odlišné poloviny. Do Ohře se na území města vlévají zleva Chodovský potok a řeka Rolava, pravými přítoky řeky jsou řeka Teplá a Vratský potok. **Podél největších toků – Ohře, Rolavy i Teplé – vedou páteřní cyklotrasy.** Veřejná prostranství podél Teplé mají charakter městských promenádních nábreží, prostředí ostatních toků má charakter **přírodního břehu**. Ohře je také oblíbenou vodáckou řekou. **191**

Řeka Ohře je osou, podél které je soustředěno rekreační a sportovní vybavení. Poblíž soutoku Rolavy a Ohře se nacházejí dva větší rekreační areály: přírodě blízký park **Meandr Ohře** s volnočasovým zázemím pro sportovní aktivity a **areál Rolava s přírodním koupalištěm**. Na levém břehu Ohře se potom nachází rozsáhlý soukromý **dostihový areál s golfovým hřištěm**.

Příměstská oblast

Krajina v severní části města, na levém břehu Ohře je již součástí Sokolovské pánve a není tolik členitá. Příměstská krajina má **charakter pomyslných klínů mezi jednotlivými původními osadami**. Mísí se zde zemědělská krajina s drobnými lesy a roztroušenou zástavbou původních venkovských obcí (Počerny, Stará Role, Čankov, Sedlec, Bohatice a další). Jde o krajinu s industriální minulostí, kterou kromě částečně zachovaných průmyslových staveb porcelánek (Stará Role, Knollova vzorkovna a další) připomínají také **drobné vodní plochy** zatopených lomů po povrchové těžbě kaolinu. Kaolinová ložiska se tu stále nachází, většina aktivních lomů je však mimo katastr města. Příměstská krajina je **ohrožena suburbanizací** – nekonceptním rozrůstáním města – příkladem je jak realizace velkoplošných komerčních areálů (obchodních či skladovacích center), tak nekonceptní satelitní výstavba rodinných domů.

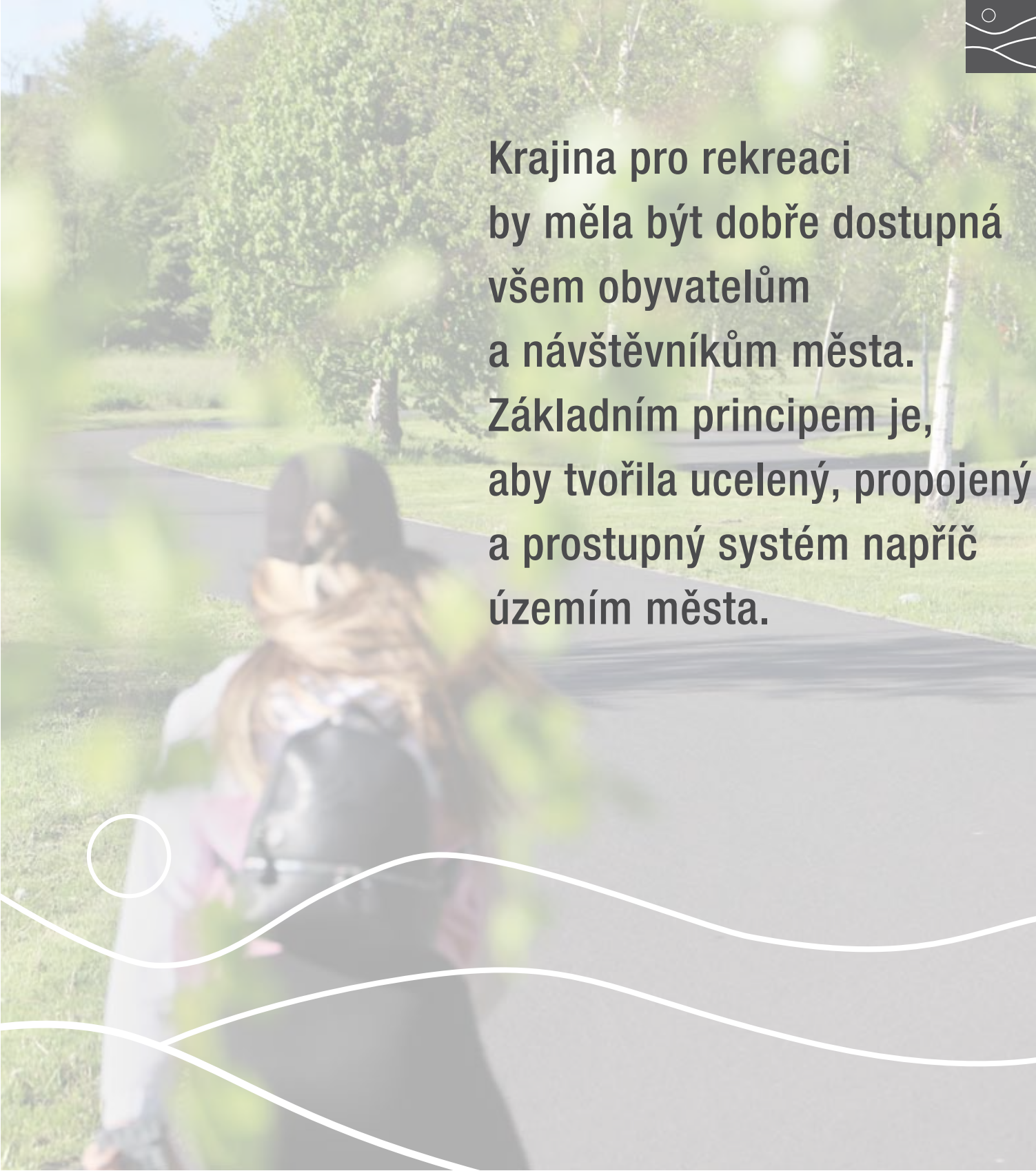
192

193

Bariéry v okolí Ohře Na obou březích Ohře se nacházejí bariéry infrastruktury, kvůli kterým je řeka odříznuta od města – kapacitní průtah rychlostní silnice na levém břehu a na pravém mariánskolázeňská železnice společně s čtyřproutdou komunikací ul. Horova – Západní.

Krajina pro rekreaci by měla být dobře dostupná všem obyvatelům a návštěvníkům města. Základním principem je, aby tvořila ucelený, propojený a prostupný systém napříč územím města.

Cílový stav

Obecné principy práce s celkem krajiny ve městě

Propojování krajiny ve městě do uceleného systému

Základním principem z hlediska krajiny ve městě je, aby tvořila ucelený, propojený a prostupný systém skrz celek území.

Zdravé VARY°
Strategie b.3.1 str. 108

- Je třeba posilovat systém krajinných propojení napříč městem. Využít liniové prvky zeleně, jako jsou svahy, potoky nebo zeleň podél technické a dopravní infrastruktury, k propojování jednotlivých krajinných celků, parků a dalších ploch městské zeleně. S tímto principem samozřejmě nelze skončit v „umělých“ katastrálních hranicích města, ale je třeba zahrnout také širší území krajiny. Vhodným nástrojem je např. územní studie krajiny, která řeší krajinu podrobně ve všech souvislostech.
- Velké krajinné celky by měly být propojovány se zastavěnou částí města skrze drobnější prvky zeleně městských veřejných prostranství – parky, stromořadí a další elementy systému zelené infrastruktury.

Posilování rekreační a léčebné role krajiny ve městě

Příležitostí Varů k posílení značky lázeňského, zdravého města je rozvíjení kulturní, rekreační a „léčebné“ role krajiny ve městě. Využívání krajinného zázemí k ozdravnému pobytu má dlouhou tradici, na niž je třeba navázat. Krajina pro rekreaci by měla být dobře dostupná všem obyvatelům a návštěvníkům města.

Přátelské VARY°
Strategie c.1.3 str. 116

Prosperující VARY°
Strategie e.1.3 str. 135

- Je třeba posilovat rekreační roli okolí řek a potoků a příměstské krajiny v dosahu okrajových místních částí na levém břehu Ohře. Nejde o úplnou novinku, již v historii se klientela lázní orientovala také na delší vycházky a výlety do vyhlášených hostinců mimo centrum města – např. do Bohatic, Olšových Vrat apod.

194 195

194

Zahradní restaurace u Poštovního dvora (hist. foto, 1936) Tradičním cílem procházek do okolní krajiny bývaly i velkorysé zahradní restaurace. Pavilon Poštovního dvora byl dějištěm řady živých koncertů, mj. se zde odehrála evropská premiéra Dvořákovy symfonie Z Nového světa.

195

Olšová vrata (hist. foto) Dobová fotografie z výletní restaurace. Venkovské okolí Varů, které je dnes administrativně součástí města, bývalo tradičně cílem pěších výletů.

196

Lünen (DE) Příklad pobytového schodiště jako prvku, který zpřístupňuje břeh, umožňuje pozorování řeky i příjemné posezení. Autor: WBP Landschaftsarchitekten (2014).

197

Přírodně rekreační areál Meandr Ohře Velkorysé parkové a kvalitní přírodě blízké úpravy meandru vytvořily zajímavý areál, který může tvořit důležité ohnisko sportu a rekreace ve městě. Dnes je v tak trochu odlehle poloze, proto by mu prospělo lepší napojení na okolní čtvrti a krajinu pomocí rekreačních bezmotorových cest.

Cílový stav

Principy kvality dílčích vrstev krajiny ve městě

Celostní pojetí krajiny kolem řek

Řeka není jen samotný vodní tok vymezený hranami navigace, ale širší krajinný prostor tvořený primárně svahy a údolní nivou.

- Prostor řeky by měl být vnímán jako páteř krajiny a celoměstsky významný veřejný prostor a v tomto duchu také rozvíjen.

192 193

Zapojení řek a potoků do města

Vodní toky jsou jedním z významných přírodních prvků, které provazují město s krajinou. Revitalizací bezprostřední krajiny v okolí řek a potoků může dojít nejen ke zlepšení jejich ekologické funkce, ale také k výraznému zvýšení prostupnosti města a získání nových atraktivních veřejných prostranství.

196

- Aby se vodní toky mohly stát plnohodnotnou součástí města, musí do něj být vhodným a přiměřeným způsobem zakomponovány. Důležité je zejména zpřístupnit nábreží z přilehajících i širších částí města a umožnit kontinuální prostupnost břehů vytvořením souvislých tras pro pěší a cyklisty podél řek a potoků.
- Kromě fyzického zpřístupnění břehů je také potřeba uchovávat průhledy na řeku při plánování nové zástavby

Zdravé VARY°
Strategie b.1.1 str. 100

Zdravé VARY°
Strategie b.1.2 str. 101

Posílení kvality míst souvisejících s fenoménem řeky

Prostor řeky je dynamickým územím, kde se odehrávala a odehrává řada přírodních procesů i lidských aktivit, které se více či méně propsaly do podoby říční krajiny. Drobné dílčí elementy podél řeky spoluutvářejí její identitu a charakter.

- Je vhodné posilovat jedinečnost a různorodost charakterů veřejných prostranství podél řek a potoků kvalitní úpravou specifických prvků říční krajiny – technických staveb (např. jezů, náhonů, malých elektráren), historických a kulturních stop (např. mlýnů, usedlostí, industriálních staveb či loděnic) i přírodních fenoménů (ostrovů, štěrkových naplavenin, peřejí apod.).

Cílový stav

Sportovně rekreační areály u řeky

Rekreační areály (Rolava, meandr Ohře) mohou sice samy o sobě poskytovat kvalitní podmínky pro rekreaci, jejich velkou nevýhodou však je, že nejsou optimálně zapojeny do struktury města. Jsou málo provázané s okolím. Lidé se do těchto míst musí dopravovat autem (popř. složitěji MHD), dostat se sem pěšky je problematické. Více k tématu areálů viz také » [kap. C Areály ve městě](#), str. 261.

- Sportovní areály je potřeba lépe zapojit do systému rekreačních tras a zelených propojení, tím je začlenit do městské struktury a následně bezmotorově zpřístupnit všem obyvatelům i návštěvníkům města. Snadná přístupnost mj. snižuje nároky na parkovací plochy. **197**
- Rozsáhlé sportovní a rekreační areály by neměly být oplocené, a samy se tak stát bariérou v prostupnosti krajiny.
- Město by se v nejbližší budoucnosti mělo soustředit spíše na posilování inkluzivní rekreační role stávající krajiny, která by měla být přístupná všem bez omezení, než na vytváření exkluzivních sportovišť. Nižší startovací investice a méně vynaložených prostředků se mnohonásobně vrací v posílení image a oblíbenosti města a pozitivně se odrazí na zdraví obyvatelstva. **Zdravé VARY° Strategie b.2.2 str. 105**

Strukturování a prostupnost příměstské krajiny

Struktura příměstské krajiny by měla být vhodnými krajinnými prvky členěna do menšího měřítka s cílem zvýšení její obytnosti, rekreačního potenciálu a bezmotorové prostupnosti. **200**

Propojené VARY° Strategie a.1.3 str. 88

- V rámci možností je vhodné obnovovat historické cesty a místa zastavení s drobnou architekturou (křížky, boží muka aj.) a také přírodní prvky – např. remízky, meze a solitérní stromy, které mají kromě zobytnění krajiny také ekologický přínos (protierozní opatření, hnízdění ptactva aj.).
- Komunikace propojující jednotlivé části města skrze krajinná území je vhodné posilovat výsadbou alejí nebo ovocných stromořadí podél cest. **198**

Zdravé VARY° Strategie b.3.3 str. 109

198

Slovenská ul. Vzrostlá alej integruje ulici do přírodního prostředí a vytváří příjemné prostředí také pro pěší. Paralelní samostatná bezmotorová stezka je vhodný princip, jak je možné vést rekreační trasy pro chodce a cyklisty podél silničních komunikací v krajině také na dalších místech Karlových Varů.

199

Barcelona, Bésos River Park (SP) Příklad řešení různých úrovní pohybu v prostoru nívinní krajiny řeky a začlenění tělesa technické infrastruktury do architektury nábřeží.

200

Park am Gleisdreieck, Berlin (DE) Strukturování vycházkových tras v lázeňských lesích do přehledného systému a jeho následná prezentace v rámci graficky kvalitního navigačního systému usnadňuje orientaci, zvyšuje atraktivitu a pozitivně se odrazí v image zdravého města.

201

Pěší propojka ze Zámeckého vrchu do ul. Lázeňská Příklad jednoho z charakteristických pěších propojení svahem z údolí do lázeňských lesů. Nástupy na tyto trasy je zapotřebí pravidelně udržovat a učinit čitelnými ve struktuře veřejných prostranství tak, aby se na ně člověk snadno dostal.

Cílový stav

Principy kvality detailu krajiny ve městě

Pěší a vycházkové trasy v lázeňských lesích

Cílem aktivit města v oblasti lázeňských lesů z hlediska zvyšování pobytové kvality by měl být citlivý rozvoj tohoto unikátního dědictví (tak, aby nedošlo k narušení přírodního charakteru území) do podoby **uceleného systému vycházkových tras** pro obyvatele, návštěvníky města i lázeňskou klientelu, zejména s ohledem na seniory a pohybově znevýhodněné uživatele. **200**

- Zkvalitnění systému tras spočívá především v těchto principech:
 - posílení nástupů na vycházkové trasy – měly by být dostupné, pohodlné a pravidelně udržované **201**
 - rozlišení tras dle náročnosti, popř. označení bezbariérových tras
 - podpoření možnosti posezení i mimo tradiční místa zastavení – např. vybavení cest jednoduchými subtilními lavicemi (mohou mít také místně specifický, přírodní charakter – sedací kameny, klády apod.)
 - kvalitní orientační systém
- Tyto principy je pak v rámci rozšiřování dobré praxe vhodné aplikovat v krajině i mimo území lázeňských lesů.

Propojené VARY° Strategie a.2.3 str. 91

Přátelské VARY° Strategie c.2.2 str. 119

Principy návrhu rekreačních cest a cyklostezek podél řeky

Řeky, potoky a další vodoteče jsou přirozenými morfologickými osami krajiny a díky mírnému terénnímu spádu i historickou **páteří cestní sítě**. Údolí vodních toků ve Varech tvoří také kostru lokální i nadregionální cyklistické infrastruktury. **198**

- Cesty podél řek a potoků by měly vždy umožňovat nejen pohyb cyklistů, ale také procházky pěších. Předpokladem bezkonfliktního užívání rekreačních tras různými uživateli je základní princip preference uživatelů – pomalejší pohyb se odehrává nejbliž k vodě, rychlejší dál od břehu (nejbliž vodě pěší, pak cyklisté a nejdále pak auta a další motorová vozidla). Motorový pohyb by nikdy neměl být blíže řece než bezmotorový. **199 202**
- Cyklotrasy a cyklostezky vedoucí přírodním prostředím břehů řeky by neměly být budovány pouze jako dopravní stavba, tedy jako „dálnice“ pro kola – prostý pruh asfaltu minimální šířky, kudy lze co nejrychleji projet. Vhodné je tyto „rychlé“, asfaltové cyklostezky doplňovat paralelními pěšinami či chodníky odlišného materiálu, v ideálním případě budovat širší rekreační spojnice – trasy pohodlné pro jízdu na kole, kolečkové brusle, pro chůzi i pobyt člověka, které nabízejí také řadu příležitostí k zastavení

Cílový stav

s výhledem, s možností posezení či přístupu k vodě apod. **199** **202**

- Rekreační funkce nábreží by neměla příliš narušovat přirozené okolí řek a potoků, které díky pestrému porostu zajišťuje biodiverzitu. Vedení rekreačních tras podél řeky by mělo respektovat terén a reflektovat rozmanitost charakterů, kterým prochází. Je třeba architektonicko-krajinářskými nástroji trasu zakomponovat do přírodního prostředí. Není vždy nutné vést cyklotrasu přímo podél vody – často je vhodnější z hlediska kulturně historických a environmentálních souvislostí vzdálit průjezd od řeky a vést trasu např. po hraně nivy. **199**
- Důležitá je také kontinuita a dostatek napojení na městskou strukturu tak, aby byly nábrežní cesty dobře přístupné a mohly sloužit i pro běžný pohyb po Varech, a nejen pro výlety za město.

202

Budapešť, Margaret Island (HU) Příklad materiálového odlišení rychlé „sportovní“ stezky od pěšího chodníku v oblasti nábreží.

203

Rochetaillée (FR) Příklad odpočinkového pobytového mobiliáře v krajiněm prostředí u řeky, který využívá terénních zlomů pozvolně se svažujícího pobřeží. Autor revitalizace území kolem řeky: IN SITU (2011).

204

Architektura karlovarských vyhlídek (hist. foto) Rozhledny a odpočinkové altánky v místech výhledů neodmyslitelně patří ke komponované terapeutické krajině lázeňských lesů. Na tento princip citlivého, architektonicko-uměleckého dotváření míst zastavení v rekreačním zázemí města lze navázat i v současnosti.

Cílový stav

Tradiční místa zastavení kulturní krajiny, umělecká díla

K zastavení poutníků krajinou sloužila dříve místa u křížků, kaplí a božích muk, často doprovázená symbolickou výsadbou stromů. Šlo nejen o příležitosti k odpočinku a modlitbu, ale také o významné orientační body. Podobnou roli mohou ve struktuře příměstské krajiny hrát i dnes. **204**

- Drobné umělecké prvky a významná místa v krajině, jako jsou boží muka, křížky, pomníky, altány a vyhlídky, je třeba zachovávat a citlivě obnovovat. Jsou součástí krajině mozaiky a spoluvytvářejí její kulturní identitu.
- Úprava tradičních míst zastavení v krajině by měla respektovat původní situaci a historický ráz drobné památky a jejího okolí.

Vyhlídky

Málokteré město má tolik atraktivních a architektonicky pojednaných míst pro rozhled do krajiny a pozorování městských panoramat. Karlovarské vyhlídky jsou fenoménem a tradičním cílem procházek návštěvníků i obyvatel města. Většina vyhlídek se nachází na území lázeňských lesů. Potenciální vyhlídková místa se ale nachází i na levém břehu Ohře mimo tuto tradiční oblast (např. Bažantí vrch u Staré Role, výhled od Horního nádraží, návrší u sv. Urbana, Starý Locket v Tašovicích apod.).

- Je vhodné navázat na princip vyváženého vztahu mezi přírodním prostředím, architekturou a uměním také při realizaci nových lesoparků i péči o stávající. O pavilony a umělecká ztvárnění historických vyhlídek v lázeňských lesích je třeba se pečlivě starat, protože jsou nedílnou součástí komponované terapeutické krajiny. **204**
- Také u vyhlídek mimo lázeňské lesy by bylo vhodné zajistit elementární kvalitu místa. Nemusí jít nutně o nákladné a složité konstrukce rozhleden, bohatě postačí např. jednoduchá, dobře umístěná a pohodlná lavička. **206**

Lanovky

Tradiční součástí karlovarské lázeňské infrastruktury a veřejné dopravy je lanová dráha. Lanovky zpřístupňují oblast lázeňských lesů ve svazích nad městem mj. také osobám se sníženou schopností pohybu. Jízda není jen praktickou záležitostí, ale také zážitkem. Karlovarské lanovky jsou charakteristické nerušivým začleněním do krajiny. V současnosti jsou v provozu dvě dráhy – nadzemní na Dianu a podzemní Imperial. **207**

- Do budoucna je vhodné prověřit možnosti rozšíření tohoto typu veřejné

205

Kaplička Ecce Homo na Hamerském vrchu (hist. pohlednice, 1902) Zákoutí dodnes vybízí k tichému rozjímání. Místně specifické umělecké prvky a symbolická zastavení (kaple, studánky, sochy, památníky nebo vyhlídkové altány) jsou typickým prvkem terapeutické krajiny Karlových Varů.

206

Vyhlička u sv. Urbana, Rybáře Jedno z vyhlídkových míst mimo území lázeňských lesů, které nabízí jiný, ale také atraktivní pohled na město. Také tato místa by měla být udržována (např. od náletové zeleně, která by bránila ve výhledu) a doplněna jednoduchým mobiliářem, lavičkou apod.

Cílový stav

dopravy ke zpřístupnění vyšších poloh lázeňské krajiny na dalších místech (nejen lanovky, ale také např. veřejné výtahy, eskalátory apod.) – např. možnost realizace a provozu nedokončené lanové dráhy na Tří kříže.

- Důležitá je bezbariérová přístupnost k zastávkám a dobrá čitelnost nástupních bodů lanovek ve struktuře města.

Hřbitovy

Specifickým prvkem krajiny ve městě jsou místa posledního odpočinku. Karlovarské hřbitovy vynikají parkovou a kompoziční kvalitou vnitřních částí, problematickým momentem je však nedostatečné zapojení do okolí a degradovaný či nevhodně řešený nástupní prostor. 208

- Nástupní místa by měla být dobře přístupná i pěšky, tedy dobře napojena na strukturu okolních veřejných prostranství.
- Předprostory hřbitovů by měly být důstojným veřejným prostranstvím. Všechny technické aspekty těchto míst (např. informační cedule, parkování, zázemí pro údržbu, kontejnerová stanoviště apod.) musí být decentně řešeny a zakomponovány tak, aby nenarušovaly pietní charakter místa.

207

Lanovka na Dianu Lanovky začleněné do krajiny patří k typické lázeňské infrastruktuře Karlových Varů. Zpřístupňují terapeutickou krajinu v kopcích také osobám se sníženou schopností pohybu. Kromě praktického přiblížení se do vyšší úrovně lázní je jízda lanovkou i zážitek sám o sobě.

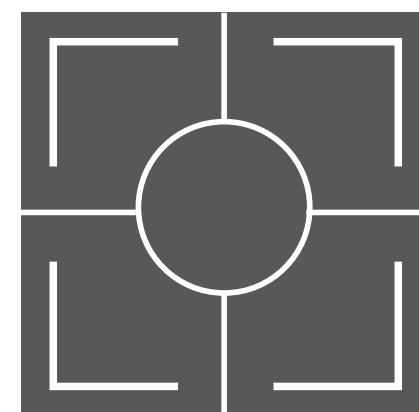
208

Drahovice, vstup na Ústřední hřbitov Nahodile rozmístěné, zbytečně velké cedule a značky nejružnějšího provedení a zcela nevhodné bezpečnostní prvky nad pěšími vstupy upozaďují architekturu památky a degradují pietní místo. Na neutěšenosti prostranství se podílí i nezorganizované parkování, kdy auta stojí tak, že brání v průchodu i pohledu k bráně.

Postupně budovaná a opečovávaná terapeutická krajina představuje bohatství a potenciál budoucího rozvoje města.

Příměstská krajina je ohrožena suburbanizací – nekoncepčním rozrůstáním města – příkladem je jak realizace velkoplošných komerčních areálů (obchodních či skladovacích center), tak nekoncepční satelitní výstavba rodinných domů.

**Areály a prostory
dopravní infrastruktury**

Areály a prostory dopravní infrastruktury

Areály ve městě

Součástí města jsou také areály sloužící různému využití:

- průmyslu (např. logistické a skladovací haly)
- dopravě (např. nádraží a dopravní terminály)
- zdravotnictví (např. Karlovarská krajská nemocnice)
- vzdělávání (kampusy vysokých škol, areály středních škol, internátů apod., jako např. areál gymnázia a střední pedagogické školy v Draho-
vicích – viz také » [kap. C Modernistické město, str. 228 Prostranství v návaznosti na školy a školky](#)
- veřejné správě (např. areál krajských institucí ve Dvorech)
- rekreaci a sportu (např. volnočasový areál Rolava, KV Arena) – viz také » [kap. C Krajina ve městě, str. 254 Sportovně rekreační areály u řeky](#)
- obchodu nebo zábavě (např. obchodní centra: OC Varyáda, OC Fontána)

Areály **nejsou samostatnou urbanistickou strukturou**, ale autonomními prvky, které se **vyskytují v různých částech města**. Z hlediska vlivu na veřejný prostor jsou nejproblematictější areály, které vytvářejí rozsáhlé mono-funkční zóny.

- Měřítko struktury objektů v areálu a charakter veřejných prostranství by měly odpovídat nadřazené struktuře města, tj. charakteru lokality, ve které se nacházejí.
- Rozsáhlé neměstotvorné areály, které svojí monofunkcí zabírají obrovskou plochu krajiny a měřítkem neodpovídají okolnímu kontextu, by ve městě ani na jeho okrajích neměly být vůbec realizovány. 209 210
- Stávající areály je vhodné do prostředí města začlenit tak, aby se minimalizoval jejich negativní dopad na okolí. Integraci do prostředí mohou pomoci promyšlená a kvalitně zpracovaná veřejná prostranství uvnitř i vně. 211
Znamená to především:
 - navázat vnitřní prostory s charakterem veřejných prostranství na okolní strukturu veřejných prostranství
 - dobře areál napojit na veřejnou dopravu a cyklistické trasy, a snížit tak nutnost dopravovat se autem
 - minimalizovat manipulační a čistě dopravní plochy a přizpůsobit prostředí areálů pro pohyb a pobyt člověka

209

OC Varyáda a sportovní areál v Tuhnicích Satelitní snímek zachycuje obrovské měřítko karlovarských areálů, které se nacházejí ve městě, v těsné blízkosti obytných lokalit a říční krajiny.

210

Areál OC Varyáda Parkoviště obchodního centra zabírají rozsáhlé nepropustné plochy asfaltu. Reklamní billboardy tohoto typu (měřítkem určené pro oko řidiče či posádky kolem jedoucího auta) by se v zastavěném území ideálně neměly vyskytovat.

Rozsáhlé monofunkční areály, které zabírají obrovskou plochu krajiny a měřítkem neodpovídají okolnímu kontextu, by ve městě ani na jeho okrajích neměly být vůbec realizovány.

- kultivovaným způsobem řešit rozhraní areálu a okolí – zcela nevhodné jsou rozsáhlé oplocené areály, které snižují propustnost města a krajiny
- v rámci ploch komunikací a parkovišť s rozmyslem umísťovat funkční prvky vegetace odpovídající velikosti
- snižovat negativní dopady rozsáhlých zpevněných ploch implementací principů a objektů pro hospodaření s dešťovými vodami
- reklama by měla mít kultivovanou podobu, tzn. být graficky kvalitní, umísťována pouze na k tomu určených místech
- v areálech využívat jen nejnutnější osvětlení tak, aby nepůsobilo světelné znečištění apod.

Zdravé VARY°
Strategie b.3.3 str. 109

Zdravé VARY°
Strategie b.1.4 str. 103

Zdravé VARY°
Strategie b.3.2 str. 108

Celoměstské sportovní areály

V Karlových Varech se vyskytují dva větší sportovní areály, Slavia v Drahovcích a okolí KV Areny. Při kvalitním začlenění do města mají potenciál nabídnout širší využití pro místní i návštěvníky a pomoci naplnit potenciál zdravého města. Dále se ve Varech nalézají sportovně rekreační areály u řeky (Meandr Ohře a Rolava) – jsou samostatným tématem podrobněji rozvedeným viz » kap. C Krajina ve městě, str. 254 Sportovně rekreační areály u řeky.

- Sportovní areály by měly být dobře přístupné hromadnou dopravou, ale také pěšky a na kole. Vnitřní prostředí musí být přehledné a propustné pro pěši. Je nežádoucí veřejná prostranství sportovních areálů redukovat na odstavné plochy automobilů. 212
- Vnitřní prostředí areálů by mělo reflektovat jejich účel (sport, rekreace, zdraví) – tedy být udržované, napojené na strukturu navazujících veřejných prostranství a krajinářskými nástroji zakomponované do vnitřní i okolní krajiny. S hlavním cílem pobytu člověka v prostoru potřebují prostorovou koncepci, která do návrhu zahrne nejen technické aspekty, ale také kompozici a architektonickou soudržnost jednotlivých prostorů a objektů.

211

Calvados-Honfleur business park (FR) Areál logistiky je udržitelným způsobem i esteticky integrován do okolní krajiny. Parkovací plochy jsou částečně propustné s návaznými objekty hospodaření s dešťovou vodou a doplněny vegetací. Objekty mají zelené střechy a fasády, a v dálkových pohledech se tak uplatňují minimálně.

212

KV Arena a okolní sportovní haly Veřejná prostranství uvnitř areálu plní především dopravní a utilitární požadavky, z čehož vyplývá nízká kvalita uspořádání a stavebního detailu veřejných prostranství. Zbytkové plochy trávy jsou náročné na údržbu. Areál strukturov vnitřních komunikací ani charakterem detailu příliš nereaguje na okolní krajinu.

Prostory dopravní infrastruktury

V této části Manuál řeší kvalitu míst v okolí dopravní infrastruktury nebo dopravou zatížená či ovlivněná prostranství z pohledu kvality pobytu člověka.

Dopravní terminály, nádraží a přestupní uzly

Terminály a přestupní body veřejné hromadné dopravy ve městě představují nejen místa s vysokou frekvencí dopravních prostředků, ale také místa s vysokou koncentrací lidí. K tomu, aby lidé upřednostnili veřejnou dopravu před individuální, přispívá také kvalita veřejné dopravy, tedy i zastávek – jejich přístupnost, vzhled, čistota a vybavení. 213 214

213

Curych, Hauptbahnhof (CH) Všechny vstupy do prostoru hlavního nádraží přímo navazují na okolní veřejná prostranství. Mají dostatečné velkorysé parametry pro pohyb cestujících, jsou bez nadbytečných konstrukcí a objektů, vybavené jednoduchým informačním systémem. Tento je navíc doplněn světelnou uměleckou plastikou.

214

Litomyšl, autobusové nádraží Příklad architektonicky kvalitního a přehledného řešení autobusového terminálu menšího města. Objekty v sobě zahrnují také služby a supermarket. Součástí areálu jsou krajinářsky upravené parkovací plochy. Autor: Atelier RAW, Zdeněk Sendler, Zdeňka Vydrová (2008).

- Zastávky veřejné dopravy, terminály a přestupní uzly by nikdy neměly být navrhovány pouze jako dopravní stavby s ohledem na pohyb vozidel. Vždy je nutné zohlednit zejména potřeby (pobyt a pohyb) cestujících a dopad těchto staveb na celkovou kvalitu místa, ve kterém se nacházejí.
- Především na významných prostranstvích je třeba již v návrhu sledovat veškeré kompoziční vztahy a provozní vazby v území, aby dopravní funkce nepotlačila ostatní, zejména pobytové funkce a celkovou kvalitu místa.
- Zastávky a zejména zastávkové přístřešky by jako prvky vybavení neměly veřejným prostranstvím prostorově a výtvarně dominovat.
- Základním kritériem kvality terminálu veřejné dopravy nebo přestupního uzlu je přehlednost prostoru, možnost se v místě snadno zorientovat a jednoduše zařídit všechny potřebné kroky (nákup jízdenek, občerstvení, nástup do vozidla atd.) bez složitých zacházek a bloudění.
- Klíčová je také snadná dostupnost nádraží a dopravních terminálů. Musí být snadno a intuitivně dostupné nejen autem, ale zejména pěšky a na kole. Z nádraží se návštěvník musí snadno dostat do centra města, i když je ve Varech poprvé. V blízkosti terminálů by měly být integrované parkovací kapacity také pro bezpečné odložení jízdního kola.
- Součástí terminálů a nádraží by měl být dostatečně velký a architektonicky kvalitní předprostor, který je mimo jiné místem prvního setkání cestujícího s městem, kam přijíždí. Slouží jako rozptylový prostor – „filtr“ mezi vnitřním prostředím terminálu a navazujícím veřejným prostranstvím. Cestující by se zde měl snadno zorientovat, kterým směrem nebo jakou navazující dopravou se vydat dál. Funguje také jako přirozený meeting point, musí proto mít i pobytové kvality.
- Doprava v bezprostřední návaznosti na terminál veřejné dopravy by měla být zklidněna, aby nevznikaly kolize vozidel s cestujícími apod.
- Současným trendem je kombinování funkcí. Vhodnou integrací dalších služeb, obchodů, aktivit do prostředí nádraží a terminálů se tyto stavby mohou stát součástí městského života lokality.

Stavby dopravní infrastruktury je třeba navrhovat nejen jako funkční prvky, ale také jako plnohodnotnou součást města a krajiny.

Doprava patří mezi základní funkce veřejných prostranství. Nesmí však znemožňovat plnění dalších funkcí.

Prostranství kapacitní dopravní infrastruktury
Prostory pod mosty, zbytkové plochy zeleně v křižovatkách, podél rychlostních komunikací a železničních tratí vedoucích zástavbou, parkoviště – to jsou typická veřejná prostranství dopravních staveb, která vlastně nejsou veřejnými prostranstvími ve smyslu plnění role veřejného prostoru, protože jsou obvykle řešena pouze z dopravního hlediska, bez povědomí o jejich vlivu na život ve městě. Mimoúrovňové křižovatky, estakády rychlostních komunikací nebo náspy železnic jsou příklady neprostupných či obtížně prostupných bariér (např. železniční trať v trase Horní nádraží – Dolní nádraží – Droubív).

- Pro Karlovy Vary je z hlediska budoucího vývoje klíčové omezit rychlostní komunikace v intravilánu města a nezbytnou segregaci rychlostních komunikací doplnit o integraci městských vazeb v dané lokalitě. Ve střednědobém výhledu pak tyto rychlostní tahy přetvářet na městské komunikace.
- Vybálená redukce dopravních ploch je z městotvorného pohledu žádoucí. Technické dopravní řešení nevytvorí přívětivý veřejný prostor s pobytovou kvalitou.
- Je důležité se vždy zabývat také druhotnými dopady dopravních staveb na okolí. Infrastrukturní stavby (mosty, protihlukové stěny apod.) je třeba navrhovat nejen jako funkční prvky, které plní svou základní úlohu, ale také s využitím architektonických a estetických prostředků jako součást města a krajiny. Nadřazená dopravní infrastruktura by měla být podřizena urbanistické kompozici města – nelze vycházet jen z technických požadavků.
- Už ve fázi projektování je třeba řešit využití hluchých prostranství, hledat řešení, která tato zbytková místa vůbec nevytváří a negativní dopady dopravních staveb na život ve městě eliminují.
- V případě nutné stávající infrastruktury je třeba hledat možnosti, jak ji do města dodatečně integrovat, a využívat krajinářských a architektonických nástrojů k začleňování těchto staveb do prostředí. Prostranství pod mosty, viadukty a silničními nadjezdy mohou být využity pro atraktivní rekreační i komerční funkce, čehož jsou dokladem četné zahraniční realizace. 215 216 217
- V okolí dopravních staveb je třeba sázet kvalitní (a poté udržovanou) zeleň, eliminovat reklamní plochy a billboardy, dodatečné bariéry, zábradlí atd. Doprovodná zeleň kolem komunikací je také příležitostí pro realizaci bezmotorových propojení ve městě.

215 **Curich, Letten-Viadukt (CH)** Příklad využití tělesa železničního viaduktu pro restaurace, obchody a další služby. Zklidněné ulice v bezprostřední blízkosti dopravní stavby mají novou náplň a díky živému parteru, který je lemují, jsou bezpečnější.

216 **Barcelona (SP)** Využitím většinou prázdných, zbytných ploch prostranství pod silničními estakádami vzniká místo pro realizaci volnočasových parků. Prostor se tak stává součástí veřejných prostranství. Funkce skateparku si dobře rozumí se syrovější estetikou dopravních staveb.

217 **Kortrijk (BE)** Příklad kultivovaného řešení nábřeží a cyklostezky podél řeky v bezprostředním okolí dopravní infrastruktury – inspirace např. pro řešení prostoru pod stávající estakádou Karlovy Vary–Rybáře, prostorovou úpravu cyklostezky a její propojení s břehy Ohře.

Městské křižovatky přívětivé pro chodce

Nejvíce nástrah a bariér čeká chodce v městském prostředí zejména při snaze přejít z jedné strany ulice na druhou a na křížení ulic. Křižovatky ve městě by však neměly představovat výrazné narušení městského prostoru ani pěšího komfortu.

- **Mimoúrovňové křižovatky do města nepatří. Omezují prostupnost, vytváří bariéry a neudržované zbytkové plochy. Stahují chodce do podchodů nebo nadchodů, které jsou zdrojem potenciálně nebezpečných situací, a jsou navíc náročné na údržbu.** **218**
- V situaci, kdy neexistuje náhrada přechodu po povrchu, je vhodné stávající podchody a jejich okolí vyčistit, prosvětlit pro větší bezpečnost, popř. jednoduchými zásahy či umístěním vhodných funkcí zatraktivnit.
- Ve městě by se neměly vytvářet rozlehlé křižovatky, které umožňují rychlý průjezd vozidel. Naopak je třeba se snažit o vyvážený poměr pěšího prostoru a vozovky užitím minimálních možných poloměrů směrového oblouku v nárožích, aby vozidla odbočovala pomaleji a obezřetně a bylo možné realizovat krátké, bezpečné přechody pro pěší.
- V rámci křižovatek s nižší zátěží automobilové dopravy je vhodné zvýšit plochu vozovky do úrovně chodníku. Jde o bezbariérové řešení přívětivé pro chodce a také signál řidiči, že projíždí primárně obytnou oblastí s prioritou pěšího pohybu.
- Přímé pěší vazby by měly být standardně zajištěny na všech ramenech křižovatky. Řidič auta musí vidět chodce, a naopak chodec musí vidět do vozovky a nesmí do křižovatky vstupovat zpoza fyzických bariér (přebujelých keřů, ilegálně zaparkovaných aut apod.) – tyto bariéry je nutné eliminovat.

Přátelské VARY°
Strategie c.2.1 str. 118

Okružní křižovatky (kruhové objezdy)

Trendem poslední doby je budování kruhových objездů, které sice mají z dopravního hlediska své opodstatnění, ale zároveň výrazně mění charakter prostředí (rozsáhlá, atypická kruhová plocha, množství dopravního značení, zábradlí při chodnících atd.) a překonání jednotlivých ramen okružní křižovatky je pro chodce náročné. **219**

- Okružní křižovatky v zastavěném území je možné navrhovat jen v nejnutnějších případech. Vždy je třeba minimalizovat rozměry křižovatek, začlenit je do prostředí v souladu s přirozenou geometrií prostoru a vytvářet kultivovaný, nepřebujelý design, který reflektuje charakter a kontext lokality.
- Křižovatky s ortogonální geometrií umožňují přirozenou městskou zástavbu a vyvážené dopravní řešení v kontextu urbanistického charakteru lokality.

218

Pěší podchod pod Chebským mostem Chtějí-li chodci bezpečně přejít od mostu směrem do centra, musí využít složitý pěší podchod. Jde o nedůstojný vstup do centra města. V takto urbanisticky důležitém prostoru by celá křižovatka měla být řešena tak, aby uspokojila všechny módy dopravy a ještě zde vzniklo reprezentativní prostranství.

219

Okružní křižovatka v ul. Kamenná Kruhový objезд řeší složité křížení čtyř nahodile umístěných komunikací, z nichž minimálně dvě jsou prostým příjezdem ke komerčnímu objektu. Tak rozsáhlá dopravní plocha by zde nemusela vzniknout, pokud by území bylo urbanisticky rozvíjeno jako městské prostředí s logickými vazbami.

220

Pardubice, třída Miru Příklad kvalitní transformace městské třídy, která měla původně převážně dopravní charakter, širokou asfaltovou vozovku v neproměru vůči pěším plochám. Dnes je ulice zklidněná, částečně v režimu pěší zóny a umožňuje kvalitní pěší a cyklistický pohyb a městský život. Autor: Atelier Walter (2015).

221

Protihlukové stěny průtahu Podél silniční komunikace se nachází vícero nesourodných protihlukových opatření, nejvýrazněji se ale v průhledu do krajiny uplatňují křiklavé zelené stěny. Bylo by vhodné bariéru průtahu postupně do prostředí integrovat alespoň kvalitním architektonickým řešením těchto dílčích technických prvků.

222

Příklad protihlukové stěny, která je svým materiálovým řešením, neutrálním odstínem a kombinací s vegetací méně rušivá v přírodním prostředí.

Protihlukové stěny

Vzhledem k tomu, že městem a krajinou řeky ve Varech probíhá kapacitní silniční průtah, uplatňují se ve veřejném prostoru i výrazné protihlukové stěny, které jej lemují a duplikují bariéru. **221** **222**

- **Přímo v městském prostředí je realizace protihlukových stěn nežádoucí z důvodu vytváření vizuálních a neprostupných bariér. Zcela nevhodné je jejich umísťování na komunikacích, které mají potenciál stát se městskými ulicemi.**
- Protihlukové stěny rychlostních silnic, dálničních staveb a železničních koridorů mimo základní uliční prostor by měly být konstrukčně, barevně a materiálově jednotné a vedle technicistních parametrů splňovat také estetické a environmentální požadavky. Vhodnější je použití přírodních materiálů, neutrálních barev a případné osazení vegetací.

Systematické zklidňování dopravy v městských ulicích

Motorová doprava dnes na mnoha místech, a to i v centru Varů, dominuje. Doprava patří mezi základní funkce veřejných prostranství. Neměla by však přebíjet, nebo dokonce znemožňovat plnění dalších funkcí. Předpokladem kvality města je, že se lidé mohou v ulicích snadno pohybovat pěšky. Komfort a bezpečnost pro chůzi a jízdu na kole obecně zvyšuje snížená rychlost pohybu vozidel po městě. **220**

- **Všude mimo hlavní komunikace je vhodné v zástavbě zavádět opatření ke zklidňování dopravy. Řidič v takovém případě automaticky očekává, že kdykoliv opustí síť hlavních ulic, musí snížit rychlost. Mezi základní nástroje zklidňování dopravy patří zavádění celoplošných režimů:**
 - obytných zón s převahou pobytové funkce, kde je pohyb chodců, cyklistů a motorových vozidel umožněn ve společném prostoru
 - „zón tempo 30“ s maximální povolenou rychlostí průjezdu motorových vozidel 30 km/hod.
 - méně vhodné je vytváření šikan a umělých překážek, které ve výsledku vizuálně znehodnocují prostor a snižují jeho přehlednost také pro ostatní uživatele
- V ulicích se silným automobilovým provozem je nezbytné, aby dimenze a charakter pěších ploch a dostatek přechodů kompenzovaly negativní dopady dopravního zatížení prostoru.

Přátelské VARY°
Strategie c.2.1 str. 118

Záchytná a kapacitní parkoviště

Záchytná parkoviště a odstavné parkovací plochy jsou pro návštěvníky často prvními dojmy města.

- V rámci těchto plošných parkovišť je důležité odstranit celkovou uživatelskou i pocitovou nepřívětivost, doplnit servisní vybaveností, dotvořit a členit krajinářskými prvky a také snižovat negativní dopady rozsáhlých zpevněných ploch implementací principů a objektů pro hospodaření s dešťovými vodami. **211**
- V městské zástavbě je lepší plochy parkovišť přetvářet do efektivních kompaktních parkovacích domů v měřítku, které je blízké charakteru lokality.

Cyklostezky a cyklotrasy

Umožnění pohodlného a bezpečného pohybu na kole může místním obyvatelům nabídnout zdravou alternativu, jak se každodenně pohybovat po městě. Současně jde o podporu přirozené rekreace, a tak i zvýšení atraktivity města pro návštěvníky. Téma cyklotras podél řeky je podrobněji řešeno viz » kap. C Krajina ve městě, Principy návrhu rekreačních cest a cyklostezek podél řeky, str. 255.

- Je třeba budovat kvalitní cyklostezky a skrze jejich pečlivě plánované trasování, doprovodnou vegetaci a dostupnost je dobře integrovat do krajinného a městského prostředí.
- Cyklostezky by měly být rekreačními trasami, umožňujícími širší škálu způsobů bezmotorového pohybu, vybavenými odpočinkovými místy, mobiliárem k sezení, kultivovaným značením, stojany na kola, nabíječkami pro elektrokola apod.
- Možnost snadno a bezpečně zaparkovat jízdní kolo ve veřejném prostoru je jedním z předpokladů, že jej lidé využijí k osobní dopravě po městě. Ve Varech je proto třeba zvýšit počet stojanů na kola, zejména v blízkosti důležitých bodů zájmu (např. veřejných a kulturních institucí, objektů občanské vybavenosti apod.)

Propojené VARY°
Strategie a.2 str. 89

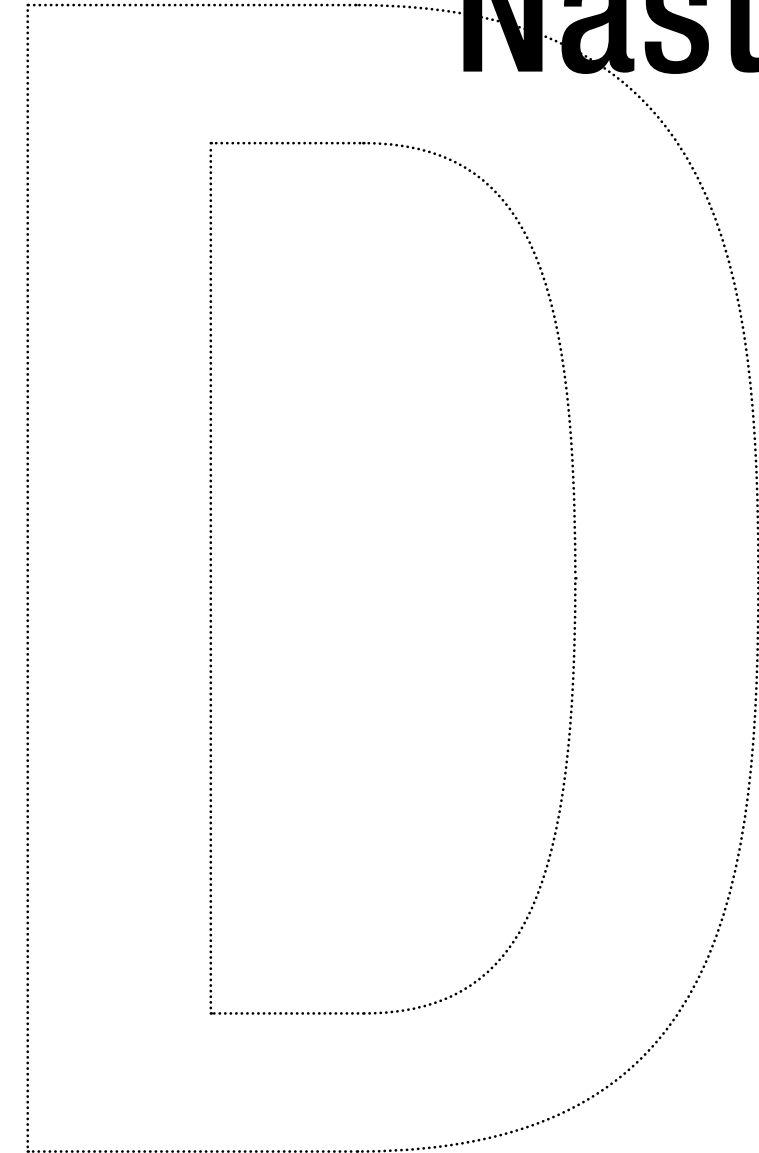

Cyklostezky je třeba budovat jako rekreační trasy, kvalitně integrované do prostředí, dobře vybavené odpočinkovými místy, cyklostojany a nabíječkami pro elektrokola.

Nástroje

D.1 Platformy a nástroje v rovině plánování

Kapitola shrnuje základní procesní a organizační nástroje naplňování cílů a principů koncepčního přístupu, stanovených v Manuálu a Strategii koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím. Je návodem pro město, jakými kroky a činnostmi lze začít tyto dokumenty aplikovat v praxi.

D.1.1 Institucionální zázemí

D.1.1.1 Koncepční pracoviště veřejného prostoru

Prvním realizačním stupněm koncepčního přístupu města k rozvoji kvalitních veřejných prostranství je vytvoření základních organizačních nástrojů z pozice správy města. **Nezbytným a zastřešujícím subjektem je pracoviště, které se koncen-truje na problematiku veřejných prostranství.**

Skutečnost, že se kvalitě veřejného prostoru věnuje samo-statné a k tomuto účelu zřízené pracoviště, není formální zá-ležitost, ale naopak základní předpoklad dosahování kvality veřejného prostoru města. Na první pohled se může zdát, že po-stačuje, když jsou otázky veřejného prostoru řešeny rozptýleně v rámci ostatních témat (doprava, životní prostředí, památko-vá péče, kultura aj.). Veřejný prostor je skutečně vždy přítomen v každém z nich. Existence samostatného subjektu, zacíleného primárně na kvalitu veřejného prostoru, však znamená zásadní změnu v tom, že při vyhodnocování a tvorbě záměrů jsou tyto hodnocené úhlem pohledu celkové kvality veřejného prosto-ru – tj. i ostatní kvalitativní kritéria (jako např. plynulost do-pravy, bezpečnost apod.) jsou hodnocena podle vlivu, jaký mají na tuto kvalitu.

Benefitem samostatného koncepčního pracoviště je také to, že reprezentuje rozhodnutí města věnovat pozornost a péči kvalitě veřejného prostoru. V součinnosti s dalšími složka-mi města pak toto pracoviště **vyvíjí záměry a připravuje projekty, které už vznikají s cílem zlepšit kvalitu veřejného prostoru** a nejsou jen součástí záměrů jiných. **Celková obytná kvalita veřejného pro-storu se tak stává zastřešující prioritou.**

V rámci organizační struktury města by toto koncepční pracoviště mělo vykonávat roli:

- koordinátora investičních záměrů na veřejných prostranstvích
- manažera kvality veřejného prostoru a veřejných prostranství města

Úkolem tohoto koncepčního pracoviště by mělo být zejména uplatňo-vat principy stanovené v Manuálu a Strategii koncepčního přístupu:

- obhajovat samotnou existenci kvality veřejných prostranství
- definovat konkrétní cíle v dosažení této kvality
- hledat nástroje jejich dosažení
- věnovat se obsahové rovině naplňování strategie v rovině plánovací a projekční.

Koncepční pracoviště zaměřené na kvalitní rozvoj veřej-ných prostranství může být založeno a fungovat řadou způsobů. Důležité je v tomto ohledu zajištění **dostatečné personální a roz-počtové (interní či externí) kapacity pracoviště**, aby výše zmíněné **úlohy mohlo vykonávat**. Potřebná je také jeho **vazba na vedení mės-ta a součinnost u investičních záměrů na veřejných prostranstvích**.

Inspiraci krom vyspělých zahraničních metropolí mohou přinést už i další česká města (např. Brno – Kancelář architekta města Brna nebo Praha – Kancelář veřejného prostoru na Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy). V Karlových Varech tuto roli může vykonávat Kancelář architektury města Karlovy Vary (KAM KV). Nabízí se těsnější vazba Kanceláře architektu-ry města na magistrátní odbor investic. Výkonný manažer pro-

D.1 Platformy a nástroje v rovině plánování

Platformy a nástroje v rovině plánování

jektů na veřejných prostranstvích by mohl být součástí odboru a úlohou KAM KV by bylo zajišťovat koncepci a ideovou ko-ordinaci projektů s dalšími koncepčními dokumenty a záměry. Vzhledem k malému kapacitnímu objemu KAM KV by měla

D.1.2 Koncepce

Celkový koncepční přístup k rozvoji veřejných prostranství by měl být **souborem dokumentů a činností v rovině plánování rozvo-je veřejných prostranství a jeho naplňování**. Může zahrnovat řadu aktivit v závislosti na potřebách daného města. Výchozími do-kumenty jsou Strategie a Manuál, který nyní držíte v rukou. Následující obecný výčet zahrnuje vybrané základní staveb-ní kameny koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím (nejedná se o vyčerpávající výčet).

D.1.2.1 Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

Jedním z úvodních kroků změny přístupu města ke kvalitě ve-řejného prostoru a veřejných prostranství, který nelze přeskočit, je definování vize a z ní vycházející strategie. Tuto roli by pro město Karlovy Vary měl v první fázi plnit dokument **Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary**, který navazuje na strategický plán města (Strategie KV^o), resp. rozvíjí obecné strategické teze rozvoje města v detailu veřejných prostranství návrhem konkrétních opatření směřujících ke zvý-šení kvality veřejného prostoru a života v něm.

D.1.2.2 Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary

Manuál rozšiřuje Strategii o obecné principy kvality a kon-cepčního přístupu k tvorbě a obnově veřejných prostranství v kontextu rozmanitého městského prostředí Karlových Varů.

kancelář **vykonávat řídící a koordinační roli a ve vytváření celkové koncepce i koncepcí dílčích dále spolupracovat s externím subjek-tem, který celkovou koncepci zastřešuje.**

D.1.2.3 Koncepce rozvoje veřejných prostranství

Vytvoření dokumentu Koncepce rozvoje veřejných prostran-ství celku města vyžaduje jednak odpovídající čas v řádu let, jednak musí aktuálně vycházet z nadřazených územně pláno-vacích dokumentací, zejména územního plánu města. Význam-nou součástí koncepce rozvoje veřejných prostranství by měla být **mapa celoměstsky významných veřejných prostranství a od ní se odvíjející strategie investičních priorit města**.

Je ale také možné vydat se i cestou částečně **odspodu**, tj. vy-tvářením souboru jednotlivých stavebních kamenů **dílčích koncepcí** a dalších nástrojů, **které postupně konstruují základ-ní strukturu koncepce celku**. Tento způsob umožňuje souběžně s dlouhodobějším plánováním reagovat na aktuální požadavky připravovaných či běžících konkrétních investičních akcí, které začaly bez koncepční rozvahy, s cílem ovlivnění ve směru celostní obytné kvality jednotlivých míst. Tyto dílčí koncepce jsou zároveň **pilotními projekty**, které mohou v bu-doucnu být základem vytvoření shrnující a zastřešující koncepce veřejných prostranství celku města, pro niž v sou-časnosti neexistují téměř žádná metodická jednotná vodítka, natož ověření těchto vodítek praxí.

D.1.2.4 Koncepční studie

Koncepční studie slouží převážně jako podklad pro další stup-ně projektových dokumentací. Dále mohou být také dílčím vý-chodiskem pro rozhodování v rámci investičních záměrů mės-ta či dalších rozvojových aktivit, včetně záměrů soukromých subjektů. Jednotlivé typy koncepčních studií by kromě **systé-mového vyplňování chybějících rovin v územně plánovacím procesu** měly také pružně **reagovat na aktuální potřeby města a koordinovat**

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

dílčí záměry v území prostřednictvím komunikace s nejdůležitějšími aktéry a místní veřejností v procesu přípravy studie.

Formát koncepční studie není součástí povinné dokumentace dle stavebního zákona a nemá legislativní závaznost. Je primárně pouze doporučujícím podkladem, jeho různou míru závaznosti ovšem může stanovit například Rada města formou schváleného usnesení zavazujícího různé subjekty, které čerpají investice z rozpočtu města.

Důležitými kroky a rovinami v procesu přípravy kvalitního a smysluplného zadání a tvorby koncepčních studií jsou tyto:

- výběr území k řešení
- ukotvení studie v systému plánovacích dokumentací a v systému politiky rozvoje na úrovni správy města (investiční politika, organizace atd.)
- metodika vypracování studie
- systém zobrazovacích metod odpovídajících charakteru cílové informace (nejde o projektovou dokumentaci, ale stále se pohybujeme v ideové koncepční úrovni)

Základní typy koncepčních studií dle současných potřeb rozvoje veřejných prostranství Karlových Varů jsou tyto:

- koncepční studie větších celků (např. širší centrum Karlových Varů)
- koncepční studie tematických celků (např. panelová sídliště, pěší stezky terapeutické krajiny)
- koncepční studie jednotlivých veřejných prostranství (např. nám. 17. listopadu, lázeňské korzo, karlovarská náplavka apod.)
- koncepční zadání projektů

Koncepční studie větších celků

Koncepční studie větších celků **má místopisný charakter** a řeší veřejná prostranství **uceleného rozsáhlejšího území města na základě urbanistického vymezení**. Úkolem je definování cílů rozvoje zejména s ohledem na potřeby širšího území jako celku a role dílčích území a objektů v tomto celku.

Koncepční studie tematických celků

Koncepční studie větších tematických celků **nemá místopisný charakter** a řeší veřejná prostranství **na základě tematického vymezení**. Úkolem je definování cílů rozvoje zejména s ohledem

na potřeby širšího území jako celku a role dílčích území a objektů v tomto celku.

Ideální součástí tohoto typu studie je pilotní projekt konkrétního místopisného území, který ověřuje a demonstduje principy koncepční studie tematického celku.

Dílčí tematické studie by měly navazovat na tematické cíle stanovené ve Strategii koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím – **Propojené, Zdravé, Kulturní, Přátelské a Prosperující Vary**.

Koncepční studie jednotlivých veřejných prostranství

Koncepční studie jednotlivých prostranství mají zásadní význam jako v dostatečném předstihu připravený **podklad pro aktuálně připravované investiční záměry města**.

— **Současný stav přípravy investičních záměrů**

Velká část investičních záměrů na veřejných prostranstvích vychází z potřeby technických a dopravních úprav místa. Projekt těchto úprav většinou řeší pouze úzký cíl vyřešení těchto potřeb a nezohledňuje žádným způsobem celkovou kvalitu místa. Projektová dokumentace je zároveň většinou zhotovena pouze technickými profesemi, bez účasti architekta. Navíc prvním vypracovaným stupněm bývá projekt k územnímu rozhodnutí či stavebnímu povolení a tam, kde charakter úprav nevyžaduje ze zákona stavební řízení, je to dokonce nezřídka rovnou prováděcí projekt. **Chybí tak zcela prostor, a to i časový, pro vytvoření koncepční úvahy celkového cíle rozvoje daného místa, jehož součástí by měl tento technický dílčí projekt být.**

— **Cílový stav přípravy investičních záměrů**

Úvaha o cílovém stavu přitom musí zahrnovat celostní pohled, a to zejména s ohledem na obytnou kvalitu samotného veřejného prostranství a zároveň jeho roli v kvalitě širšího celku místa, někdy i celého města. Je zřejmé, že za těchto okolností výsledky takovýchto investičních záměrů nemohou být, a většinou také nejsou, z hlediska celkové kvality uspokojivé. Přitom objem investičních prostředků do nich vložených je často značný a v mnoha případech by zohlednění celkové obytné kvality znamenalo jeho navýšení. Stačilo by pouze postupovat od začátku s vědomím cíle této kvality a navrhnout technické úpravy tak, aby se kromě vyřešení jejich samotných potřeb podílely i na obytné kvalitě celku.

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

Na základě aktuálních potřeb města je nutné postupně v praxi vytvořit systém, který poskytuje prostor pro **včasné vypracování koncepčních studií a jejich zohlednění při přípravě investičních záměrů technických a dopravních úprav**. Mezi množstvím základních podmínek pro vytvoření a zejména implementování těchto koncepčních studií do reality města patří zejména **včasné plánování těchto záměrů v investiční politice města** (dlouhodobé a střednědobé investiční plánování), které poskytuje dostatečný časový prostor nejen pro vypracování samotné studie, ale také nezbytných podkladů, tj. např. různých průzkumů, analýz či participace s veřejností. Dále je nezbytná provázanost tohoto postupu s přípravou rozpočtu města. Důležitá je také připravenost a schopnost jednotlivých investičních subjektů v rámci vlastních struktur s takovýmto postupem pracovat a doplňovat v jeho rámci činnosti, které se musí odehrát uvnitř samotných organizací.

Úkolem koncepčních studií je formulovat cíle rozvoje zejména v rovině způsobu užívání místa a základní prostorové

D.1.3 Metodiky

Metodiky představují nezastupitelnou část koncepčního přístupu k rozvoji veřejných prostranství. **Pohybují se často v zastřešujících rovinách platných pro celé město či jeho dílčí celky, a pokrývají tak určitými koncepčními informacemi, na rozdíl od většiny ostatních dokumentů, celek města.**

Jazykem metodik jsou většinou **obecné principy a pravidla** (angl. *guidelines*). Otázkou je vždy míra chtěné a zároveň reálně možné závaznosti jednotlivých dokumentů. Větší míra závaznosti, případně i v legislativní rovině, eliminuje množství případných plánovacích, projekčních a realizačních chyb konkrétních projektů. Na druhou stranu zmenšuje prostor pro množství a detailnost jednotlivých pravidel.

V praxi se ukazuje, že často je účelnější některé metodiky cíleně připravovat jako doporučující, návodné a iniciační a zároveň doplňující příslušné legislativní dokumenty o roviny, které v nich nebylo možné či účelné rozpracovat. Tam, kde metodika směřuje k nějaké formě závaznosti, je nutné pečlivě zva-

principy. Předmětem není design jednotlivých míst a objektů. Zobrazovací metoda musí odpovídat tomuto úkolu a obsahuje především mapová schémata a textově formulovaná východiska a cíle.

Koncepční zadání projektů

Koncepční zadání je vždy více či méně redukovanou formou koncepční studie jednotlivých veřejných prostranství. Míra redukce je odvislá od aktuálních potřeb jednotlivých záměrů a často je vynucena například jejich časovými možnostmi. Tam, kde není možné nebo účelné vypracování plnohodnotné koncepční studie, mají nicméně tato koncepční zadání nesporný smysl a **je vždy lepší připravovat záměry alespoň na jejich základě než zcela bez jakékoliv koncepce**.

žovat míru určenosti jednotlivých pravidel tak, aby zajišťovala základní rámec kvality, ale zároveň poskytovala dostatečný prostor pro individuální potřeby místa a také názor zpracovatelů jednotlivých projektů.

Příklady doporučených dílčích metodik pro veřejná prostranství Karlových Varů, které navazují na Manuál koncepčního přístupu: Design manuál pro Karlovy Vary (Katalog standardního mobiliáře a vybavení města), Pravidla realizace restauračních předzahrádek, Pravidla pro reklamu a označení provozoven v lázeňském centru apod.

Design manuál pro Karlovy Vary (katalog standardního mobiliáře a vybavení města)

Součástí koncepčního přístupu je také přemýšlení o městském detailu a vybavení v širších souvislostech. Příkladem důležité metodiky pro Karlovy Vary, kterou doporučujeme zpraco-

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

vat v návaznosti na Manuál koncepčního přístupu, je proto Design manuál pro Karlovy Vary (katalog standardního mobiliáře a vybavení města).

Cíle – smysl – obsah:

V současném stavu Vary trpí, podobně jako další česká města, přílišnou různorodostí používaných typů mobiliáře a současně také jejich nízkou kvalitou nebo zanedbaností. Různé typy mobiliáře mají různou hodnotu, vyžadují rozdílné náhradní díly a také pro ně platí jiné smluvní podmínky, což se městu zpravidla prodražuje. Hlavním cílem je proto redukovat počet typů, nevhodné prvky nahradit kvalitními řešeními, a v důsledku toho ušetřit.

Cílem Design manuálu je nastavit kvalitní standard městského detailu napříč územím. Je vhodné **omezit množství nesourodých prvků mobiliáře napříč městem a spíše usilovat o sjednocení designu** typických prvků karlovarského mobiliáře. Jednotný standard posiluje identitu a image města a zaručuje kvalitu i v běžných situacích. Katalog by měl sloužit městským firmám, odborům a dalším správcům jako podklad pro koordinovaný přístup k veřejnému prostoru a současně by se měl stát vodítkem pro projektanty dílčích úprav v tom, jaké materiály a prvky používat.

Katalog by měl **zejména řešit prvky mobiliáře (lavičky, stojany pro kola apod.), odpadového hospodářství (odpadkové koše, kontejner na tříděný odpad), veřejného osvětlení, technické infrastruktury (rozvodné skříně, stožáry aj.), materiálů povrchů komunikací a detailů.**

Osvědčeným principem je např. **stanovení základních standardních sad mobiliáře pro jednotlivé urbanistické charaktery města** (historické lázeňské centrum, městské centrum, sídliště, zahradní město atd.), přičemž některé prvky mohou být společné pro celé město. Obsahem dokumentu by měly být **jak design a parametry standardních prvků, tak i pravidla jejich umístění, realizace, případně prováděcí detaily.**

Samotnému vzniku Design manuálu by měla předcházet **podrobná analýza současného stavu**, která zjistí, jaké prvky se ve městě používají, a vyhodnotí, které jsou natolik kvalitní nebo pro Vary typické, že by se měly stát součástí katalogu, a které by vzhledem k jejich nízké kvalitě bylo vhodné přestat používat a nahradit jinými typy. **Existence Design manuálu samozřejmě nevylučuje atypická řešení.** Ta by ale měla být vždy navrhovaná na míru konkrétnímu prostředí jako součást architektonického řešení daného prostранství.

Design manuál by měl být vytvářen nezávislým zpracovatelem (architektem) v úzké spolupráci s koncepčním pracovištěm veřejného prostoru (součást KAM KV), příslušnými správci veřejných prostранství, magistrátními odbory a dalšími aktéry. Lze jej **zpracovávat postupně dle aktuálních potřeb** města. Doporučujeme začít pilotním stanovením typického standardu pro menší území – např. lázeňské centrum. Inspiraci je možné hledat v zahraničních městech, která již tímto typem dokumentu disponují – např. Drážďany, Curych, Kolín n. Rýnem a další.

Současně musí být danými postupy sledovány principy hospodárnosti, účelnosti a efektivitы při zadávání veřejných zakázek, stejně jako zásady přiměřenosti, transparentnosti, rovného zacházení a nediskriminace vůči možným uchazečům o veřejnou zakázku. Příslušným odpovědným městským subjektem musí vždy dojít k vyhodnocení záměru a jeho zařazení do optimální kategorie výběru zpracovatele projektové dokumentace.

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

Záměry jsou vyhodnocovány především na základě:

- **strategických priorit stanovených Radou a Zastupitelstvem města Karlovy Vary**
- **strategických, územně plánovacích, koncepčních dokumentů a politik města**
- **významu daného veřejného prostранství**
- **vzájemných vztahů s místně souvisejícími záměry**
- **vyhodnocení potřebnosti změny – z hlediska technického stáří infrastruktury, špatného stavu nebo zanedbanosti veřejného prostранství, bezpečnosti veřejného prostранství pro všechny uživatele, vysokých nákladů na současnou údržbu veřejného prostранství apod.**

Na základě vyhodnocení záměru přidělí odpovědný subjekt každému záměru status. Je třeba rozhodnout, zda se jedná o neinvestiční akci (oprava, údržba), nebo akci investiční, a následně její charakter **zpřesnit zařazením do režimu se zrychlenou, standardní či komplexní koncepční přípravou.** Tomu následně odpovídá i vhodný způsob výběru zpracovatele projektové dokumentace.

Architektonická soutěž o návrh

Jedním z nejúčinnějších nástrojů z hlediska dosahování výsledné kvality veřejných prostранství je formát architektonické soutěže o návrh. **Základem pro kvalitní výsledek je kvalitně a koncepčně připravené zadání soutěže.** I z tohoto ohledu je účelné zařazení organizování soutěží do projektu celkové koncepce rozvoje veřejných prostранství.

Soutěž o návrh napomáhá směřovat veřejné finance efektivně tím, že přímo propojuje požadavky a představy zadavatele v soutěžních podmínkách s konkrétními návrhy řešení záměrů. Zadavatel tímto způsobem získává možnost přímo ovlivnit budoucí estetickou, funkční nebo ekonomickou podobu záměru. Projevem transparentnosti soutěže o návrh je veřejná dostupnost podkladů k soutěži, předem jasně stanovený způsob postupu a výběru, povinnost zadavatele zveřejnit úplné výsledky a vystavit soutěžící návrhy.

Zadavatel může použít soutěž o návrh otevřenou nebo užší, jednofázovou nebo vícefázovou (při snížení počtu návrhů v průběhu soutěže). Konkrétní stanovení charakteru soutěže se odvíjí od specifíků řešeného úkolu, jeho rozsahu nebo např. požadavků na podrobnost řešení.

Výhody soutěže o návrh:

- **jednoznačně nejlepší a nejširší možnost výběru – zadavatel má před výběrem možnost srovnat návrhy ze stránky funkční, estetické, podle nákladů na realizaci, nákladů na provoz apod.**
- **transparentní forma výběru s možností zapojení veřejnosti**
- **u dvofázové soutěže má zadavatel možnost ovlivnit podobu návrhu formou doporučení účastníkům po první fázi**

Kdy se soutěž o návrh nehodí:

- **v případě nutnosti operativního zadání zpracování záměru**
- **v případě, že zadavatel má jasnou představu budoucí podoby záměru – např. existuje zpracovaná koncepční studie nebo obdobný způsob úvodního zpracování záměru**

Podmínky úspěšného zadání a následného výběru zpracovatele:

- **jmenování poroty s účastí zkušených odborníků důvěryhodných pro účastníky soutěže**
- **správná definice soutěžního zadání, ideálně navazující na odbornou a veřejnou diskusi**

Základní principy:

- **Hlavním kritériem hodnocení návrhů v soutěži je celková kvalita konceptu z hlediska architektonického/urbanistického/krajinářského (soulad estetické kvality, funkčnosti, ekonomické hospodárnosti, trvanlivosti, technické vybavenosti, provozní náročnosti). Obvykle porota vybere tři oceněné účastníky do navazujícího jednacího řízení bez uveřejnění (dále JŘBU) a umístění v soutěži je promítnuto do kritérií hodnocení v JŘBU.**

Příklad základních hodnotících kritérií a jejich váhy:

- a) celková kvalita návrhu (umístění návrhu v soutěži): 50–60 %
 - b) předpokládaná cena realizace návrhu: 30–40 % (oceněný rozpočet)
 - c) nabídková cena za projekční práce: 10 %
- Váhy kritérií je možné měnit na základě uvážení zadavatele především s ohledem k ekonomické náročnosti záměru. V případě rozsáhlých záměrů sehrává rozdíl předpokládaných realizačních cen mezi jednotlivými oceněnými návrhy výraznější roli z pohledu ekonomické efektivnosti, což musí být zohledněno v rámci nastavení kritérií.**

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

Zadávací řízení na základě zpracované koncepční studie

Jedná se o vícekritériální **otevřené řízení na zhotovitele** (generálního projektanta) **navazujících fází projektové dokumentace vycházející ze zpracované koncepční studie zadavatele**, která je zpracována buď zodpovědným subjektem zadavatele, nebo externím dodavatelem.

Koncepční studie (nebo obdobná forma dokumentu) je součástí zadávací dokumentace předmětné veřejné zakázky na navazující projektovou dokumentaci. Jsou použita kritéria ekonomické výhodnosti, která umožňují kvalitativní výběr zhotovitele navazujících částí projektové dokumentace.

Výhody:

- rychlost zadání veřejné zakázky
- nízké náklady administrace veřejné zakázky

Podmínky úspěšného výběru zpracovatele:

- optimální stanovení hodnotících kritérií a požadavků na kvalifikaci s ohledem na charakter zakázky
- prověřené stanovení předpokládané hodnoty zakázky
- definování mechanismu stanovení mimořádně nízké nabídkové ceny
- nominování zkušené, důvěryhodné odborné poroty, jsou-li hodnocena portfolia členů týmů účastníků

Kdy se tento způsob výběru nehodí:

- když zadavatel nemá definovanou představu o obsahu a podobě plnění veřejné zakázky
- v případě významných veřejných prostranství, urbanistických nebo krajinářských zadání, kde převládá požadavek na získání co nejširšího spektra řešení a názorů

Příklad základních hodnotících kritérií a jejich váhy:

- a) kvalifikace a zkušenosti týmu: 50–60 % (hodnocení referencí účastníků prezentovaných v portfoliu)
- b) cena za projektové práce: 30–40 %
- c) doba plnění zakázky v měsících dle jednotlivých etap: 10 %
- Váhy kritérií jsou stanoveny na základě zohlednění celkových investičních nákladů záměrů, kdy při finančně náročně investici vzrůstá váha kritéria ceny projektových prací.

Řízení se soutěžním dialogem

Tento způsob řízení je vhodné použít v případech, kdy se jedná o složitá zadání s vysokým množstvím vstupujících faktorů a limitů, které není možné plně postihnout v rámci tvorby zadání. Způsob soutěžního dialogu je **vhodný v případech, kdy je s ohledem k charakteru řešeného tématu zúčastněným stranám vhodné poskytnout prostor pro vývoj názoru na danou problematiku v přímé interakci s odborníky a s uchazeči – budoucími architekty projektu**.

Výhody:

- umožňuje výběr nejvhodnějšího návrhu na základě postupného zpřesňování podmínek a požadavků
- řešení vzniká ve spolupráci všech zúčastněných aktérů
- budování důvěry

Podmínky úspěšného výběru zpracovatele:

- schopnost zadavatele kvalitně organizačně zajistit průběh dialogu
- nominování zkušené a důvěryhodné odborné poroty

Kdy se tento způsob zadání nehodí:

- v případě nutnosti operativního zadání zpracování záměru
- v případě, že zadavatel má jasnou představu budoucí podoby záměru – např. existuje zpracovaná koncepční studie nebo obdobný způsob úvodního zpracování záměru

Výběr zpracovatele na základě portfolia

V určitých případech může být soutěž o návrh vzhledem k charakteru projektu neúměrně finančně či časově náročná, případně **předmět zadání není vhodný pro soutěž nebo je rozsahem malý**. Příkladem mohou být např. rekonstrukce ulic, které nevyžadují zásadní změnu, ale spíše drobné zásahy do profilu a hlavně koordinaci investorů a správců.

V uvedených případech **zadavatel nehledá nejlepší návrh, nýbrž architekta či projektanta se zkušenostmi s danou problematikou**. Novela zákona o veřejných zakázkách z března 2015 přináší možnost **hodnotit kvalitu zpracovatelského týmu, jeho organizaci, kvalifikaci a zkušenosti osob zapojených do plnění zakázky**. Do českého prostředí se tak vrací v zahraničí běžně užívaný postup výběru na základě hodnocení kvality referenčních prací, který je v těchto případech vhodný a zajistí rychlý výběr kvalitního zpracovatele projektu.

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

Přímý výběr zpracovatele

V odůvodněných případech je výjimečně možné **oslovit jednoho zhotovitele**. Tento postup může být účelný a žádoucí v případě, kdy město chce získat pro svoje potřeby **výjimečného odborníka**, tuzemského či zahraničního, s vysokým odborným kreditem a zkušenostmi. Tento postup však musí být řádně odborně zdůvodněn.

D.1.5 Osvěta, komunikace a participace

D.1.5.1 Komunikace

Důležitou součástí koncepčního přístupu k rozvoji veřejných prostranství je komunikace. Odehrává se na široké škále stupňů od ryze odborné roviny až po různé formy komunikace s veřejností. Měla by být v ideálním případě oboustranná, tedy zahrnovat vždy i zpětnou vazbu.

Komunikace má na jedné straně informační charakter směrem k veřejnosti a zahrnuje širší osvětovou činnost na obecné téma kvality města, stejně jako prezentaci konkrétních výstupů vytvořených v rámci plánování města. Sem patří také transparentní zveřejňování informací o záměrech (včetně informací o opravách, rekonstrukcích a uzavírkách) a srozumitelná komunikace pravidel týkajících se soukromého sektoru a veřejnosti (např. pravidla pro zvláštní využívání komunikací pro kulturní, sportovní a komerční akce, parkovací politika města apod.).

D.1.5.2 Informování a vzdělávání veřejnosti, výzkum

Osvětová rovina zahrnuje formát přednášek, workshopů, výstav, publikační činnosti, výuky na školách apod. V řadě těchto činností se překrývá osvětová rovina s rovinou teoretickou a výzkumnou. Význam osvětové činnosti spočívá v první řadě v samotném vzbuzení zájmu lidí o prostředí města, dále pak v kultivaci jejich přístupu, například skrze vzdělávání pozitivními příklady kvalitního prostředí. Bude-li veřejnost lépe rozumět cílům plánování či jednotlivým konkrétním záměrům a vědět, v čem spočívá kvalita, pak bude schopna ji vyžadovat, oceňovat a v rámci individuálních možností také naplňovat.

D.1.5.3 Participativní plánování

Důležitou součástí komunikace je také rovina získávání informací od odborné i laické veřejnosti jako jednoho ze základních východisek plánování. Ta se do jisté míry může odehrávat i v rámci osvětové činnosti. Její základ je ale v úrovni participace plánování a jednotlivých záměrů a v rovině sociologických průzkumů.

Základním pravidlem úspěšného výsledku celého záměru plánovací participace je předpoklad, aby první kolo proběhlo dříve, než se započne práce na samotném návrhu. Pokud participace proběhne tak, že veřejnosti je představen již de facto hotový návrh, veřejnost většinou reaguje negativně i na řešení, která jsou ve skutečnosti přínosem, již z pouhého důvodu, že nebyla k projektu přizvána na počátku. V prvním kole **by veřejnost měla být tážána** způsobem, který zkoumá nikoliv, „jak má úprava konkrétně vypadat“, ale „čemu má sloužit“, tj. **jakým způsobem má být výsledné prostranství užíváno**.

Cílem není klást konkrétní otázky o podobě designu či architektury, ale o tom, co lidé v místě postrádají, čeho se obávají, jak by ho chtěli užívat atd. Formy tázání mohou být různé, počínaje dotazníkovým sociologickým šetřením přes společné plánování nad mapou, workshopy a další formy setkání. Pokud je to technicky možné, je žádoucí, aby podněty a připomínky veřejnosti byly zpětně okomentovány. Druhé kolo participace poté již probíhá nad návrhem, ve kterém jsou zahrnuty informace z prvního kola, a mělo by přinést konečný názor na podobu návrhu, který je následně zapracován do jeho finální podoby.

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

D.1.6 Koordinace s dalšími strategickými a koncepčními dokumenty

Stěžejní místo v celkové koncepci rozvoje veřejných prostranství zaujímají dokumenty a činnosti zabývající se primárně problematikou veřejných prostranství. Nezbytnou součástí je ale současná spolupráce v rovině širších dokumentů a činností plánování města, tj. nadřazených, anebo naopak dílčích, kterými jsou například strategické, územně plánovací, legislativní či metodické dokumenty, stejně jako řada dalších činností ovlivňujících rozvoj města.

K průběžné činnosti koncepčního pracoviště (KAM KV) proto patří také **permanentní spoluúčast – v různé úrovni a s různým rozsahem spolupráce – na veškerých dokumentech a činnostech v gesci města souvisejících s rozvojem veřejných prostranství**. Jedná se například o různé dílčí programy, plány a metodiky zpracovávané na půdě jednotlivých odborů magistrátu, příspěvkových organizací, akciových společností s účastí města apod. – např. plán udržitelné mobility, adaptační strategie a dokumenty týkající se odolnosti vůči dopadům klimatické změny, kulturní strategie a další.

Cílem je především vložit kritéria kvality veřejných prostranství do těchto dokumentů a zároveň je v rámci možností provázat a uvést do souladu s koncepčními dokumenty zabývajícími se přímo veřejnými prostranstvími.

D.1.6.1 Veřejná prostranství v územním a strategickém plánu města

Kvalita veřejných prostranství je zakládána ve všech měřítkových úrovních plánování města, nikoliv pouze – či převážně

– v rovině detailních návrhů architektonického a designového řešení parteru, tj. povrchů, mobiliáře, drobných objektů vybavení prostranství apod. **Základ budoucí kvality veřejných prostranství** – jeho iniciační předpoklad a zároveň i determinace – **se fixuje v rovině urbanistického návrhu**, neboť jejich kvalita je určena prostorovým dimenzováním rámce prostranství vymezujícími hmotami objektů. Pokud je toto vymezení z hlediska obytné kvality veřejného prostranství nepříznivé (výška objektů, vzdálenosti, uzavřenost/otevřenost, míra definovanosti prostoru apod.), nelze tuto skutečnost již zvrátit sebelepším řešením detailu samotného veřejného prostranství.

Prostorová kvalita jednotlivých veřejných prostranství se zakládá již v úrovni územního plánu. Územní plán stejně tak zakládá předpoklad samotné existence veřejných prostranství, jejich přiměřené množství a zároveň roli v celkové struktuře města. Tytéž parametry by měly být definovány ve **strategickém plánu města**, který zároveň na rozdíl od územního plánu **akcentuje a detailněji popisuje rovinu sociální, kulturní a ekonomickou** – tj. veřejná prostranství z hlediska způsobu jejich využití a celkové prosperity města – **a dále rovinu implementační** – tj. nástroje, jakými deklarovaných cílů dosáhnout.

Zároveň je nutné nezapomínat, že **kvalita veřejných prostranství je významně ovlivňována v druhotných typologických rovinách, jako je dopravní a technická infrastruktura**, veřejná vybavenost a další. Při plánování jejich rozvoje, stejně jako přípravě detailních záměrů, je proto nutné vždy zohledňovat a vyhodnocovat jejich dopad na celkovou, zejména obytnou, kvalitu veřejných prostranství.

D.1

Platformy a nástroje
v rovině plánování

D.1.7 Účast na správních řízeních a investičních záměrech

Vedle vytváření vlastních koncepčních dokumentů má v celkové koncepci rozvoje veřejných prostranství nezastupitelné místo také rovina, v níž má koncepční pracoviště veřejného prostoru možnost **uplatnit zájem města na kvalitě veřejných prostranství** v různých **územních, stavebních a ostatních řízeních** a dalších činnostech, jejichž **předmětem je výstavba nových anebo úprava stávajících veřejných prostranství**.

Obecně by se město mělo vyjadřovat ke všem investičním záměrům z veřejných i soukromých rozpočtů, které mohou ovlivnit kvalitu veřejných prostranství, a to např. **formou koncepčního vyjádření** koncepčního pracoviště veřejného prostoru nebo jiného k tomu určeného odboru. Toto vyjádření sleduje zejména soulad záměrů s koncepčními a metodickými doku-

menty města (Strategie KV²⁰⁴⁰, Strategie a Manuál koncepčního přístupu k VP a další) a týká se např. záměrů v dopravní nebo technické infrastruktuře, které buď přímo, nebo nepřímo následně utvářejí podobu a mnohdy koncepci uspořádání veřejného prostoru, např.:

- rozsáhlejší rekonstrukce komunikací
- rekonstrukce celoměstsky významných veřejných prostranství
- změna a přerozdělení dopravního prostoru s potenciálem zklidnění nebo humanizace
- obnova a novostavba světelného signalizačního značení (SSZ)
- realizace cyklotras, cyklostezek apod.

D.2 Nástroje v ostatních rovinách řízení města

D.2.1 Finanční rovina

D.2.1.1 Samostatná kapitola v rozpočtu s názvem „Kvalita veřejných prostranství“

Zřízení samostatné kapitoly v rozpočtu města má podobný smysl a efekt jako založení koncepčního pracoviště veřejného prostoru (součást KAM KV). Finance určené pro veřejná prostranství jsou v rozpočtu města nyní rozptýleny do různých kapitol (doprava, životní prostředí, investiční záměry výstavby jednotlivých objektů apod.). Není ovšem patrné, jaká částka je primárně určena na obytnou kvalitu veřejných prostranství a jaká na další investice – tj. technické či jiné záměry. **Pokud město disponuje v rozpočtu samostatnou kapitolou pro kvalitu veřejných prostranství, zřetelně tak v číslech ukazuje, kolik investuje pri-**

márně do kvality veřejného prostoru. To je i důležitý signál radnice směrem k občanům města.

Kapitola by měla obsahovat částky na přípravu a realizaci konkrétních investičních záměrů, paušální částku na plánovací a projekční přípravu nových záměrů a paušální částku na dofinancování investičních záměrů dopravních, technických apod., u nichž se často v průběhu – při zhodnocení jejich dopadu na celkovou obytnou kvalitu místa – ukáže, že pro její dosažení je nutné dofinancovat architektonické či stavební úpravy, které nejsou součástí samotného technického záměru. Tato částka se může v průměru pohybovat okolo 30 % všech nákladů na technické záměry na veřejných prostranstvích.

D.2.2 Správa a údržba

D.2.2.1 Rozlišování mezi údržbou a investicemi

Z hlediska investic a projektové přípravy je zapotřebí pečlivě rozlišovat záměry, které svým charakterem a rozsahem odpovídají podstatě údržby a které zejména z hlediska objemu či vlivu na celkovou kvalitu prostoru odpovídají charakteru investic. **Je tak potřeba napravit dnešní praxi, kdy je velká část objemných zásahů do veřejných prostranství připravována v režimu tzv. běžné či souvislé údržby, kdy je provedena kompletní výměna povrchů a prvků, ale je současně navracena do původního prostorového řešení, které je často nevyhovující.** Údržba je tím pádem také připravována bez nároků na stavební řízení, a tedy bez koncepční projekční přípravy zahrnující vliv úprav na celkovou kvalitu prostoru a současně bez odborníka – architekta. Přitom charakter

i objem investice by často umožnil současné zvýšení celkové kvality prostoru. **Dochází tak k neefektivnímu vynakládání finančních prostředků.**

Investiční záměry – tj. takové záměry, které svým objemem či charakterem přesahují údržbu – **by měly být připravovány investičním subjektem města** k tomu určeným, nikoliv správcovskými organizacemi, jejichž rolí je správa a údržba.

D.2.2.2 Spolupráce jednotlivých správcovských organizací

Na správě veřejných prostranství se podílí řada subjektů, které zodpovídají za správu dílčích částí a prvků veřejných pro-

stranství. Jedním z předpokladů existence a vzniku kvalitních veřejných prostranství je jejich koordinace. Spolupráce jednotlivých správcovských organizací na naplňování Strategie koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím by měla být řízená a vyžadovaná městem. Pravidla této spolupráce, zavazující obě strany, by měla být odsouhlasená Radou města. Tato pravidla mohou zahrnovat například pravidelné společné porady.

Nástroje v ostatních rovinách řízení města

Koordinační porada

Ideální je společná porada plánovacího koncepčního pracoviště veřejného prostoru (součást KAM KV), koordinátora investic do veřejného prostoru a všech hlavních správcovských organizací. Cílem je, aby si všechny strany včas sdělovaly, na jakých projektech pracují a jak si mohou vzájemně pomoci. Detailní obsah témat z koordinační porady je pak řešen na projektových poradách.

D.2.3 Koordinace a spolupráce se subjekty samosprávy a státní správy

D.2.3.1 Spolupráce mezi odbory magistrátu

Spolupráce mezi jednotlivými odbory magistrátu je pro kvalitu veřejných prostranství klíčová, a to jak v rovině jejího aktivního sledování jako společného cíle, definovaného v příslušných koncepčních dokumentech (Strategie a Manuál koncepčního přístupu atd.), tak v rovině koordinace vlastních činností jednotlivých odborů (investiční akce, vyjádření ve stavebních řízeních apod.).

Spolupráce by se měla týkat zejména těchto odborů Magistrátu města Karlovy Vary:

- **Odbor strategií a dotací**
- **Odbor rozvoje a investic**
- **Odbor památkové péče**
- **Odbor majetku**
- **Odbor kultury**
- **Úřad územního plánování a stavební úřad**
- **Odbor dopravy**
- **Odbor technický**
- **Odbor životního prostředí**

Projektová porada

Řeší technické detaily jednotlivých projektů již jen za účasti jednotlivých aktérů.

Investiční plány

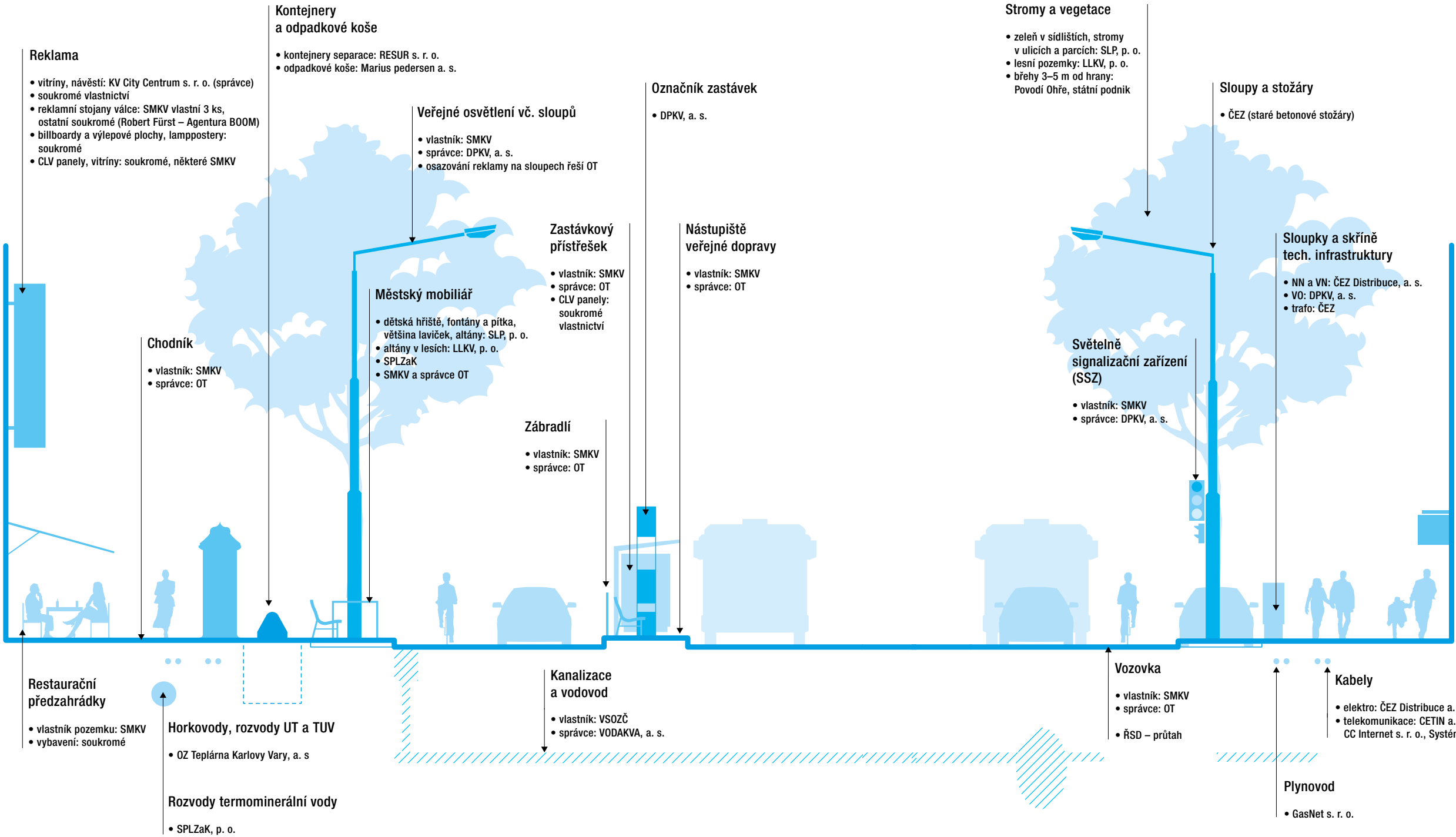
Koncepční pracoviště veřejného prostoru by od správcovských organizací mělo získat dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé investiční plány jednotlivých organizací. Jsou nejen podkladem pro koordinaci, ale především mohou být impulzem pro vytvoření záměru revitalizace konkrétního veřejného prostranství – **například pokud se někde připravuje rozsáhlejší stavba infrastrukturního charakteru, je potřeba včas připravit celkovou koncepci místa s cílem obytné kvality celku a infrastrukturní investici do ní začlenit.**

D.2.3.2 Spolupráce se samosprávou

Jde o základní koncepci a nastavení pravidel spolupráce koncepčního pracoviště veřejného prostoru (KAM KV) s příslušným radním (radními), který má v kompetenci územní rozvoj. Klíčová je ale také spolupráce s radními pro investice, dopravu, životní prostředí atd.

D.2

Nástroje v ostatních rovinách řízení města

223

Přehled správců jednotlivých částí a prvků veřejných prostranství v Karlových Varech

Na správě veřejných prostranství se podílí řada subjektů, které zodpovídají za správu dílčích částí a prvků veřejných prostranství. Jedním z předpokladů existence a vzniku kvalitních veřejných prostranství je koordinace těchto správců.

D.2

Nástroje v ostatních rovinách řízení města

D.2.4 Koordinace a spolupráce se soukromým sektorem

D.2.4.1 Zajištění kvality veřejných prostranství v rámci připravovaných developerských záměrů

Při jednáních mezi městem a soukromým developerem či investorem je vždy **příležitost uplatnit ze strany města požadavky, směřující k tomu, aby nová výstavba přinesla maximální možné zkvalitnění také pro veřejný prostor města**, a to jak v rámci samotné výstavby, tak v navazujícím okolí. Přinejmenším by se mělo zamezit možným negativním dopadům, které se v praxi často ukazují právě tam, kde město nevstoupilo včas, anebo vůbec do vyjednávání, a tím do procesu přípravy výstavby.

Tyto požadavky mohou být uplatněny **v rovině legislativních nástrojů, v rovině majetkoprávní** a v neposlední řadě také **v rovině dohod** s cílem win-win efektu.

Nástroje potřebné k vyjednání podmínek pro město:

- **definování cílové kvality veřejných prostranství (Strategie a Manuál koncepčního přístupu k veřejným prostranstvím města Karlovy Vary, Strategie KV*2040, Územní plán města Karlovy Vary a další dokumenty)**
- **koncepční pracoviště veřejného prostoru (součást KAM KV), které sleduje připravované investiční projekty soukromých developerů a investorů. Včas vstupuje do procesu a vyjednává pro město podmínky pro naplnění jeho cílů v kvalitě VP**

Úspěšnost dosažení maximálního přínosu pro město (či odvrácení hrozícího zhoršení kvality v důsledku výstavby) je podmíněna **včasným definováním konkrétních požadavků ze strany města** již od prvních jednání s developerem. I když tyto požadavky jsou vždy konkretizovány v jednotlivých projektech, jejich základem je **jednotný přístup města**, formulovaný již v úrovni Strategie a Manuálu.

Metodika kvality veřejných prostranství v nové developerské výstavbě v Karlových Varech

Vzniknout by měla metodika definující jednotný přístup města ve vztahu k požadavkům na kvalitu veřejných prostranství, neboť **vytváří lepší, jasnější a transparentnější výchozí vyjednávací pozici města s jednotlivými developery**. Při včasném vstupu do vyjednávání se soukromým investorem přináší uplatnění metodiky příležitost pro veřejnou správu k tomu, ovlivnit kvalitu veřejného prostoru města:

- **spoluúčast na tvorbě urbanismu a koncepce veřejného prostoru**
- **zabezpečení výstavby veřejné infrastruktury (ulice, technická infrastruktura, zeleň)**
- **marketing městské čtvrti (funkční využití, správa apod.)**
- **výsadba zeleně v předstihu před vlastní výstavbou domů**
- **koordinace s rozvojem navazujících lokalit města**

Metodika by měla stanovovat principy a pravidla kvality, kritéria kvality a oblasti jejich uplatnění, příklady dobré praxe a způsoby aplikování pravidel a principů.

Texty v části D. Nástroje jsou částečně převzaty z publikace **Strategie tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy** (IPR Praha, 2014) a upraveny pro potřeby tohoto dokumentu a města Karlovy Vary.

Závěr a návrh akčního plánu

Jedním z úkolů Manuálu je inspirovat, iniciovat pozitivní změny a poskytnout podklad pro přípravu navazujících kroků směřujících k dosažení kvality veřejných prostranství. Následující přehled strukturovaně shrnuje doporučené **navazující metodické dokumenty a organizační opatření**, které **z tohoto Manuálu přímo vyplývají, doplňují jej nebo rozvíjí**, a je tak podkladem pro vypracování konkrétního akčního plánu (plánu rozvoje). Pozn.: Zde **nejde o vyčerpávající výčet, ale seznam vybraných námětů**.

Kvalitní péče a tvorba veřejných prostranství je **dlouhodobý proces, který vydáním Strategie a Manuálu nekončí, ale naopak začíná**. Je přirozené, že oba dokumenty po svém vydání vyvolají diskusi a přinesou řadu dalších témat a podnětů k řešení, jež v nich ještě nejsou podchyceny. Očekává se, že KAM KV bude tyto podněty evidovat, postupně řešit v rámci navazující koncepční činnosti a poté mohou být zapracovány do navazujících dokumentací.

Pořízení nebo aktualizace dílčích (koncepčních a metodických) dokumentů				
Název	Charakter	Základní informace	Lokalizace	Odkaz na kapitolu / str.
Design manuál pro Karlovy Vary (katalog standardního mobiliáře a vybavení města)	nový metodický dokument	nastavení kvalitního standardu městského detailu napříč územím města (tj. mobiliář, materiály povrchů komunikací atd.), redukce množství nesourodých prvků mobiliáře, sjednocení designu formou katalogu prvků	celek města, pilotně historické lázeňské a kompaktní městské centrum	» D.1.3 / str. 277 » C Historické lázeňské centrum / str. 180–187 » C Kompaktní městské centrum / str. 196–201
Pravidla zvláštního využití veřejných prostranství	aktualizace, rozšíření	aktualizace pravidel získání povolení záboru veřejného prostranství s cílem koordinace exploatačního využití lázeňského centra a podpory pozitivních kulturně-společenských aktivit lokálních spolků a institucí	historické lázeňské centrum	» C Historické lázeňské centrum / str. 172–173
Katalog uměleckých děl ve veřejném prostoru a koncepce umění ve městě	analýza stavu a nový koncepční dokument	zmapování stávajících uměleckých děl ve veřejném prostoru a vytvoření městského systému financování, kvalitního výběru a údržby uměleckých děl a pravidel umísťování uměleckých děl na veřejných prostranstvích	celek města, pilotně historické lázeňské a kompaktní městské centrum, modernistické město, krajina ve městě	» C Historické lázeňské centrum / str. 184 » C Modernistické město / str. 234 » C Krajina ve městě / str. 257
Revize stávajících reklamních nosičů a informačních prvků na veřejných prostranstvích	analýza stavu	analýza současného stavu s cílem redukce množství a sjednocení designu reklamních nosičů na veřejných prostranstvích jako podklad pro další postup	prioritně historické lázeňské a kompaktní městské centrum, modernistické město	» C Historické lázeňské centrum / str. 185 » C Kompaktní městské centrum / str. 200–201 » C Modernistické město / str. 234
Manuál pro reklamu a označování provozoven	nový metodický dokument	metodika (pravidla a principy) pro umísťování reklamy a označování obchodů a dalších služeb	celek města, pilotně historické lázeňské a kompaktní městské centrum	» C Historické lázeňské centrum / str. 185 » C Kompaktní městské centrum / str. 200–201
Pravidla pro restaurační předzahrádky	aktualizace, rozšíření	aktualizace metodiky (pravidla a principy) pro umísťování restauračních předzahrádek s ohledem na kvalitu veřejných prostranství	celek města, pilotně historické lázeňské a kompaktní městské centrum	» C Historické lázeňské centrum / str. 185–186 » C Kompaktní městské centrum / str. 200
Analýza a kategorizace uličních profilů	analýza stavu	stanovení typologie uličních profilů jako podkladu pro navazující koncepční rozvoj veřejných prostranství v lokalitě	kompaktní městské centrum	» C Kompaktní městské centrum / str. 193
Metodika kvality veřejných prostranství v nové developerské výstavbě	nový metodický dokument	vytvoření dokumentu, který by měl manuál doplnit o principy specifické pro výstavbu nových čtvrtí a urbanistických celků na území Karlových Varů a měl by sloužit jako podklad pro spolupráci se soukromým sektorem	rozvojové a transformační plochy	» D.2.4 / str. 288

Organizační opatření			
Název	Základní informace	Lokalizace	Odkaz na kapitolu / str.
Systém zapojení obyvatel soukromých vlastníků do péče o prvky na rozhraní veřejného a soukromého prostoru nebo míst s vysokým vlivem na kvalitu veřejného prostoru (ploty, zahrady, předzahrádky apod.)	nastavení systému (např. grantové) podpory a následné otestování v pilotním režimu	celek města, prioritně původní venkovská jádra, zahradní město, modernistické město (sídlíště), kompaktní centrum	» C Původní venkovská jádra / str. 210–212 » C Modernistické město / str. 225 » C Zahradní město / str. 245
Zřízení samostatné kapitoly v rozpočtu města určené k investicím do veřejných prostranství	zajištění investičních prostředků k realizaci kvalitních projektů ve veřejném prostoru	–	» D.2.1.1 / str. 284
Systémové zajištění koordinace správcovských organizací a subjektů pomocí pravidelných společných porad apod.	nastavení způsobu včasné komunikace plánů a dílčích záměrů jednotlivých správců veřejných prostranství	–	» D.2.2.2 / str. 284

” Prázdnost mezi domy, prostory ulic a náměstí potřebují naši pozornost. Většinou si toho všimnu, když provázím přátele ze zahraničí a jsem rozpačitý z toho, co vidím. Vážím si všech, kteří se s tímto stavem nesmířili a usilují o změnu. Neříkají jen, že se musíme o tato místa začít lépe starat, ale něco konkrétního pro to dělají. Návod jak zlepšit to, co už máme, nebo vybudovat, co schází, obsahuje tento manuál. Je užitečný a inspirující. Jsem rád, že jej Karlovy Vary mají.

prof. Ing. Mgr. akad. arch. Petr Hájek,
architekt a pedagog na univerzitách s technickým a uměleckým zaměřením

Literatura
a zdroje informací

BURÁK Michal, Dušan BURÁK, Oto NOVÁČEK. *Manuál tvorby verejných priestranstiev Mesta Prešov*. Prešov, 2018.

CEJPKOVÁ, Klára, Veronika DOLEŽALOVÁ, David MIKULÁŠEK, a kol. *Principy tvorby veřejných prostranství*. Kancelář architekta města Brna, Brno, 2019.

MELKOVÁ, Pavla, a kol. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha, 2014.

MELKOVÁ, Pavla, a kol. *Strategie tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha, 2014.

MELKOVÁ, Pavla, Miroslav CIKÁN, Radek NOVOTNÝ. *Strategie zkvalitnění veřejných prostranství města Pardubic*. MCA atelier, Praha, 2018.

MELKOVÁ, Pavla, Kateřina FREJLACHOVÁ a Jakub HENDRYCH. *Umělecká díla na veřejných prostranstvích: plug-in Manuálu tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, Praha, 2018.

RÝPAR, Vít. *Domy v krajině. Tvorba vesnického prostředí*. Praha, 2013. [online]. Dostupné z: <http://www.neolo-kator.cz/badatelna/>

UDIMO, spol. s r. o. *Plán udržitelné městské mobility Karlovy Vary. Generel dopravy města Karlovy Vary* (elektronická verze). MMKV, Karlovy Vary, červen 2019.

URBAN, Michal. *Slavné lázně Evropy*. Karlovarský kraj, 2019.

ZEMAN, Lubomír, ed. *Program regenerace městské památkové zóny Karlovy Vary 2014-2024*. MMKV, Karlovy Vary, 2014.

A Mayor’s Guide to Public Life. Gehl Institute, 2017.

Global Age Friendly Cities: A Guide. World Health Organization, 2007.

Global Designing Cities Initiative & National Association of City Transportation Officials. *Global Street Design Guide*. Island Press, 2016.

Inclusive Healthy Places. A Guide to Inclusion & Health in Public Space. Gehl Institute, 2017.

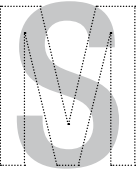
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech*. Praha, 2018. [online]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/publikace-a-odborne-texty/charakter-a-struktura-zastavby-venkovskych-sidel-v>

Strategický plán udržitelného rozvoje Statutárního města Karlovy Vary. StrategieKV°. MMKV, Karlovy Vary, 2014.

Street Design Manual. New York City Department of Transportation. New York City, 2013 (Second Edition).

Strategie a Manuál

koncepčního přístupu
k veřejným prostranstvím
města Karlovy Vary

Autor

MCA atelier, s. r. o.
doc. Ing. arch. Pavla Melková, Ph.D.
Ing. arch. Kateřina Frejlichová
© 2019

Zadání a spolupráce

Kancelář architektury města Karlovy Vary, p. o. (KAM KV)
Dipl.-Ing. Petr Kropp, architekt
Dipl.-Ing. Veronika Duspiva Erlebachová, architekt
MgA. Pavla Wiszczorová, architekt

Vznik této publikace iniciovalo Statutární město Karlovy Vary.
Vydání této publikace finančně podpořil Karlovarský kraj.

Vydala Kancelář architektury města Karlovy Vary, p. o., v roce 2021.
koncepce: Veronika Duspiva Erlebachová, Jiří Hanek
redakce: Vendula Kadlečková
design: PROTEBE live
tisk: Powerprint s.r.o.

M C A
A T E L I E R S. R. O.

KAM
KV°

KarlovyVARY°

Autoři

MCA atelier

mca-atelier.com

Architektonická kancelář MCA byla založena v roce 1996 architekty Miroslavem Cikánem a Pavlou Melkovou. Z činností ateliéru je možné uvést projekty a realizace vzešlé z úspěšných architektonických soutěží, například úpravy Bastionu U Božích muk či návrh úpravy náměstí Jiřího z Poděbrad. Těžištěm práce ateliéru jsou revitalizace území a projekty novostaveb i rekonstrukcí v historickém prostředí měst a sídel. Ateliér se paralelně s projekční a realizační činností věnuje výzkumné, teoretické a vzdělávací aktivitě, která vytváří teoretické odborné zázemí pro architektonickou tvorbu.

Pavla Melková se věnuje také výtvarné tvorbě, teoretické, přednáškové a publikační činnosti či pořádání výstav. Aktivně přednáší pro odborníky i veřejnost. Je autorkou a spoluautorkou řady knih. V roce 2012 založila Pavla Melková Kancelář veřejného prostoru na Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR), kterou do roku 2017 také vedla, od roku 2013 pak řídila Sekci detailu města tamtéž. V roce 2015 založila na Fakultě architektury, kde působí jako pedagogický pracovník, předmět Koncept a interpretace, jehož je vedoucí.

Kancelář architektury města Karlovy Vary

kamkv.cz

Kancelář architektury města Karlovy Vary (KAM KV) je organizací zabývající se architekturou a urbanismem, budoucí vizí města, územním plánováním a veřejným prostorem. Důležitým úkolem KAM KV je komunikace s veřejností, tým kanceláře je prostředníkem diskuse mezi odbornou veřejností, obyvateli města a politickou reprezentací. Bez fungování KAM KV by ve městě chyběla dostatečná kontrola nad zásahy do veřejného prostoru a dlouhodobá koncepce pro utváření a udržování obrazu města. Tato instituce, vzniklá v roce 2018, se snaží dát příležitost (nejen) mladým odborníkům, aby se zapojili do rozvoje města, a zlepšit informovanost veřejnosti s projekty, na kterých pracuje.

Zdroje fotografií

STRATEGIE:

archiv KAM KV – 030, 031, 051
archiv MCA atelier – 001, 002, 003, 004, 005, 017, 018, 019, 020, 021, 023, 024, 029, 033, 045, 046, 049
Album starých pohlednic Západočeské lázně - 006, 010, 035
Archiv města Karlovy Vary – 007, 008, 009, 011, 012, 013, 014
www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz – 015, 016, 032
www.stadt-zuerich.ch – 022
IPR Praha – 025, 034
www.strava.com/heatmap – 026
www.portafontium.eu – 027, 028, 036
JV PROJEKT VH – 037
www.landezine.com – 038, 039, 041, 043, 048
Barcelona green infrastructure and biodiversity plan 2020 – 040
www.aktualne.cz – 044 © Jakub Plíhal
Petr Janda – 047 © Ester Havlová
Lina Bo Bardi – 050 © alamy.com

MANUÁL:

archiv KAM KV – 066, 067, 073, 074, 076, 077, 083, 086, 091, 097, 099, 100, 108, 111, 112, 114, 120, 121, 125, 126, 127, 128, 132, 140, 141, 155, 158, 159, 167, 168, 176, 177, 179, 181, 186, 187, 208, 209, 210, 212
archiv MCA atelier – 052, 053, 054, 055, 056, 057, 058, 059, 060, 061, 062, 063, 064, 068, 069, 071, 072, 078, 081, 082, 084, 085, 088, 092, 093, 094, 095, 096, 098, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 113, 115, 116, 117, 118, 135, 136, 138, 139, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 151, 152, 153, 157, 161, 162, 163, 164, 168, 171, 172, 173, 174, 178, 180, 183, 184, 185, 189, 190, 191, 192, 193, 199, 200, 201, 202, 206, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 220, 221, 222
www.kvpoint.cz – fotobanka Karlovarského kraje: 065 © Petr Lněnička, 079 © Ryszard Walica
www.karlovyvary.cz – 070
www.flickr.com – 089 © Carl Campbell
www.příbram.cz – 119
www.landezine.com – 131, 160, 165, 166, 170, 182, 196, 197, 198, 203, 211, 217
www.dianakv.cz - 207
nadace VIA – 129, 137 © Anna Šolcová Photography
Ateliér 38 – 130 © Roman Polášek, Jaroslav Spišák
Josef Čančík – 133 © Martina Mertová
henkai architekti – 134
Plechárna Černý Most – 147
IPR Praha – 150 © Jan Malý, 169
Rusina Frei architekti – 154 © Tomáš Rasi
AND architekti – 156
RKAW – 188

ilustrační foto na předělech kapitol – www.kvpoint.cz – fotobanka Karlovarského kraje: © Petr Lněnička, © Ryszard Walica; © PROTEBE live

Zdroje historických fotografií a vyobrazení

Facebook Karlovy Vary – Karlsbad – Carlsbad – 075, 080, 087, 090, 102, 123, 124, 175, 195

Album starých pohlednic Západočeské lázně (Nakladatelství 555, 2001) – 194, 204, 205

www.archivnimapy.cuzk.cz – 122

Samostatné obrazy, text i dílčí části dokumentu je možné (s ohledem na autorský zákon) šířit, kopírovat a rozmnožovat libovolnou technikou. Rozsáhlejší citaci nebo vyšší náklad je nutné dojednat s autory.

Publikace ke stažení:

www.kamkv.cz/verejne-prostory

www.kamkv.cz/serial-verejne-prostory

Město netvoří jen domy a ulice...
...město tvoří lidé, kteří v něm žijí.

